

නිවහනට එක ම මග
චන්තාරො සනිපට්ඨානා

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

නිවනට එක ම මග චන්තාරො සතිපට්ඨානා

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ
විසින් පවත්වන ලද දේශනා එකතුවකි.

පළමුවන මුද්‍රණය - 2020 ජනවාරි - (පිටපත් 5000)

ධර්මදනය පිණිස යි.

පිටපත් කිරීම හා සංස්කරණය :

එච්.ඒ.අමරතුංග

සෝදුපත් බැලීම:

පූජ්‍ය පලුගස්වැවේ සද්ධාතිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ,

තොසා ලියනගේ

ප්‍රකාශක:

කේ.ඒ.මුනිදස.

මුද්‍රණය:

කොලිට් ප්‍රින්ටර්ස්,

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, නුගේගොඩ.

දුරකථනය : 0114 870333

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ධර්මාචර්ණධය පිණස සමාධිය පිහිටුවාගැනීම

සඳහා අරමුණු කරන ලද

පෙර නොඇසූ විරු ධර්ම දේශනා කිහිපයක්

ඉමහත් ශ්‍රද්ධාවෙන් සහ ඔබ සැම කෙරෙහි උපන් කරුණාවෙන් යුතුව

හැකිතාක් දුරට උන්වහන්සේගේ දේශනා විලාසයෙන් ම

ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් සකස් කොට ඔබ අතට පිදීමකි .

සාකච්ඡාවක් ලිඛිතව සකස් කිරීමේදී, දේශනා විලාශය,

වචන උච්චාරණ විලාශය, ශ්‍රවණ තත්ත්වය, කාර්මික තත්ත්වය, ආදී

විවිධ ගැටලු හමුවන තැන් නිතිපතා විද්‍යමානවේ.

කෙසේ වුව ද වර්තමානයෙහි බොහෝ දෙනා නිබඳ විමසන සතිය හා

සමාධිය පිහිටුවාගැනීමේ ක්‍රම වේදය

පිළිබඳව වූ බුද්ධ දේශනාව අග්‍රැතවත් හුදී ජනයාට පැහැදිලි කර දීමේ

අරමුණෙන් අප ස්වාමිපාදයන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් කරන ලද

මෙම දේශනය හොඳින් හදුරා පරිශීලණය කොට සමාධිමත්වීමේ උත්සාහය

ගන්නා මෙන් ඔබ සැමගෙන් ඉතා ඕනෑකමින් ඉල්ලා සිටිමු.

= සංස්කාරක =

2019.10.13 වප් පුණ් පොහෝ දින

ලබ්‍යන්තරුවකන්ද අරණ්‍ය සේනාසනයේ දී පැවැත්වූ දේශනාව.

වේදනානුපස්සනාව.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

*නීතිමානි නික්ඛවෙ සංයොජනානි දස්සනෙන පහානබ්බා.
කතමානි නීති. සක්කායදිට්ඨී, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසො ති.¹*

සද්‍ය පුජණිය වන්දණිය මහා සඞ්ඝරත්නයෙන් අවසර යි. ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, මේ පින්වත් සෑම දෙනා ම බොහෝ ම ශ්‍රද්ධාවෙන්, ගෙවල් දෙරවල්වල නොයෙක් කටයුතු කාරණා තිබුණත් ඒ සෑම දෙයක් ම පැත්තකින් තබලා, තුනුරුවන් කෙරෙහි සැදහැ සිත් ඇතිකරගෙන, විශ්වාසය තබාගෙන, මේ දුක් සහගත සසරෙන් එතෙර වෙන්නට මෙය ම පාරමිතාවක් වේවා කියන අදහස් ඇතුව, සෑම දෙනා ම මේ සේනාසනයට පැමිණිලා අද පොහොය දවසේ පෙහෙවස් සමාදන් වුනා. ඒ පෙහෙවස් සමාදන් වෙලා බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, උත්සාහවත් වෙන්නේ අද දවස පුරාවට ම ඒ ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ ධර්මය අහලා තේරුම් අරගෙන, ඒ වාගේ ම ප්‍රතිපත්ති වශයෙන් ටිකක් ඒ තුළ හැසිරෙන්නට යි. පසුගිය කාල පරිච්ඡේදය තුළ අපි ටිකක් කතා කලා, සතිපට්ඨාන භාවනාව කරන ආකාරය ගැන. ටිකක් පුරුදු පුහුණුත් වුනා.

ඊට පස්සේ ඒ දිහා ටිකක් නුවණින් බලන කොට මට ඒකෙදි පිටකය තුළින්, පෙළ දහම තුළින් පොඩි කාරණාවක් මතක්වුණා.

---

¹ සබ්බාසව සූත්‍රය. මජ්ඣිම නිකාය (1) බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය 18වැනි පිටුව

මේ සතිපට්ඨානය, භාවනාව නැතිනම් සතරසතිපට්ඨානය වඩන්න ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා.

- එකක් තමයි ලෝකෝත්තර මාර්ග අංගයක් නො වී සාමාන්‍ය විදියට වැඩෙනකම.
- අනික් ක්‍රමය තමයි විවේක නිශ්‍රිත, විරාග නිශ්‍රිත, නිරෝධ නිශ්‍රිත, වොස්සග්ග පරිණාම කොට සතර සතිපට්ඨානය වැඩීම.

විවේකය ඇසුරු කළ, විරාගය ඇසුරු කළ, නිරෝධය ඇසුරු කළ, නිවනට නැඹුරුවුවක් කොට සතරසතිපට්ඨානය වඩනවා.

එතකොට මේ සතර සතිපට්ඨානය විවේකය ඇසුරු කළ, විරාගය ඇසුරු කළ, නිරෝධය ඇසුරු කළ, නිවනට නැඹුරුවුවක් කොට වඩන්නේ කොහොම ද කියන කාරණාව යි අද මම ටිකක් පැහැදිලි කරලා දෙන්න හදන්නේ.

නමුත් මම ඉහත මාතෘකා කළේ වෙන දහම් පාඨයක්. ඒකට හේතුව තමයි ඉස්සෙල්ලා ම කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන්, සද්ධම් ශ්‍රවණය තුළින් මේ දර්ශනය අහගන්නට ඕනේ, බුද්ධ ශාසනය, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දර්ශනය. ඒ දර්ශනයට තමයි සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන මේ කෙලෙස් ටික ප්‍රභාණය වෙන්නේ. ඒ දර්ශනය අහලා දැනගන්න කෙනා ඒ දර්ශනය පිරෙන විදියට සතරසතිපට්ඨානය වඩන එකට යි විවේක නිශ්‍රිත, විරාග නිශ්‍රිත, නිරෝධ නිශ්‍රිත, නිවනට නැඹුරුවුවක් කොට සතර සතිපට්ඨානය වඩනවා කියලා කියන්නේ.

(මම මේ ටික එකින් එකට පැහැදිලි කරලා දෙන්නම්. හැබැයි අද කතා කරණ දහම් කරුණු ටිකක් ගැඹුරු යි. ඒ හින්දා මුලින් ම මතක් කරනවා : ඉතාමත් ම උචමනාවෙන්, ඕනෑ කමින්,

වචනයක්වත් අපතේ යවන්නේ නැතුව හොඳට මේ කියන දේ තේරුම්ගන්න, සිත් යොමු කරන්න කියලා. එක චුට්ටක් හරි සිත අහකට ගියොත් තේරෙන්නේ නැතිවෙයි. ඉතාමත් ම වටිනා ටිකක් කියලා දෙන්න යි යන්නේ.)

අනන්ත සංසාරයක අපි සෑම දෙනාට ම මේ තරම් දුරක් එන්ට වුණේ මේ දර්ශනය කියන ධර්මතාවය දැකීමෙන් දුරුවෙන මේ සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන මේ කෙලෙස් ටික අයිත් කරගන්න බැරුවෙව්වි නිසා යි. අද හොඳට අහගෙන හිටියොත්, ඒ ටික බොහොම පහසුවෙන් ගෙවාගන්න පුළුවන් පරිසරයක් කියලා දෙනවා. අන්න ඒ ටික අහගන්න කෙනා සතරසතිපට්ඨානය වඩන කොට අන්න අර ඉහත කී කෙලෙස් ගෙවෙනවා. එහෙම නැතුව ඒ දර්ශනය දකින්නේ නැතුව සතරසතිපට්ඨානය වැඩුවා කියලා හිත සමාධිවුණාට එයාට දකින්න දර්ශනයක් හම්බවෙන්නේ නැහැ.

ඒක තව පැත්තකින් ගත්තොත් : ඒ මම කිව්වේ දෙපැත්තක්. ඒ කියන්නේ මේ සම්මාදිට්ඨිය ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදෙනවා. මාගී සම්මාදිට්ඨිය සහ ඵලය සම්මාදිට්ඨිය කියලා.

- ඵලය සම්මාදිට්ඨිය කියලා කියන්නේ මොකක් ද? දුක්බෙ ඤාණං, දුක්ඛ සමුදයෙ ඤාණං, දුක්ඛ නිරොධෙ ඤාණං, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදය ඤාණං. ඒ ටික දකින කොට තමයි කෙලෙස් ටික ප්‍රභාණය වෙන්නේ. සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස ඒ වාගේ ම ඕදර්ක කාමරාග-පටිස, අනවශේෂ කාමරාග-පටිස කියන ටික. රූපරාග-අරූපරාග-මාන-උද්ධච්ච-අච්ඡේදා කියන සංයෝජන ගෙවෙන්නේ ඔය ඵල සම්මාදිට්ඨියෙන්.
- මාගී සම්මාදිට්ඨිය - හැබැයි ඒ ඵලය ඤාත් ඤාත් කරගැනීම සඳහා මාගීයක් තියෙනවා. ඒ මාගීය තුළත් දර්ශනයක් තියෙනවා. ඒකට කියනවා මාගී සම්මාදිට්ඨිය කියලා. අපි මේ මතක් කළේ මේ දෙක අපි පටලවාගෙන

යි. මේ මාගේ සම්මාදිට්ඨියේ දී ස්කන්ධයන්ගේ ඇත්තක් පෙන්වනවාට ඒක මේ ශාසනයේ දර්ශනය නෙවෙයි. එල සම්මාදිට්ඨිය හැම වෙලේ ම මේ ශාසනයේ පෙන්වන දර්ශනය යි.

(තේරුණේ නැතිනම් ආපසු ඔය ඇත්තන්ට මතක් කරන්නම් හෙමින්),

මේ ශාසනයේ සම්මාදිට්ඨිය දෙ ආකාර යි. මාගේ සම්මාදිට්ඨිය, එල සම්මාදිට්ඨිය කියලා. සියලු කෙලෙස් දුරුවෙන - ඒ කියන්නේ දස සංයෝජනයන් ප්‍රභාණය වෙන - දර්ශනය හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්න්නේ එල සම්මාදිට්ඨිය යි. ඒ එල ප්‍රඥාව, නැතිනම් එල සම්මාදිට්ඨිය, කියලා කියන්නේ මේ දුක, මේ දුක ඇතිවීම, මේ දුක නැතිවීම, මේ දුක නැතිකරන මග යි කියලා දකින එක යි. ඕකට තමයි සියලු කෙලෙස් දුරුවෙන්නේ.

ඊට පස්සේ මේ දුක යි, මේ දුක ඇතිවීම යි, මේ දුක නැතිවීම යි, මේ දුක නැතිකරන මග යි කියලා දක්කාට පස්සේ මාගේ කියන්නේ මොකක් ද කියන තැනට ඇවිත්. මෙන්න මේ විදියට: අපි කියමු රූපය අනිත්‍ය විදියට දකින එකත් ඇත්තක්. දුක් විදියට දකින එකත් ඇත්තක්. අනාත්ම විදියට දකින එකත් ඇත්තක්. පෙර නො තිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිව නැතිවෙනවා කියන එකත් ඇත්තක්. හැබැයි ඒ ඇත්ත ස්කන්ධ-ධාතු-ආයතනයන්ගේ ඇත්තක්. ස්කන්ධ-ධාතු-ආයතනයන්ගේ ඇත්ත දකින එකත් දර්ශනයක් වුනාට ඒ දර්ශනය මාගේ එල නෙවෙයි. ඒක කරන්න, කරන්න කෙලෙස් අඩුවෙනවා. කෙලෙස් අඩුවෙලා චතුරායථි සත්‍යය පෙනෙනවා. එතකොට තමයි ආශ්‍රවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් මනස මිඳෙන්නේ. තේරුණා ද කියාපු එක? (හරි කමක් නැහැ. ඒක අපි පැත්තකින් තබමු.)

ඒකේ දී මට ඕනෑවුණේ වෙන මොකුත් හින්දා නෙවෙයි. අපි මේ විදියට සතිපට්ඨානය වැඩුවා කියලා කෙලෙසුන්ගෙන්-ආශ්‍රවයන්ගෙන් අපේ මනස මිඳෙන්තේ නැහැ. සතිපට්ඨානය වඩන කොට විනයය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං - ලෝභ-ද්වේශ දෙක අඩු වෙනවා, හික්මෙනවා, සන්සිඳෙනවා. ලෝභ-ද්වේශ දෙක අඩුවෙන්න අඩුවෙන්න අපේ සිත සමාධි වෙනවා. නිවරණ ධර්මී දුරුවෙනවා. සිත සමාධි වෙන කොට, නිවරණ ධර්මී දුරුවෙන කොට අන්ත අර දුක්ඛේ ඤාණං-දුක්ඛ සමුදයෙ ඤාණං-දුක්ඛ නිරෝධෙ ඤාණං-දුක්ඛ නිරෝධගාමිනිපට්ඨදය ඤාණං කියන චතුරායඝී සත්‍ය අවබෝධ වෙන්න ඕන. අන්ත ඒ අවබෝධයෙන් තමයි මේ කෙලෙස් අනුශය වශයෙන් ම දුරුවෙලා යන්නේ. අපි සතරසතිපට්ඨානය වඩන්නේ සිත සමාධි කර ගන්න යි. සිත සමාධි කරන්නේ මේ ශාසනයේ පෙන්නන දර්ශනය කියන එක දකින්න යි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ශාසනයේ දර්ශනය කියලා. අපි කියමු ² සභාවස්ස දස්සන සම්පදය - ඔබගේ ඒ දර්ශනයත් හා සමග ම, දර්ශන සම්පත්තියත් හා සමග ම තයස්සු ධම්මා ජනිතා භවන්ති - ධම්මා තුනක් දුරුවෙනවා. සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස. එතකොට ඒ දර්ශනයත් හා සමග ම සංයෝජන තුනක් දුරුවෙනවා කියන තැනක දී ඒ දර්ශනය කියලා පෙන්නුවේ මේ රූපයට ගැටීම නෙවෙයි. මේ දුක, මේ දුක ඇතිවීම, මේ දුක නැතිවීම, මේ දුක නැති කරන මග කියලා මෙන්න මේ චතුරායඝී සත්‍යය ධර්මීය යි. එතකොට චතුරායඝී සත්‍යය අහලා දැනගත්ත කෙනා ඒ චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධය ඤාත් ඤාත් කිරීමට, පිරවීමට යන ගමන් මාර්ගය අයිති ශීල-සමාධි-ප්‍රඥා. ශීලයක පිහිටලා, සතරසතිපට්ඨානය වඩලා, සිත සමාධි කරලා, මෙන්න මේ දර්ශනය නුවණින් දැක්ක යුතු යි. බැලිය යුතු යි. එතකොට තමයි සියලු කෙලෙසුන්ගෙන්, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මනස මිඳෙන්තේ.

---

² රතන සූත්‍රය - සුත්ත නිපාතය - බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය - 68වැනි පිටුව

මෙතැන දී මම අද දවසේ දී මුලින් ම ඔය පින්වතුන්ට ඉතා වටිනා කාරණාවක් කියලා දෙනවා. ඒ ටික කියලා දීලා - වෙනද කතා කරපු ධර්මයන්ට වුවටක්වත් වෙනස් හෝ පරස්පර නැහැ. එහෙම වෙනස් වෙන්නේ නැහැ. එතැනින් ඒ කියපු කාරණා එකක්වත් වැරදි ත් නැහැ. ඕනෑ නැත්තෙන් නැහැ. ඒක ඒ විදියට ම ඕන. ඒ ටිකට තව අලුත් කාරණාවක් උගන්නනවා වෙනද කරපු භාවනාව කරමින් අලුතෙන් තව හිතන්නට පැතිකඩක් අරගෙන දෙන එකයි මේකෙන් කරන්නේ අන්තිමට. කෙටි උත්තරය ගත්තහම මේ කතා කරපු එකෙන් සිහිය දැන් ඉස්සෙල්ලා ඒවා වැරදි යි. ඒවා ඕනෑ නැහැ කියන එක නොවෙයි. ඒක ඕනෑ ම යි. ඒක කටයුතු ම යි. එහෙම කරමින් තව කටයුතු පැතිකඩක් තිබුණා කියන එක යි කෙටියෙන් ගත්තහම කියන්නේ. ඒ ටිකත් කළහම සම්පූර්ණ වෙනවා.

ඒ සතිපට්ඨානය වඩමින් නුවණින් මෙනෙහි කළ යුතු ධර්මතාවයක් තියෙයි, මොකක් ද? ඔය චතුරායඝීසත්‍යය අවබෝධ කිරීමට පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කළ යුතු යි ඔය ඇත්තත්. ඒ ටික යි මම අද අල්ලලා දෙන්නේ. ඒ පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කර කර සතරසතිපට්ඨානය වඩන එකට තමයි විවේක නිශ්‍රිත-විරාග නිශ්‍රිත-නිරෝධ නිශ්‍රිත-වොස්සග්ගපරිනාම කොට සතරසතිපට්ඨානය වඩනවා කියලා කියන්නේ.

මම මෙව්වර වෙලා කතා කරපු මේ කරුණු, මේ වටපිටාව, තේරුණේ නැතිනම්, පැහැදිලි මදි වාගෙ යි කියලා හිතෙනවා නම් ඒ ඔක්කෝම අතහරින්න. මෙතැන ඉඳලා දැන් මම මේ කියන කාරණා ටික, මෙතැන ඉඳලා කියන කාරණා ටික හොඳට ග්‍රහණය කරගන්න. ආපසු කැරකිලා ඔය පින්වතුන්ට ලොකු නුවණක් එක්ක මම අර කතා කරපු ටිකට ම එයි.

එතැන දී මම මාතෘකා වශයෙන් තැබුවේ මහණෙනි, මේ සංයෝජන තුනක් තියෙනවා දර්ශනයෙන් පහකටයුතු. දර්ශනයකින්, නුවණින් දැකීමකින්, ප්‍රභාණය කටයුතු ධර්මතා

තුනක් : සක්කාදිට්ඨි-විච්චිවිච්චි-සීලබ්බතපරාමාස. එතකොට සක්කායදිට්ඨිය කියලා කියන්නේ මොකක් ද? අපි හැමදුම කතා කරලා තියෙයි. නමුත් අද දවසේ දී මේ කතා කරන එකෙන් මාතෘකා කරන්නේ සුවිශේෂී වටිනාකමක් ඇති වටපිටාවකට අද එන්න යි.

රූපං අන්තනො සමනුපස්සති : කියලා කියන කොට, සක්කාය කියලා කියන්නේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයට නමක්. උපාදනයට හිත, දෘඩිව ගැනීමට හිත, රූප-වේදනා-සංඥ-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන මේ ස්කන්ධ පහට කියනවා සක්කාය කියලා. මේ සක්කාය අරභයා පවතින දිට්ඨියට කියනවා සක්කායදිට්ඨිය කියලා. ඒ කියන්නේ රූපය අරභයා දිට්ඨියක් ඇතිවෙනවා. **රූපං අන්තනො සමනුපස්සති** - රූපය ආත්ම වශයෙන් දකින විදියට. ඒ කියන්නේ මේ රූපය ම 'මම' යි. නැතිනම් මේ රූපය ම තමයි ආත්මය ත් කියන්නේ කියලා දෘෂ්ඨියක් ඇතිවෙනවා. කෙනෙකුට ඇතිවෙන්න පුළුවන්.

අන්තනිවා රූපං : තව කෙනෙකුට **අන්තනිවා රූපං** - මේ රූපය නම් ආත්ම නෙවෙයි. මේක මැරුණහම ඉදිමිලා, පුපුරලා පොළොවට පස්වෙනවා. හැබැයි, ආත්මයට හිත විදියට යි, ආත්මයට වැටෙන්න, යැපෙන්න උපකාර විදියට යි මේ රූපය තියෙන්නේ කියලා හෝ හිතෙන්න පුළුවන්. ඒ කියන්නේ සමහර කෙනෙකුට කය 'මම' නෙවෙයි. හැබැයි මගේ හිත 'මම' යි. ඒ හිතට උපකාර යි මේ කය කියලා හිතූණා නම් ඒ තමයි, **අන්තනිවා රූපං.**

රූපවන්නං වා අන්තානං : තව කෙනෙකුට **රූපවන්නං වා අන්තානං** - ඒ කියන්නේ ආත්මය රූපවත් එකක්. මේ රූපය ගත්තහම මගේ ආත්මය තමයි අද මේ විදියේ රූපයක් විදියට පවතින්නේ. ඒකෙන් කියනවා හැබැයි මේ රූපය යම් වෙලාවක කැඩිලා, බිඳිලා විනාශ වුණොත් ඤාණිකව මගේ ආත්මය වෙනත් හැඩයක් ගන්නවා. අදට මේ ආත්මය තියෙන්නේ මේ රූපය

විදියට යි. රූපවන්තං වා අන්තානං - රූපවත් විදියට මගේ ආත්මය තියෙනවා. හැබැයි මේ රූපය මොකක් හරි වෙලා කැඩිලා, බිඳිලා, කුඩුචුණොත්, නරක්චුණොත් මගේ ආත්මය එතැනින් ඉවරවෙන්නේ නැහැ. මොකද වෙන්නේ? වේගයෙන් මේ ආත්මය ටක් ගාලා වෙන හැඩයක් ගන්න පුළුවන්. අදට ඉන්නේ රූපවන්තං වා අන්තානං - රූපවත් විදියට යි.

රූපස්මිං අන්තානං : ඊගාව එක රූපස්මිං අන්තානං - මගේ ආත්මය හැබැයි, මේ රූපය ආත්ම නෙවෙයි. හැබැයි මේ රූපය ඇතුළේ තමයි මගේ ආත්මය තියෙන්නේ කියලා හිතෙන්න පුළුවන්.

මන්න ඔය විදියට රූපය, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤුණ කියන ස්කන්ධ පහ ම ඇසුරු කරගෙන මෙන්න මේ දිට්ඨිය පවතිනවා. සක්කාය කියලා කිව්වේ රූපය, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤුණ කියන ස්කන්ධ ටික යි. ඒ සක්කාය අරභයා මේ විදියේ දිට්ඨියක් පවතිනවා.

දිට්ඨිය කියලා කියන්නේ සත්‍යයට විරුද්ධව ගැනීම යි. වරදවා දැඩි කොට ගන්නා අදහසින් කියනවා 'දිට්ඨි' කියලා. සක්කාය - රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤුණ කියන ස්කන්ධ ටික සත්‍යයට, පවතින ස්වභාවයට විරුද්ධව, වරදවා, ආත්ම විදියට ගන්නාකමට කිව්වා සක්කායදිට්ඨිය කියලා. ඒකෙදින්, රූපය ම ආත්ම හැටියට, වේදනාව, සංඥාව, සංඛාරය, විඤ්ඤුණය ආත්ම හැටියට දකින ප්‍රධාන කාරණා පහ උච්ඡේද දෘෂ්ඨිය ඇසුරුවෙනවා. රූපය ආත්මයට හිත එකක්. රූපය ආත්මවත් විදියට යි තියෙන්නේ. රූපය ඇතුළේ ආත්මය තියෙනවාය කියන කාරණාව අත්චුනහම එකකට තුන ගණනේ පහළොවක් තියෙයි. මේ පහළොව ශාස්වත දෘෂ්ඨිය ඇසුරු කරනවා. ඒ දෘෂ්ඨි දෙකේ අර්ථය බෙදිලා තියෙන්නේ කොහොම ද? රූපය ම ආත්මය හැටියට හිතාගෙන ඉන්න කොට එයාට දෘෂ්ඨියක් ඇතිවෙනවා මගේ රූපය යම් වෙලාවක කැඩිලා, බිඳිලා,

විනාශවෙලා, මේ පොළොවට පස්වෙලා ගියොත්, මගේ ආත්මයත් එතැනින් ඉවර යි. ආයෙ උපදින්නේ නැහැ. මරණයෙන් පස්සේ උත්පත්තියක් නැහැ. රූපය තමයි ආත්මය. ආත්මය නමැති රූපය ඉවර වෙච්චි දවසට සසරත් ඉවර යි. ඉපදීමක් නැහැ. ඒ නිසා කුසල් කළත් පලක් නැහැ. අකුසල් කළත් ප්‍රශ්නයකුත් නැහැ, පලකුත් නැහැ. මොකද, මරණයෙන් පස්සේ ආයෙ ඉපදිලා දුක් විදින්න කෙනෙක් නැහැ කියන දෘෂ්ඨියට පත්වෙනවා.

රූපය ඇසුරුකරගෙන ආත්මයක් තියෙන කෙනා ශාස්වත යි කියලා යි කියන්නේ. රූපය කුඩුවෙලා විනාශ වුණත්, ආත්මය විනාශවෙන්නේ නැහැ ආපහු. කළ අකුසලයකට අපායේ යන්න පුළුවන්. කළ කුසලයකට දිව්‍ය ලෝකයට යන්න පුළුවන්. ඔය විදියට සසරට යන්න පුළුවන් කියන කම තියෙයි. ඔන්න ඕකට තමයි විසි ආකාර සක්කායදිට්ඨිය කියලා කිව්වේ.

මෙන්න මේ සක්කායදිට්ඨිය ඇති තැන ඉබේ ම ඇතිවෙන ධර්මතාවයක් තමයි, කෙලේසයක් තමයි, විචිකිච්ඡාව කියන එක. සක්කායදිට්ඨිය කියලා කියන්නේ, දෑත් ඔය දෘෂ්ඨිය ඇතිවෙන හැටි බලන්න. පොතපතට සීමාවෙන්න එපා. තමන්ට බලන්න. මේ තමන්ට තමන් ඉන්නවා පෙනෙනවා. මේ 'මම' කියන එක තමන්ට පෙනෙනවා. 'මම' සත්තියෙක් කියලාත් තේරෙනවා. තවත් සත්තියින් ඉන්නවා කියලාත් තේරෙනවා. දෑත් මේ තමන්ට තමන් ඉන්නවා කියලා පෙනෙනවා ද, නැද්ද? පෙනෙනවා. තමනුත් අනිත් අය වගේ තවත් සත්තියෙක්, නැතිනම් පුද්ගලයෙක් නැතිනම් ආත්මයක් කියලා හිතෙනවා ද, නැද්ද? හිතෙනවා. සත්තියෙකුත් පෙනෙනවා තමන්ට, පුද්ගලයෙකුත් පෙනෙනවා, ආත්මයකුත් පෙනෙනවා.

එතකොට මේ ඉන්න සත්තියා ඉන්නවා නම් රූපයේ හෝ, වේදනාවේ හෝ, සංඥාවේ හෝ, සංඛාරයේ හෝ, විඤ්ඤුණයේ හෝ, එක්කෝ පහම අල්ලාගෙන හෝ ඉන්න වෙනවා නේ. නේ

ද? එතකොට මේ සක්කකාය දිට්ඨිය ඇතිවෙන්නේ ඒ හින්ද යි. මොකද මේ සත්තියෙක් ලෝකයට පෙනෙනවා. පුද්ගලයා පෙනෙනවා. තමන්ව පෙනෙනවා. ඒ පෙනෙන තමන් මේ ස්කන්ධවලින් එකක් හෝ වෙන්නට ඕන කියන අදහස නිරායාසයෙන් ඇතිවෙනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි. මේ ඉන්න 'මම', මේ ඉන්න සත්තියා, කොහේ හරි ඉඳන් එන්නත් එපායැ. එතකොට ඉබේ ම යි විචිකිච්ඡාව ඇතිවෙනවා කියලා කියන්නේ. ඒ 'මම', නැතිනම් මේ සත්තියා පෙර කොහේ ද හිටියේ? කොහේ ඉන්න ඇද්ද? කොහොම ඉන්න ඇද්ද? මොන මොන විදියට ඉන්න ඇද්ද? මොන මොන විදියට ඉඳලා මෙතැනට එන්න ඇද්ද කියන ප්‍රශ්නය නිරායාසයෙන් ම උපදිනවා. උපදින්නේ නැද්ද? උපදිනවා. එතකොට ඒක වලක්වන්න බැහැ.

දෙවනුවට, මේ ඉන්න 'මම', මේ ඉන්න සත්තියා, ආපසු මැරලා කොහොට යයි ද, කොහොම යයි ද, මොකෙක් වෙයි ද, මොන වගේ මොන වගේ කමියක උපදී ද දන්නේ නැහැ කියලා අපරන්තය අරහයා දුවන එකත් නතර කරන්න පුළුවන් ද? බැහැ. ඇයි ඒ? විද්‍යමාන පුද්ගලයෙක් පෙනෙනවා. විද්‍යමාන සත්තියෙක් පෙනෙනවා. විද්‍යමාන තමන්ට තමන්ව දූනෙනවා. ඒ දූනෙන පුද්ගලයා ඇත්තට ම කොහේ හරි ඉඳන් ආපු, ඒක්කෝ කොහොටද යන්නේ කියන සැකය නිරායාසයෙන් පැන නැගීම පුදුමයක් නෙවෙයි.

ඊට පස්සේ ඒ ඉන්න පුද්ගලයා, ඒ ඉන්න සත්තියා ඒක්කෝ රූපය වෙන්නට ඕනේ. එක්කෝ වේදනාව, එක්කෝ හඳුනනකම, එක්කෝ සිතනකම, එක්කෝ දැනගන්නකම කියන මේ ස්කන්ධ ටිකේ තමයි ඉන්න ඕන කියලා ස්කන්ධ ටික දෘෂ්ඨි වශයෙන් හසුකර ගැනීමත් පුදුමයක් නෙවෙයි. තේරුණා ද?

එතකොට එබඳු පුද්ගලයා ඒ තමන්ගේ විමුක්තියට එක එක ක්‍රම සෙවීමත් පුදුමයක් නෙවෙයි. සීලබ්බතපරාමාසය කියලා කියන්නේ ඒ තමන්ගේ නිදහසට, විමුක්තිය වෙනුවෙන් වෘත

සමාදන්වීමක් පුද්ගලයක් නොවෙයි. මේ ජීවිතයෙන් පලායාම නොවෙයි, සැබෑම සිද්ධියක් පෙන්නන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, මේ කෙලෙස් ටික තියෙද් දී, මේ රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටිකේ තමන්ව දකිනකම හෝ, ආත්මයක් දකිනකම හෝ කියන එක යි තියෙන්නේ. 'මම' කොහේ ඉන්න ඇද්ද? මේ සත්ත්වයා කොහේ ඉන්න ඇද්ද? කොහොම ඉන්න ඇද්ද කියලා පුබ්බන්තෙ කංඛති තියෙන්නේ. 'මම' කොහොට යයි ද, මැරිලා කොහොට යයි ද, කොහොම උපදී ද, මොකක් වෙලා උපදී ද කියන අපරන්තෙ කංඛති තියෙන්නේ. 'මම' කොහේ ඉදන් එන්න ඇද්ද, මොන දිභාවකට යයිද, පුබ්බන්ත අපරන්තෙ කංඛති තියෙන්නේ. පිරිසිදුවීම සඳහා එක එක ක්‍රම උපායයන් මේ පුද්ගලයා සොයන්නේ, දර්ශනය නැතිකම නිසා යි. චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ නො වුණුකම නිසා යි කියලා පෙන්නවා. චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ වුණොත් දර්ශනය තියෙනවා නම්, එයා කිසි වෙලාවක සක්කාය දිට්ඨිය එයාට පිහිටෙන්නේ නැහැ. එයා කිසි වෙලාවක පුබ්බන්ත-අපරන්ත අන්තයට දුවන්නේ නැහැ විචිකිචිඡා සහගතව. පුබ්බන්තෙ කංඛති නැහැ. අපරන්තෙ කංඛති නැහැ. පුබ්බන්ත අපරන්තෙ කංඛති නැහැ.

මේ සක්කායදිට්ඨි, විචිකිචිඡා කියන කෙලෙස් ටික තමන් තුළම විද්‍යමාන ධර්මයකින් උපන්න අදහස් ටිකක්, දෘෂ්ඨි ටිකක්. මේ ටිකට දුරුවෙන්න තියෙන දර්ශනය මොකක් ද කියලා අපි බලමු.

මේකට සතිපට්ඨානය වඩලා හරියන්නේ නැහැ. සතිපට්ඨානය කියලා කියන්නේ භාවනාමය ප්‍රඥාවක්. මාර්ග භාවනාවක්. මේ දර්ශනය දැකීම තුළින් දුරුවෙන කෙලේසයක්. ඊට පස්සේ සීල-සමාධි කියන කාරණා දෙක තමයි භාවනාවට අයිති වෙන්නේ. අවශේෂ කෙලෙස් ධර්ම ටික ප්‍රභාණය කරලා අර්හත්වයට පත්වෙන්නත්, මේ දර්ශනය අහලා දැනගත්ත කෙනා ඒක ක්‍ෂාත්

සෞඛ්‍ය ක්‍රියාකාරීත්වය, ඊට පස්සේ තම ප්‍රතිපත්ති අනුව උදව්වෙනවා.

ඉස්සෙල්ලා කලාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන් මේ දර්ශනය අහගන්න ඕන. කලාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන් සද්ධර්මය ඇසුරෙන් මේ දර්ශනය අහගත්තේ නැතිනම් පරතෝෂණය තුළින් මේ දර්ශනය අහගත්තේ නැතුව, සතිපට්ඨානය වැඩිම තුළින් කවදවත් දර්ශනය පහළවෙන්නේ නැහැ. මොකද, ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ම ඕන මේ දර්ශනය පැහැදිලි කරලා දෙන්න.

මන්න දන් තමයි හොඳට අහගෙන ඉන්න හොඳ ම ටික.

මොකක් ද හොඳ ම ටික? මෙව්වර මේ විද්‍යමාන වෙන මාව, ඒ කියන්නේ මට මාව හොඳට පෙනෙනවා. 'මම' සත්ත්වයෙකුත් කියලාත් හිතෙනවා. තව පුද්ගලයොත් ඉන්නවා. මේ ඉන්න සත්ත්වයා, ඉන්න 'මම', ඉන්න පුද්ගලයා එක්කෝ රූප-වේදනා-සංඥ-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටිකේ ඇසුරුවෙන් ඉන්නට ඕනේ. නැතිනම් පහම ඇසුරුකරගෙන ඉන්නට ඕනේ. ඒ 'මම' කොහේ හරි ඉඳන් එන්නට ඕනේ. එක්කෝ කොහොට හරි යන්නට ඕනේ, කියලා අන්තවලට මේ ස්කන්ධ ටික වැරදියට දකින්නත් අන්තවලට දුවන්නත් හේතුවෙලා තියෙන්නේ මේ විද්‍යමාණ වූ කෙලේසය යි. මේ ඔක්කොම ටික දුරුවෙන්නේ දර්ශන කේන්ද්‍රයෙන්. දර්ශනයකින් කියලා කියන්නේ.

අපි බලමු ඔය දර්ශනය මොකක් ද කියලා. ඇත්තට ම බොහෝම වටිනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ලෝකයේ පහළවුණත්, නැතත්, ලෝකය තුළ හැමදම පැවතුන, හැමදම පවතින, යථාර්ථයක් තියෙනවා. ලෝකය කියන එක හැදෙන හැටියක් තියෙනවා. ඒ ලෝකය කියන එක නිර්මාණය වෙන ක්‍රමයක් තියෙනවා. ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේලා පහළවුණත්, නැතත් පවතින ධර්මතාවය යි.

මේ ලෝකය හැදෙන, දුක හැදෙන, ක්‍රමය තමයි පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවය නැතිනම් හේතු-ඵල දහම. ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරණ එකක්වත්, එහෙම නැතිනම් භොයාගත්ත එකක්වත් නෙවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ අමුතුවෙන් උපද්දපු එකක්වත් නෙවෙයි. ලෝකය තුළ පවතිනවා. ඒ පටිච්චසමුප්පාදය ඉස්සෙල්ලා අපි හොඳට ටිකක් බලමු.

එතැන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මේ වර්තමානයේ මේ දර්ශනය තියෙන තැනට යි ගෙනෙන්නේ. ඒ කියන්නේ අපේ කෙලේසය තියෙන තැනට යි ගෙනෙන්නේ දැන්. අපේ කෙලේසය මොකක් ද තියෙන්නේ, මේ 'මම' ඉන්නවා. මේ තව සත්ත්වයෙක් ඉන්නවා. මේ පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා. මේ ඉන්න සත්ත්වයා, ඉන්න පුද්ගලයා එක්කෝ රූප-වේදනා-සංඥ-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටිකෙන් එකක් හෝ වෙන්නට ඕනේ. ඒ 'මම' කොහේ හරි ඉඳන් ආපු කොහොට හරි යන කෙනෙක් වෙන්නට ඕනේ කියලා අපි ඉන්න තැනට යි අරගෙන එන්නේ. තේරුණා නේ ද?

මෙන්න මේ සිද්ධිය, මේ අපට ප්‍රශ්න, ගැටලු ඇතිවෙලා විසඳගන්න බැරෑරුම් පුළුන්තයට දුව දුවා, අපරාන්තයට දුව දුවා, ඒ ස්කන්ධ ටික 'මම' කිය කියා හිත හිතා ඉන්න අපට මේ දර්ශනය පෙන්නනවා, එහාට මෙහාට දුවන්නේ නැතුව මේ ස්කන්ධ ටිකේ තැවරෙන්නේ නැතුව ඉන්න පුළුවන් නුවණක් හදගන්න අපි ඉන්න කෙලේසය තියෙන තැනට යි මේ දර්ශනය අරගෙන එන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා පෙර දුක්බේ අඥනං - දුක්බ සමුදයෙ අඥනං - දුක්බ නිරොධෙ අඥනං - දුක්බ නිරොධගාමිණීපටිපදය අඥනං කියන චතුරායඝී සත්‍යය නො දන්නා අවිද්‍යාව හේතුවුණා පුඤ්ඤහිසංඛාර - අපුඤ්ඤහිසංඛාර - ආනෙඤ්ජාහිසංඛාර කියන කමී හදගන්නට. ඔන්න හේතු ටික පෙන්නුවා.

ඒ පෙර කමී ටික හේතුවුණා සිත පටිසන්ධි විඤ්ඤාණ - ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සළායනන-එස්ස-වේදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටික ගෙනැත් දෙන්න. තේරුණා නේ ද? එතකොට ඊට පස්සේ පෙන්නුවා, මේ දැන් මේ පෙන්නන්නේ මවුකුසක ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාව යි. ආයෙ මේ මවුකුසින් බිහිවෙන තැන එහෙම නෙවෙයි. බීජ කලලයට විඤ්ඤාණය බැසගන්නා තැන යි. එතකොට කාය දශක, වස්තු දශක, භාව දශක කියලා රූප කලාප තිහක් විතරයි තිබුණේ. ඒ එක කලාපයක් ඇහැටවත් මොන විදියටවත් පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ ඉදිකටු තුඩක් පුරවන්න ඒ වාගේ කලාප කෝටි ගණනක් ඕනෑ මට්ටමක කලාපයක්. විඤ්ඤාණය බැසගන්නා තැනට. එතකොට ඔලුව, මොළය කතාව, ඇස-කන-දිව-නාසය ගැන කතා කරන්න ඔලුවවත් ඉපදිලා නැති තැනක යි මේ කියන්නේ. හරි ද? ඔන්න ඔය විපාක ස්කන්ධ ටික බැසගන්නා. මම මේ කතා කරන්නේ න්‍යායෙන් න්‍යායට එන්න යි.

ඊට පස්සේ ඒ වේදනාව අරභයා ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාවේ ආයතන දෙකක් සක්‍රිය යි. කාය සම්ඵස්සය සහ මනෝ සම්ඵස්සය කියන තැන සම්පූර්ණ යි. එතකොට කාය සම්ඵස්ස, මනෝ සම්ඵස්සය කියන ධර්මාවයෙන් වේදනාවක් ඇතිවෙනවා. ඒකයි විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සළායනන-එස්ස-වේදනා කියන ප්‍රතිසන්ධි ඤාණයේදී ත් ස්පඨියක් වී ස්පඨියෙන් වේදනාව උපදිනවා. ඒ වේදනාව අරභයා තණ්හා-උපාදන-භව කියන කෙලෙස් ටික ඇතිවෙව්වී ඤාණයේම පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙනවා කියලා පෙන්නන්නේ.

ඒ කියන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා, වේදනාව හේතුවුණා තණ්හාවට. එතැන දී වෙන කිසි ම ප්‍රත්‍යයක් ඕනෑ නැහැ. වේදනාව ඇතිවෙන කොට බොහෝ කල් සිට පැවතෙන ආසව කියලා කියන්නේ උපදින වේදනාව රස විදගැනීම අනුව බලනකම මා තුළ උපදිනවා කියන එක නිරායාසයෙන් ම වෙනවා. ඒ විදින අරමුණට තණ්හා කරන කොට තණ්හාවේ කෘත්‍යය තමයි, සිත, විදින අරමුණ ම බදගන්නාකම. උපාදන

වෙනවා. උපාදනයේ කෘත්‍යය තමයි, හවය හැදෙනවා. මේ කෙලෙස් සහගතකම ස්කන්ධ ටික බදාගන්නවා. (මම තව පැහැදිලි කරලා දෙන්නම්.) එතකොට මෙන්න මේ 'මම'-පුද්ගලයා කියන කාරණාව නිර්මාණය වෙන හැටි.

ඉපදීමට, හව පව්වයා ජාති - පුද්ගලයෙක්ගේ ඉපදීමට හේතු ටික පෙන්නනවා. උපන්නාට පස්සේ ජාති පව්වයා ජරා-මරණ-සෝක-පර්දෙව-දුක්බ-දෙමනස්ස-උපායාසා සම්භවන්ති. දැන් ඉතින් ඉපදුන කෙනාට ලෙඩවීම, මහලුබව, මරණය, අප්‍රිය සම්පයෝග, ප්‍රිය විප්පයෝග දුක් යම්තාක් විඳින්න වෙනවා. දැන් මේ ඔබත්, මමත්, අපි ඔක්කෝම දැන් ඉපදිලා ඉන්න අයයි, පුද්ගලයෙක් පස්සේ. දැන් අපට නොයෙක් විදියේ ජරා-මරණ දුක් අද විඳින්න වෙනවා නේ ද? හරි. ඉපදුණොත්, ඉපදුණ කෙනාට මෙන්න මෙහෙම විපත් එනවා කියන ධර්මතාවය තියෙයි ලෝකයේ. දැන් මේ ආයතී දර්ශනයක් නෙවෙයි කියන්නේ. මෙහෙම ධර්මතාවයක් තියෙයි මේ ලෝකයේ. චතුරායතී සත්‍යය අවබෝධ නො වුනොත් ඒක හේතුවෙනවා කමී රැස්වෙන්න. කමී රැස්වුණොත් ඒක හේතුවෙනවා විපාක ස්කන්ධ ටිකක් ලැබෙන්න. (මම කෙටි කරලා ගත්තේ.) විපාක ස්කන්ධ ටික හේතුවෙනවා තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික යෙදෙන්න. විපාකයකට කෙලෙස් ටික යෙදුණු ගමන් ම පුද්ගලභාවය නිර්මාණය වෙනවා. සත්ත්වයෙක්ගේ පුද්ගලයෙක් ගේ ඉපදීම වෙනවා. ජාතිය වෙනවා. පුද්ගලයෙක් ඉපදුනොත් ඉපදුන පුද්ගලයාට ජරා-මරණ දුක් විඳින්න වෙනවා කියන ධර්මතාවයක් තියෙයි.

ඔන්න ඔහොම පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධාන්තයක් මේ ලෝකයේ වෙන තැනක දී ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේලා සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්‍ෂයක් පෙරැම් පුරලා මේ ලෝක ධාතුචේ පහළවෙලා, කමටහණකින් සිත සමාධිකරලා, හොඳට මේ ලෝකයට මහා කරුණාවෙන් සිත නමලා බලනවා. අනේ මේ ලෝකයා ලෙඩවෙනවා, මහලුවෙනවා, මරණයට පත්වෙනවා. යම්තාක් මේ

දුකක් විඳිනවා. මේ දුක කුමක් නිසා ඇතිවෙන්නේ ද කියලා නුවණින් බලන්න.

බලන කොට තේරෙනවා, ජාතිය යි මේ දුකට හේතුව. දැන් ලෝකයේ තිබුණ ධර්මතාවය තමයි, බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ නුවණට හසුවෙන්නේ. ඒකෙදි ත් හොඳට බලන්න, පටිච්චසමුප්පාදයේ අවසාන අංගය මොකක් ද? ජාතිය යි. ජාති පච්චයා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව නේ. ජාති ප්‍රත්‍යයෙනුයි මේ අතුරුඵලයේ මේ දුක. ජාති. ආයතීයන් වහන්සේලා නුවණින් ලෝකය මෙනෙහි කරන කොට ඉස්සෙල්ලා ම හම්බවෙන්නේ, ඉපදීම දුකක් නේ ද. ජාති පි දුක්ඛා, ජරා පි දුක්ඛා, ව්‍යාධි පි දුක්ඛා, මරණමිපි දුක්ඛං, අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො, පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො, යම්පිච්ඡං න ලහති තම්පි දුක්ඛං, සංඛින්නෙන පඤ්චුපාදනක්ඛන්ධා දුක්ඛා.

ඒ කියන්නේ පටිච්චසමුප්පාදයේ අවසාන අංගය තමයි චතුරායතී සත්‍යයේ ආරම්භක අංගය වෙන්නේ. ඒකෙන් මම මතක් කළේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ විදියට මේ ලෝකය දිහා බලනවා. මේ ලෝකයා ලෙඩවෙනවා, මහලුවෙනවා, මැරෙණවා. නොයෙක් විදියේ සෝක - පරිදේව - දුක්ඛ - දෝමනස්ස - උපායාසයන්ගෙන් යුක්ත යි. අනේ මේ රුදු දුක් රැස කවද, කොතැන දී, කොහොම හටගත්තා දෝ කියලා නුවණින් බලනවා ලෝකයා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන්. බලන කොට හසුවෙනවා, ජාති පච්චයා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්ඛ-දෙමනස්ස - ඉපදීම නිසා යි මේ සියලු දුක් ලෝකයාට හම්බවුණේ කියලා. එහෙම නුවණට හසුවුණේ එහෙම ධර්මතාවයක් ලෝකයේ තිබුණ හින්දා යි. ඒත් ලෝකය තුළ තියෙන ධර්මතාවයයි මේ නුවණින් බලන්නේ, නුවණට හසුවෙන්නේ.

මේ ජාතියට හේතුව මොකක් ද කියලා බලන කොට තේරුණා පුණර්භවය කියලා. යායං නණ්භා පොණොභවිකා නන්දිරාග

සහගතා නනු නනුහි නනුනී කියලා කියන ආකාරයකට මේ යම් තණ්හාවක් තියෙනවා නම් පුණර්භවය ඇතිකරණ කියලා කියන ඒ තණ්හාවෙන් ඇතිකරපු පුණර්භවය යි නැතිනම් භවය යි හේතු ව කියන එක පැහැදිලි කළා.

(මම ඒවා එකින් එක ඔය ඇත්තන්ට පස්සේ කියලා දෙන්නම්. දැනට මේ පරියාය ගන්න. මොකද, එකින් එකට සියුම්ව මේ කරණා ඔය පින්වතුන්ට කියලා දෙන්න ගියහම මේ පෙන්නලා දෙන ප්‍රධාන කාරණාව අතහැරෙනවා.)

භවය යි කියන එක හේතුවුණා, පුද්ගලයාගේ ඉපදීමට හේතුව භවය යි කියන එකට. භවයට හේතුව මොකක් ද කියන එක බැලුවහම හේතුවුණා ඒකට හේතුව උපාදනය යි. උපාදනයට හේතුව තණ්හාව යි. එතකොට දැක්කා තණ්හා-උපාදන-භව කියන මෙන් මේ කෙලෙස් ටික නිසා යි මෙන් මේ පුද්ගලභාවය, ජාතිය කියන එක ඇතිවෙන්නේ. ජාතිය නිසා යි ජරා-මරණ දුක ඇතිවෙන්නේ කියලා නුවණක් ඇතිවෙනවා. ජාතිය නිසා ජරා-මරණ නුවණ ඇතිවෙන්නේ කියලා.

- ඊට පස්සේ තව දුරටත් බැලුවා ඉපදීමට හේතුව ජරා-මරණ දුක යි. ඉපදීමට හේතුව තණ්හා-උපාදන-භව කියන කෙලෙස් ටික යි.
- මේ කෙලෙස් ටික ඇතිවුණේ කොහේ ද? විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටිකට යි මේ කෙලෙස් ටික ඇතිවුණේ කියලාත් දැක්කා.
- මේ විපාක ස්කන්ධ ටික ඇතිවුණේ කොහේ ද? ඇතිවුණේ කොහොම ද? පෙර අවිද්‍යා-කමීයට යි කියලා දැක්කා.

අනුලෝමව ආවා

- අවිද්‍යාව හේතුවුණා කමී රැස්වෙන්න.
- කමීය හේතුවුණා ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤුණයට.

- ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය හේතුච්ඡායා නාම-රූප භාවයෙන් යුක්ත වෙන්න.
- ඒක හේතුච්ඡායා ආයතන හැදෙන්න.
- ආයතන හේතුච්ඡායා ස්පඨී වෙන්න. ස්පඨීය හේතුච්ඡායා වේදනාව ඇතිවෙන්න. දැන් ඔතෙන්ට එතකම් ජාතිය තිබිලා තියෙනවා ද? ජරා-මරණ පෙණුනා ද? නැහැ.

ඒ වේදනාව අරභයා රස විඳගැනීම අනුව බලන තණ්හාව නිසා ඒ ස්කන්ධ ටික උපාදන වුණා. ඒ නිසා භවය හැදුණා. ඒ තණ්හා-උපාදන-භව කියන කෙලෙස් ටික මේ ස්කන්ධ ටිකට, තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික එකතුවීම, මුහුචීම තමයි භවය කියලා කියන්නේ. එකතුවුණු ගමන් ම ජාතිය කියන එක හැදුණා. පුද්ගලයා නිමිණය වුණා.

ඊට පස්සේ දැන් ඔය ඉන්න පුද්ගලයා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳිනවා. ඊට පස්සේ බැලුවා මේ පුද්ගලභාවයේ තියෙන දෝෂය මොකක් ද? දැන් මේ ඉන්න පුද්ගලයෙක් ඉන්නකොට තියෙන දෝෂය මොකක් ද? මේ ඉන්න පුද්ගලයා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳිනවා විතරක් නෙවෙයි. මේ පුද්ගලයා හිටියොත් අද දුක විඳිමින්, නැවත ද මේ පුද්ගලයා කමී රැස්කරගන්නවා. මේ පුද්ගලභාවය කියන එක තියෙන්නේ මොකේට ද? අද දුක්බෙ අඤ්ඤාං, දුක්බ සමුදයෙ අඤ්ඤාං කියන කාරණාව විතරයි. මේ පුද්ගලභාවයේ තියෙන දෝෂය මොකක් ද? අද ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි. ඉන්න පුද්ගලයා පුඤ්ඤාභිසංඛාර, අපුඤ්ඤාභිසංඛාර කමී රැස්කරගන්නවා. අද කමී රැස්කරගන්නොත් මේ පුද්ගලයා අනාගතයටත් බැලුවා පටිච්චසමුප්පාදය. අනාගතයටත් වෙලා මොකක් ද? ආයෙත් විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදෙනවා. හැදුණහම ඒ ස්කන්ධ ටිකට තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික යෙදුනහම එදට ත් පුද්ගලභාවය උපදිනවා. එතන ම. ඒ පුද්ගලභාවය නිසා

එතැනත් ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා කියලා හොඳට නුවණක් ආවා. (මේ ටික ගැඹුරුයි පොඩ්ඩක් අහන්න.)

සම්පූර්ණ මේ සක්කායදිට්ඨි, මේ දර්ශනයට යි උත්තර ටික එන්නේ. ඒ කියන්නේ, දැන් අපට ප්‍රශ්නයක් තිබුණා නේ මේ 'මම' ඉන්නවා කියලා. මේ පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා නේ. සත්ත්වයෙක් ඉන්නවා නේ. මේ ඉන්න සත්ත්වයා එක්කෝ රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටික වෙන්න ඕන. එක්කෝ පෙර කොහේ හරි ඉඳන් එන්නට ඕනේ, කොහොට හරි යන්නට ඕනේ කියන තැනක නේ අපි ඉන්නේ. ඒකට යි උත්තරය ගේන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා මේ ඉන්න සත්ත්වයා හැදෙන හැටි. ඒ කියන්නේ මගේ ඉපදීම වුණේ කොහොම ද? මේ සත්ත්වයාගේ ඉපදීම වුණේ කොහොම ද? මේ පුද්ගලයාගේ ඉපදීම වුණේ කොහොම ද? කියන එක යි කියන්නේ. පුද්ගලයාට උපන්නොත් ජරා-මරණ දුක් විඳින්නට වෙනවා. ඒ පුද්ගලයා උපන්නේ කොහොම ද කියන එක පෙන්නවා : පෙර අවිද්‍යා-කමීය හේතුවෙලා විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සළායතන-එස්ස-වේදනා කියලා විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හටගන්නා. මේ ස්කන්ධ ටික සත්ත්වයෙක් නෙවෙයි, පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි, හේතු ප්‍රත්‍යය යි. රූපය සතරමභාධාතු යි. ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නේ. වේදනා-සංඥා-සංඛාර වෛතසික ටිකක් ස්පඨි ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නේ. විඤ්ඤාණය කියන්නේ මේ චිත්තය නාම-රූප ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නේ. ධර්මතාවයක්. පෙර අවිද්‍යා-කමීයට විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදුණා. ස්කන්ධ ටික රස විදගැනීම අනුව බලන තණ්හාව නිසා යි මේ පුද්ගලභාවය උපන්නේ කියලා පෙන්නවා. තණ්හා-උපාදාන-භව කියන කෙලෙස් ටික කෙටියෙන් ගත්තහම මේ විපාක ස්කන්ධ ටික කෙරෙහි ඇතිවුණා වූ තණ්හා-උපාදාන කියන කෙලෙස් ටිකට යි මේ පුද්ගලභාවය ඇතිවුණේ කියලා පෙන්නවා. *තණ්හං ජනෙති පුරිසො.*

ඊට පස්සේ ඉපදුණ නිසා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විදිනවා. ඒ දුකට හේතුව තණ්හාව යි කියලා දැක්කා. ඒ කියන්නේ මේ පුද්ගලයා නිර්මාණය වුණේ කොහොම ද? තණ්හා-උපාදන-හව කියන කෙලෙස් ටික නිසා යි ජාතිය කියන එක දැක්කා. ඒ කියන්නේ ජාතිය කියලා කියන්නේ මේ 'මම' කියලා සිහිකරගන්න පුළුවන් මාව ඉපදිලා තියෙන්නේ, මේ පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙලා තියෙන්නේ විපාක ස්කන්ධ ටික කෙරෙහි ඇති වූ, තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසයට යි කියලා යි දැක්කේ.

එතකොට ම නිරෝධය නුවණ ආවා, මේ තණ්හා-උපාදනය කියන කෙලේසය නැතිකළොත් ජාතිය නැතිවෙනවා. පුද්ගලභාවය නැතිවෙනවා. පුද්ගලභාවය නිසා එන ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් ද නැතිවෙනවා. මේ ආයතී අෂ්ඨාංගික මාර්ගය දුක් නැතිකරණ ප්‍රතිපදාව යි කියලා මෙන්න මේ පටිච්චසමුප්පාදය නුවණින් මෙනෙහි කරණ කොට ආපු, ඉපදිවිච දර්ශනයට යි චතුරායතී සත්‍යය කියලා කියන්නේ. චතුරායතී සත්‍යය කියලා එකක් ලෝකයේ නැහැ. ඒකේ තියෙන්නේ දුක-දුක ඇතිවීම කියන හේතු-එල දහම යි. හේතු-එල දහම සම්මර්ශණය කරණ කොට ඇතිවුනා, යම් තාක් ජරා-මරණ දුකක් තියෙනවා නම් පුද්ගලභාවය ඉපදීම නිසා යි. පුද්ගලයාගේ ඉපදීම, හටගැනීම, පහළවීම නිසා යි මේ දුක යි කියන උත්තරය ආවා. ඒ දුකට හේතුව තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේස ය යි. නැතිනම් මේ ජාතියට, පුද්ගලභාවයට හේතුව තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේස ය යි කියන උත්තරය ආවා. කෙලේසය ඇතිවුණේ විපාක ස්කන්ධ ටිකට යි කියන උත්තරය ආවා. විපාක ස්කන්ධ ටික ඇතිවුණේ පෙර කමීයට යි කියන උත්තරය ආවා.

මොකද, එකින් එකට සහේතුක බවක් පෙනෙන්න එපායැ. විපාක ස්කන්ධ ටික ආවේ, ඒකට හේතුව පෙන්නුවේ නැතිනම් බුන්මයෙක් මැව්වා, දෙවියෙක් මැව්වා කියන්න පුළුවන් නේ.

බ්‍රහ්මයෙක් මැව්වේ නැහැ. දෙවියෙක් මැව්වේ නැහැ. මේ විපාක ස්කන්ධ ටික විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන මේ ස්කන්ධ ටික පෙර අවිද්‍යා-කමී කියන හේතුවෙනු යි හටගත්තේ කියලා පෙන්නුවා.

ඊට පස්සේ තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික ඇතිකරගත්තේ මොකේට ද, ඒවා යෙදුනේ කොහේ ද කියන එකත් තියෙන්න එපායැ. ඒ හින්දා පෙන්නුවේ මේ විපාක ස්කන්ධ ටික යි. මේ ටිකට යි කෙලෙස් ඇති කළේ. ඊට පස්සේ ජාති - ඉපදීම ඇතිවුණේ මොකක් නිසාද කියන එකත් කියන්න එපායැ. ඒ හින්දා පෙන්නුවා, මේ තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික නිසා යි ඉපදීම ඇතිවුණේ. මේ එකින් එකට සහේතුක වෙන්න ඕන. ඉපදීමට හේතුව තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසය යි. ඒ කෙලෙස් ටික ඇතිවෙන්න හේතුව විපාක ස්කන්ධ ටික යි. විපාක ස්කන්ධ ටිකට හේතුව පෙර අවිද්‍යා-කමීය කියලා පෙන්නුවා.

පෙන්නලා දැන් පෙර අවිද්‍යා-කමීයට හේතුවෙලා තියෙන්නේ, ඒ නිසා මේ පැත්තට ඇවිල්ලා තියෙන්නේ මොකක් ද? විපාක ස්කන්ධ ටිකක්. පුද්ගලයෙක්-සත්තියෙක් ඇවිල්ලා නැහැ. විපාක ස්කන්ධ ටිකට තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසය යෙදුන ගමන් ම මේ පුද්ගලභාවය උපදිනවා කියලා දැක්කහම, අපි දන්නවා මේ දැන් 'මම' පෙනෙනවා, පුද්ගලයා පෙනෙනවා. මේ පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙලා තියෙන්නේ අරමුණු රස විද ගැනීම අනුව ගිය තණ්හාව නිසා යි කියලා යි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ. තණ්හාව නිසා, තණ්හා-උපාදනය නිසා ඇතිවෙන මේ පුද්ගලභාවය, තණ්හා උපාදන කියන කෙලේසය නිසා ඇතිවෙනවා කියලා දැක්කොත්, අපි මේ පුද්ගලයා-සත්තියා කියන්නේ රූපය යි කියලා ගන්නවා ද? වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියලා ගන්නවා ද? ගන්නේ නැහැ. පුද්ගලභාවයක් තුළින්, සත්තභාවයක් තුළින්, ආත්මයක් තුළින් මේ පුද්ගලභාවය, සත්තභාවය ආත්මය යි කියලා කතාකරන්න

පුළුවන්කම තණ්හා-උපාදන කියන ගති ටික නිසා නිර්මාණය වෙච්චි එකක්කිය කියන එක යි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ.

එහෙම දකින කොට මේ දර්ශනය කියන්නේ ඒක යි. මේ ජරා-මරණ දුක තියෙනවා. දුකට හේතුව ජාතිය යි කියලා දුක ත්, ජාතියට හේතුව තණ්හා-උපාදන-භව කියලා මේ කෙලෙස් ටිකත්, කෙලෙස් ටික නැති කළොත් පුද්ගලභාවය නැතිවෙලා ජරා-මරණ දුක නැතිවෙන කමත්, ඔය ආයඪී අෂ්ඨාඛිගික මාගීය ඊට තියෙන ගමන් මගත් කියන එක යි දර්ශනය.

ඒක දකින කොට ඇතිවෙන්නේ ජරා-මරණ දුක් විඳින පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙන්නේ තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසයෙන්. මේ තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසය නැතිවුණොත්, ජරා-මරණ දුක් විඳින පුද්ගලයා ඉතුරුවෙන්නේ නැහැ කියලා පෙන්නුවා. එතකොට තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසය නිසා මේ පුද්ගලභාවය උපදිනවා කියලා දුක්කොත් එයා දන්නවා මේ ස්කන්ධ ටිකේ එක ම තැනකවත් සත්ත්ව-පුද්ගලභාවය තියෙනවා කියලා දෘෂ්ඨි වශයෙන් අනුවෙන්නේ නැහැ.

ඊට පස්සේ ඒ 'මම' කොහේ හරි ඉඳන්, කොහේ හරි ඉන්න ඇද්ද? කොහොම කොහොම හරි ඉන්න ඇද්ද කියලා අපරාන්තයට දුවනවා ද? ඇයි, එයා දන්නවා පෙර අවිද්‍යාව හේතුවුණා කමී රැස්වෙන්න. ඒ ටික හේතුවුණා විපාක ස්කන්ධ ටික හැදෙන්න. විපාක ස්කන්ධ ටික අරභයා ඇතිකරගත්ත කෙලේසයට යි පුද්ගලයා නිර්මාණය වුණේ කියලා දුක්කම එතකොට දුන් ඒ සත්ත්ව-පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙලා තියෙන්නේ මොකෙන් ද? වර්තමාන කෙලෙස් ටිකකට යි. එතකොට කෙලෙස් ටික නිසා පුද්ගලභාවය ඉපදෙනවා කියලා දුක්කම කෙලෙස් ටික ඇතිවෙන්න හේතුවෙච්චි ස්කන්ධ ටික පුද්ගලයා කියලා හැඳිනෙන්නේ නැහැ. කොහේ හරි ඉඳන් ආවා කියලා දකින්නෙත් නැහැ.

ඊට පස්සේ අද මේ දුක යි. දුක ඇතිකෙරුවේ තණ්හාව නිසා යි. පුද්ගලභාවය දුක යි. ජාතිය දුක යි. ඒ ජාති දුක ඇති කළේ තණ්හා-උපාදනය නිසා යි. මේ තණ්හා-උපාදනය නැතිකරලා, ජාති-ජරා-මරණ දුකෙන් නිදහස් විය යුතු යි. ඒ සඳහා මේ ප්‍රතිපදාව යි කියලා හොයලා, බේරලා නො ගත්තොත් තියෙන දෝෂය මොකක් ද? අර හේතු ටික යෙදිලා පුද්ගලයා ඇතිවෙනවා නේ ද. දැන් හසුකරගන්නේ ම මේ සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයේ ඉපදීම යි දුක. මේ දුකට හේතුව මේ පුද්ගලභාවය හදන තණ්හාව යි. තණ්හාව නැතිකළොත් මේ පුද්ගලභාවය නැතිකළ හැකි යි. ඒකට තියෙන මේ ගමන් මග යි කියලා හොයලා ඉගෙනගෙන ගමන් මගේ යෙදුනොත් පුද්ගලභාවය නැතිකළ හැකි යි. එතකොට පුද්ගලභාවය තුළින් ඇතිවන සියලු දුක නැතිවෙනවා. මේ ටික මේ දුක යි, මේ දුක ඇතිකරපු හේතුව, තණ්හාව යි, කියලා හොයාගන්න බැරිවුණා කියලා කියන්නේ මොකක් ද? නිරෝධය යි මාර්ගයයි දෙක අවලංගු වෙනවා. හමු වුණේ නැහැ. මේ දුක යි, දුක ඇතිකරපු හේතුව, තණ්හාව යි, කියලා හම්බවුණේ නැතිනම් දුක යි-සමුදය යි දෙක හේතු නො වුණොත් තියෙන දෝෂය මොකක් ද? නිරෝධය හම්බවෙන්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ මේ දුක ඇතිකෙරුවේ තණ්හාව නිසා නම්, තණ්හාව ද නැති කෙරුවොත් එහෙනම් දුක නැතිවෙනවා නේ ද කියන උත්තරය හම්බවෙන්නේ ඊට පස්සේ නේ. නිරෝධය හම්බවුණේ නැතිනම් මාගීය හම්බවෙනවා ද? නැහැ. එතකොට නිරෝධය යි මාර්ගයයි දෙක හම්බවුණේ නැත්නම්, නමුත් පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධිය ලෝකයේ තියෙනවා නේ? තියෙනවා.

ඒ කියන්නේ මේ තණ්හා-උපාදන කියන ගති ටික යෙදිලා පුද්ගලයා ඉන්නවා. පුද්ගලයා තමයි මවුකුසයේ ඉඳලා, දීඝී කාලයේ ඉඳලා ම ලොකුවෙන්නේ පුද්ගලයා යි. මොකද, ස්කන්ධ ටිකේ එතැන ඉඳලා ම මේ ක්ලේශ අනුසය අනුසය වෙනවා. ඇස හැඳෙන්නේ ම පුද්ගලයා ගේ යි. කන-දිව-නාසය-

ශරීරය හැදෙන්නේ ම පුද්ගලයාගේ යි. ආයතන ටිකත් එක්ක ම පුද්ගලයා, පුද්ගලයාත් එක්ක ම ආයතන ටික ලොකුවෙනවා.

එවිචරට වැලිකෙළියේ පටන් හිටපු මිත්‍රයා කියලා කියන්නේ - නන්දිරාගයට. අර ආසිවිසෝපම සූත්‍රයේ³ දී අහලා තියෙනවා නේ ද, නන්දිරාගය කියන්නේ වැලිකෙළියේ පටන් හිටපු මිත්‍රයා කියලා. උත්පත්ති ඝණයේ ඉඳලා ම ඇසුරුවෙන කෙලේසයන් මේ පුද්ගලභාවය නිර්මාණය කළේ. එතකොට ඒක මේ අමුතුවෙන් ආයතනයන්ගෙන් බාහිරයෙන් ගන්නා මට්ටම නෙවෙයි. හැදෙන්නේ ම කෙලේසයත් එක්ක යි. විපාක ස්කන්ධ ටික හැදුණු ඝණයේ ම, අනතුරුව ම කෙලෙස් ටික යෙදෙනවා. එද ඉඳන් ම විපාක ස්කන්ධ ටික යි කෙලෙසු යි ඔවුනොවුනට සම්මිශ්‍ර වෙලා පුද්ගලභාවයකින් ම යි ලොකුවෙන්නේ මේ ආයතන ටික. ඒකයි ජාතිය කියන එක මවුකුසට උත්පත්ති ඝණයේ ඉඳලා ම විස්තර කරන්න පුළුවන් වචනයක්. එතැන ඉඳලා ම යනවා. පුද්ගලයාගේ ඉපදීම.

එතකොට අද වතුරායඪී සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න බැරිවුනොත් ඔන්න ඔය මවුකුසට ඉන්න තැන ඉඳලා ම ඔය පුද්ගලයා තමයි ලොකුවෙන්නේ. ලොකුවෙන කොට තියෙන දෝෂය මොකක් ද? පුද්ගලභාවය තියෙනවා කියලා කියන්නේ අවිද්‍යාව තියෙනවා කියන එක යි. *දුක්ඛෙ අඤ්ඤානං-දුක්ඛ සමුදයෙ අඤ්ඤානං-දුක්ඛ නිරෝධෙ අඤ්ඤානං-දුක්ඛ නිරෝධගාමිනී පටිපදය අඤ්ඤානං* කියන එකේ උත්තරය, ප්‍රතිඵලය තමයි මේ පුද්ගලයා ජීවත්වෙන එක. පුද්ගලයා හිටියොත් දෙස් දෙක යි. මොකක් ද? අද ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳිනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි, නැවත ප්‍රතිසන්ධියට යන කමී රැස්වෙනවා.

ඊට පස්සේ, අද කමී රැස්වුණොත්, මේ පුද්ගලයා කමී රැස්රගත්තොත් මොකද වෙන්නේ? නැවත විඤ්ඤාණ-නාමරූප-

---

³ ආසිවිසෝපම සූත්‍රය - සංයුත්ත නිකාය (4) බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය - 340වැනි පිටුව

සළායතන-එස්ස-වෙදනා කියලා විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදෙනවා කියලා දැක්කා. එදට ඒ විපාක ස්කන්ධ ටිකටත් තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික යෙදුණොත්? එතැනත් ජාතිය ඇතිවෙනවා. එතැනත් පුද්ගලභාවය නිර්මාණය වෙනවා. ඒ පුද්ගලයාට එදට ත් ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳින්න වෙනවා.

එතකොට අනාගතයේදී ත් සත්ඤා-පුද්ගලභාවයෙන් ඒ කියන්නේ, කෙනෙකුගේ ඉපදීම වෙලා, ඉපදීමෙන් ජරා-මරණ දුක් විඳින බවක් තියෙයි. හැබැයි මෙහේ ඉඳන් ඒ පුද්ගලයා ගිහිල්ලාත් නෙවෙයි. අද සත්ඤා-පුද්ගලභාවයෙන් ජරා-මරණ දුක් විඳින කෙනෙක් පෙනෙයි. වෙන කොහෙන්වත් ඇවිල්ලාත් නෙවෙයි. එයා මේ වතුරාය් සත්‍යය දකිනවා කියලා කියන්නේ පටිච්චසමුප්පාද දර්ශනය දකිනවා. දකින කොට එයාට හම්බවෙන්නේ මොකක් ද? පෙර කමීයට විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදිලා ඒකට තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික යෙදුණුකම නිසා මේ ජාතිය ඇතිවුණා. ජාතිය නිසා අද ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා කියලා පෙනුණා. දුකට හේතුව තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසය යි කියලාත් දැක්කා.

මේ කෙලේසය නැතිකළොත් මේ ජරා-මරණ දුක් නැතිවෙනවා. මේ ආය් අෂ්ඨාංගිකමාර්ගය කියලා මෙතැනින් කඩලා මේ මාගීය, සම්මාදිට්ඨිය උපදවාගෙන ඊට යෙදුණොත්, එයා සංසාර චක්‍රය අවලංගු කරලා නිවන පැත්තට නැඹුරුවෙනවා. එහෙම බැරිවුණොත්, මේක අහගන්න බැරිවුණා කියලා කියන්නේ ම පුද්ගලභාවය ම යි ලොකුවෙන්නේ. පුද්ගලභාවය ඇතිකළේ තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසය නිසා යි. ඒ තණ්හා-උපාදන-හව කෙලෙස් නැතිකළොත් මේ පුද්ගලභාවය නිසා නිවන් දැක්ක හැකි යි කියන පැත්තට හැරෙන්න තියෙන රේල්පාර තියෙන්නේ මෙතැන යි.

එහෙම බැරිවුණොත් ජාතිය ඇත්ත වෙනවා. මේ පුද්ගලභාවය ඇත්ත වෙනවා. පුද්ගලභාවය ඇතිකළේ කෙලේසයකට යි කියන

නුවණ නැහැ. ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා. ඒ පුද්ගලයා ම අද කුසල කමී කරනවා, අකුසල කමී කරනවා. ආනෙඤ්ජාහි කමී කරනවා. ඒ පුද්ගලයා ඉන්නවා කියන්නේ ම කුසල-අකුසල කමීයන් රැස්වෙන එක නවත්වන්න බැහැ ම යි. *අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා*. අද කමී රැස්කරගත්තොත් මතු ත් මේ පුද්ගලයා ඉපදෙනවා ම යි නේ ද. බොරුම නේ කියන්නේ! මෙව්වර වෙලා කිව්වේ මම ඒක ද? අද මේ කමී රැස්වුණොත් පුද්ගලයා උපදිනවා කියන එක ද? විපාක ස්කන්ධ ටික හැදෙ යි. හොඳට මතක තියාගන්න ඕන මේ ශාසනයේ කිසි ම වෙලාවක ආත්ම දෘෂ්ඨියක් නැහැ. ආත්ම දර්ශනයක් නැහැ.

හරියට තේරවිල්ලක් වාගෙ යි. මොකක් ද? සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයේ කෘත්‍යයෙන්, සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයේ ඉඳලා විඳින ජරා-මරණ දුකකුත් පෙනෙයි. හැබැයි, පෙර ඉඳන් ආවෙන් නැහැ. පුළුවන් නම් තෝරගන්න.

අනාගතයටත් සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයකුත් පෙනෙයි. සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයේ ඉඳලා ජරා-මරණ දුක් විඳීමකුත් පෙනෙයි. හැබැයි මෙහේ ඉඳලා ගිහිල්ලක් නැහැ. කොහොම ද දැන් මෙතැන තෝරාගන්න. පුළුවන් නම් ඒක යි තේරවිල්ල.

ඒක පුරවන්න තියෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාදයේ අංග ටිකෙන්. හරියට පටිච්චසමුප්පාදයේ අංග ටික දෙපැත්තට බෙදන්න බලන්න. හොඳට උත්තරය හම්බවෙනවා : එහේ ඉඳන් මේ පුද්ගලයා ආවේ නැහැ. පුද්ගලයෙකුත් පෙනෙයි. පුද්ගලභාවයකුත් පෙනෙයි. පුද්ගලභාවයේ පිහිටලා ජරා-මරණ දුක් විඳීමකුත් පෙනෙයි. පුද්ගලයා කමී රැස්කරගැනීමකුත් පෙනෙයි. හැබැයි, කොහේවත් ඉඳන් ආවේ නැහැ. පටිච්චසමුප්පන්න යි. මොකක් ද? පෙර අවිද්‍යා-කර්ම හේතුවෙන් විපාක ස්කන්ධ ටික හැදෙන්න. එතකනුත් අනාත්ම යි. පිරිසිදු යි. ධර්මතා ටිකක්. ස්කන්ධ ටික හේතුයි තණ්හා උපාදන කියන කෙලෙස් ටික යෙදෙන්න. මේ විපාක ස්කන්ධ ටිකට කෙලෙස්

ටික යෙදුණු තැන, යෙදුණුකම නිසා ම, මොකද වුණේ? පුද්ගලයා නිර්මාණය වුණා.

හැම වේලාවේ ම පුද්ගලයෙක්ගේ ඉපදීම ඇතිවෙන්නේ ක්‍රම දෙකක් ඕන. ස්කන්ධ සහ කෙලෙස් කියන ක්‍රම දෙක යි. මේ ජාතිය නැතිකරන්න වෙන්නේ ක්‍රම දෙකකට යි. අපට අජරාමරකම ඤාත් ඤාත් කරන්න වෙන්නේ ක්‍රම දෙකකට යි. ස්කන්ධ ටිකයි, කෙලෙස් ටික යි දෙක එකට එකතුවෙලා නම් ජාතිය කියන එක ඇතිවෙන්නේ, පුද්ගලයා කියන එක නිර්මාණය වෙන්නේ, ජාති නිරෝධයට ක්‍රම දෙකක් තියෙයි. මොකක් ද? ස්කන්ධ ටික තියෙද්දී කෙලෙස් නැතිකරලා ජාති නිරෝධ කරන්න පුළුවන්. කෙලෙස් ටික තිබුණොත්, කෙලෙස් ටික යෙදෙන්න ස්කන්ධ ටික නො හටගත්තොත්, ඒත් ජාතිය නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන්. බැරිද එහෙනම්?

හොඳයි දන් අපි බලමු පෙර ජීවිතයේ අවිද්‍යා-කමී නො වුණා නම්, අපට චතුරායඪී සත්‍යය අවබෝධ වුණා නම් අවිද්‍යාවෙන් කමී රැස්වෙනවා ද? නැහැ. කමී රැස් නො වුණොත් මොක ද වෙන්නේ? අද තණ්හා-උපාදන කියන ස්කන්ධ ටික යෙදෙන්න මේ පැත්තේ විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදෙයි ද? එහෙම වුණොත් ජරා-මරණ දුක පෙනේ ද? ස්කන්ධ ටික නූපදුණොත් අජරාමරකම වැඩෙනවා නේ. එහෙනම් මෙතැන ඉඳලා අද අවිද්‍යා-කමී නො කළොත් මතු විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන ස්කන්ධ ටික නො හටගත්තොත්, ජරා-මරණ දුක පෙනේ ද? ස්කන්ධ පරිනිවෘණය මිසක් ජරා-මරණ දුකෙන් නිදහස්වෙන්න පුළුවන්. එකයි. ඊගාව එක අද විපාක ස්කන්ධ ටික තියෙද්දී, විපාක ස්කන්ධ ටිකට යෙදෙන තණ්හා උපාදන කියන කෙලෙස් ටික දුරුකළහම ත් ජාතියෙන් නිදහස්වෙන්න පුළුවන්. ඒකට කියනවා සෝපදිසේස නිබ්බාන කියලා. අද මේ විපාක ස්කන්ධ ටික පිරිසිදු දැක්කොත් මේ ස්කන්ධ ටික මම-මගේ-මගේ ආත්මය යි කියන කම හෝ සත්ත්වයෙක්-පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීම ඉතුරුවෙන්නේ නැහැ. එහෙම වුණොත් ස්කන්ධ ටික

කියන ටික පිරිසිදු දැක්කහම ඒක තුළ කෙලෙස් යෙදුණේ නැතිනම් ඒත් ජාතිය නැතිකරන්න පුළුවන්. රහතන් වහන්සේ කියලා කියන්නේ, විපාක ස්කන්ධ ටිකට වර්තමාන තණ්හා-උපාදන-හව කියන කෙලෙස් ටික ප්‍රත්‍යාවේන්න නො දී ජාති නිරෝධයක් කරලා අජරාමර වෙච්චි අය යි. *තණ්හා-උපාදන-හව නිරොධො ජාති නිරොධා.*

එතකොට මෙන්න මේ සක්කායදිට්ඨි-විච්චිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන කෙලෙස් ටික තියෙන්නේ මේ විද්‍යමාන කෙලේසය මුල්කරගෙන යි. 'මම' ඉන්නවා, පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා, සත්ත්වයෙක් ඉන්නවා. මේ ඉන්න 'මම', ඉන්න පුද්ගලයා, ඉන්න සත්ත්වයා වුණේ කොහොම ද කියන උත්තරය නැතිකම නිසා ඉතුරු වුණ කෙලෙස් ටිකක් තමයි, ඒ ඉන්න 'මම' කොහේ ඉන්න ඇද්ද, කොහොම ඉන්න ඇද්ද, කොහොම ඉඳලා එන්න ඇද්ද, ඒ 'මම' කොහොට යයි ද, කොහොම යයි ද, මොකක් වෙයි ද කියන එක, ඒ 'මම' කියන්නේ රූපය වෙන්න ඇති, වේදනාව වෙන්න ඇති කියලා මේ වාගේ දෘෂ්ඨිවලට පත්වුණේ අපි මේ කෙලේසයට පිළිතුරු නැති නිසා යි. තේරුණා ද? පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධිය හරහා පෙන්නුවේ අපි අද දුක් විඳින, අපි ඇසුරු කරන, අපට ප්‍රශ්නයක් වෙච්ච මේ පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙච්චි හැටි යි. පුද්ගලයාගේ ඉපදීම යි. මේ සත්ත්වයාගේ ඉපදීම යි පෙන්නුවේ.

ඒ ඉපදීම පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධාන්තයකින් පෙන්නුවහම එයා පටිච්චසමුප්පාදය දකින කොට ඒ 'මම' කොහේ හරි ඉඳන් එන්න ඇද්ද, කොහොට හරි යන්න ඇද්ද, කියලා කියනවා ද?

ඒ කියන්නේ කෝටුකැලි දෙකක් නිසා ගින්න ඇතිවුණොත්, ඒ කියන්නේ කෝටු කැලි දෙක එකට අතුල්ලන කොට ගිනි දූල්ලක් ඇතිවුණා. මේ ගිනි දූල්ල හටගත්තේ මොකක් නිසා ද? කෝටු කැලි දෙක එකට අතුල්ලාපු නිසා ම යි මේ ගිනි ටික හටගත්තේ කියලා දන්නවා. එතකොට ඒ හටගත්ත ගින්න කෝටු කැලි

දෙක නිසා මේ කෝටු කැලි දෙක ආපසු අල්ලාගත්තේ නැති නම්, මේ ගිනිදූල්ල පවතී ද? නැහැ. මේ කෝටු කැලි දෙක නිසා ම හටගන්නා ගිනිදූල්ල කෝටු කැලි දෙක ම අල්ලාගත්තොත් මොකක් වෙයි ද? කෝටු කැලි දෙක තියෙනකම්ම තියෙනවා නේ ද? ගින්න නිවෙනවා ද? නිවෙන්නේ නැහැ.

කෝටු කැලි දෙක වැඩ දෙකක් කරනවා නේ ද? මොකක් ද? ගින්න උපදින්න හා පවතින්න උපකාර කරලා නේ. පවතින්න උපකාර කරලා. මේ ගින්න කොහේ ඉඳලා ද ආවේ? මේ කෝටු කැලි ඇතුළේ තිබුණා ද ගින්න? එහෙනම් කෝටු කැල්ලට කොහේ හරි තිබිලා එන්න ඇත් ද? පෙර ජීවිතයක ඉඳලා හෝ නැතිනම් වෙන ඇතක ඉඳලා එන්න ඇත් ද? කෝටු කැලි ඇතුළේ තිබුණෙත් නැහැ. වෙන කොහේවත් තිබුණෙත් නැහැ. මේ කෝටු කැලි දෙක අතුල්ලන කොට අතුල්ලන කොට නිර්මාණය වෙවි තේජෝ ගතිය නිසා ඇතිවෙවි මේ උපාය නිසා ඇතිවෙවිකමක් නේ. ඒක ද ඉපදුණු ගිනිදූල්ලට කොහේවත් තිබිලා ආවෙත් නැහැ. ඒ කෝට්ටත් නෙවෙයි. ඒ කෝට්ටට වෙන කොහේවත් තිබිලා ආවෙත් නැහැ. ඒ කෝට්ටත් නෙවෙයි. කෝට්ටට වෙන කොහේවත් තිබිලා ආවෙත් නැහැ. හැබැයි කෝට්ට නිසා ම හටගත්ත ගිනිදූල්ල ඒ කෝට්ට ඇසුරු කෙරුවේ නැතිනම් ඒද පවතින්නේ නැහැ. නැතුව යනවා. නේ. බැරිවෙලා කොහේවත් තිබිලා ආවත් නෙවෙයි. කෝටු කැල්ල ඇතුළෙන් නෙවෙයි. ඒ කෝටු කැලි දෙක අතුල්ලන නිසා ම ආපු ගිනිදූල්ල කෝටු කැලි දෙක ම අල්ලාගත්තොත්? පවතිනවා. කොච්චර කල් පවතී ද? කෝටු කැල්ල තියෙන තාක් පවතීවි.

කෝටු කැලි දෙක වාගේ දකින්න ඔබගේ ත්, මගේ ත් ඇස. ඒ ඇස නිසා ම මේ 'මම' කියන තණ්හාව ඇතිවුණා නම් ඇසත් රූපයත් දෙක ම යි හේතුවුණේ 'මම' කියන හැඟීම අනුවෙනින. ඊට පස්සේ ඒ 'මම' කියන කමට මේ ඇස රූපය ම අනුවුණා නම් මේ ඇස මගේ, ඇස තමයි 'මම', මේ කය තමයි 'මම' කියලා, ඇසයි, කයයි නිසා 'මම' කියන ගතිය හැදිලා, 'මම'

කියන ගතියට ඒ දෙක ම අනුවෙනවා. දැන් මට ඇස තියෙන 'මම' ඉන්නවා. කය තියෙන 'මම' ඉන්නවා කියන එක නිර්මාණය වීම පුද්ගලයක් නෙවෙයි ද? මම කියන එක තේරෙනවා ද?

ඔබ මේ කය දිනා ඔබගේ ඇසෙන් බැලුවොත්, අපි කියමු අපි සම්මත ලෝකයට ගිහිල්ලා, ඇසත් මගේ, කයත් මගේ නේ. හරි. ඇසෙන් බලන කොට මේ ඇස ද උපකාරයෙන්, කය ද උපකාරයෙන් මගේ කියන ගතිය ආවහම, 'මම' කියන හැඟීම සිතට ඇතිවුණොත්, ඒ 'මම' කියන හැඟීම කවුද කියලා අර්ථ දක්වන්න සාක්ෂි හැටියට පෙනෙන්නේ ඔබට මොකක් ද? මේ දෙක බලන කොට ඇතිවෙවි 'මම' කියන හැඟීම ම යි 'මම' කියලා ඔබට අද පෙන්නන්න තියෙන්නේ. එහෙම පෙන්නුවොත් විතර යි ඔබට මේ ජාතිය කියන එක හම්බවෙන්නේ. තමන්ගේ ඉපදීමට, තමන් ම උපදින්න හේතුවෙලා තියෙන්නේ යම් කයක් දිනාව බලලා, 'මම' කියන හැඟීම ඇතිවෙන කොට ඒ 'මම' කියන හැඟීම ඇතිවෙන්න හේතු වෙවිවි කය ම 'මම' කියලා පෙන්නුවොත් ඒක විද්‍යමාන වෙන්නේ. මම කියන එක තේරුණා ද?

බලන්න ඔබට ජාතිය කියන එක, 'මම' කියලා කෙනෙක් ඉපදෙන්නට, කෙනෙක් ඉන්න තියෙන සාක්ෂි ටික මොකක් ද කියලා බලන්න. මගේ ඇස-කන-දිව-නාසය-ශරීරය කියලා මේ අංග ටික මොනවාද පෙන්නන්න තියෙන්නේ? හරි, 'මම' කියලා ඔබට පෙන්නන්න තියෙන ඔය අංග ටික නිසා ම නෙවෙයි ද 'මම' කියනකම හැඳුණත් ඔබට? ඒක යි *වක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාන රූපං එත්තෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එසු නිව්සමානා නිව්සති* - ඇස යි රූපය යි දෙක ම යි තණ්හාව උපදින්න ත්, පවතින්න ත් හේතුව. ඇසත් රූපය ත් නිසා ම 'මම'-මගේ කියන හැඟීම ඔබට ආවා නම්, ඒ 'මම'-මගේ කියන හැඟීම පවතින්නේ ඔබට ඇසයි-රූපයේ ම යි. ඇස නිසා ම ආපු 'මම' කියන හැඟීම පවතින්න තියෙන්නේ

මගේ ඇස කියන තැන යි. ඒ 'මම' කියන හැඟීම ඇතිවෙන්න හේතුවෙව්වි ඇස, 'මම' කියන හැඟීමට ඔබ අල්ලා නො දන්නා නම් ඔබට අද ජීවිතයක් තියේ ද? මේ 'මම' ඉන්නවා කියලා දකින්න ආයතන ටිකක් තියේ ද? එහෙනම් ඒක ඒ මම කිව්වේ හවය ජාතියට හේතුව යි කියලා. තණ්හාව කියලා කියන්නේ - මම අර උපමාවෙන් ම කියන්නම්.

- දර කෝටු දෙක එකට ගැටෙන අවස්ථාව දකින්න *වක්ඛුං ව පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං. නින්නං සංසති එස්සො* කියන තැනකින් *එස්ස පච්චයා වෙදනා* කියන තැනකින් දකින්න.
- ඒ නිසා ඇතිවෙව්වි තණ්හාව දකින්න මේ ගිනි දූල්ල වගේ.
- ඒ තණ්හාව ඒ ගිනිදූල්ල කෝටු දෙක ම බදගන්නවා වාගේ දකින්න උපාදනයේ කෘත්‍යය. මේ ඇසත්-රූපයත් දෙක නිසා හටගන්නා තණ්හාව වෙන කවුරුවත් බදගන්නේ නැහැ. ඒ ඇස ත්, රූපය ත් දෙක ම යි බදගන්නේ. ඇස උපාදන කරනවා. රූපය උපාදන කරනවා.
- *උපාදන පච්චයා භවො* - දැන් තියෙයි, මගේ ඇස, මගේ කන, මගේ නාසය, මගේ දිව, මගේ ශරීරය. *භව පච්චයා ජාති* - පිරිපුන් පුද්ගලයෙක් හැදිලා. කිසිදු අඩුවක් නැතුව කෙනා නිමිණය වෙලා එතැන. මේකෙ ද තණ්හා-උපාදන-භව කියන කෙලෙස් ටිකෙන් කරන්නේ සම්පූර්ණ ඔබව හදන එක යි මේ ස්කන්ධ ටිකෙන්.

අර ගින්න දර කෝටු දෙක නිසා ම හැදිලා, ඉපදිලා, දර කෝටු දෙකෙන් එකක්වත් අල්ලා නො ගත්තොත් ගින්න නිවුණා කියලා යනවා මිසක, ගින්න නිවුණා කියලා පවතිනවා මිසක ගින්න ඇවිලෙනවා කියන්නේ නැහැ. ඇස ත් රූපය ත් නිසා උපදින තණ්හාව ඒ ඇසත් රූපයත් දෙක එකට උපදිවි. ඒ

තණ්හාව නිරුද්ධවෙනවා යන ගණයට යනවා මිසක උපාදන නිරොධො, භව නිරොධො, ජාති නිරොධො යන ගණයට යනවා මිසක පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙන්නේ නැහැ.

මේ ගින්දර කෝටු කැලි දෙක ඇතුළේ තිබුණා නෙවේ නම්, ඒ වාගේ මේ පුද්ගලභාවය හදන තණ්හාව ඇස ඇතුළේ තිබිලා ආවත් නෙවෙයි. රූපය ඇතුළේ තිබිලා ආවත් නෙවෙයි. මේ එක ම ස්කන්ධ, විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායනන-එස්ස-වෙදනා කියන ස්කන්ධ ටික තිබිලා ඇතුළේ ආවත් නෙවෙයි. එහෙම නම් මේ ගින්න කොහෙන්වත් තිබිලා පිටින් ආවාද? ඒ වාගේ එහෙම නම් මේ ඉන්න සත්ත්වයන් පෙර කොහේ හරි ඉදන් ආවා ත් නෙවෙයි. කොහාටවත් යනවා ත් නෙවෙයි. මේ සත්ත්වයෙක් පෙනෙයි. මේ සත්ත්වයා කොහේ වත් ඉදන් ආවා ත් නෙවෙයි. කොහාටවත් යනවා ත් නෙවෙයි.

දුක්ඛ සමුදය සත්‍යය විස්තර කරන හැටි ඔය පින්වතුන් අහලා තියෙනවා නේ ද සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ එහෙම? වක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාන රූපං එත්තෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එඤ්ඤා නිවිසමානා නිවිසති මේ තණ්හාව කොහේ ද උපදින්නේ, කොහේ ද පවතින්නේ? ඇස ත් රූපය ත් ප්‍රියයි, මධුරයි. එහි උපදිනවා. එහි පවතිනවා. ඇස නිසා ම මම කියන හැඟීම ඇතිවුණහම ඒ මගේ ඇහැ යි කියලා ඇහැ ම අහුවුනොත්? දෑත් මගේ ඇහැ තියෙයි, මගේ ඇහැ තියෙයි. කන නිසා ම මම කියන හැඟීම ඇවිල්ලා ඒ මට කන ම අහුවුනොත් මගේ කන කියලා? නාසය-දිව-ශරීරය නිසා ම මම කියන හැඟීම ඇතිවෙලා බලන කොට ඊට පස්සේ ඒ මට පවතින්න මගේ කය කියලා අහුවුනොත්?

ඒ ඇතිවෙන ගින්න දර කැලි දෙක බදගත්තොත් කොච්චර කාලයක් ගින්න තියෙයි ද? දර කැලි දෙක තියෙන තාක් තියෙයි. මේ ආයතන ටික නිසා ඇතිවෙන මේ පුද්ගලභාවය මේ ආයතන

ටික බදුගත්තොත් කොච්චර කාලයක් තියෙයි ද? මේ ආයතන ටික ඇතිතාක් මේ පුද්ගලයා තියෙයි. මේ ආයතන ටික ඇතිතාක් පුද්ගලයා තියෙයි. හොඳට දකින්න ඔය ඇත්තත් 'මම' කියන මේ පුද්ගලයා ආයතන ටික නිසා ම ඇතිවෙලා, ආයතන ටික අල්ලාගෙන ඇසුරුවෙන මේ පුද්ගලයා, ආයතන ටික ඇති තාක් මේ පුද්ගලයා ඉඳියි. ඒ පුද්ගලයා ආයතන ටික අල්ලාගෙන ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා. ආයතන ටික අතහැරුණ දවසට යන්න හේතුවක් හදගන්නවා. කමිත් හදගන්නවා. ඊට පස්සේ ආයතන ටික අතහැරෙන කොට ම පුද්ගලයාට ඉන්න ඉඩ නැහැ. පුද්ගලයාගේ කෘත්‍යය තියෙන්නේ, මොකද මේ ගින්නට දර කෝටු දෙක ඉවරවෙව්වි ගමන් තව ගින්නට පවතින්න පුළුවන් ද? බැහැ.

ඒ වාගේ මේ ආයතන ටික නිසා නම් මේ කෙලෙස් ටික ඉපදිලා පැවතුණේ, කෙලෙස් ටිකට උපදින්න පවතින්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ කොච්චරක් දුරට ද? ආයතන ටික තියෙනකම්. මේ රූපය තියෙනකම් 'මම' කියන එක තියෙයි. පුද්ගලයා ඉඳියි. ඒ 'මම' ඒ පුද්ගලයා මේ ආයතන ටික නිසා ම ඉපදිලා ආයතන ටික තියෙනකම් ම පවතියි. එච්චර යි එයාට පුළුවන්. එහෙම තිය තිය, රැස්කරපු කමී තියෙයි. ආයතන ටික හිඳෙන කොට ම පුද්ගලභාවයට ඉඩ නැහැ. ඒ නිසා අපට දුකට ඉඩ නැහැ. හැබැයි ඒ පුද්ගලභාවයේ පිහිටලා කරපු කමී හිස්වෙන්නේ නැහැ. ඒ කමී හේතුවෙනවා නැවත, මොකේට ද? පුද්ගලයා ඉපදෙන්න, නේ ද? නැහැ. විපාක ස්කන්ධ ටික හැඳෙන්න. ආයෙත් විපාක ස්කන්ධ ටිකට පුද්ගලයා උපදිනවා. පුද්ගලයා උපදින්නේ ඒ විපාක ස්කන්ධ ටික නිසා ඇතිකරගන්න කෙලෙස් ටික ඒ ස්කන්ධ ටික ම බදුගත්තොත් ආයෙත් ජාතිය. ඔන්න පුද්ගලයා ආයෙත් නිර්මාණය වෙනවා.

එදට ත්, ඒ පුද්ගලයා ත්, ඒ ස්කන්ධ ටික ඇති තාක් ඉන්නවා. දැන් මෙහේ ඉඳන් ගිහිල්ලා ද? නැහැ. මේ සිද්ධිය ඔබ ඒ දැක්කොත්, ඒ ඒ ආයතන නිසා තණ්හාව ආයතන ටික නිසා ම ඉපදිලා,

ආයතන ටික ම ඇසුරුකරගෙන ම පවතිනවා. මෙන්ම මේ සිද්ධියට යි පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙන්නේ කියලා දැක්කොත් ඔය පින්වතුන් හීනයකින්වත් දුවනවා ද, අපි කොහේ හරි ඉන්න ඇති කියලා? කොහේ හරි ඉඳන් එන්න ඇති කියලා හිතනවා ද? එහෙනම් මේ රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටික යි 'මම' කියලා හිතනවා ද? නැහැ.

මන්න ඔය දර්ශනය දැක්කොත් තමයි අර සක්කායදිට්ඨිය, රූපය ආත්මය හැටියට වේදනාව, සංඛාරය, විඤ්ඤාණය ආත්ම හැටියට ගන්නාකම නැතිවෙන්නේ. ඒ පුද්ගලභාවය, සත්ත්වභාවය නොවිසඳුණුකම නිසා ම යි මේ දෘෂ්ටියට පත්වෙන්නේ. මේක විසඳුනේ නැත්තේ මේ දර්ශනය නැති නිසා යි. මේ පටිච්චසමුප්පාද දර්ශනය නැති නිසා යි මේක විසඳුනේ නැත්තේ. පටිච්චසමුප්පාද දර්ශනයෙන් කියන්නේ මොකක් ද? ඔබේ ත් මගේ ත් ජීවිත හේතු යි. ඉන්න පුද්ගලයා යි. ඉන්න සත්ත්වයායි. ඔය පටිච්චසමුප්පාද දර්ශනය ඇවිල්ලා මේ ඉන්න පුද්ගලයා, ආත්තට ම මේ 'මම' ඉන්නවා. මට බැන්නොත් බණින්න පුළුවන්, ගැහුවොත් ගහන්න පුළුවන්. තව බැන්නොත්, බැණුම් ඇහුවොත් දුක් විඳිනවා, දුක එනවා. කියන මේ මාව ආත්තට ම විද්‍යමාන යි පුද්ගලයා-සත්ත්වයා පෙනෙද්දී ත්. මේ පුද්ගල-සත්ත්වභාවය විසඳගන්න ක්‍රමයක් නො තිබුණා නම්, පෙන්නුවේ නැතිනම්, සාධාරණ යි, ඉන්න කෙනා කොහේ හරි ඉඳන් එන්න ඇති. කොහොට හරි යයි කියන කෙසේ ද කෙසේ ද විමති ඇතිවෙයි. මේ ඉන්න කෙනා, ඒ කියන්නේ රූපය හෝ 'මම' වේදනාව-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ හෝ 'මම' හෝ නැතිනම් ආත්ම හැටියට ගැනීම පුදුමයක් නෙවෙයි. මෙන්ම මේ සිද්ධිය තියෙන තැන යි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ආරම්භක ඉලක්කය. මේක වුණේ කොහොම ද? මොකද මේ පුද්ගලයා විසඳුනේ නැතිනම් මේ ප්‍රශ්න ටික විසඳෙන්නේ නැහැ. ඔය ජරා-මරණ දුක ඇතිවුණේ කොහොම ද කියලා හොයාගෙන යන කොට යි

සක්කායදිට්ඨියත් නැතිවෙලා, විවිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසයත් නැතිවෙන්නේ.

එතකොට මෙන්න මේ දර්ශනය ඉගෙනගන්නා දැන්. පටිච්චසමුප්පාදය හරහා මේ පුද්ගලභාවය ඇතිවීම නිසා යි ඒක ලෝකයේ ඇත්ත, එහෙම යි ජාතිය ඇතිවෙන්නේ කියලා දැක්කා. ජාතියට හේතුව තණ්හා-උපාදාන-භව කියන කෙලේසය යි කියලා දැක්කා. කෙලේසය නැතිකළොත්, කෙලේසය නැතිවෙනවා කියලා කියන්නේ ක්‍රම දෙක යි. ඇසත් රූපයත් දෙක නිසා ඇතිවෙච්ච 'මම' කියන ගතිය තියෙනවා නම්, ඒක ඇසත් රූපයත් දෙක නැවත ඇසුරුවෙන්න දෙන්නේ නැතිවෙන්න ඇසේ සත්‍ය තත්ත්වය පෙන්න්න. එතකොට පුද්ගලයාට ඉන්න බැහැ. ඉන්නේ නැහැ. කය බලන කොට ම නම් 'මම' කියලා හැඟීම ඇතිවුණේ, ඒ 'මම' කියන හැඟීම ඇසුරුවෙන්නේ කයේ 'මම'ත් නෙවෙයි 'මම' කියලා ම නම් කය ආපසු පෙන්න්නේ, කය නිසා ම ඇතිවෙච්චි 'මම' කියන හැඟීම කය ඇසුරුකරගෙන පවතින්න දෙන්න එපා දැන්. එතකොට කියනවා තණ්හාව නිරුද්ධවෙනවා කියලා. නූපන්න තණ්හාව නූපදින්න, ඒ කියන්නේ, නූපන්න 'මම' කියන හැඟීම මේ කය දිහා බලන කොට නූපන්න 'මම' කියන හැඟීම නූපදින විදියට උපන්න 'මම' කියන හැඟීම මේ කයේ පවතින්න දෙන්නේ නැතුව නැතිවෙන විදියට, උපන්න 'මම' කියන හැඟීම නැතිවෙන විදියට, නූපන්න 'මම' කියන හැඟීම නූපදින විදියට - ඕකට කියනවා නූපත් අකුසල ධර්ම නූපදින්නත් උපත් අකුසල ධර්ම නිරුද්ධ කරන්න - ඒ විදියට කයේ කය අනුව බලන්න. උත්සාහය යි.

එහෙම කරන කොට, කරන කොට මොකද වෙන්නේ ටිකෙන් ටික, ටිකෙන් ටික ඔය පින්වතුන් දන්නවා මේ විදියට කරන්න, කරන්න කෙලෙස් අඩුවෙනවා. මේ ජාති නිරෝධයට යි මග තියෙන්නේ, මේ මාගීය. මෙහෙම වෙන කොට වෙන කොට ඔය පින්වතුන්ට මේ කයේ මාව දකිනකම ටිකෙන් ටික ගෙවෙයි.

'මම' කියන හැඟීමක් තිබුණා නම් මේ කය දකින කොට ඒ හැඟීම මේ 'මම' යි කියලා කය ම නම් පෙන්නුවේ එහෙම නම් මාව ඉපදිලා ඉන්නේ, දුක් විදින මාව පෙනෙන්නේ කය දකින කොට 'මම' කියලා ඇතිවෙවිච්ඡිකම දැන් ඔය පින්වතුන් පවතින්න දෙන්න එපා. උපන්න එකට කරන්න තියෙන්නේ පවතින්න දෙන්නේ නැති එක යි. නූපන්න එක නූපදින්න අහගන්න.

ඔන්න ඔය විදියේ උත්සාහයකින් මේ කය වෙනද වාගේ ම සති නිමිත්තේ සිත පිහිටුවාගෙන ධාතු වශයෙන්, අශුභ වශයෙන්, කුණප වශයෙන් පෙන්නන්න.

කලින් කලට, මේ සතිපට්ඨානය වඩන කොට මේ ඔය ඇත්තන් කරලා තියෙන්නේ අර දර්ශනය ම යි පෝෂණය කරලා තියෙන්නේ. මේක කරන්න ඕනේ අන්න අර වාගේ උත්තරයක් ඇවිල්ලාය කියන එක යි 'මම' කියන්නේ. එතකොට ඔබ දන්නවා මම මේ කරන එකේ සැබෑවට ම අර්ථය නිර්මාණය වෙන දේ ම යි මම කරන්නේ කියලා දන්නවා. මොකද, තණ්හා උපාදනය නිසා යි ජාතිය ඇතිවුණේ කියලා ඔබ භොයාගත්ත එකෙන් ලොකු වටිනා වාසියක් ලැබුණා ඔබට. ස්කන්ධ ටික සත්ඝෝසා-පුද්ගලයා කියලා ප්‍රමාදවෙන් ගතියත් නැතිවුණා. 'මම' කොහේ හරි ඉඳන් එන්න ඇද්ද, කොහාට යයි ද කියලා පුබ්බන්ත-අපරත්තයට දුවන විවිකිච්ඡාව ත් නැතිවුණා. දැන් මේ කෙලේසය ගෙවලා දුකෙන් නිදහස්වෙන්න පුළුවන් ම යි කියන නිශ්චිතබවත් ඒ දර්ශනයෙන් ලැබුණා.

ඊට පස්සේ සතිපට්ඨානයෙන් කරන්නේ ඒ දර්ශනය පිරෙන, ඒ කියන්නේ නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වෙන විදියට යි මග. උපන්න 'මම' කියන හැඟීම තියෙනවා නම් ඒක කයේ පවතින්න දෙන්නේ නැති විදියට, මේ කය දකින කොට 'මම' කියන හැඟීම උපදින්න එනවා නම්, නූපන්න එක නූපදින විදියට, සතර සමායක් ප්‍රධාන වීර්යයෙන් යුක්තව නේ සතිපට්ඨානය වඩන්න කියන්නේ. එතකොට ඒ කයේ ඇත්ත පෙන්නන්න.

ඒක කරන කොට, කරන කොට වෙන්වේ මොකක් ද? තණ්හාව ටික ටික නිරුද්ධවෙලා ජාතිය නිරුද්ධ වෙනවා. නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වෙනවා. මාගීයෙන් කරන්නේ හැම වෙලේ ම අර ටික ඤාත් ඤාත් කරන එක නේ. හැබැයි ඔබ මේ කරන්නේ මෙන්න මේ දර්ශනය පෝෂණය කරලා තියෙන එකට යි ඕන.

ඒකට යි මම අර ටික මාතෘකා කළේ. මම කියපු ටික දුර වැඩි ඇති. ගැඹුර වැඩි ඇති. මගේ අදහසකම යි.

නමුත් මේ කාරණාව මෙහෙම මිසක අපට නිවන් දකින්න එන්න තිබ්බේ, වෙන ක්‍රමයක් නැහැ. ඔය දර්ශනය හරහා ම විතර යි මේ සක්කායදිට්ඨි-විච්චිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන කෙලෙස් ටික ප්‍රභාණය වෙන්වේ. මොකද, විද්‍යාමාන කෙලේසය දුරු කරන්න උත්තරය තියෙන්නෙ එතැනින් විතර යි. ඊට පස්සේ ඒ දර්ශනයෙන් යුක්ත කෙනා, දර්ශනය ආවේ දුක, දුකට හේතුව මේ, හේතුව නැතිවුණොත් දුක නැතිවෙනවා. ජාතිය නැතිවෙනවා. මේ ආයථි මාගීය කියන තැනකින් නේ පටන්ගත්තේ එතකොට. සතිපට්ඨානය අයිති මොකේට ද? මාගීය ට යි. මාගීය වඩන්න, වඩන්න අපට ඤාත් ඤාත් වෙලා තියෙන එක මොකක් ද? තණ්හාව දුරුවෙලා, දුක්බ නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වෙන එක යි නේ. ඒ කියන්නේ, මේ කයේ ඇත්ත බලන්න බලන්න නූපන්න පුද්ගලභාවය, සත්ඝභාවය නූපදින්න ඕනේ. උපන්න එක පවතින්න දෙන්න බැහැ. උපන්න එක නැතිකරනවා නෙවෙයි. තියෙන්නේ අපට වෙන්වේ මොකක්ද? උපන්න එක පවතින්න දෙන්නේ නැතිවුනුහම නැතිවෙයි ඉබේට නේ. හටගත්ත ගින්නට කෝටු දෙක ඇසුරුකරගෙන පවතින්න බැරිවුනොත්? නැතිවෙයි. නූපන්න ගින්න නූපදවනවා, උපන්න ගින්නට පවතින්න දෙන්නේ නැතිනම්? නිවෙයි.

ඔය ඇත්තන්ට පුද්ගලභාවය ගැන සැකයක් තියේ නම් : ස්කන්ධ ද නැද්ද? කොහේ හරි ඉඳන් එන්න ඇද්ද? කොහොට යයි ද කියලා මම අර ගින්නේ උපමාව කියා දුන්නා. ගින්න කොහේ

හරි ඉඳන් ආවා ද? කොහොටුවත් යනවා ද? නැතිනම් කෝටු කැලි දෙක ඇතුළේ ද ගින්න තියෙන්නේ? කියලා හිතන්න. ඊට පස්සේ ඒ උපන්න ගින්න කෝටු කැලි දෙක නිසා ම ඇතිවෙලා, කෝටු කැලි දෙක ම අල්ලාගත්තහම ගින්නේ කෝටු කැලි දෙක නිසා උපන්න ගින්න කෝටු කැලි දෙක අල්ලාගත්තේ නැතිනම් කොහොම ද? කියලා හිතන්න. කෝටු කැලි දෙකට උපමා කර ගන්න විපාක ස්කන්ධ ටික. ඇස-රූප, කන-ශබ්ද- නාසය-ගන්ධය, එතකොට විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටික විපාක ස්කන්ධ ටික උදව්කරගන්නවා, මොකේට ද? විපාක ස්කන්ධ ටිකට. ඒ නිසා ම හටගත්ත ගින්න ඒක ම ඇසුරුකරනවා. ඒ තණ්හාව යථො පනෙසා තණ්හා එජ උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. එහි ම ඉපදිලා එහි ම පවතිනවා.

ගින්න එහි ම ඉපදිලා එහි ම පවතිනවා වගේ ගින්න වගේ දකින්න තණ්හාව. තණ්හාව කියන කොට 'මම' - කෙනෙක් - පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීම යි මේ තියෙන්නේ. ඔබට මාව සම්පූර්ණව ඇතිබවට හම්බවෙව්විකම දකින්න ජාතිය කියලා. ඇස-කන-දිව-නාසය-ශරීරය ඇතුළුව, අත-පය හතර ම ඇතුළුව, ඉන්න-ඉඳගෙන-හිටගෙන-නිදගන්න පුළුවන්, ඇවිදින්න පුළුවන්, සතර ඉරියව්ව ම දක්වන්න පුළුවන්කම යි ඔබට ජාතිය. කෙලේසය. ඔයින් අමතරව තමන්ව ඉන්නවා ද? ඒ තමන්ව හම්බවෙලා තියෙන්නේ ඒ නිසා උපදින තමන් කියන හැඟීමට ඒ තමන්ට ම හැඟීම උපදින්න උදව්වෙව්වි කැලි ටික ම අල්ලලා දුන්න එකයි. එතකොට යි ඉන්නේ. අද උපන්න තමන් කෙරෙහි ඔබට අර්ථ දක්වන්න වෙන්නේ මගේ ඇස තියෙනවා, කන-නාසය-දිව-ශරීරය තියෙනවා. අත-පය තියෙනවා. කකුල් තියෙනවා. ඔලුව තියෙනවා. බඩ තියෙනවා. මේ තමයි 'මම'. එහෙම නැතිනම් මට විදින්න පුළුවන්. හඳුනන්න පුළුවන්, හිතන්න පුළුවන්, දැනගන්න පුළුවන් කියන නාමධර්ම ටික යි. ඔබ කියලා අර්ථ දක්වන්න පුළුවන්. ඒකයි තණ්හාව කියන එක

රූපය වගේ ම, වේදනාව නිසා ම උපදින තණ්හාව, වේදනාව ම ඇසුරුකරගෙන පවතිනවා. විඳීම නිසා ම යි 'මම' කියනකම උපදින්නේ. 'මම' යි විදින්නේ කියලා තමන් කවු ද? මේ විදින්නේ කියලා තමන් ම විදිනකම ම අර්ථ දක්වනවා. කමී ම විදින හින්දා ම 'මම' යි මේ සැප-දුක් විදින්නේ කියන එක එන කොට 'මම' කියන්නේ කවුද? මේ විදින කෙනා යි කියලා වේදනාව ම පෙන්නුවොත් ඒ තාක් තමන් ඉඳියි.

අන්තිමට උත්තරය තියෙයි, කෝටු කැලි දෙක බදගත්තු ගින්න, කෝටු කැලි දෙක ඇති තාක් ගින්න නිවෙන්නේ නැහැ, තියෙයි. ඒ වාගේ ඇස-කන-දිව-නාසය-ශරීරය කියන මේ පුද්ගලභාවය ලබාගත්ත, සිතේ තියෙන තණ්හාව, ඒ පුද්ගලභාවය බදගත්තොත් මේ ස්කන්ධ ටික, නැතිනම් මේ තණ්හාව කියන ටික, ඇස-කන-දිව-නාසය-ශරීරය කියන ආයතන ටික බදගත්තොත්, ආයතන ටික නිසා ම උපන්න තණ්හාව ඒ ආයතන ටික ම බදගත්තොත්, ආයතන ටික ඇතිතාක් පුද්ගලයා ඉඳියි. හැමදුම ඉඳගෙන-හිටගෙන-නිදගෙන-ඇවිදිදිදි ත්, නිදගත්ත ත්, නිද නො ගත්ත ත්, නැගිටිටත් මාව ඉඳි යි. 'මම' ඉඳි යි. 'මම' තියෙයි.

ඔය ඉන්න 'මම' තමයි ඊගාවට ප්‍රතිඵලය වෙන්නේ ඔබට ඒ 'මම' එහෙනම් කොතැන ද, කොහේ ඉඳන් එන්න ඇද්ද කියලා. ඒ සිද්ධිය යි පටිච්චසමුප්පාදය හරහා ඔබට හෙළි පෙහෙළි කරලා දෙන්නේ. එදාට යි, පටිච්චසමුප්පාදය අවබෝධවුණොත් තමයි, ඔබට චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ වුණා කියලා කියන්නේ. චතුර් + ආයඝී සත්‍යය කියලා කියන්නේ, ආයඝීයන් වහන්සේලාගේ නුවණට මේ සත්‍යය හසුකරගන්නවා. බුද්ධා දී උත්තමයන් වහන්සේලා ලෝකයේ පහළවෙලා, මේ දුක, මේ දුකට හේතුව කියලා පටිච්චසමුප්පාදය බලන්නේ. ප්‍රබ්බත්තෙ ඤාණය, අපරන්තෙ ඤාණයටත් බලන්නේ. දුකට හේතුව තණ්හාව යි. තණ්හාවට හේතුව විපාක ස්කන්ධ යි. ඒකට හේතුව කමීය යි. ප්‍රතිලෝම වෙනවා. කමීය හේතුව යි විපාකවලට, විපාකය

හේතු යි තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස්වලට. කමී වට්ටය, විපාක වට්ටය, ක්ලේශ වට්ටය කියන මේ වට්ට තුණ නිසා යි ජාතිය. ඉපදීමේ ඇසුර දකිනවා පුද්ගලයා. පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය කරන්න කමී-විපාක-කෙලෙස් කියන ධර්මා විකක් ම තියෙනවා කියලා දක්කා.

ඊට පස්සේ දක්කා, අද මේ පුද්ගලයා හදපු කෙලේස වට්ටය නැතිකලේ නැති නම්, පුද්ගලභාවයේ ඉඳලා දුකත් විඳලා, ඒ පුද්ගලභාවය හේතුවෙලා නැවතත් කමී හැදෙනවා. ආයෙන් විපාක. ආපසු කෙලෙස්. එතැන ආයෙන් ජරා-මරණ දුක හැපෙනවා. අනාගතයටත් දක්කා. පුද්ගලයා කොහේ ඉදන්වත් එන්නෙත් නැතුව, කොහොට්ටත් යන්නෙත් නැතුව මෙතැන ත්, මතුවට ත් හැමදුම ජරා-මරණ දුකක් නම් විදියි අඩු නැතුව. සත්ඤ්-පුද්ගලභාවය විදින දුකකුත් පෙනෙයි. මේක මේ පුද්ගලාකාර දර්ශනයක්. අර තේරවිල්ල වාගෙයි. ඒ කියන්නේ සත්ඤ්-පුද්ගලභාවය විදින අනන්ත, අපරිමාණ දුක කන්දකුත් තියෙයි. හැබැයි කොහෙන්වත් ඉදන් ආවෙත් නැතුව. අනාගතයටත් සතර අපායා දී මහා දුකකුත් පෙනෙ යි. දුකකුත් විදියි, මෙහෙන් ගිහිල්ලත් නැතුව. **නත්‍ර නත්‍රාහි නන්දනී** - එතැන එතැන අහිනන්දනය කරනවා තණ්හාව නිසා.

මෙන්න මේ දර්ශනය දක්කහම යි මෙන්න මේ විදියට බලන නුවණ යි ආයච්චි දර්ශනය කියලා කියන්නේ. සත්‍යය කියන එක ලෝකයේ හැමදුම තියෙන දෙයක්. දුක්ඛ සත්‍යය, සමුදය සත්‍යය කියන්නේ. මේ විදියට යි දුක හටගන්නේ. ජාතිය කියන එක දුක යි කියන එක. හැමදු ම, හැම කල්හි ම පැවතුණ, පවතිණ ඇත්තක්. ඒ දුක හැදුවේ තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසයකට යි කියන එක, කෙලේසය යෙදුණු විපාකයකට යි කියන එක, විපාකය කියන එක කමීයකට යි කියන එක, කමී-විපාක-කෙලෙස් කියන ධර්මා තුනක් නිසා යි දුක කියන එක විද්‍යමාන. ඒක ද පුද්ගලයෙක්ගේ නෙවෙයි.

අපි පුද්ගලභාවයෙන් ගත්තාට මේ දුක කියන එක ධර්මතාවයක්. යථාර්ථය, කමී-විපාක-කෙලෙස් කියන ධර්මතා ටිකක් උඩ යි මේ අපි විඳින පුද්ගලභාවය, දුක තියෙන්නේ, කියන එක පෙන්නුවා, දැක්කා. අනාගතයටත් දැක්කා. අද කමී රැස්කලොත් මතුවට විපාක ස්කන්ධ ටික හැදිලා. ඒකට කෙලෙස් යෙදුණොත් ආයෙත් පුද්ගලභාවය හැදිලා. හැම වෙලාවේ ම රේල් පීලි දෙක උඩ කෝවිච්චි දුවනවා වාගේ කමී-විපාක-කෙලෙස් කියන ධර්මතා තුන උඩ තමයි මේ මේ කියන පුද්ගලභාවය, දුක පවතින්නේ.

ඊට පස්සේ ඒ විදියට සම්මඤ්ඤා කරන කොට අනික් පැත්තට නුවණ ආවා, පෙර අවිද්‍යාවට හදපු කමීවලට මොකුත් කරන්න බැහැ නේ. එහෙනම් මේ කමී ටිකට අද ඇතිකරගත්ත කෙලෙස් ටික නැතිකළොත්. ජාතිය කියන එක ඇතිවෙන්නේ අවිද්‍යාවෙන් කමී හැදිලා, කමීයට කෙලෙස් ටික උනාට පස්සේ ම යි ජාතිය. එහෙම ඉඳන් ජාතිය නැතිකරන්න පෙර අවිද්‍යා-කර්මයට හැදුණු විපාක ස්කන්ධ ටිකේ කෙලෙස් ටික යෙදෙන්නේ නැතිවුණොත්, විපාක ස්කන්ධ ටිකේ ඇත්ත දැකලා කෙලෙස් ටික දුරු කළොත්, ජාතිය නැතිවෙනවා නේ. එහෙම වුණොත් ජරා-මරණ දුක නැතිවෙනවා නේ කියලා නුවණින් දැක්කා. මේ ලෝක සිද්ධියට ප්‍රතිවිරුද්ධව දුක නිවෙන පැත්තට නුවණින් දකින එකට යි ආයඪී සත්‍යය කියලා කියන්නේ.

ඊට පස්සේ එහෙනම් මේ නිවීම ඇතිවෙන විදියට ඇත්ත ඇතිහැටියේ පෙන්නුවොත් මේ ආයඪී අන්තරායන මාගීය වැඩීමට අවශ්‍ය කියන සීල-සමාධි-ප්‍රඥා කියන ත්‍රි ශික්ෂාව නුවණින් දැක්කා. මෙන්න මේ වතුරායඪී සත්‍ය කියන කොට නුවණක්. *දුක්ඛෙ ඤාණං, දුක්ඛ සමුදයෙ ඤාණං*. හොඳට බලන්න ආයඪීයන් වහන්සේලාගේ ආයඪී භූමිය තියෙන්නේ සත්‍ය ඤාණයක්. ඒ කියන්නේ *දුක්ඛෙ ඤාණං* - දුක අරභයා නුවණක්. ලෝකය කියන්නේ දුක යි. ආයඪීයන් වහන්සේලාට තියෙන්නේ දුක අරභයා නුවණක්. මේක දුක යි නේ ද කියලා. *දුක්ඛ සමුදයෙ ඤාණං* - මේ දුක ඇතිකිරීමේ හේතුව යි කියලා නුවණක්

සම්මාදිට්ඨිය කියන්නේ මිසක ඒක ඇතුළේ දුක නෙවෙයි. දුක් අංග නෙවෙයි. එහෙම දුක්බේ ඤාණං, දුක්බේ සමුදයෙ ඤාණං කියලා නුවණක් ඇතිකරගත්තේ එහෙම ධාතුචක් පෙනෙන හින්දා යි. මේ තණ්හාව නැතිනම් දුක නිරුද්ධවෙනවා නේ ද කියලා නුවණ යි - දුක්බේ නිරොධෙ ඤාණං. දුක්බේ නිරොධගාමිණී පටිපදය ඤාණං - එහෙනම් මේ ආයතී අෂ්ඨාංගික මාගීය දුක් නැතිකිරීමට මගයි කියන එක නුවණ ක්. චතුරායතී සත්‍යය කියලා කියන්නේ නැහැ. චතුර් + ආයතී සත්‍යය කියන එක නුවණක්. ආයතී සත්‍ය හතරක් ලෝකයේ කොහේවත් තියෙනවා නෙවෙයි. ආයතී සත්‍යය ගැන නුවණක්. මේ සත්‍යය ගැන ආයතීයන් වහන්සේලා තුළ පහළවෙන නුවණට කියනවා චතුරායතීසත්‍යය කියලා. ඒක කොයි වෙලාවකවත් තුන් කාලයට කඩන්න බැහැ. අද තණ්හා-උපාදාන-භව අද සමුදය සත්‍යය යි. අනාගත ජරා-මරණ, අනාගතයට දුක්බේ සත්‍යය ඇතිවෙනවා. අතීතයේ දී සමුදය සත්‍යය, අද දුක්බේ සත්‍යය යි කියලා කඩන්න බැහැ. එහෙම වුණොත් බුදුරජාණන් වහන්සේලාට චතුරායතීසත්‍යය ත් තුන් කාලයකට කඩන්න යි වෙන්නේ. අතීතයට යන්න වෙනවා සමුදය ඤාණයට. චර්තමානයට ගන්න වෙනවා දුක්බේ ඤාණයට. ඊගාවට චර්තමාන හේතුවට ගන්න වෙනවා සමුදයෙ ඤාණයට. අනාගත භවය ගන්න වෙනවා දුක්බේ ඤාණයට. එතකොට පෙර භවය දුක්බේ සමුදයෙ ඤාණ යි. මේ භවය දුක්බේ ඤාණය යි. චර්තමානයට දුක්බේ සමුදයෙ ඤාණය. ඒකට අනාගතයට දුක්බේ ඤාණය.

එහෙම නුවණ තුන් කාලයකට කැඩුව හැකි ද? වෙනවා ද? පටිච්චසමුප්පාදය කාල තුනකින්, පංති හතරකින්, ආකාර විස්සකින් පටිච්චසමුප්පාදය දැනගන්න. පටිච්චසමුප්පාදය ම ඔය මම කියාපු විදියට. අද මෙහෙම වුණොත් හෙට මෙහෙම වෙනවා කියලා. අංග දෙළහ ඇතුළේ කොයි වෙලාවකවත් කැලී

කඩන්න යන්න එපා. එහෙම පෙන්නලා නැහැ පිටකයේ කොහේවත්.

ඊගාවට චතුරායඝීසත්‍යය කියන එක අතීත කාලයට, වර්තමාන කාලයට, අනාගත කාලයට කඩලා බලන්න යන්න එපා. එහෙම නැහැ, කඩන්න පුළුවන්කමකුත් නැහැ. ඉතින් ඔන්න ඔය පැටලිල්ල හින්දා යි අපට මේ දර්ශනය අතහැරලා තියෙන්නේ. නමුත් දැන් ඒවා ප්‍රශ්නයක් නැහැ. දැන් මේ කියාපු ටික පොඩ්ඩක් හොඳට බලාගන්න.

ඔය පින්චතුන්ට තියෙන්නේ කයේ කය අනුව බලන කොට ඔය පින්චතුන් දන්නවා කයේ කය අනුව බලන්නේ ඇයි කියලා. මොකක් ද? සම්මාදිට්ඨිය පිරෙන්න යි. කයේ කය අනුව බලන කොට බලන එකෙන් වැඩ දෙකක් කරනවා. සිහිය පිහිටුවාගෙන කය අනුව බලන කොට බලන නුවණින් විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං - ලෝභ-ද්වේශ දෙක අඩුකරලා සිත සමාධි කරන්න උදව්කරලා තියෙනවා. හැබැයි, සිත සමාධි කරන්න කයේ කය අනුව බලන සිද්ධිය තියෙන්න ඕන, සම්මාදිට්ඨිය පිරෙන විදියට. ඒ කියන්නේ උපන්න තණ්හාවට මේ කය ඇසුරුකරන්න බැරි විදියට ත්, නූපත් තණ්හාව නූපදින විදියට ත් ඇත්ත පෙන්නන්න යි තියෙන්නේ. ඔය විදියට සිත සමාධි කරන්න මේක කරන කොට කරන කොට සමාධිගත මනසකට ඒ චතුරායඝීසත්‍යය ම පෙනෙන ආකාරයට යි මේ සතිපට්ඨානය තියෙන්නේ. ඉතින් ඒක නො තේරනවා නම් ඒකත් පැත්තකින් තබලා වෙනදා විදියට කයේ කය අනුව හොඳට බලන්න. සති නිමිත්තේ හොඳට සිත පිහිටුවාගන්න. සති නිමිත්තේ සිත පිහිටුවාගෙන, සිත අහකට යන්න නො දී, ආධ්‍යාත්මික කයේ අනාත්ම ලක්‍ෂණය, ධාතු ලක්‍ෂණය ප්‍රකටවෙන විදියට පෙන්නන්න.

එහෙම බල බලා ඉන්න කොට බාහිර සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයට සිහිවෙන කොට එතැනත් සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයට ඉඩ තියන්න

එපා. මොකද, බාහිරත් තියෙනවා අපට. ඇසත්-රූපයත් දෙක නිසා ඒ රූපය දකින කොට ම අප තුළ ඇතිවන සත්ත්ව-පුද්ගලභාවය ඒ රූපය ම ඇසුරු කරගෙන පවතින කොට ඒ රූපය ඇති තාක් අපට සත්ත්වයා-පුද්ගලයා වගේ පෙනෙනවා. මම ඔය විස්තරය කියන්නේ රූපවාහිණියේ තියෙන රූපයත් පෙන්නලා. රූපවාහිණියෙන් ඔය පින්වතුන්ට සත්ත්වයින්-පුද්ගලයින් පෙනෙනවා නේ. ඉතින් තව කවර කතා ද?

මොකද මේ වෙලා තියෙන්නේ? දකින කොට ම ඤාණිකව ඇතිවෙන පුද්ගල හැඟීම වේගයෙන් අපි ඤාණයේ යොදවලා. ආපසු, ඒ ඇතිවෙන හැඟීම ඒ රූපයට තිබ්බහම ඒ රූපයත් පුද්ගලයෙක් වෙලා. එතකොට ඒ රූපයට ත් ජරා-මරණ දුක් යනවා. ඊට පස්සේ ඒ රූපවාහිණියේ ඉන්න පුද්ගලයෙක් ලෙඩවුණහම, මහලුවුණහම, මැරුණහම අඩන්නේ නැද්ද? ඔය උපාසක අම්මලා එහෙම අඩ අඩා ලේන්සුවලින් පිහදද රූපවාහිණිය බලන්නේ. නාට්‍ය එහෙම. තව බලලා නැද්ද එහෙම. චිත්‍රපට නාට්‍ය බලන කොට ටිකක්වත් දුක හිතිලා නැති කට්ටිය ඉන්නවා ද? එහෙම නම් බලලා නැතුව ඇති නේ ද. බැලුවට නම් මොකද. බලන්නේ ම අපි කෙලෙස් සහගත මනසකින්. එතකොට බලනවා කියන සිද්ධියේ ගනුදෙනු කරන්නේ ම පුද්ගල දර්ශනයකින්. එතකොට බලන්නකෝ, ජාති පව්වයා ජරා මරණ දුක් විඳලා නැද්ද කියලා. ඒ සිද්ධිය ම යි මෙතැනත්.

ඉතින් ඒ නිසා සතිපට්ඨානය වඩමින් කලින් කලට පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කරන්න ටිකක්. ඒ කියන්නේ මේ ඉන්න පුද්ගලයා සත්ත්වභාවයට හේතුව තණ්හා-උපාදන කෙලෙස් කියන එකත්, කෙලෙස්වලට හේතුව විපාක ස්කන්ධ ටිකක් කියන එකත්, ඒකට හේතුව පෙර අවිද්‍යා-කමීය කියන එකත් බලන්න. මේ විදියට බලලා අනාගතයටත් මේ විපාක ස්කන්ධ ටිකට කමීයට විපාක ස්කන්ධ ටික හැදිලා, ඒකට කෙලෙස් යෙදුණොත්, මේ පුද්ගලභාවය නිර්මාණය වෙලා දුක්

විදින හැටි. ඊට පස්සේ අර තේරවිල්ල තමයි මෙතැනින් නො ගිහිල්ලා පුද්ගලභාවයකුත් තියෙයි පුද්ගලභාවය විදින දුකකුත් පෙනෙයි. නමුත් මෙහෙන් ගිහිල්ලා ත් නැහැ. මෙතැන අද 'මම' ත් ඉන්නවා, පුද්ගලයෙකුත් ඉන්නවා, සත්ත්වයෙකුත් ඉන්නවා පුද්ගලභාවයෙන් විදින ජරා-මරණ දුකත් පෙනෙයි. කොහේවත් ඉඳන් ඇවිල්ලාත් නැහැ. කොහේවත් ඉඳන් ආවත් කොහාටවත් නො ගිය ත්, මේ ස්කන්ධ ටික ඇතුළේ කරගෙන පවතින කාලය තුළ ඇති පුද්ගලභාවයක දුක කොච්චර ද කියන එක බලලා නිකම් හිතන්නකෝ. හරියට හැමදම ආපු කෙනෙක්ගේ දුක කරපින්නාගෙන යන කෙනෙක්ගේ දුකක් විදින්නේ නැද්ද කියලා. දෙමව්පියන් නිසා, දුවරුන් නිසා, දරුවන් නිසා, ස්වාමි පුරුෂයන් නිසා, බිරින්දෑවරුන් නිසා, අසත්පුරුෂයින් නිසා, මුලු වටපිටාව නිසා ඇතිවන දුක් ටික ලෙහෙසි ද කියලා බලන්න. කිසිදු හරයක් නැහැ අපේ ජීවිතය පුරාවට ම පුරවන්න. ස්කන්ධ ටික ඇසුරුවෙන තාක් විතරම යි කෙනාට ඉන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ. ඊට පස්සේ මේ කෙනා තණ්හාවෙන් මගේ දුව-පුතා-දරුවා-ගෙවල්-දෙරවල් කියලා යම් තාක් මේ පුද්ගලයා පැත්තේ දෙයක් තිබුණා නම්, ඒවා එකතු කරන්න, එකතු කරන්න පුද්ගලයා හොඳට තහවුරු වෙනවා. මේ එකතු කරන, කැමැතිවෙන, රස විදින කමට නේ පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙන්නේ. ආයෙත් පුද්ගලයා මොකද කරන්නේ? පුද්ගලභාවය ඇතිවෙන්න හේතුවන දේවල් ම හදනවා. මුලු ජීවිතය පුරාවට ම එහෙම කරනවා. හැබැයි මේ පුද්ගලයා ගෙනාපු දෙයකුත් නැහැ. ගෙන යන දෙයකුත් නැහැ. යන තැනකුත් නැහැ. මෙතැන හොඳට දුක විතරයි තියෙන්නේ.

ඔන්න ඔය ටික දැකපු දවසට යි කවද හරි දවසක අළු නිබ්බන්දනී දුක්බේ - දුකේ කළකිරෙන දවසක් එනවා කියලා කියන්නේ. එතෙක් ඔය පින්වතුන් දුකේ කළකිරෙන්නේ නැහැ. මේ පුද්ගලභාවයෙන් එකතු කරන, රැස් කරන, හදන, සුරතල් කරන ලෝකයේ කළකිරෙන දවසක් එනවා නම් එන්නේ ඔන්න ඔය

ජාතිය කියන එක දැකපු දවසට යි. ජාතිය නිසා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳිනවා. ඒ ජාතිය කියන එක තියෙන්නේ මේ ස්කන්ධ ටික පවතින තාක් විතර යි. නමුත් ඒ නිසා ඇතිවෙන ආදීනව නම් මෙබඳු දුකක් අනන්ත සංසාරයකට යන්නේ කියලා කමිත් රැස්වෙනවා. ඊට පස්සේ ඒක ඇතිවෙන්නේ ම, ඒ පුද්ගලයා උපදින්නේ ම අපි ජීවත්වෙන්න කරන ආසාවෙන් කරන, එකතු කරන මේ ක්ෂේත්‍රයට යි. එතකොට තණ්හාවේ කළකිරෙන දවසක් එන්නේ මේ දුකේ කළකිරෙන දවස ඇතිවෙවිච්චි දවසට යි.

ඉතින් ඔන්න ඔය ටික ඇසුරු කරලා බලන්න. වෙනදා වාගේ සතිපට්ඨාන භාවනා වඩන්න. තව ප්‍රශ්න, ගැටලු විමසන්න ඔය ඇත්තන්ට අහගන්න පුළුවන් අපේ බලංගොඩ ලොකු භාමුදුරුවෝත් වැඩලා ඉන්නවා. මම සවසට උන්වහන්සේ එවන්නම්. මේ කාලයේ උන්වහන්සේ ත් බොහෝකොට මේ දර්ශනය ගැන අපි කතා කරලා තියෙන්නේ. ඉදිරියේ දී මේ දේශනාව තැන් තැන්වල එක එක විදියට කරන කොට ඒවා එහෙත් මෙහෙත් ඇහෙන කොට තවත් ටිකක් පිරිසුදුවෙලා එයි. මොකද, එක පාරට ම ගැඹුරුවෙන්න ඇති. නමුත් අනුමාන ඥානයක් එනවා නේ, අද කිව්වහම නිකං අමුතු එකක් කිව්වා. මොකක්දෝ කිව්වා කියලා. නිකං අර ක්ලාන්තයක් හැදෙනවා වාගේ. දෙවැනි දවසට අඩුම ගණනේ ක්ලාන්ත ගතියවත්, කැරකිල්ල ගතියවත් අඩුවෙන්නේ නැතැ. ඉතින් ඇත්තට ම බණ දහම ගැඹුරු යි. චතුරායඝීසත්‍යය ගැඹුරුයි කියලා කියන්නේ. නමුත් අපි ටික කාලයක් මේ පරියාය කතා කළා. මම මේ සැරේ කඩින පිංකම් ඔක්කෝට ම කියන්න හිතාගෙන ඉන්නේ.

දැන් ගායක කට්ටිය බලන්නකෝ. එක ම සින්දුව කියනවා සැතැපුම් සිය දහස් ගණන් ගිහිල්ලා. ඒත් මනුස්සයෝ මොකුත් කියන්නේ නැහැ. බොහෝ ම සතුටෙන් අහනවා. බණ අහණ කොට විතරක් සැමද ම අලුත් අලුත් ඒවා, ගැඹුරු ගැඹුරු ඒවා

ඕනෑම ඉතින් මම දැන් මේ සැරේ හිතුවේ, චතුරායඝීසතාය ම කියනවා එක දිගට ම කියලා. එතකොට මේකේ බරවත් ටික ටික අඩුවෙයි නේ. එතකොට අලුත් කාරණාත් පැහැදිලි වෙයි. පින්වතුන් ඔය මම දැන් කියපු කාරණා ටිකක් හොඳට බලලා වෙනද කලා වාගේ සතිපට්ඨාන භාවනාව ටිකක් කරන්න. සවසට දහමී කරුණු ටිකකුත් කතා කරලා අපි ටිකක් භාවනා කරමු. මොකද, පසුගිය කාල ටිකේ ම දර්ශනාත්මක පැත්ත කතා කරන්නේ නැතුව අපි භාවනා කරපු නිසා, අද හිතුවා දර්ශනාත්මක පැත්ත කතා කරන්න. ඉදිරියටත් අපි භාවනා කරමු.

තෙරුවන් සරණ යි.

2019.11.08 වැනි දින

ඉලුප්පුකුලම ධම්මදීප පධානසර ආරණ්‍ය සේනාසනයේ දී

පැවැත්වූ ධම් දේශනාව.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සානං ති.

සද, පූජනීය, වැදගත්, මහා සම්පූර්ණතාවයෙන් අවසර යි. පින්වත් සිල්මැණිවරුවර ප්‍රමුඛ ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි. මේ පින්වත් සෑම දෙනා ම මේ සුදුනම් වෙන්වේ තමන් ලබපු මනුෂ්‍ය ජීවිතය හිස් නො වෙත විදියේ වටිනා ම වටිනා පින්කමක් සිද්ධ කර ගන්න යි. ඒ තමයි, ශ්‍රද්ධා සම්පන්න මේ පින්වතුන් මීට තුන් මාසයකට ඉස්සෙල්ලා මේ ස්ථානයට ඇවිල්ලා මේ තුන් මාසයේ මේ ස්ථානයේ වස් සමාදන්වෙන්න ස්වාමීන් වහන්සේලාට ආරාධනය කළා, තමන් සිවුපසයෙන් ඇප උපස්ථාන කරන බවට. ඒ පොරොන්දුවෙවිච්චි ආකාරයට ම, ඒ පොරොන්දු ඉෂ්ඨකිරීම් වශයෙන් දන් දෙමින්, සේනාසන පහසුකම් සකස් කරමින්, ඒ වාගේම, ගිලානප්‍රත්‍යය බෙහෙත් පරිෂ්කාර පූජා කරලා, සිවුපසයෙන්, තුන් ප්‍රත්‍යකින් මේ තුන් මාසය ම උපකාර කළා, උපස්ථාන කළා.

සිවුපසය සම්පූර්ණ වෙන්වනට විවර පූජා කරන්නටය කියන අදහසින් තුන්, ඒ වාගේ ම මේ සාසනයේ පින්කම් අතර අතිශයින් ම ගරුභාවයින් පින්කමක් වන ඒ කඩිණ මහා පුණ්‍යෝත්සවය හෙට දවසේ දී සිද්ධ කරන්නට බලාපොරොත්තු වෙනවා.

ඒ පින්කමේ ආරම්භක අවස්ථාව හැටියට අද මේ දැන් සුදුනම් වෙන්නේ ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට යි. ඒ නිසා සෑම දෙනාට ම මුලින් ම මතක් කරනවා ඉතාමත් ම ඕනෑකමින්, සෑම දෙනාට ම මතක් කරනවා, ඉතාමත් ම ඕනෑකමින් අද මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට කියලා. මේ දේශනාව තුළින් ඔබගේ ජීවිතයට, මේ ජීවිතයට විතරක් නෙවෙයි, මේ අනවරාග්‍ර වූ දුක් සහගත සංසාරයෙන් එතෙරවීම පිණිස ම පවතින, ඉතාමත් ම වටිනා ධර්ම ඥානයක් ඔබට පහළකරගන්නට පුළුවන්වෙයි කියලා ත් මතක් කරනවා.

ඒ නිසා නැවතත් මතක් කරන එක ම දේ මේ දේශනාව ඉතාමත්ම සුඤ්චය යි, ගැඹුරු යි. ගැඹුරටත් වඩා බොහෝම සුඤ්චය යි. ඕනෑම කෙනෙකුට තේරුම්ගන්න පුළුවනි. හැබැයි, සිත එහාට මෙහාට යන්නට නො දී දේශනාව ඔස්සේ ම සිත මෙහෙයුවොත් තමයි. සිත වෙන කොහොට හරි ගියොත් මුලින්-මැදින්-අගින් වචන ගිලිහෙ යි. එතකොට ඔය පින්වතුන්ට මේ අර්ථය බලාගන්නට අපහසු යි, තේරෙන්නේ නැහැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශණා කළේ, අවිද්‍යාවෙන් වැගිලා, තණ්හාවෙන් බැඳිලා, මේ එන සසර ගමනේ මුල් කෙළවරක් පෙනෙන්නේ නැහැ. පණවන්න පුළුවන්කමක් නැහැ කියලා මේ තරම් දීර්ඝ සංසාරයක අපි ඒ මේ අත දුවන, සැරිසරන ඇත්තෝ යි. අද දවසේ දී හරි මේ සද්ධම්මය අවබෝධකරගන්න පුළුවන් වුණොත්, අපට මේ දුක්සහගත සසරෙන් එතෙරවෙන්නට පුළුවනි.

ඒ නිසා පින්වතුනි, මම අද දවසේ දී මාතෘකා වශයෙන් තැබුවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ, "මහණෙනි, මේ එක ම මග යි නිවනට" කියලා පෙන්නාපු සතර සතිපට්ඨානය යි. හැබැයි ඒ සතර සතිපට්ඨානය වැඩිය යුත්තේ කොහොම ද, මොන කෙනෙක් ද කියන එක, සතිපට්ඨාන භාවනාව කළ යුත්තේ කවුද කියන එක

සංයුක්ත නිකායේ, පළමුවෙනි කාණ්ඩයේ, හික්ෂු සූත්‍රය, බාහිය සූත්‍රය වැනි සූත්‍රවලදී පෙන්නනවා. කුසල ධර්මයන්ට මුල්වෙන ශීලයක පිහිටලා, ඍජුව ම දෘෂ්ඨියක් ඇතිකරගත්තා ම, ඇතිකරගත්ත කෙනා, ඒ කියන්නේ ශීලයක පිහිටලා දෘෂ්ඨිය ඍජු කරගත්ත කෙනා සතර සතිපට්ඨානය වඩන්නට සුදුසු යි, වැඩිය යුතු යි කියන එක පෙන්නනවා.

එතකොට සතර සතිපට්ඨානය වඩන්නට කරුණු දෙකක් තමන් සන්තකයේ තියෙන්නට ඕන.

1. එකක් සිල්වත් බව යි.
2. අනික් එක ඍජු දිට්ඨිය යි.

සෑම වේලාවේ ම දිට්ඨිය ඍජුවෙන්නේ වතුරායඪී සත්‍යය අවබෝධයෙනු යි.

ඊට පස්සේ මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩන කෙනා සහ එයාගේ අවබෝධය කෙතරම් ද කියන එක පෙන්නනවා සංයුක්ත නිකායේ පහේ එකේ සාලා සූත්‍රයේ⁴ දී.

- ආධුනික ම කෙනා මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩන කොට කාය-වේදනා-චිත්ත-ධම්ම කියන මේ ස්කන්ධයන්ගේ යථාභූත ඥානය ඇතිවෙනවා.
- සේඛ පුද්ගලයා සතිපට්ඨානය වඩන කොට ඒ ස්කන්ධයෝ පරිඤ්ඤායා වෙනවා නැතිනම් පිරිසිඳ දකිනවා.
- රහතුන් වහන්සේ මේ සතර සතිපට්ඨානය ම වඩනවා. ස්කන්ධයන්ගෙන් වෙන්වෙලා, නො ඇලිලා, මිදිලා ජීවත්වීම සඳහා.

---

⁴ සාලා සූත්‍රය - සංයුක්ත නිකාය (5-1) බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය - 264, 400 පිටු.

එතකොට මෙතැන දී මේ සතර සතිපට්ඨානය වඩන්න මූලික ම සුදුසුකම පෙන්නුවා සීලයත්, ඍජු වූ දෘෂ්ඨියත්. දෘෂ්ඨිය ඍජුකරගත්ත කෙනා සුදුසු යි සතිපට්ඨානය වඩන්න. මොකක් නිසා ද? සතර සතිපට්ඨානය අයිති සත්‍යයන් අතර මාගී සත්‍යයට යි. එතකොට යමකිසි කෙනෙක් දුක දැකලා, දුක ඇතිවීම දැකලා, දුක නැතිවීම දැකලා, ඒ දුක් නැතිකිරීමට පමුණුවන මාගීය යි කියලා හඳුනාගත්ත කෙනාට යි, ඒ මාවතේ ගමන් කරන්නට පුළුවන්කම ලැබෙන්නේ.

ඒ නිසා මම මේ පින්වතුන්ට සතර සතිපට්ඨානය වඩන්න කලින්, දෘෂ්ඨිය ඍජුකරගන්න ආකාරය ගැන පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරන්නම්.

මේ ශාසනයේ දෘෂ්ඨිය ඍජුවෙන් වතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධවුණොත්. නැතිනම් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අවබෝධ කරගන්නට පුළුවන් වුණොත්. ඒකෙදී මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය පිළිබඳව මම ඔය පින්වතුන්ට වටිනා කරුණු ටිකක් පැහැදිලි කරලා දෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා යථො ඛො භික්ඛවෙ අරියසාවකස්ස අයං ච පටිච්චසමුප්පාදෙ ඉමෙ ච පටිච්චසමුප්පන්නා ධම්මා යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤය සුපතිට්ඨා හොති. හොඳට පෙන්නනවා, “මහණෙනි, යථො ඛො භික්ඛවෙ අරියසාවකස්ස : යම් නැතක ආයඝී ශ්‍රාවකයාට මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයත්, පටිච්චසමුප්පන්න ධර්මයත්, මනාව ප්‍රඥවෙන් හොඳට පෙනුනොත්, පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයත්, පටිච්චසමුප්පන්න ධර්මයත්, මනාව හොඳට පෙනුනොත්, මේ ආයඝී ශ්‍රාවකයාට සො වන : එයා කිසි ම කලෙක පූච්චාන්තයට දුවන්නේ නැහැ. “මම අතීතයේ හිටියා ද? හිටියා නම් කොහේ ඉන්න ඇත් ද? කොහොම ඉන්න ඇත් ද? කුමන විදියට ඉන්න ඇත් ද” කියලා අතීත අන්තයට දුවන්නේ නැහැ. “මම අනාගතයට යයි ද? යනවා නම් කොහේ යයි ද? කොහේ උපදී

ද? කොහොම කොහොම උපදී ද” කියලා අනාගතයට දුවන්නේ නැහැ. මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අවබෝධ වුණොත් ආයථ ශ්‍රාවකයා සුචාරත්වයට දුවන්නේ නැහැ. මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අවබෝධකරගන්න කෙනා මේ දුක් සහගත සසරෙන් එතෙරවෙනවා ම යි.

පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ගැඹුරු යි. ගැඹුරු ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි. නමුත් ලෝකයේ එක එක ක්‍රම තියෙනවා. සමහර විටෙක කිලෝ සියයක් අපට උස්සන්න බැහැ අත් දෙකෙන්. අමාරු යි. හැබැයි ඒ කිලෝ සියය ම යම් උපායකින්, ලිවර් එකකින්, කොටයක් තියලා, මොකක් හරි ආධාරයකින් අපට තනියම උස්සන්න පුළුවන්. ඒ වාගේ ක්‍රම තියෙනවා. ඒ වාගේ මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ගැඹුරු වුණාට, මේක තේරුම් ගන්න පුළුවන් එක එක ක්‍රම තියෙනවා.

මම ඔය ඇත්තන්ට පටිච්චසමුප්පාදය පැහැදිලි කරලා දෙන්න කලින් පොඩි උපමාවක් කියන්නම්. මේ උපමාව ඉස්සෙල්ලා හොඳට අහගෙන ඉන්න. ඔන්න මෙතැන ඉඳලා සිත කොහොටුවක් යන්න නො දී හොඳට අහගෙන හිටියොත් අතිශයින් ම වටිනා කාරණා ඔබටත් හම්බවෙයි.

මල්, සුවඳ තියෙන මල් දන්නවා නේ. දස් මලක් හරි, එහෙම නැතිනම් නා මලක් හරි මලක් ගන්න. මේ මලේ සුවඳ, මලක් සුවඳ යි. සුවඳවත් මලක්. මලේ සුවඳ කොහේ ද තියෙන්නේ කියලා බලන්න, මල් පෙත්තක් ගත්තොත් සුවඳ මල් පෙත්තකට අයිති ද? ඒක නැහැ. එක රේණුවක් ගත්තොත්? අයිති නැහැ. මල් කෙමියට ගත්තොත්? අයිති නැහැ. නැට්ටට ගත්තොත්? අයිති නැහැ. ගහට ගත්තොත්? අයිති නැහැ. ගහත්, නැට්ටත්, කෙමියත්, මල් රේණු, මල් පෙත්ත කියන ටික නිසා ම උපදින මල් සුවඳ ඒ ටික ම ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා. එකක් එකක් ගත්තොත්, මල් පෙත්තටවත්, රේණුවලටවත්, කෙමියටවත්, මල්

සුවඳ අයිති නැහැ. ඒ නිසා ම උපදින මල් සුවඳ ඒ ටික ම ඇසුරුකරගෙන පවතිනවා.

එතකොට මේ මල් සුවඳ මලේ තියෙන පෙති-රේණු-කෙමිය නිසා ම හටගෙන ඒක ම ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා.

ඒ පෙති-රේණු-කෙමියට උදව්වුණේ මොකක් ද කියලා ඇහුවොත් නැට්ට කියන්න වෙනවා. ඒ නැට්ටට හේතුව මොකක් ද කියලා ඇහුවොත් ගහ කියන්න වෙනවා. ගහට හේතුව මොකක් ද කියලා ඇහුවොත්? ඒක ඉස්සෙල්ලා ගහක ඇටයක් කියන්න වෙනවා. ඒක ඉස්සෙල්ලා ගහේ ඇටය හේතුවෙනවා මේ ගහ හැදෙන්න.

ගහ හේතුවුණා අත්තක් හැදෙන්න. අත්තේ තමයි මලේ කෙමිය හැදුණේ. කෙමියේ තමයි පෙති ටික තියෙන්නේ. පෙති ඇතුළේ තමයි රේණු ටික තියෙන්නේ. මලක් පිපිලා, කෙමිය හැදිලා, පෙති හැදිලා, රේණු හැදෙන කොට සුවඳ ඇතිවෙනවා කියන ධර්මතාවය ඉබේ ම යි එන්නේ.

කිසි ම වෙලාවක මේ මලේ සුවඳ ඒකේ එහා පැත්තේ මලේ ඉඳලා ආවා ද? නැහැ. ඊට එහා පැත්තේ මලේ ඉඳලා මේ සුවඳ ටුට්ටක්වත් ගත්තා ද? නැහැ. ඊට එහා පැත්තේ මල හේතුවුණේ මොකට ද? බීජයක් හදන්න යි. ඒ බීජය හේතුවුණේ මොකට ද? ගහක් හදන්න යි. ගහ හේතුවුණේ මොකට ද? නැට්ට හදන්න යි. නැට්ට හේතුවුණේ කෙමිය හදන්න යි. ඒක හේතු වුණේ මල් පෙති, රේණු ටික හදන්න යි. මල් පෙති රේණු හැදුණු ගමන් ම, ඔය ඔක්කෝම එකතු වෙව්වි ගමන් සුවඳ කියන එක නිරායාසයෙන් ම හැදෙනවා.

දැන් මල යම්තාක් ඇද්ද, ඒ තාක් සුවඳ යි. සුවඳ මලත් එක්ක, මල සුවඳත් එක්ක තියෙනවා. මේ මල පරවේගන එන කොට, හෙමින් හෙමින් පෙති හැලෙන කොට, රේණු හැලෙන කොට මලත් එක්ක ම සුවඳත් විනාශ වෙනවා.

හැබැයි මේ මලේ ම මුහුකරපු තව ඇටයක් ආයෙන් ගහක් හැදෙනවා. ආයෙන් ඒ ගහේ අත්තක් හැදෙනවා. ඒ අත්තෙන් මල් කෙමියක් හැදෙනවා. ඒකෙන් පෙති හැදෙනවා. රේණු හැදෙනවා. එතැනටත් මල් සුවඳවත් එයි. මේ සුවඳ චුට්ටක්වත් ඒ මලට ගියා ද? නැහැ. හැබැයි ලෝකයේ සෑමදමත් සුවඳවත් මල් තියෙනවා නේ.

බලන්න, මේ මල ඇසුරුකරගෙන පවතින සුවඳ කොච්චර ද ආයුෂ තියෙන්නේ? මල තියෙනකම් ම විතර යි නේ ද? මල තියෙනකම් විතර යි.

අනාගතයටත් සුවඳවත් මල් තියෙයි. හැබැයි මේ මල්වලින් එකක්වත් අනාගතයට ගිහිල්ලා තියේ ද? නැහැ.

අතීතයේදී ත් හරි සුවඳ දැස් මල් තිබුණා. නා මල් තිබුණා. හැබැයි ඒ සුවඳ මල්වලින් මේ මලට සුවඳ චුට්ටක්වත් ආවේ නැහැ කියලා මේ පින්වතුන්ට විශ්වාස ද දැන්? මේ මලේ සුවඳ චුට්ටක්වත් ඊගාවට උපදින නා මලට, දැස් මලට යන්නේ නැහැ කියන එක විශ්වාස යි ද? මේ මලේ සුවඳක් නැද්ද? තියෙනවා. ඒ සුවඳ කොච්චර කල් ද තියෙන්නේ? මල තියෙනකම් විතර යි. මල තියෙනකම් ම සුවඳ තියෙයි. හැබැයි මල නැති දවසට සුවඳ ඉවර යි. සුවඳ කිසි වේලාවක දිගින් දිගට යන්නේ නැහැ. හැබැයි ඒ මල ම නිසා හටගත්ත ඇටය නැවත ගහක් හදන්න පුළුවන්.

මම මේ ටික ඔබට මතක් කලේ අර්ථය පෙන්වීමට පහසුව පදහා යි.

ඔබ අද ඔතන බණ අහන කොට ත්, මෙහෙම ඉන්න කොටත් මේ "මම" කියලා හිතනවා නේ ද? 'මම' සත්ත්වයෙක් කියලා හිතනවා නේ ද? 'මම' පුද්ගලයෙක් කියලා හිතනවා නේ ද? සත්ත්වයෙක්-පුද්ගලයෙක්-'මම' කියන මේ ගතිය දකින්න මලේ සුවඳ වාගේ. ඔය ටික තියෙන්නේ ම රූප-වේදනා-සංඥ-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියලා ස්කන්ධ වශයෙන් යි. අපි එක එක ආයතනයක්

ගත්තොත් ඇසෙන් රූප බලනවා නම්, රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියලා ස්කන්ධ පහක් තියෙයි. ඒ පහ ආයෙත් උපදින ක්‍ෂේත්‍රය අනුව ආයතන කියලා කියනවා. වක්ඛු-සෝත-සාණ-ජීවිතා කියලා. (මම විස්තර කියන්නේ නැහැ අද. මට ඕනෑ අද සරලව මේ ටික කියලා දෙන්න යි.)

මේ “මම” කියලා හිතන, “පුද්ගලයෙක්” කියලා හිතෙන, හැගෙන, සත්ත්වයෙක් කියලා හිතෙන ගතිය මලේ සුවද වාගෙ යි. මේ ටික තියෙන්නේ විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන ධර්මා පහ ඇසුරුකරගෙන යි.

- අපි කියමු රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන (ඒවා අහලා ඇති නේ, නේ ද?) මෙන් මේ ස්කන්ධ පහ නිසා ම ඉපදිලා, ස්කන්ධ පහ ම ඇසුරු කරගෙන පවතින මේ ගතියත්, මේ ‘මම’-පුද්ගලයා-සත්ත්වයා කියන ගතිය ත් කොහේ ද තියෙන්නේ කියලා බැලුවොත්, ඔය ගතිය තියෙන්නේ වේදනාව කියන කාරණාව ඇසුරුකරගෙන යි.
- වේදනාව තියෙන්නේ කොහේ ද කියලා බැලුවොත්, ස්පඨය නිසා යි.
- ස්පඨය ඇතිවුණේ කොහොම ද කියලා ඇහුවොත්, මේ කය සවිඤ්ඤාණක වෙච්චි නිසා යි. නාම-රූප වෙච්චි නිසා යි.
- නාම-රූප වුණේ කොහොම ද කියලා ඇහුවොත් විඤ්ඤාණය මේ කයට බැසගත්ත නිසා යි.

*** ඔන්න විඤ්ඤාණය රූපයට බැසගත්ත තැන වගේ තමයි ගහ හැඳුන වගේ කියන්න.

*** නාම-රූප නිසා සලායතන හැඳුණා වගේ තමයි, ස්පඨය හැඳුනා වගේ තමයි, සලායතන කියලා කියන්න.

*** ඊට පස්සේ ස්පෘශ්‍ය වගේ තැනකින් දකින්න මල් කෙමි. එස්ස පව්වයා වෙදනා කියන තැන රේණු යි නැටි ටිකයි දකින්න.

මය ටික පිරෙන කොට ප්‍රාර්ථනාවක් චුට්ටක්වත් ඕන නෑ. ධර්මතාවයක් තමයි සියල්ල උපදිනවා කියන එක. මේ ස්කන්ධ ටික, විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන ධර්මතා ටික පිරෙන කොට රස විඳ ගැනීම අනුව බලන මේ පුද්ගල ගතිය, පුද්ගලභාවය නිරායාසයෙන් ම යි උපදින්නේ. නිරායාසයෙන් ම යි මේ පුද්ගලභාවය උපදින්නේ. තණ්හා-උපාදන-භව කියන කෙලෙස් ටිකෙන් තමයි ඒක කරන්නේ. එව්වර ගැඹුරට ඕන නැහැ.

මේ පුද්ගලභාවය ඇතිවුණේ කොහේ ද කියලා බැලුවොත් විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන මේ විපාක ස්කන්ධ ටිකයි කියලා පෙන්න්න වෙනවා. අර මලේ සුවඳ තියෙන්නේ කොහේ ද කියලා බැලුවොත්, රේණු-පෙති-කෙමි-නැටි-ගහ කියන මේ ටික උදව්කරගෙන, මේ ටික නිසා ම ඇතිවෙලා, ඒ ටික ම ඇසුරුකරගෙන පවතිනවා වාගේ, මේ පුද්ගලභාවය, මේ "මම" කියන හැඟීම විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන ස්කන්ධ ටික නිසා ම ඇතිවෙලා, ස්කන්ධ ටික ම ඇසුරුකරගෙන පවතින ගතියක් කියලා කියන්න වෙනවා.

එතකොට ඒ විඤ්ඤුණයට හේතුව මොකක් ද කියලා ඇහුවොත් පෙර කමිය යි කියලා පෙන්න්නවා. ඒ කියන්නේ මේ ගස කොහෙන් ද ඉපදුනේ? පෙර ගහක ඇටයක් හින්දා නේ. පෙර ගහේ ඇටය හින්දා මේ ගහ හැදුනා වගේ, ඒ වාගේ මෙතැනට විඤ්ඤුණය කොහෙන් ද කියලා ඇහුවොත් පෙර අවිද්‍යා-කමිය නිසා යි විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන මේ ටික ඇතිවුණේ. මේ ටික ඇතිවෙව්වී ගමන් ම මලක ඔය ටික කෙරෙන කොට නිරායාසයෙන් ම සුවඳ කියන එක

ඇසුරුවෙනවා. ඒක ධර්මතාවයක් වගේ. පුද්ගල භාවයක්. මේ විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන මේ ධර්මතා ටික අනුක්‍රමයෙන් ඇතිවෙන ධර්මතාවයක්. ඇතිවෙන කොට ඒකේ රස විඳගැනීම ම බලන තණ්හාව ඉපදිලා, ඒ තණ්හාවට තණ්හාව ඇතිකරන්න හේතුවෙව්වි ස්කන්ධ ටික ම බදගන්නවා. මේ රස විඳින ගතිය යි පුද්ගලයා. අරමුණුවල රස විඳිනකම යි පුද්ගලයා නිමිණය වෙලා තියෙන්නේ. මේ පුද්ගලභාවය රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන නැති නම් විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන ස්කන්ධ ටික නිසා ම ඉපදිලා, ඒ ස්කන්ධ ටික ම බදගෙන මේ පුද්ගලයා ඉන්නවා. පුද්ගලභාවය පවතිනවා.

මේ පුද්ගලභාවය කිසි ම වේලාවක පෙර ජීවිතයක ඉඳන් පුද්ගලයෙක් ආවේ නැහැ. අර මලට පෙර මලකින් සුවඳ ගෙන ආවා ද? නැහැ. ඒ වාගේ පෙර ජීවිතයේ කම් විඤ්ඤාණය අර ඇටය වාගේ, බීජය වාගේ ගහක් හැඳෙන්න හේතුවුණා. ගහ නිසා මල පිපුණා වාගේ ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ඇවිල්ලා ආයතන ටික හැදුණා. ඒ ස්කන්ධ ටික ඇසුරුකරගෙන ම මේ ඇතිවන පුද්ගලභාවය ඒ ස්කන්ධ ටික ම අල්ලාගෙන පවතිනවා. මගේ ආයුෂ, ඔබගේ ආයුෂ, සත්ත්වයා-පුද්ගලයා කියන එකේ ආයුෂ තියෙන්නේ මේ ස්කන්ධ ටික තියෙනකම් විතර යි. මලේ සුවඳ තියෙන්නේ මලේ පෙති-කෙමිය, ඔය ටික තියෙනකම් විතර යි.

එතකොට මේ පුද්ගලයාගේ ඉපදීම තමයි ජාතිය කියන එකෙන් කියන්නේ. මේ ස්කන්ධ ටිකට කෙලෙස් ටික ඇතිවෙව්වි ගමන් ම ඔබගේ ඉපදීම, පුද්ගලයෙක්ගේ ඉපදීම, සත්ත්වයෙක්ගේ ඉපදීම වෙනවා. පුද්ගලයෙක්ගේ ඉපදීම තමයි ඔය මලක සුවඳට මම උපමා කළේ.

ඊට පස්සේ මල ඇසුරුකරගෙන සුවඳ පවතිනවා, සුවඳ ඇසුරුකරගෙන මල පවතිනවා වාගේ ස්කන්ධ ටික

ඇසුරුකරගෙන පුද්ගලභාවය, පුද්ගලභාවය ඇසුරුකරගෙන ස්කන්ධ ටික තියෙයි. හැබැයි මේ ස්කන්ධ ටිකේ ම ඇතිකරගත්ත පුද්ගලභාවය ම හේතුවෙලා අද කමී රැස්කරගන්නවා. ඉන්න පුද්ගලයා මොක ද කරන්නේ? පුඤ්ඤභිසංඛාර, අපුඤ්ඤභිසංඛාර, ආණෙඤ්ජාභිසංඛාර රැස්කරනවා. පුද්ගලභාවය තිබුණොත් තියෙන දෝෂය තමයි කමී රැස්කරගන්නවා.

මේ ස්කන්ධ ටික නිරුද්ධවෙන දවසට, මල් පෙති හැලෙන දවසට, සුවඳත් ඒකේ ඉවර වෙනවා. හැබැයි ඒ මලෙන් හැඳුණු ඇටය පැළවෙනවා වගේ මේ පුද්ගලභාවය හේතුවෙන් කමී රැස්කරනවා. හැබැයි මේ පුද්ගලයා මේ ස්කන්ධ ටික ඉවරවෙන කොට ම පුද්ගලභාවය එතැන ම අතහැරෙනවා. නමුත් නැවතත් විඤ්ඤාණයක් මව් කුසකට බැසගන්නට පුද්ගලභාවයේ ඉඳලා කරපු කමී හේතුවෙනවා.

ආයෙන් ස්කන්ධ ටික හැදෙනවා. විඤ්ඤාණය නාම-රූප වෙලා ආයතන හැදිලා ස්පර්ශ වෙලා වේදනාව ඇතිවෙව්වී ගමන් ම. මල් පෙති ටික සම්පූර්ණ වුණහම සුවඳ ඇතිවෙනවා. ඇතිවෙව්වී සුවඳ මල් පෙති ටික ම බදගන්නවා කියන එක ධර්මතාවයක්. මේ වේදනාව අරභයා කැමැත්ත ඇතිවෙලා, ඇතිවෙන කැමැත්ත ඒ ස්කන්ධ ටික ම බදගන්නවා කියන ධර්මතාවය යි. තණ්හා-උපාදාන කියලා කියන්නේ ඒකට යි. ඇතිවෙනවා කියන එක ධර්මතාවයක්. ආයෙ කොහෙන්නවත් ගෙන එන්න ඕනේ නැහැ.

එදටත් පුද්ගලයා උපදියි. මෙතැන ඉඳලා චුට්ටිකාවත් පුද්ගලයෙක් අනාගතයට ගියේ නැහැ. මේ පුද්ගලභාවය මේ ස්කන්ධ ටික ඉවරවෙන කොට ම ඉවර වෙනවා. හැබැයි පුද්ගලභාවය තිබුණොත් තියෙන දෝෂය මොකක් ද? පුද්ගලභාවයේ පිහිටලා කරපු කමී තියෙනවා. මේ ස්කන්ධ අතහැරෙන කොට පුද්ගලභාවය අතහැරියාට අර කමී බොල් නැහැ. හිස් නැහැ. කමී හේතු නිසා මේ මල්-පෙති-කෙමිය අතහැරෙන කොට සුවඳ

අතහැරෙයි. සුවඳ අතහැරෙන කොට මේ ගහේ හැදිවීම් ඇට වලංගු නැද්ද තව ගහක් හැදෙන්න? ඒක වෙන ම එකක් නේ. ඒ ඇට වලින් තව ගහක් හැදෙයි. එදාටත් මල් පිපෙයි. ආපසු කවද හරි දවසක සුවඳති මලක් පිපෙයි. මෙතැනින් ඒ සුවඳ ගියේ නැහැ.

ඒ වාගේ මේ ස්කන්ධ ටිකත් ඇසුරු කරගෙන අද පවතින මේ පුද්ගලභාවය, මේ "මම" කියලා ඔබට හිතෙන 'මම' සත්ත්වයෙක් කියලා හිතෙන, පුද්ගලයෙක් කියලා හිතෙන මේ ගතිය මේ ස්කන්ධ ටික ම නිසා ම ඉපදිලා,

බුදුරජාණන් වහන්සේ බලන්න තණ්හාව අර්ථ දක්වන ආකාරය. *සා ඛො පනෙසා හික්ඛවෙ තණ්හා අන්ථුක්ඛඛ්ඪස මනො උප්පජ්ඣති. ඒ තණ්හාව නෙනො උප්පජ්ඣති. යං ලොකෙ පියරූපං සාත රූපං එත්තෙසා තණ්හා උප්පජ්ඣමානා උප්පජ්ඣති* : යමක් ලෝකයේ ප්‍රිය යි ද, මධුර යි ද, තණ්හාව උපදියි එහි. කුමක් ද ලෝකයේ ප්‍රිය මධුර? *චක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාත රූපං එත්තෙසා තණ්හා උප්පජ්ඣමානා උප්පජ්ඣති නිව්සමානා නිව්සති* : තණ්හාව වැඩ දෙකක් කරන හැටි බලන්න. ඇහැ-කන-නාසය-දිව-ශරීරය, රූප-ශබ්ද මේ ඔක්කෝම ටික පෙන්නුවා. තණ්හාව මෙහේම යි ඉපදුනේ. මෙහේම යි පවතින්නේ.

මම ඒකට ඔය පින්වතුන්ට උපමාවක් කළා: දර කෝටු දෙකක් එකට අතුල්ලන කොට ඇතිවන ගින්න දර කැලි දෙක නිසා ම උපදින ගින්න දර කැලි දෙක ම බදගන්නවා. ඒ වාගේ මල් ගහෙත් ඒක ම යි. මල් පෙත්ත-රේණු-කෙමිය-නැට්ට-ගහ කියන ටිකේ උදව්වෙන් හටගන්නා සුවඳ ඉතුරු නැතිව බදගන්නවා. ඒ වාගේ විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන ස්කන්ධ ටිකේ ඇතිවෙන තණ්හාව, උපාදනය කියන්නේ ඒක ම බදගත්තහම හවය යි. පුද්ගලයා හැදෙනවා. දැන් මේ කය ම 'මම' වෙලා. "මම" කියන ගතිය උපන්නේ මේ කය දිහා බලාගෙන යි.

අන්තිමට ඒ ගතියට “මම” කියලා අනුවෙන්නේ ම මේ කය යි. කය දකින කොට යි “මම” කිව්වේ. “මම” කියන්නේ කාට ද කිව්වහම ආයෙත් මේ කය පෙන්න යි. එතකොට සුවඳ අර මල බදගත්තා වාගේ “මම” කියන මේ තණ්හාව මේ ස්කන්ධ ටික ම බදගත්තහම පුද්ගලයා නිමාණය වෙනවා. ඒකට තමයි “ජාතිය” කිව්වේ.

පුද්ගලයා හිටියොත් දුක් දෙක යි තියෙන්නේ. පුද්ගලභාවය ඇති තැන දුකත් යෙදෙනවා. ඒ පුද්ගලභාවය තුළ ම කමීත් රැස්වෙනවා. ස්කන්ධ ටික අතහැරෙන කොට ම ඒ පුද්ගලභාවය ඉවර යි. හැබැයි පුද්ගලභාවයේ පිහිටනවා. “මම” පුද්ගලයෙක් කියන හැගීම පිහිටලා අනුන්ට බනිනවා, ගහනවා: ලෝභ-ද්වේශ-මෝහ යි. දන්දෙනවා, සිල් රකිනවා: අලෝභ-අද්වේශ-අමෝහ යි. ධ්‍යාන-අභිඤ්ඤා ලබනවා: ආණෙඤ්ජාහිසංඛාර යි. පුඤ්ඤාහි-අපුඤ්ඤාහි-ආණෙඤ්ජාහි සංඛාර රැස්කරනවා.

හැබැයි ස්කන්ධ ටික අතහැරෙන කොට පුද්ගලයා ඉවර යි. හැබැයි අර කමී නිමිත්ත ආපසු එනවා. ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය හැදුවා. නාම-රූප වෙලා ආයතන හැදුවා. ස්පඨී වී වේදනාවේ එදටත් ඒ ස්කන්ධ ටිකෙන් මේ විදියට ම පුද්ගලභාවය ඇතිවෙලා, තණ්හාව ඇතිවෙලා, තණ්හාව ස්කන්ධ ටිකෙන් බදගත්තහම පුද්ගලයෙක් බිහිවුණා. අනාගතයටත් සත්ත්වයෙක් උපදියි. ජරා-මරණ දුක් විදියි. හඬයි. වැලැපෙයි. ශෝක කරයි. අත් ගහ ගහ අඬන පුද්ගලයෙක් බිහිවෙයි. හැබැයි මෙහේ ඉඳන් චුට්ටක්වත් ගිහිල්ලා නැහැ. (මම කියන එක තේරෙනවා ද?)

මෙන්න මේ සිද්ධිය යි පටිච්චසමුප්පාදයෙන් පෙන්නන්නේ. ඔය පින්වතුන් අතීතයේදී ත් සුවඳ මල් දකිනවා. දැනුත් සුවඳ මල් දකිනවා. අනාගතයට ත් සුවඳ මල් හම්බවෙනවා. නැත්තේ නැහැ. සෑම කාලයේ දී ම සුවඳ මල් තියෙනවා. මේ න්‍යාය දැක්කොත්, කිසි වෙලාවක ඉස්සෙල්ලා මල් ගහේ තිබුණු සුවඳෙනුයි මේ මල් ටික සුවඳවත් වුණේ කියලා පුච්චාත්තයට

දුවනවා ද? නැහැ. මේ මල් පෙති ටික නිසා ම හටගත්ත සුවද මල් පෙති ටික ම ඇසුරුකරගත්තා කියලා දැක්කොත් මේ සුවද පෙර තිබුණා ද? කොහේ ද තිබුණේ? මොන මොන විදියට ද තිබුණේ? මොන මොන විදියට ද මේ සුවද මෙතැනට ආවේ කියලා ප්‍රශ්නයක් එනවා ද ඔය ඇත්තන්ට? නැහැ. මේ සුවද අනාගතයට යයි ද? අනාගතයේ මල් සුවදවත් වෙයි නම්, අනාගතයට යයි ද මේ සුවද? කොහාට යයි ද? කොහොම කොහොම යයි ද? මොන විදියට මේ සුවද තිබෙයි ද කියලා ඔය පින්වතුන්ට අනාගතයේ ප්‍රශ්නයක් තියෙයි ද? ඔය ඇත්තන් මේ පටිච්චසමුප්පන්න ධර්මතාවයේ, පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවය දැක්කොත් පුච්චාත්තයට-අපරාත්තයට දුවනවා ද? නැහැ.

ඒ මලේ උපමාව වාගේ ඔය ඇත්තන් අද දැක්කොත්, බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාදයේ පෙන්නුවේ ඒකයි. මේ ලෝකයා ලෙඩවෙනවා, මහලුවෙනවා, මරණයට පත්වෙනවා, නොයෙක් දුක්-දෙමිනස් විඳිනවා. අනේ මේ දුකට හේතුව මොකක් ද? ජාතිය යි. මේ පුද්ගලයාගේ ඉපදීම යි. ඉපදීමට හේතුව මොකක් ද? භවය යි. උපාදනය තණ්හාව කියලා. මේ කෙලෙස් ටික දැක්කා. ඒ ටික ඇතිවුණේ මොකෙන් ද? විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටිකෙන්. විපාක ස්කන්ධ ටික ඇතිවුණේ කොහොම ද? පෙර අවිද්‍යා කමියෙන්. අර අපි මලෙන් මලට ගියා වාගේ. පෙර ගහක ඇටයකින් මේ ගහ හැදුණා වාගේ. පෙර කමීය නිසා මේ විඤ්ඤුණය නමැති ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤුණය හැදිලා මේ ගස පටන්ගත්තා. නාම-රූප වෙලා, ආයතන හැදිලා, ස්පඨි වුණා, වේදනාව ඇතිවුණා. ඒ වේදනාවට තණ්හා-උපාදන-භව කියන කෙලෙස් ටික, ඒ නිසා ම හටගන්නා කෙලෙස් ටික ස්කන්ධ ටික බදගත්ත ගමන් ම පුද්ගලයා නිමාණය වුණා. ජාතිය ඇතිවුණා. මෙන්න මෙහෙම නේ ද දුකේ ආරම්භය කියලා දැක්කා.

ඊට පස්සේ අනාගතයෙහුත් දැක්කා. අද මේ පුද්ගලභාවය තිබුණොත් අද කමී රැස්කරගන්නවා. අද පුද්ගලයෙක් මේ දේ

කරනවා කියලා පෙන්නුවේ නැහැ. අද කර්ම රැස්කරගන්නවා. ආයෙත් මේ කමී, අවිද්‍යාවෙන් ඇතිකරගන්නා කමී, නැවතත් ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය හැදෙනවා. ආයෙත් ස්කන්ධ ටික හැදිලා වේදනාව ඇතිවෙනවා. එදාටත් තණ්හා-උපාදන-භව නිසා පුද්ගලභාවය ඇතිවෙනවා. ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා.

හැමදම සිව්දෙස මල් පිපුණා වාගේ අතීතයේදී ත් මට දුක් විඳින්න වෙලා ජරා-මරණය වුණා. අදත් 'මම' ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා. අනාගතයටත් මට දුක් විඳින්න වෙනවා. හැබැයි මේ දුක් විඳින 'මම' මේ පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධිය දන්නවා නම්, මේ ස්කන්ධ ටික නිසා ම හටගෙන ස්කන්ධ ටික ම ඇසුරු කරන තණ්හාව නිසා යි මේ පුද්ගලභාවය ඉපදුණේ කියලා 'මම' දකින කොට, 'මම' අතීතයේ හිටියා ද? කොහේ ද හිටියේ? කොහොම කොහොම ඉන්න ඇත් ද කියලා පූවී අන්තයට දුවන්නේ නැහැ. අද පුද්ගලභාවයේ පිහිටලා ඇතිකරගන්නා කමී නිසා අනාගතයේ විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටික හැදිලා, ඒකට තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික යෙදුණු ගමන් ම අනාගතයටත් පුද්ගලභාවය ඇතිවෙලා දුක ඇතිවෙනවා කියලා දැක්කොත් මේ 'මම' අනාගතයට යයි ද? යනවා නම් කොහොට යයි ද? කොහොම යයි ද කියලා අපරාන්තයට දුවන්නේ නැහැ.

මෙන්න මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවය දකින ශ්‍රැතවත් ආයතී ශ්‍රාවකයා කිසි වෙලාවක පූවීපරාන්තයට දුවන්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ හොඳට බලන්න: එයා දැක්කොත් මේ සුවඳ මල් පෙත්තේ නෙවෙයි, රේණුවේ නෙවෙයි, කෙමියේ නෙවෙයි, නැට්ටේ නෙවෙයි, ගහේ නෙවෙයි. ඒ ටිකේ දකින්නේ නැහැ. ඒ නිසා ම හටගත්ත ඒකේ ම ඇසුරුකරන සුවඳක් තියෙයි. හැබැයි කියටවත් සුවඳ කියන්නේ මල් පෙත්තත් නෙවෙයි, රේණුව නෙවෙයි, කෙමිය නෙවෙයි, නැට්ට නෙවෙයි කියලාත් හොඳට දන්නවා. ඒ හින්දා සුවඳ ඇති මලත් දැක්කා. මල සුවඳ යි.

හැබැයි නුවණින් පරීක්ෂා කරන කොට මේ එකක්වත් සුවද නොවෙයි.

ඊට පස්සේ මේ සුවද කොහෙන් ද ආවේ, කොහාට ද යන්නේ කියලා පුළුච්චපත්තියට යන්නේත් නැහැ. ඒ කියන්නේ, ඒ විදියට ම 'මම' පුද්ගලයා-සත්තියා කියන ගතිය ස්කන්ධ ටිකට තියෙන තණ්හාව නිසා ම ඉපදිලා, ඒ තණ්හාව ස්කන්ධ ටික ම බදගත්ත නිසා ඇතිවෙව්වී ගතියක් කියලා දැක්කොත්, මේ පුද්ගලයා රූපය ද, නැතිනම් රූපය ආත්ම හැටියට, රූපය ඇසුරු කරගෙන ආත්මයක් හැටියට, වේදනාව, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ඒවා ආත්මයක් හැටියට ගන්නා සක්කායදිට්ඨිය හිටින්නේ නැහැ. ස්කන්ධ ටික නිසා ම හටගෙන, ස්කන්ධ ටික බදගෙන ම ඉන්නවා.

හැබැයි එයා රූපය සත්තියා, වෙදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ සත්තියා හෝ ඒවා ඇසුරු කරගෙන සත්තියා ඉන්නවා කියන දෘෂ්ඨියකට යන්නේ නැහැ. සත්තියෙක් පෙනෙනවා, පුද්ගලයෙක් පෙනෙනවා - මල සුවද යි, සුවද මලක් පෙනෙනවා. ඒත් සුවද රේඛාවකට අයිති නැහැ. පෙත්තට අයිති නැහැ. කෙමියට අයිති නැහැ කියලා දන්නවා. ඔක්කෝම ටික නියෝජනය කරමින් ඒ ටික නිසා ම ඉපදිලා, ඒ ටික ම ඇසුරු කරනවා. ඒ වාගේ මේ "මම" කියන ගතියක් හම්බවෙනවා. පුද්ගලයෙක් හම්බවෙනවා. සත්තියෙක් හම්බවෙනවා. එයා දන්නවා විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන මේ ස්කන්ධ ටික නිසා ම ඉපදිලා, ස්කන්ධ ටික ම බදගත්ත තණ්හාවට යි මේ පුද්ගලභාවය උපන්නේ කියලා දකින කොට රූපය ද සත්තියා, රූපය ද 'මම', වේදනාව-සංඥාව-සංඛාරය-විඤ්ඤාණය ද 'මම' කියලා එකින් එකට සක්කාය අරභයා 'මම' පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් කියන දෘෂ්ඨියක් ඇතිවෙන්නේ නැහැ. සක්කාය අරභයා, සක්කාය කියන්නේ රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන පංචඋපාදනස්කන්ධයට නමක්. ඒක අරභයා 'මම'-මගේ-මගේ ආත්මය කියන දිට්ඨිය හිටින්නේ නැහැ.

ඒ විතරක් නෙවෙයි, 'මම' කොහේ ඉඳන් ද ආවේ? කොහේ ඉන්න ඇත් ද? මොන විදියට ඉන්න ඇද්ද? - පුළුන්තියට දුවන්නේ නැහැ. 'මම' අනාගතයට යයි ද? කොහොට යයි ද? කොහොම යයි ද? - අපරාන්තයට දුවන්නේ නැහැ. සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා නැහැ. 'මම' පිරිසිදුවීම සඳහා වෘත සමාදන්වෙන්නේ නැහැ. මේ දර්ශනය පටිච්චසමුප්පාදය දැක්කොත්, සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන මේ කෙලෙස් දුරුවෙනවා.

ඕක රූපයක් පතුරුගහලා අයින් කරන්න පුළුවන් කෙලේසයක් නෙවෙයි. ස්කන්ධයක් ඇතුළේ තිබුණේ නම් ස්කන්ධය පෙරළන කොට, භාරන කොට යයි. නමුත් මේ දර්ශනය නැතිකම නිසා යි මේ කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ. මේක දර්ශනයෙන් දුරුවෙන්නේ සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන මේ කෙලෙස් ටික යි. ඒ දර්ශනය ඇයි? මේ පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා. පුද්ගලයා පෙනෙනවා අපට. මේ ඉන්න පුද්ගලයා, මේ ඉන්න සත්ත්වයා ඇතිවුණේ කොහොම ද කියන කාරණාව නො දැකීම ම යි. එහෙනම් රූපය හෝ සත්ත්වයා වෙන්න ඇති. වේදනාව හෝ සත්ත්වයා වෙන්න ඇති. සංඥ-සංඛාර-විඤ්ඤණ හෝ සත්ත්වයා වෙන්න ඇති කියලා අනුමාණයට ගන්න හේතුව ඒ සත්ත්වයා, නැතිනම් ඒ "මම" කොහේ හරි ඉඳන් එන්න ඇති. ඇයි දැනුත් ඉන්නවා නම් ඉන්න එකා කොහේ හරි ඉඳන් එන්නත් එපායැ! මොකක් හරි ඇසුරු කරනවා පෙනෙන්නත් එපායැ! කියන අදහසට නිරායාසයෙන් ම පත්වෙනවා.

නමුත් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවය දැක්කොත් : මල සුවඳ යි. මේ මලේ සුවඳ ඇතිවුණේ කොහොම ද කියලා දන්නේ නැති කෙනෙක් නම් ඉස්සෙල්ලා මලෙන් මේ සුවඳ එන්න ඇති. මේ මලේ සුවඳ තව එකකට යයි කියලා හිතුවොත් හිතන්නේ මලේ සුවඳ ඇතිවෙනබව දන්නේ නැති කෙනෙක් ම යි. එහෙම නැතිනම් මේ සුවඳ පෙන්නේ ඇති, රේණුවේ ඇති, කෙමියේ ඇති, නැට්ටේ ඇති, ගහේ වෙන්නැති කියලා මේ සුවඳ මේ කැලි

ටිකට භාරදුන්නොත් හෝ, කොහේ හරි ඉඳන් ආවොත් හෝ කොහාට හරි යනවා නම් කියන වැරද්දකට පත්වෙන්නේ මලක් සුවඳ වෙනවා කියලා කියන්නේ මෙහෙම යි කියන එක දන්නේ නැති හින්දා යි. අතීතයේදී ත් මල් සුවඳ යි, දැනුත් සුවඳ යි, අනාගතයේ ත් සුවඳ යි, මෙහෙම වුණේ ඇයි කියන එක දන්නේ නැති කෙනා යි. ඒ වාගේ අතීතයේදී ත් ජරා-මරණ දුක් විඳින සත්ත්වයෙක් හිටියා, "මම" හිටියා, දැනු ත් ජරා-මරණ දුක් විඳින සත්ත්වයෙක් ඉන්නවා, "මම" ඉන්නවා, අනාගතයට ත් ඉන්නවා. හැබැයි මේක වෙන්නේ කොහොම ද කියලා දන්නේ නැති කෙනා වර්තමාන ස්කන්ධ ටිකත් දිටියි වශයෙන් ගන්නවා. පුළුච්චර අන්තයටත් යනවා.

මේ පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධිය දැක්කහම එයාට දර්ශනයක් හම්බවෙනවා. ඒ දර්ශනය තමයි මේ ජාතිය. පුද්ගලයෙක් ගේ ඉපදීම වුණේ තණ්හා-උපාදාන කියන කෙලෙස් ටිකට යි. කෙලෙස් ටික ඇතිවුණේ විපාක ස්කන්ධ ටිකට යි. විපාක ස්කන්ධ ටික ඇතිවුණේ පෙර කමියට යි. මේ සුවඳ පෙති-කෙමිය-නැට්ට-ගහ කියන ටිකේ යි. ඒකට හේතුව පෙර ගහක ඇටේ යි. අනාගතයට ත් ඒ විදියට ම දකින්න.

මේ විදියට බලන්නේ ඇයි කියලා දන්නවා ද? ජාතිය කියන එක, නැතිනම් ඉපදීම හඳුනාගත්තේ නැතිනම් ඔබ පෙර කමියට විපාක ස්කන්ධ ටිකක්, අනාත්ම ස්කන්ධ ටිකක් නිසා ඇතිවෙච්ච කෙලේසයක්, ඒ ස්කන්ධ ටික නිසා ම ඇතිවෙච්ච කෙලේසය ස්කන්ධ ටික බදගත්තකම නිසා ම ඇතිවෙච්ච ගතියක් මේ පුද්ගලභාවය, සත්ත්වභාවය, ජාතිය කියන එක කියලා හඳුනාගත්තේ නැතිනම්, ඊට පස්සේ ජාති පච්චයා : ජාතිය නිසා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්ඛ-දෝමනස්ස-උපායාස කියන සියලු දුක් විඳින්නට වෙනවා කියලා හඳුනාගත්තේ නැතිනම්, ඒ ජාතිය ම හේතුවෙලා, නැවත කමී රැස්වෙලා, මතු විපාක ස්කන්ධ හදනවා කියලා දැක්කේ නැතිනම් ඔබ කවදවත් ජාතියේ කලකිරෙන්නේ නැහැ. ඉපදීමේ කලකිරෙන්නේ නැහැ. උපන්න

පුද්ගලයා ජීවත්කරවන්න තණ්හාවෙන් දැලෙනවා විතර යි. ජාතිය ගැන කලකිරුණොත් විතර යි ඔබ ජාති නිරෝධයට කැමැති වෙන්නේ. ජාති නිරුද්ධවුණොත් ජරා-මරණ නිරුද්ධවෙනවා.

නිවනට කියන නම මොකක් ද? අපි සාමාන්‍යයෙන් කියන්නේ, “අජරාමර” නේ. ‘අජර’ කියලා කියන්නේ ජරාවක් නැති. ‘අමර’ කියලා කියන්නේ මරණයක් නැහැ. අජර-අමර ජරාවක්-මරණයක් නැතිනම්, ජරා-මරණ නැතිවෙන්නේ මොකක් නැතිවුණොත් ද?

හරි අපි මෙහෙම බලමු. ජරා-මරණ ඇතිවුනේ මොකක් නිසා ද? ජාති පව්වයා ජරාමරණං : ජාතිය නිසයි මේ ජරා-මරණ ඇතිවුණේ. අජරාමර වෙන්න, ජරා-මරණ නැතිවෙන්න හේතුව මොකක් ද එහෙනම් වෙන්න ඕන? ජාතිය නැතිවෙන්න ඕන. ජාතිය නැතිවෙන එකට කවදවත් ඔබ හිත නැමෙන්නේ නැහැ, හිත නමන්නේ නැහැ. ජාතිය කියන්නේ ඉපදීම යි. කියන්නේ, “මම” යි. ඉපදීම කියන්නේ පුද්ගලයෙක්. මගේ ඉපදීම යි. පුද්ගලයෙක්ගේ ඉපදීම යි. සත්ත්වයෙක් ගේ ඉපදීම යි කියලා ඔබ ඉපදීම ආත්ම කරගත්තොත්, ඉපදීම කියන එක ධර්මතාවයක් හැටියට දැක්කේ නැතිනම්, ඉපදීම කියන එක වෙන්නේ, මේ පුද්ගලභාවයේ ඉපදීම වෙන්නේ ධර්මතාවයකින් කියන එක දැක්කේ නැතිනම්, ඉපදීමේ දුක් ටික දැක්කේ නැතිනම්, ඔබ උපන්න ඔබව ජීවත්කරවන්න හැම වේලාවේ ම ගැහෙනවා. “මගේ දරුවා, මගේ ගෙවල් දෙරවල්, යාන වාහන”. මොකද මේ? ‘මම’ ඉන්නවා. ඉන්න ‘මම’ සතුටින් ඉන්න ඕන. අනිත් අයත් එක්ක ඉන්න ඕන. ඔබ කවදවත් ජාති නිරෝධයට උත්සාහවත් වෙන්නේ නැහැ.

ඔබ දැක්කොත්, මේ පටිච්චසමුප්පාදයෙන් ඔබේ වටිනාකම අතහැරෙනවා. ඔබ දන්නවා, මලේ සුවද තියෙන්නේ කොච්චර කල් ද? මලේ පෙතිවල ආයුෂ තියෙනකම් විතර යි. මේ “මම”

කියන පුද්ගලයා මහා වටිනාකමෙන් ගොඩගන්නා මහා දෙයක් නැහැ. මෙයා ඉන්නේ මේ පුද්ගලභාවය තියෙන්නේ මේ රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටික තියෙන තාක් මේ පුද්ගලයා ඇසුරුවෙයි. මේ ස්කන්ධ ටික අතහැරෙන කොට ම මේ පුද්ගලයා අතහැරෙනවා නම් මගේ දරු මුනුපුරන් වෙනුවෙන් හරි ගෙනියන්න යමක් අපට තියෙ යි ද? ඊගාවට උපදින අවිද්‍යා ඊගාව තැනක හරි දුක් විදින 'මම' ඉන්නවා නම් මේ අද මගේ ශේෂයක්වත් එදාට උපකාර වෙයි ද? අපට තණ්හාව එන්නේ ම 'අද මේ පුද්ගල භවයේ කෙනෙකුට, මට කවද හරි උපකාර පිණිස පවතී ද මේක' කියන තැනකින් තමයි තියෙන්නේ.

නමුත් ඔබ පටිච්චසමුප්පාදය දැක්කොත්, මේ මලෙන් චුට්ටක්වත් එහා පැත්තට සුවද යන්නේ නැහැ. මේ පෙනි ටික හැලෙන කොට මේ සුවද ඉවර යි. මේ විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන ස්කන්ධ ටික ඇස-රූප දෙක පවතින තාක් 'මම' කියන එක පෙනෙයි. ස්කන්ධ ටික වෙන්වෙන කොට 'මම'ත් ඉවර යි.

මේ නිසා ඇතිවෙව්වි කම් ආපසු වෙන ස්කන්ධ ටිකක් හැදෙයි. එදාට ඒ ස්කන්ධ ටිකේ ගතියට උපදින තණ්හාව ඒ ස්කන්ධ ටික හදගත්තහම, එදා ට ඒ ස්කන්ධ ටික 'මම' ම වෙයි. හැබැයි මේ 'මම' චුට්ටක්වත් එහාට ගිහිල්ලා නැහැ.

ඕක දැක්කහම ඔය ඇත්තන්ට ලොකු තණ්හාවක් මිඳෙනවා ඔය දර්ශනයෙන්. ඔය ඇත්තන්ට පවත්වන්න ප්‍රවේණියක් ඉතුරුවෙන්නේ නැහැ. කුල පරම්පරාවක් ඉතුරුවෙන්නේ නැහැ. ඒ විතරක් නෙවෙයි මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ *හව පච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරා මරණ සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෙමනස්ස උපායාසා සම්භවන්ති* - ජාතිය නිසා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස්-උපායාස, මෙසේ හුදු සියලු දුක් රැස්වීම වෙනවා

කියලා පෙන්නන්නේ ඔබට, ජාතිය කියන එක දුකක් කියන එක පෙන්නන්න යි.

ජාතියට හේතුව භවය උපාදනය තණ්හාව කියලා කෙලෙස් ටික පෙන්නලා, ඒකට හේතුව විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන ස්කන්ධ ටික පෙන්නුවේ. ජාතිය කියන එක නිමාණය වුනේ කෙලෙස් සහ ස්කන්ධ කියන ධර්මතාවයකින් මිසක, 'මම' කියලා ගෙඩි පිටින් කෙනෙක්ගේ පහළුවම නෙවෙයි කියන එක පෙන්නන්න යි.

මෙහෙම වෙච්චි ධර්මතාවයකින් උපන්නකමක් ජාතිය. ඒකේ තියෙන දෙස් - ජරා-මරණ-සෝක-පර්දෙව-දුක්ඛ-දෙමනස්ස-උපායාස, ප්‍රිය විප්පයෝග, අප්‍රිය සම්ප්‍රයෝග දුක්. මේ පුද්ගලභාවයෙන් ඔබ කොච්චර දුක් විදිනවාද කියලා බලන්න. මේ ස්කන්ධ ටික තියෙනකම් 'මම' ඉන්නේ. 'මම' ඉන්නකම් මේ ස්කන්ධ ටික තියෙන්නේ. නමුත් ඒ කාලය පුරාවට පුද්ගලයෙක් හැටියට ඔබ විදින දුක ස්වල්ප පටු ද?

ඊතාවට ඔය පුද්ගලභාවයේ දෝෂය, නැවත කමීත් රැස්වෙනවා. පුද්ගලභාවය නිසා ම කමී රැස්වෙලා අනන්ත සංසාරයේ පටිච්චසමුප්පන්න බව තව තියෙනවා කියලා දකින ශ්‍රැතවත් ආයඪී ශ්‍රාවකයා ජාතිය කියන්නේ ජරා-මරණ-සෝක-පර්දෙව-දුක්ඛ-දෙමනස්ස උපායාසයට උල්පතක්. ආරම්භයයි කියලා දුක්කහම. ඔය ඉපදීම ඇතිවුණේ මේ කෙලෙස් ටික නිසා යි, කෙලෙස් ටික ඇතිවුණේ ස්කන්ධ ටික නිසා යි කියලා ධර්මතාවයකුත් දුක්කහම අන්න මේ පුද්ගලභාවය ඇතිවෙච්චි ධර්මතාවය නිසා කොහේවත් ඉඳලා ආවෙත් නැහැ. කොහාටවත් යන්නෙත් නැහැ. මේ ස්කන්ධ ටික ම නිසා ඇතිකරගත්තු ජාතිය මෙබඳු ආදීනව තියෙනවා නේ ද කියලා දන්න කෙනා කැමැති වෙනවා ජාති නිරෝධයට.

ඒ නිසා ම යි බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පටිච්චසමුප්පාදය එතෙක් ම පෙන්නන්නේ. ඒ නිසා ම යි මේ ටික චතුරායඝී සත්‍යය ආරම්භයේ ම බලන්න. දුක්බෙ ඤාණං කියන ජාති පී දුක්ඛා ජරා පී දුක්ඛා ව්‍යාධි පී දුක්ඛා මරණං පී දුක්ඛො - පටිච්චසමුප්පාදය ජාතිය දක්වා පෙන්නලා පටිච්චසමුප්පාදයෙන් අවසාන වෙන ජාතිය ම යි චතුරායඝී සත්‍යය ආරම්භයේ වෙන්නේ නිවනටත් හසුකර ගන්න. ඒ දුකට හේතුව තණ්හාව යි කියලා අරගත්තයින් පස්සේ තණ්හා-උපාදනය යි කියන අන්තිම කැලි ටික තමයි චතුරායඝී සත්‍යයට හම්බවෙන්නේ. ජාති-ජරා-මරණ-සොක-පරිදෙව-දුක්ඛ-දෙමනස්ස-උපායාසා සම්භවන්ති කියලා පටිච්චසමුප්පාදයේ පෙන්නලා නතර කරපු ටික හම්බවෙනවා ආයඝීයන් වහන්සේලාට, මේක දුක නේ, ජාති-ජරා-මරණ-සොක-පරිදෙව-දුක්ඛ-දෙමනස්ස-උපායාසා වලින් ජාතිය දුක යි කියලා හම්බවෙනවා මේ දුක.

දුකට හේතුව පටිච්චසමුප්පාදයේ පෙන්නාපු මේ තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසය යි කියලා හම්බවෙනවා. මේ කෙලේසය තණ්හා-උපාදනය නැතිකළොත් ජාතිය නැතිවෙනවා. ජාතිය නැතිවුණොත් තියෙන ආනිසංස දෙක යි. අද, මරණයෙන් පස්සේ නෙවෙයි. මේ කය මේ 'මම' පුද්ගලයා කියලා පෙන්නන මේ ගතිය නැතිවුණොත්, අද ඔබ "මට බැන්නා, මට ගැහුවා, මගේ දරුවා මැරුනා, මට මේ අසාධාරණය කළා, මේ අසාධාරණය මට වුණා" කියලා විඳින කායික, මානසික සියලු දුක් පුද්ගලභාවයෙන්. මේ සියලු දුකත් නිදහස් වෙනවා. ජාති නිරොධො-ජරා-මරණ-සොක-පරිදෙව-දුක්ඛ-දෙමනස්ස-උපායාසා-අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො-පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො-යම්පිච්චං න ලභති තම්පී දුක්ඛං. සංඛත්තෙන පංචුපාදනක්ඛණා දුක්ඛා -- ලෙහෙසි දුකක් නෙවෙයි ගෙවෙන දුක් ලැයිස්තුව.

මේ සියලු දුක් ලැයිස්තුව ම නිවිලා යනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි, මතු මත්තේ ප්‍රතිසන්ධියට එන්න කරුණු රැස්කරගන්න පුද්ගලයා නැහැ. පුඤ්ඤභිසංඛාර රැස්කරන්න නැහැ. අපුඤ්ඤභි කමී

රැස්කරන්න නැහැ. ආණෙඤ්ඤානි කම් රැස්කරන්න නැහැ. අවිද්‍යාව නැතිවුණහම හිස්. පුද්ගලභාවය නැතිවෙනවා කියලා කිව්වේ, අවිද්‍යාව නිසා කම් රැස්වෙන්නේ නැහැ. ඒ හින්දා දැන් දුක නැතිවෙනවා. මතු ප්‍රතිසන්ධියත් නැතිවෙනවා. මතු ස්කන්ධ ටික ඇතිවීම වෙන්වෙන්නේ නැහැ.

එතකොට මේ ජාති නිරෝධය දැක්කොත්, ඒකේ ආනිසංස ටික : එයා දකිනවා අද ජරා-මරණ-සොක-පරිදේව-දුක්ඛ-දෙමනස්ස කියන දුකත් නැතිවෙලා, අනාගතයට ප්‍රතිසන්ධි ගන්නෙත් නැහැ. අපි අර උපමාව ම ගත්තොත් මලේ සුවඳ ඇසුරුවෙන්නේ මල් පෙනි, කෙමිය ඔය ටික නේ. ඔය ටික නිසා ම යි උපදින්නේ. ඔය ටික නිසා ම යි දැන් ඇසුරුවෙන්නේ. මල් තියෙනකම්ම සුවඳ තියෙයි. හැබැයි ඔය මල සුවඳ දි දී, සුවඳ දි දී හැදුණාට ඒකේ ආදීනවයක් තියෙනවා. තව ගහක් හදන ඇට හදනවා. ඒ හින්දා මල් පෙන්නෙත් පෙන්න කැඩුවොත් හොඳට මුහු කරන්න ඉස්සෙල්ලා, මල් කෙමිය, පෙන්න ඔවා අයින් කළොත් මලේ අවශ්‍ය කොටස් ටික ඔක්කෝම තියෙයි, ඉතුරුවෙයි. හැබැයි සුවඳ නැහැ. සුවඳ ට රැඳෙන්න තැනක් නැහැ. ඒ නිසා ම ඉපදුණු සුවඳ ඒක ම අල්ලාගෙන තිබුණොත් මල් පෙනි ටික ගලවලා, ගලවලා වෙන තැනක, රේණු වෙන තැනක, කෙමිය වෙන තැනක, නැට්ට වෙන තැනක වුණොත් සුවඳ කරන්න අවශ්‍ය කැලි ටික ඔක්කෝම තියෙයි. නමුත් සුවඳ ඇතිවෙන්නේ නැහැ. එකට එකතුවෙලා තිබුණා නම් එකමුතුව, ඒ විතරක් නෙවෙයි. ඇටත් මුහුකරලා නැහැ, තව ගහක් හැදෙන්න ඇටත් නැහැ. ඒ වෙන්ව තියෙන කැලි ටිකේ ආයුෂ තියෙනකම් ඉවර වෙලා ඒකත් ඉවර වෙයි. මලේ තිබුණ සුවඳ ගතිය නැතිවෙලා මතු ගහක් හදන්න තියෙන ඇට හැදුණෙත් නැහැ.

ඒ වාගේ, මේ ටික දැනගත්ත ඔබ මේ කය, අද මම ඔබට කියලා දෙන කය ගැන. මේ කය නිසා ම ඇතිවෙන 'මම' කියන හැඟීම, තණ්හාව මේ කය ම ඇසුරු කරගෙන මාව හදන්න, පුද්ගලයා හදන්න, උදව්වෙලා. පෙර අවිද්‍යා-කමීයට හැදුණු මේ කය නිසා

ම උපදින තණ්හාව, 'මම' කියන හැඟීම, මේ කය ම අල්ලාගත්තහම ඔබගේ ජාතිය වෙනවා.

ඔය ඇත්තන් මේ කය නුවණින් විසුරුවන්න. මේ කය නිසා ම ඇතිවෙව්වි පුද්ගලභාවය 'මම' කියලා, සත්කයෙක් කියලා, පුද්ගලයෙක් කියලා, ආපහු පෙන්නන්න මේ කයට ඉඩ තියන්න එපා. මේ කය නිසා ම යි 'මම' කියන හැඟීම ඔබට ඇතිවෙන්නේ. මේ කය නිසා ම යි පුද්ගලභාවය ඔබට ඇතිවෙන්නේ. මේ කය නිසා ම යි සත්කභාවය ඔබට ඇතිවෙන්නේ. ඔබට ඇතිවෙව්වි සත්කභාවය, පුද්ගලභාවය, ආත්මභාවය ඇසුරුවෙන්න දෙන්න එපා මේ කයට මල ම නිසා ඇතිවුණු සුවඳට ඇසුරුවෙන්න දෙන්න එපා මල ම. ගලවන්න පෙනි ටික. ඒ නිසා ම හටගත්ත සුවඳ අතුරුදහන් වෙයි. සුවඳත්, මලත් කැලි තියෙයි. සුවඳ මලක් ඉතුරුවෙන්නේ නැහැ. ඇට මෝරන්නේ නැහැ.

මේ කය නිසා ම 'මම' කියලා අද ඔබට සිතෙනවා නම් 'මම' කියන්නේ කවුද කියලා මේ කය ආපසු පෙන්නන්න එපා. 'මම' කියන හැඟීමට මේ කය ඇසුරුවෙන්න දෙන්න එපා. ඔබ මේ කය විසුරුවන්න. කොහොම ද විසුරුවන්නේ? නුවණින්. මේ කය නිසා ම ඇතිවෙන පුද්ගලභාවය, කය ම අල්ලාගත්තහම යි මේ 'මම' කියන පුද්ගලයාට රූපය මුල්කරගෙන මේ 'මම' කියන පුද්ගලයාට ඉන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ. කමී රැස්වෙනවා. ඒ කය 'මම' වෙව්වි ඔබ ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා. කයට ගැහුවා ම, වැදුනහම නොයෙක් විදියේ දුක් විඳියි. දෙමනස් විඳි යි. නින්දා-අපහාස අහයි.

නමුත් ඔබ නුවණින් මේ කය හොඳට විසිරව්වොත්, බැලුවොත් කය නිසා ඇතිවෙව්වි 'මම' කියන හැඟීමක් තියෙනවා නම්, ඒක කයේ ඇසුරුවෙන්න දෙන්නේ නැහැ. අලුතෙන් මේ කය දිහා බලලා, 'මම' කියන හැඟීම පත්වෙනවා නම් උපදිනවා නම්

නූපත් එක උපදින්න දෙන්නේ නැහැ. උපන්න තණ්හාවට ඇසුරුවෙන්න දෙන්නේ නැහැ.

අන්න ඒ විදියට කරන වැඩ පිළිවෙළයි සතිපට්ඨානය කියන්නේ. අද මම ඔබට කියලා දෙන සතිපට්ඨානය කායගතාසතිය වඩන්නේ කොහොම ද කියලා යි. එතකොට කායගතාසතියට අපි ආවේ කොහොම ද? සෘජු දෘෂ්ඨියක් ඇතිකරගෙන යි. දුක දුකලා, දුක ඇතිවෙව්වි හැටි දුකලා, දුක නැතිවෙනවා. දුක නැතිවෙන්නේ කොහොම ද? ජාති නිරෝධයෙනු යි. පුද්ගලයා නිරුද්ධ වුණහ ම යි. පුද්ගලයා ඇතිවෙන්නේ කොහොම ද කියලා ඔබට තේරෙන්න ඇති.

කොහෙත්වත් පුද්ගලයා ගැන පුරාණ කමියට, අපි කය ගම්මු. කය නේ අපේ මාතෘකාව. කය හැදුණා. කය නිසා ම හටගත්ත තණ්හාව කය ම අල්ලාගත්තහම තණ්හා-උපාදන-හව තියෙයි. හව උපන්නා ජාතිය. මේ ජාතිය කියන එක ඇතිවුණේ මෙහෙම යි කියන ධර්මතාවය හැටියටත්, ජාතිය නිසා, මේක මේ මනෝමය සිද්ධියක් නෙවෙයි. මේ 'මම' නිසා ඔබට විදින්න වෙන මේ දුක, මේ සෙනග, මේ බණ අහන ඔතැනින් එහාට කාට හරි වාතයක් ගියා කියන්නකෝ. ධර්මතාවයක්. ලජ්ජා හිතෙනවා ද නැද්ද? කාට ද ලජ්ජා හිතෙන්නේ? පුද්ගලයාට.

අන්න ඒ පුද්ගලයාට යි නින්ද අපහාස ඇනුම් බැනුම් ඔක්කොම විදින්නේ. ඒ පුද්ගලයා යි අටලෝදහමෙන් ලාභ-අලාභ-යස-අයස-නින්ද-ප්‍රශංසා-සැප-දුක් කියන ධර්මතා ටිකෙන් කම්පා වෙන්නේ. ඒ පුද්ගලයා යි මේ කය නිසා ම උපන්න තණ්හාව කය ම අල්ලාගත්තා නිමාණය වෙව්වි ගතිය. ඒ ජාතිය දුකක් කියලා හඳුනාගත්තොත් ඒ ජාති දුක හැදුණේ මෙහෙම යි. මේ ස්කන්ධ ටික නිසා ම අල්ලාගත්ත තණ්හාව යි කියලා හඳුනාගත්තොත් ඔබ ජාති නිරෝධයට කැමැති වෙනවා. ජාතිය කියන එක ඔබ, නැතිනම් ඉපදීම කියන එක මානය බැලුවහම 'මම' අහවලා. දෙස්තර කෙනෙක්. ඉංජිනේරුවෙක් අහවල්

කෙනෙක් කියලා ඔබ මාව ස්ථාපිත කරගත්තොත්, ස්ථාවර කරගත්තොත් ඔබ ඔබට ප්‍රතිරූපයක් හදගන්නවා ඕකට ජීවත් කරනවා. ඔබට මේ ජීවිතයේ තියෙනකම් විතර යි මේ පුද්ගලයාට දුක සැප විඳින්න පුළුවන්. හැබැයි දෝෂය කමී රැස්කරගන්නවා. රැස්වෙනවා. ආපසු එහා පැත්තටත් මේ වාගේ දේ ඒ නිසා කය නිසා ම හටගත්ත පුද්ගලයා කෙලේසය කය ම අල්ලගත්තහම යි 'මම' නිමිණය වුනේ. අද අපි ජාති නිරෝධය මගේ ඉපදීම වුනේ අද අපි කය මුල්කරගෙන මට උපදින්නත්, මට පවතින්නත්, සත්කියාට උපදින්නත්, සත්කියාට පවතින්නත් ජාතිය ඇතිවෙන්නත්, නූපන්න ජාති නූපදින්නත්, උපන්න ජාතියට පවතින්න බැරිවෙන්නත් තමයි අපි සතිපට්ඨානය වඩන්නේ.

මන්න ඔය විදියට ඍජු දෘෂ්ඨියක් හදගත්තා. ඊට පස්සේ කය-වචනය සංවරවෙන සීලයක පිහිටියාම දැන් අපි සතිපට්ඨාන භාවනාව කරනවා.

සතිපට්ඨානය වඩනවා කියන්නේ කය විසුරුවනවා නුවණින්. මල් පෙති ටික විසුරුවනවා නුවණින්. මල විසුරුවනවා නුවණින් සුවඳට ඇතුලුවෙන්න බැරි වෙන්න. මට මාව, පුද්ගලයාව, සත්කියාව ඇසුරුවෙන්න බැරිවෙන්න මේ කය ඇසුරු කරන්නේ. මේ 'මම' කියන මිම්ම මේ කයට තියලා මනින්න බැරිවෙන්න, මගේ ඉපදීම මේ කය නිසා නො වෙන්න, සත්කියාගේ හටගැනීම මේ කය නිසා නො වෙන්න, පුද්ගලයාගේ හටගැනීම කය නිසා නො වෙන්න, තමයි අපි කායානුපස්සනාව වඩන්නේ. ඒකේ ආනිසංසත් අපි දන්නවා. කය 'මම' වෙලා, පුද්ගලයා 'මම' වෙලා, සත්කියා 'මම' වෙලා ඉන්න කොට හිතෙනවා ආදීනවත් අපි දැක්කා. මෙලොව විතරක් නෙවෙයි සංසාරයේ ආයෙත් වතාවක් ඉන්නවා දැක්කා. ආනිසංසත් අපි දැක්කා. දැන් අපි කායානුපස්සනාව වඩමු.

කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා විනයෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං - කයෙහි කය අනුව බලන්ට කොහොම ද? ආනාපි සම්පජානො සතිමා - කෙලෙස් තවන වැර ඇතුව, මනා නුවණින් යුක්තවූ, සිහියෙන්. විනයෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං- මේ කාය සංඛ්‍යාත ලෝකයේ ලෝභ-ද්වේශ දෙක හික්මෙන විදියට කය අනුව බලන්න. ඒකද කය අනුව බලන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ පරියායන් දහතරකින්, නැතිනම් කමටහන් දහතරකින් සමස්තයක් ම අපේ ජීවිතය කෙටි කරලා, කැටි කරලා අපේ ජීවිතය හැම තැන ම හසු වෙලා, හැම සංසිද්ධියකට ම අදාල වෙන විදියට, කෙලෙස් ලියලන්න බැරි විදියට, සිහිය-නුවණ වැඩෙන ආකාරයට පෙන්නලා තියෙන්නේ.

එතැන දී, ආනාපානපඛබය කියන එකේ එක තැනක ඉඳගෙන හොඳට විතර්ක සංසිදුවමින්, ලෝභ-ද්වේශ දෙක ඇතිවෙන විතර්ක සංසිදුවමින් ලෝභ-ද්වේශ දෙක හික්මෙනවා. විනයෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං - ලෝභ-ද්වේශ දෙක විතර්ක සංසිදුවන ක්‍රමයට, ලෝභ-ද්වේශ දෙක ඇති නො වෙන විදියට නුවණින් අශ්වාස-ප්‍රශ්වාසය දිහා බලලා, ලෝභ සහගත, ද්වේශ සහගත විතර්ක නූපදින විදියට නුවණ පාවිච්චි කරලා සිහිය වඩාගන්න ක්‍රමයක් පෙන්නුවා.

එතකොට කය අරමුණු කරගෙන මනෝමයෙන් උපදින්න පුළුවන්. කය අරමුණු කරගෙන 'මම' කියන කය 'මම' කරලා, මගේ කරලා, පුද්ගලයෙක් කරලා, මනෝමයෙන් උපදින්න පුළුවන්. සිත සන්සිදුවන්න ආනාපානසති පඛබයෙන් පෙන්නලා තියෙනවා. ඒකත් අපි විස්තර කරමු.

ඊට පස්සේ ජාතිය ඇතිවෙන තවත් හොඳ තෝකැන්නක්, අවස්ථාවක් තමයි, මේ කයේ ඉරියව් පවත්වන එක. ඉඳගෙන-හිටගෙන-නිදගෙන-ඇවිදින කියන ඉරියව් පවත්වන කොට ත් මේ 'මම', මේ පුද්ගලයා, මේ සත්ත්වයා යි මේක කරන්නේ

කියලා හැසිරෙන්න පුළුවන්. ඒ ඉරියව්ව ගැනත් හොඳට සිහිය පිහිටන විදියට ඉරියව්වට නුවණින් ඉන්න කොට ත් මේ කය ඉරියව්ව බලාගෙන පුද්ගලභාවය උපදින්න ත්, උපන්න පුද්ගලභාවය වැඩෙන්න බැරිවෙන්න ත්, වෙන ආකාරයට සිහි-නුවණ දෙක පාවිච්චි කරන්න කියනවා.

ඊට පස්සේ මේ පුද්ගලයාට ජීවත්වෙන්න පුළුවන් තවත් තැනක් තමයි, ගෙවල් දෙරවල් අතුගානවා, රෙදිපිළි ටික හෝදනවා, වැඩ කටයුතු කරනවා, වැඩකටයුතු කරන කොට. වැඩ කරනවා කියලා ධර්මතාවයක් තියෙයි. වැඩ කරන 'මම'-පුද්ගලයා-සත්තියා නිමාණය නො වෙන විදියට, කරන කරන දේ නුවණින් දකිමින් සිහිය පිහිටුවාගන්න තමයි සතිසම්පජ්ඣය පනවලා තියෙන්නේ.

ඊට පස්සේ, එක තැනක ඉඳගෙන කයේ යථාභූත ස්වභාවය, (රූපයේ යථාභූත - යථා+භූත - යථා කියලා කියන්නේ යම් සේ. භූත කියලා කියන්නේ වූ - අපි කියන්නේ, "අභූතයෙන් වෝදනා කරනවා" කියලා කියන්නේ අභූත කියන්නේ නො වූ දෙයක් කියලා. භූත කියලා කියන්නේ වූ. යථාභූත) - යම් සේ වූ ද, යම් සේ පවතී ද, සත්‍යයට ම පවතීද, ඒ ස්වභාවය නුවණට අල්ලලා දෙනවා. ඒ ස්වභාවය නුවණට අල්ලලා දෙනවා.

ඊට පස්සේ මේ ඉරියව් පවත්වාපු වැඩ කටයුතු කරපු කයේ පැවැත්ම, සැකැස්ම, අවබෝධ වෙනවා. නවසීවටීකයේ එබඳු පරිහරණය කළ කයට වෙන දේ 'මම' කියලා අල්ලාගෙන, පුද්ගලයා කියලා අල්ලාගෙන හිටියට ඒ කයට වෙන්න පුළුවන් ගතිය නුවණින් පෙන්නනවා. ඉදිමිලා, මැරිලා, දවසක් දෙකක් ගියහම මිනියට වෙන හැටි. ඊට පස්සේ දවස් කීපයක් ගියහම වෙන හැටි. මේ විදියට නුවණින් හොඳට මෙනෙහි කරන කොට ඒ ටික හරියට ඔය ඇත්තත් කළොත්, නිරායාසයෙන් මේ පුද්ගලයා කියන ගතිය අයිස් කැටයක් අවුච්චකට තිබ්බහම යම්

සේ දියවේවි ද, ඒ වගේ මේ පෙනි-රේණු විසිරෙව්වහම මලේ සුවද මොහොතක්වත් රැඳෙන්නේ නැහැ.

ඒ වගේ නුවණින් මේ කය ඔබ විසිරෙව්වොත් මේ සෑම තැනක දී ම, මේ 'මම', මේ පුද්ගලයා, මේ සත්කයා, මේ කය ඇසුරු කරගෙන වැඩි දවස් රඟපාන්නේ නැහැ. මේ 'මම' කියලා කය ඉලක්ක කරගෙන ජරා-මරණ දුක් විඳින්නේ නැහැ. කය 'මම' කියලා, 'මම' කියන පුද්ගලභාවයට හේත්තුවෙලා කමී රැස්කරගන්නේ නැහැ.

ඒ නිසා ඒක වඩන ආකාරයේ දී මේ සතිපට්ඨානයේ පෙන්නලා තියෙන්නේ හරි පුද්ගම ක්‍රමයකට යි. ඉහත කියපු දර්ශනය පිරෙන්නේ සතිපට්ඨානයෙන්. මේ සතිපට්ඨාන භාවනාව කමටහණ පුරාවට ම සිහි-නුවණ කියන ධර්මතා දෙකක් ඇසුරුවෙනවා. සිහි-නුවණ කියන ධර්මතා දෙක නියෝජනය වෙනවා සමථ-විපස්සනා කියන මූලික ධර්මතා දෙකට. සිහිය කියන එක සමථය ඇසුරුකරනවා. නුවණ කියන එක විදර්ශනාව ඇසුරු කරනවා. දෘෂ්ඨිය සෘජු කරගෙන, සීලයක පිහිටලා මේ සමථ-විදර්ශනා වඩනවා කියන එක යි අපි සතිපට්ඨානය වඩන කොට කරන්නේ.

ඒකයි යම්කිසි කෙනෙක් මේ සතරසතිපට්ඨානය අවුරුදු හතක් වැඩුවොත්, හතක් ඕන නැහැ. අවුරුදු හයක්, පහක්, හතරක්, තුනක්, දෙකක්, එකක් - ඕන නැහැ. මාස හයක්, මාස තුනක්. ඕන නැහැ සති දෙකක්, ඕන නැහැ දවස් හතක් කෙනෙක් වැඩුවොත් අනාගාමී හෝ රහත් වෙයි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නන්නේ නිකම් නෙවෙයි. හැබැයි, සෘජු දෘෂ්ඨියක් ඇතුළු, සීලයක පිහිටලා වඩන කෙනා යි. මොකද, මේ සතිපට්ඨානය වඩන්න, වඩන්න සෘජු වෙන්නේ අර දෘෂ්ඨියේ පිහිටලා, ඒ දෘෂ්ඨිය නිසා යි. ඒ ටික නැතුව වැඩුවාට ඒක වෙන්නේ නැහැ.

හරි, අපි දැන් සතිපට්ඨානයේ කායගතාසතිය වඩන ආකාරය අද දවසේ දී අපි ටිකක් කතා කරමු. මේකෙදී හැමදාම අපි බොහෝම කතා කරලා තියෙන්නේ. මේ දවස්වල ඉදිරි වැඩ සටහනේදීත් මේ විදියට ම දර්ශනය පෙන්නලා ඊගාව දේශනාවේ දී වේදනානුපස්සනාව කියන්නේ. ඊගාව දේශනාවේ දී චිත්තානුපස්සනාව කියන්නේ. ඊගාව දේශනාවේ දී ධම්මානුපස්සනාව කියන්නේ. අද මේ කායානුපස්සනාවෙන් පටන්ගන්නේ.

සතිපට්ඨානය වඩන්න ඉස්සෙල්ලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා, *අරඤ්ඤගතොවා රුක්ඛමූලගතොවා සුඤ්ඤගාරගතොවා නිසීදති පල්ලංඛං ආභුජ්ඣා, උජුං කායං පනිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙසා.*

අරඤ්ඤගතොවා රුක්ඛමූලගතොවා සුඤ්ඤගාරගතොවා :- අරණ්‍යයකට, ගහක් මූලකට, හිස් ගෙයකට ගිහිල්ලා කියන එක නේ දල වශයෙන් පෙන්නන්නේ, සද්දබද්ද අඩු, සෝභා අඩු, කලබල අඩු පරිසරයක් කියන එක යි. ඒකෙදී ඔය පින්වතුන්ට ඇදේ වුණත්, ගෙදර ඉන්න පුටුවක වුණත්, මේ සුඤ්ඤගාරයකට ගියහම, ගහක් මූලකට ගියහම, අරණ්‍යයකට ගියහම, ඇතිවෙන විවේකය හම්බවෙනවා සද්ද බද්ද අඩු, සෝභා කලබල කාරිය අඩු, පරිසරයක් වෙලාවක් තෝරාගත්තහම.

උජුං කායං :- ඊට පස්සේ එතැන දී පෙන්නනවා, *උජුං කායං -* කොන්ද සෘජුව තබාගන්න කියන එකෙන් පෙන්නන්නේ භාවනාවට වඩාත් හිත ඉරියව්ව ඒක යි. නිදගන්න ඉරියව්ව ගත්තොත් ඉක්මණට ටීනමිද්ධයට වැටෙනවා, නිදීමක හැදෙනවා. හිටගෙන හිටියොත් හෝ සක්මන් කරමින් හිටියොත් ඉක්මනට තෙහෙට්ටුවට පත්වෙනවා. එතකොට ඉදගන්න ඉරියව්ව ත් වැඩි වේලාවක් සිත වඩාගන්න පහසු යි. ඒ හින්දා යි ඉදගන්න ඉරියව්ව පෙන්නලා තියෙන්නේ. එතකොට ඒකෙන් කියන්නේ, 'ඉදගන්න ඉරියව්වේ දී විතර යි පුළුවන්. අනික්

ඉරියව්වලදී බෑ' කියන එක නොවෙයි. වඩාත් ම සුදුසු ඉරියව්ව පෙන්නුවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා කරන කොට "මහණෙනි, කියලා ලඟ ඉන්න භික්ෂූන් වහන්සේලාට ආමන්ත්‍රණය කළාට භික්ෂූන් වහන්සේලාට විතරක් නෙවෙයි ඔය බණ කියන්නේ. භික්ෂු-භික්ෂුණි-උපාසක-උපාසිකා කියන සිව්වණක් පිරිසට ම යි. නමුත් ආසන්න ම පිරිස උන්වහන්සේ ආමන්ත්‍රණය කරනවා.

ඒ වාගේ මේ කමටහණට සුදුසු ක්‍රමය, සුදුසු ඉරියව්ව ප්‍රකාශ කරනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

පරිමුඛං සති උපට්ඨපෙඤා :- ඒ විදියට ගිහිල්ලා **පරිමුඛං සති උපට්ඨපෙඤා - පරිමුඛං** කියන කොට මෙතැන පෙන්නනවා, මුඛයට ඉදිරිපසින්, **නාසිකග්ගෙවා මුඛ නිමිත්තෙ** - නාසය ලඟ හෝ තොල් දෙක ගාව. **අයං සති උපට්ඨිතා හොති සුපට්ඨිතා** - මේ සිහිය පිහිටුවාගන්න, මනාව පිහිටුවාගන්න.

එතකොට පටිසම්භිද මග්ගයේ ඤාණ කථාවල, පටිසම්භිද කථා කියන විටේ දී හොඳට පෙන්නනවා. **කායො උපට්ඨිතො හොති** - කය උපට්ඨිතයක්. එළඹ සිටින ධර්මතාවයක් විතර යි. **නො සති** - සිහිය නෙවෙයි. **සති සතිඤ්ච උපට්ඨාපච්ඡ** - සිහිය, සිහිය පෙනෙනවා. සිහිය පිහිටුවාගන්න එක පෙනෙනවා. සිහිය පිහිටුවාගන්න කියන එක, සිහියෙන් ම සිහිය පිහිටුවාගන්න. කයට නෙවෙයි. කය උපට්ඨිතයක්, එළඹ සිටි කාරණාවක් විතර යි කියන එක වලකි යි.

ඔබ සති නිමිත්තේ හොඳට සිහිය තබාගන්න. ඒක නේ සති නිමිත්ත කියන්නේ. සිහිය ම යි ඔබට ඒ නිමිත්ත වෙලා තියෙන්නේ. දැනට මේ තොල් දෙක-නාසය කියලා අවවාද වුණාට, ඔබට තොල් දෙකත්, නාසයත් කියන නිමිත්තත් මැකිලා යන දවසක් එනවා. සිහිය ම ඔබට, සිහිය ද සිහිය ට නිමිත්තක් යෙදෙන දවසක් එනවා.

නාසිකග්ගෙවා මුඛ නිමිත්තෙ හොඳට සිහිය තියාගන්න ඕන. සිහිය තියාගෙන සො සතොව අස්සසති සතොව පස්සසති - සිහියෙන් ම අශ්වාස කරනවා, සිහියෙන් ම ප්‍රශ්වාස කරනවා.

එතකොට සිත වෙන කොහොටවත් යන්න දෙන්නේ නැහැ. චිත්තං පග්ගන්හාති පදහති - සිත මැදි කර ගන්නවා. හොඳට, සිත අහකට ගියොත් ආපසු සති නිමිත්තට අරගෙන තොල් දෙක හෝ නාසය ගාව ම යි, දැනුම් සහගත බවක ඉන්නේ, සිත පිහිටුවාගෙන, සිහිය පිහිටුවාගෙන ඉන්නේ. අශ්වාස වෙනවා, ප්‍රශ්වාස වෙනවා නුවණින් දන්නවා. කිසි වෙලාවක අශ්වාස-ප්‍රශ්වාසය අනුව සිත යන්න දෙන්නේ නැහැ. අශ්වාස-ප්‍රශ්වාසය අනුව සිතට යන්න දෙන්නේ නැහැ. සති නිමිත්තේ ම සිත පිහිටුවාගන්නවා හොඳට.

මේ විදියට කරන කොට මේ කය අරමුණු කරගෙන පුද්ගලභාවය උපදින අලුතෙන් නිමිති උපදින්නේ නැහැ ලෝභ සහගත, ද්වේශ සහගත. නූපන්න දේ නූපදිනවා. මේ කය 'මම' කියන අදහසේ නූපන්න සිත් නූපදිනවා. මේ කය 'මම' කියන මට්ටමේ උපන්න ගති පවතින්න ඉඩ නැහැ මේ කයට. අපි මේ 'මම' කියලා සිහිකරගන්න කොට ඒ සිහිකරගන්න ගතිය නැතිකළේ නැතිනම්, නූපදින ස්වභාවයට සංසිද්ධන ක්‍රමයක් නො කළා නම් නිරායාසයෙන් ම මේ කය මාව කියලා සිහිකරගනිමින් සිතිවිලි ඇතුළත උපදිනවා. උපදින උපදින සිතිවිලි භාරගන්න නිසා යි අපට මේ කය 'මම' වෙලා පෙනෙන්නේ. ඉතින් ඒ ගතිය, විතර්ක අඩුකරනවා ඒකෙන්.

ඒ විතරක් නෙවෙයි. මේ සති නිමිත්ත පැත්තේ සිත තියාගෙන චිත්ත සමථය ඇතිවෙන්න අපට ඉඩදෙන්නේ නැහැ මේ කය ම අරමුණු කරලා හෝ බාහිර නිමිති - දූව-පුතා-ගෙවල්-දෙරවල්-යාන-වාහන-ඉඩකඩම් කියලා බාහිර නිමිති, සිහිකිරීම් වශයෙන් ලෝභ-ද්වේශ සහගත අරමුණු ඇතිවුණොත් මේ සති නිමිත්තේ සිත තියාගෙන ඉන්න බැහැ. ආපසු සිහිය අතහැරලා බාහිරයට

යනවා. ඒ හින්දා බාහිර සිතියම් ක්‍රමයක් උපදින්නේ නැති, ආධ්‍යාත්මික අරමුණු කරලා සිතියම් ක්‍රමයක් උපදින්න උපායක් විදියට යි සති නිමිත්තේ සිත තබාගෙන සිතියමේ ම ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාස සිද්ධ කරන්නේ. මේ ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාසයන් ආරම්භයේ ඉඳලා සිතුවිලි සංසිද්ධි කමටහණක්. කමටහන් අතර සිත සමාධි කරන සමථ සමටහන් හතලිහක් තියෙයි. එයින් ආරම්භයේ පටන් අරමුණු සංසිද්ධි කමටහණ ආනාපානසතිය යි. ඒ හින්දා ඒකත් හුරුවෙන්න.

ඊට පස්සේ මේ සති නිමිත්ත කිසි වෙලාවකවත් අතහරින්නේ නැහැ. හැම කමටහණක දී ම සතිපට්ඨානය, සිතිය පිහිටුවීම - සති කියන්නේ සිතිය යි. පට්ඨානය කියන්නේ පිහිටුවාගන්න එක යි. - නාසිකග්ගෙවා මුඛනිමිත්තේවා - නාසය ලග හෝ තොල් දෙක ලග. සිතිය පිහිටුවාගෙන ම යි. ඊට පස්සේ ඔන්න ඉඳගෙන භාවනා කරනවා. එතකොට ඉරියව්වට සිතිය යි. ඊගාවට නැගිටිනවා නම් නැගිටිනවා කියන එක නුවණින් දැන දැන ම කරනවා. නැගිටින බව දන්නවා. සති නිමිත්තේ සිත තියනවා. නැගිටින බව සිතිය යි. යන කොට යන බව හොඳට නුවණින් දන්නවා. සති නිමිත්තේ සිත තියෙනවා. යන ඉරියව්වට ඔබ දැනුම් සහගතබවක ඉන්න කොට එක එක දේවල්වලට සිත අහකට යන්න ඉඩ නැහැ. එතකොට සති නිමිත්තේ ම සිත තියාගෙන ඉරියව්වට දැනුමෙන් ඉන්නවා. ඉරියව්වට දැනුමෙන් ඉන්න කොට සති නිමිත්තේ ම සිත තියාගෙන ඉරියව්වට දැනුමෙන් ඉන්න කොට අතීතය අනුව, අනාගතය අනුව ලෝභ සහගත, ද්වේශ සහගත අරමුණු පහළවෙන්න ඉඩ නැහැ. ඒකේදී පුද්ගලභාවය ඇතිකරන තණ්හාව ඉපදිලා, ඒ තණ්හාව මේ ඉරියව්ව ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා කියන කාරණාවට ඉඩ නැතිවෙලා.

මේ හැම ක්‍රමයකින් ම ප්‍රතිඵලය, සතිපට්ඨානය වඩන්න, වඩන්න ඔබට ඤාත් ඤාත් වෙන්නේ ජාති නිරෝධය යි. දුක පිරිසිදු දකිනවා. සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවා. නිරෝධය ඤාත්

සෘාත් වෙනවා. මග වැඩෙනවා. කෙනෙක් ඉන්න ඉඩ නො තබන කමයි විය යුත්තේ.

ඊට පස්සේ ඔබ යම් හෝ වැඩක් කරනවා නම් සති නිමිත්තේ ම සිත තබාගෙන, සිහියෙන් ම වැඩ කරනවා. කරන කරන දේට සිහියෙන් නෙවෙයි. සිහියෙන් හැම දෙයක් ම කරනවා. කරන කරන දේ සිහියෙන් කරනවා. කරන කරන දේට සිහිය යි, කරන කරන දේ සිහියෙන් කරනවාය කියලා කියන්නේ දෙකක්. කරන කරන දේට සිහියෙන් කරන්න ගියොත් මම මේ කෝප්පය අරගෙන මෙතැනින් තිබ්බොත් මම සිහිය නමලා තියෙන්නේ මේ කෝප්පය ට යි. සතිපට්ඨාන සිහිය පිහිටලා තියෙන්නේ මේ වස්තුවට යි මම.

සිහිය පිහිටුවාගෙන වැඩ කරනවා නම් මම සති නිමිත්තේ සිත පිහිටුවාගෙන මේ කෝප්පය ගන්නවා, පිරිසිය අයින් කරනවා. දැනත් වට්ටිය අයින් කරනවා. මේ කටයුතු කරනවා. හැබැයි මම සති නිමිත්ත අතහැරලා නැහැ. ඒ වාගේ හුරුවෙන්න. ගෙය අතුගානවා, මිදුල අතුගානවා, රෙදි හෝදනවා, හාල් ටික ගරනවා, වලන් පිගන් ටික හෝදනවා. සති නිමිත්තේ සිත පිහිටුවාගෙන වැඩ කටයුතු කරන්න හුරුවෙන්න. එතකොට කරලා තියෙන්නේ ත් මොකක් ද? ඒ වැඩ කටයුතු කරන කොට ලෝභ-ද්වේශ සහගතය සිත කොහේටවත් යන්න දීලා නැහැ.

ඊට පස්සේ මේ කයේ යථාභූත ස්වභාවය, ඔබ ඔය වැඩ කටයුතු කරපු කයේ යථාභූත ස්වභාවය පෙන්නන්න පුළුවන් ධාතු වශයෙන්, ඒ වගේ ම කුණප කොටස් වශයෙන් (දැන් අපි කලින් මතක් කරලා තියෙන හින්ද දීඝිව විස්තර කරන්නේ නැහැ.) සති නිමිත්තේ සිත පිහිටුවාගෙන ධාතු වශයෙන්, කාය කියන්නේ කොට්ඨාශ යි. කොට්ඨාශ තිස් දෙකක් වශයෙන් අපට නිමිති ගන්න පුළුවන්. අශුභ වශයෙන් මේ කයේ නුවණින් බලනවා. ඒ විධියට ධාතු වශයෙන් හරි, අශුභ වශයෙන් හරි නුවණින් බලනවා. ඒත් සිහිය පිහිටුවාගෙන යි.

සිහිය අඛණ්ඩව ම ඔබගේ මනස තුළ විත්ත ඒකාග්‍රතාවය ඇතිකරනවා. මේ නුවණින් ලෝභ-ද්වේශ දෙක හික්මවලා සිහියට ඉඩ හදලා දෙනවා. සිහිය ටික ටික එකඟ කරලා ලෝභ-ද්වේශ දුරුකරලා ඇත්ත දකින්න ඔබට ඉඩ පහදලා දෙනවා. සිහිය හැම වෙලාවේ ම නුවණට උදව් කරනවා. නුවණ සිහියට උදව් කරනවා. මේ විදියට සීලයක පිහිටලා, සමඵය විදර්ශණාවට, විදර්ශනාව සමඵයට, මේ දෙන්නා සීලයට, සීලය මේ දෙන්නාට. ඔවුනොවුන්ට උපකාර යි. මේ විදියට කරනකොට මුහුකුරන්නේ ඔබට ඥාන දර්ශනය යි. ඔබ නිරායාසයෙන් ම ඔබගේ පිටිපස්සෙන් පන්නනවා ඔබ මේ කරන්නේ මොකක් ද කියලා.

ඔබ දැක්කා ජාතිය කියන එකේ ආදීනව. පුද්ගලභාවයේ ඉපදීම තිබුණොත්, පුද්ගලයා හිටියොත් ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස්-උපායාස සියලු දුක් විදින්න වෙනවා. දුකට හේතුව මේ පුද්ගලභාවයේ ඉපදීම යි. ඒ පුද්ගලයා හිටියොත් නැවත සසර කෙටි කරගෙන කමීත් රැස්වෙනවා. අනන්ත අපරිමාණ දීඝි සංසාරයට යන්න වෙනවා කියලා ජාතියේ දෙස් ටිකත් දැක්කා.

එතකොට ජාතිය, නැතිනම් පුද්ගලයාගේ ඉපදීම වුණේ කොහොම ද? කියලා කෙලෙස් ටික. කෙලෙස් ටික ඇතිවුණේ විපාක ස්කන්ධ ටිකට. විපාක ස්කන්ධ ටික කමීයට, කමීයට හැදුණු විපාක ස්කන්ධ ටිකට ඇතිවෙව්වි කෙලේසය ඒ ස්කන්ධ ටිකම බදගත්තකම යි ඇතිවුණේ කියලා දැක්කා. ඒ කෙලෙස් ටිකට බදගෙන ඉන්න ඉඩ දුන්න හින්ද යි ස්කන්ධ ටික ඉතුරුවුණේ. ස්කන්ධ ටිකේ බදගෙන ඉන්න ඉඩ නො දුන්නොත් පුද්ගලයාට ඉන්න බෑ කියලා දකපු හින්ද - මල් පෙති ටික විසුරුණා වගේ - ඔබ මේ කයේ, මේ ස්කන්ධයාගේ ඇත්ත, කයේ ඇත්ත බලන්න පුද්ගලයාට ඉන්න බැරි වෙන්න යි. එතකොට ඒකෙන් ජාති නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වෙනවා කියන නුවණ ඔබට තියෙයි.

ඔබ කලින් කලට ඔය සතිපට්ඨානය වඩන ගමන් පටිච්චසමුප්පාදයත් මෙතෙහි කරලා බලන්න. එකින් එකට බැරි නම්, ඔය ප්‍රධාන කරුණු ටිකට මෙතෙහි කරන්න. මෙතෙහි කරලා බලන්න. බලද්දී ඔබ මේ විදියට කරන්න. වැඩි දුර, වැඩි දවස් නෑ ඔබට ඇත්තට ම දර්ශනයකින් පහ කටයුතු කෙලෙස් ටික දුරුවෙන්න. ඒ නුවණක් තියෙනවා නම් ඔබට ඒ තරම් කාලයක්, ඒ තරම් වෙලාවක් යන්නේ නැහැ.

ඒ කියන්නේ අර මම කියාපු උපමාවට තියලා හිත බලන්න. කිසි වෙලාවක අතීතයෙන් ආවෙන් නැහැ සුවඳ, අනාගතයට යන්නෙන් නැහැ. හැබැයි හැමදම ලෝකයේ සුවඳවත් මල් තියෙයි.

ඒ වාගේ ම යි මේ පුද්ගලයා, මේ සත්ත්වයා, මේ උපන්න කෙනා කොහේවත් ඉඳලා ආවෙන් නැහැ. කොහාටවත් යන්නෙන් නැහැ. හැබැයි හැමදම පුද්ගලභාවයේ ඉපදීමක් ලෝකයේ තියෙයි.

මේ විදියට සතිපට්ඨානය කය අනුව බලන්න. මේ දර්ශනයේ පිහිටලා ඍජු කරගෙන සීලයක පිහිටලා සම්පජ්ඣ්ඤාය, විදර්ශනාව, සිහිය - සමථය, සමථ-විදර්ශනා කියන මේ ධර්මතා ටික වඩන කොට ඔබට මේ ඤාණ දර්ශනය ලැබෙයි.

ඉතින් මේ සතිපට්ඨානය, මම ඇත්තට ම කායගතාසතිය අපි ඉතා දීඝී කාලයක් කතා කරලා තියෙන හින්දා අද දීඝීව විස්තර කළේ නැහැ. නමුත් ප්‍රධාන අවස්ථා ටික මම මතක් කළා. මෙන්න මේ විදියට ඔබ සතිපට්ඨානය වැඩුවොත් අපටත් කිව්ව හැකි යි, “ඒ අමා නිවන් සුව බොහෝ දුර නො වේ” කියලා. ඒක කියන්න පුළුවන් මෙන්න මේ විදියේ දර්ශනයකින්, මේ වාගේ සිද්ධියකින්. අහේතුකව වචන කතා කරන්න පුළුවන්. අහේතුකව නෙවෙයි මේක සහේතුක වචනයක්. මේ සහේතුකව ම න්‍යායට

ඇවිල්ලා ආයඪී ශ්‍රාවකයා කියලා කියන්නේ කාටද කියලා පෙන්නුවා.

මේ පටිච්චසමුප්පාද-පටිච්චසමුප්පන්න ධර්මතාවය - ඒකත් මම නො තේරෙනවා නම්, ඒ වචන දෙකේ අර්ථයත් ලිහලා දෙන්නම් කෝ. - පටිච්චසමුප්පාද-පටිච්චසමුප්පන්න කියන්නේ, පටිච්චසමුප්පාද කියලා කියන්නේ එලයන් උපදවන ධර්මයකට යි. සමුප්පන්න කියන්නේ හේතුවකින් උපන් ධර්මයකට යි. අපි කිව්වොත් : විඤ්ඤුණය ගන්න. දැන් සංඛාරය පටිච්චසමුප්පාද යි. මොකක් ද පටිච්චසමුප්පාදයේ සංඛාරය? විඤ්ඤුණය ඇතිකරවන නිසා යි. විඤ්ඤුණය නමැති ධර්මය ඇතිකරවන්නා කියන අදහසින් හේතු අර්ථයෙන් සංඛාරයට කියනවා පටිච්චසමුප්පාද යි. නිර්වානයට කියනවා පටිච්චසමුප්පන්න යි කියලා. සංඛාරයට සාපේක්ෂව විඤ්ඤුණය පටිච්චසමුප්පන්න යි. විඤ්ඤුණය නිසා නාම-රූප වෙන කොට විඤ්ඤුණයට කියනවා පටිච්චසමුප්පාද යි, නාම-රූප පටිච්චසමුප්පන්න යි. විඤ්ඤුණය පටිච්චසමුප්පාද ද වෙනවා, පටිච්චසමුප්පන්න ද වෙනවා.

තාත්තාට කියනවා පටිච්චසමුප්පාදය කියලා. පුතාට කියනවා පටිච්චසමුප්පන්න යි කියලා. පුතාට බැලුවොත් පුතා වෙනවා. තාත්තාට කියන්න වෙනවා පටිච්චසමුප්පාද යි. අර පුතාට කියන්න වෙනවා පටිච්චසමුප්පාද යි කියලා. මුනුපුරාට කියන්න වෙනවා පටිච්චසමුප්පන්න යි කියලා. මුනුපුරාට සාපේක්ෂව මේ පුතා පටිච්චසමුප්පාද යි. තාත්තාට සාපේක්ෂව පටිච්චසමුප්පන්න යි. තේරෙනවා නේ එතකොට.

අපි කියමු ඔය පින්වතුන්ට දරුවෙක් හිටියොත් ඔබ පටිච්චසමුප්පාද යි. දරුවා පටිච්චසමුප්පන්න යි. දරුවාට දරුවෙක් හැඳුණොත්, ඒ තමන්ගේ දරුවා පටිච්චසමුප්පාද යි. මුනුපුරා පටිච්චසමුප්පන්න යි. එතකොට තමන්ගේ දරුවා තමන්ට සාපේක්ෂව පටිච්චසමුප්පන්න යි. එතැනින් උපන්නා.

ප්‍රත්‍යයකින් උපන්න කෙනෙක්, තව දෙයකට ප්‍රත්‍යය වෙනවා. මුනුපුරාට සාපේක්ෂව පටිච්චසමුප්පාද යි වෙනවා.

ඒ වාගේ මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ අංග ටික :-

- අවිද්‍යාව පටිච්චසමුප්පාද යි, සංඛාරය පටිච්චසමුප්පන්න යි.
- සංඛාරය පටිච්චසමුප්පාද යි. විඤ්ඤාණය පටිච්චසමුප්පන්න යි. එකින් එක, එකින් එක, එකින් එක ඇවිල්ලා
- වේදනාව පටිච්චසමුප්පාද යි. තණ්හාව පටිච්චසමුප්පන්න යි.
- තණ්හාව පටිච්චසමුප්පාද යි. උපාදනය පටිච්චසමුප්පන්න යි.
- උපාදනය පටිච්චසමුප්පාද යි, භවය පටිච්චසමුප්පන්න යි.
- භවය පටිච්චසමුප්පාද යි, ජාතිය පටිච්චසමුප්පන්න යි.
- ජාතිය පටිච්චසමුප්පාද යි, ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්ඛ-දෝමනස්ස-උපායාස පටිච්චසමුප්පන්න යි.

මේ පටිච්චසමුප්පාද-පටිච්චසමුප්පන්න ධර්මයේ දැක්කොත් එයා පුළු-අපරාන්තයට යන්නේ නැහැ. පුද්ගලයා පෙනෙයි. සත්ත්වයාත් පෙනෙයි. තමනුත් ඉඳි යි, ඉන්නවා, පෙනෙනවා. හැබැයි එයා හැදුණු හැටි එකින් එක, එකින් එක පෙනෙනවා. හොඳට ලිහලා පෙන්නවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. මෙහෙම දන්නා වූ, මෙහෙම දක්නා වූ කෙනා පුළුන්තයට ගියොත් මලත් තියෙයි. හොඳට සුවඳ යි. හැබැයි ඒක ඇතිවෙච්චි හැටි එකින් එකට පෙන්නලා තියෙයි. වෙන ගහක ඇටයක්. ඇටයකින් හැදුණු ගහක්. ගහෙන් හැදුණු අත්තක්. අත්තේ හැදුණු කෙමියක්. කෙමියේ හැදුණු පෙති. පෙතිවල හැදුණු රේණු. ඒ නිසා සුවඳ යි.

කිසිම වෙලාවක මේ සුවඳ කොහේ ඉඳන් ද ආවේ කියලා පුළුන්තයට දුවන්නේ නැහැ ම යි. කිසි වෙලාවක මේ සුවඳ ගහේ-නැට්ටේ-කෙමියේ ගන්නේ නැහැ ම යි. වර්තමානයේ දී ත් තෘෂ්ණා-දෘෂ්ඨි වශයෙන් දුවන්නෙත් නැහැ. හැදෙන හැටිත් දන්නවා. මේ ගහේ ඇට හේතුව. හැබැයි මල-සුවඳ දෙකම මෙතැන ඉවර යි. ඇට හේතු යි. අනාගතයට යනවා. හැමදා ම සුවඳවත් මල් තියෙයි. ඒ වගේ. මනාව පෙන්නුවා බුදුරජාණන් වහන්සේ, පෙර ගහක ඇට වගේ, පෙර අවිද්‍යා-සංඛාර කමිය යි. ගහ-අතු-ගෙඩි වාගේ විඤ්ඤාණ-නාම-රූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා. ඒකෙ ම ඇතිවෙන සුවඳ ඒක ම අල්ලාගත්තා වාගේ, තණ්හා-උපාදන-භව කියන ගති ටික නිසා පුද්ගලභාවය ඇසුරු කරනවා. ඒ ස්කන්ධ ටික නිසා ඉපදෙනවා. පුද්ගලයාගේ ඉපදීම කරනවා.

මේ උපන්න පුද්ගලයා කවුරුවත් නෙවෙයි, ඔබටයි හිතෙන්නේ මේ බණ අහන්නේ දැන්, මේ 'මම' කියලා, සත්ත්වයෙක් කියලා, පුද්ගලයෙක් කියලා. ගැහුවොත්, බැන්නොත් රිඳෙන්නේ තරහා ගන්නේ එයා ගැන යි කියන්නේ. "දරුවා මැරුණෝ, අම්මා මැරුණෝ" කියලා අඩන්නේ, ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්ඛ-දෝමනස්ස-උපායාස සහිත පුද්ගලයින්.

ඔය පුද්ගලයාගේ හැටියි පෙන්නුවේ. ඒක පෙන්නුවේ ම වෙන මොකුත් නෙවෙයි, ජාතිය ගැන පෙන්නන්න ම යි ඕනෑ වුනේ. මොකද, ජාතිය කියන්නේ මෙන්න මෙහෙම ධර්මතාවයක් ය. ඒ ජාතියේ ආදීනව මෙන්න මේවා යි. ඒ ජාතියේ තිබුණු කමී ප්‍රත්‍ය කර ගත් දුක පැහැදිලි කරන්න ඕනෑ නිසා යි. එහෙම වුණොත් තමයි එයා ජාතියෙන් මිඳෙන්න කැමැති වෙන්නේ.

මේ න්‍යාය අහලා නැති කිසි ම කෙනෙක් උපන්න කෙනාව ජීවත්කරවාගන්න දැලෙනවා මිසක, උපන්න පුද්ගලයා ඇත්තට ම ඇත්ත වෙලා මිසක, උපන්න සත්ත්වයා සත්‍යයක් වෙලා, එයාව දියුණුකරන්න කටයුතු කරනවා මිසක ඉපදීමෙන් මිඳෙන්න

උත්සාහවත් වෙන්නේ නැහැ. ඉපදීම කියන එකේ දුක් සහගත බව, ඒක ද ධර්මතාවයක් බව, ඒක ද කොහේවත් නෙවෙයි, මෙතැන ම ඇතිවෙව්වි ධර්මතාවයක් බව, මෙතැන ම ඒ ගතිය අයිත් කරන්න පුළුවන් බව, මනා කොට ම දැක්කොත් ම යි, මේ ප්‍රතිපදාව විද්‍යමාන කෙරෙන්නේ. එබඳු කෙනාට යි සතිපට්ඨානය. ඔය ටික ඔහොම දැකලා මේ සතිපට්ඨානය වඩන්න. ඔබට ජාති නිරෝධය මේ ජීවියේ දී ම ඤාත් ඤාත් කරගන්න පුළුවන්.

ඔබ අහලා ඇති මේ ප්‍රතිපදාව අවසන් වෙව්වි ගමන් ම රහතන් වහන්සේලා කියන එල ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා ඤාණය ඇතුළේ ප්‍රීති වාක්‍යයක් කියනවා මොකක් ද? *බිණා ජාති - ඉපදීම ඤාණය වුණා. වුසිනං බ්‍රහ්මචරියං - බ්‍රහ්මචරියාව ඉවර යි. බ්‍රහ්මචරියාව ඇතුළත්වෙන්නේ කොතැන්ට ද? ජාතිය නැතිකරගන්න තැනට යි ආවේ. ඉලක්කය වුණේ. බිණා ජාති - ඉපදීම නැතිවුණා. වුසිනං බ්‍රහ්මචරියං - දැන් බ්‍රහ්මචරියාව ඉවර යි. සීල-සමාධි-ප්‍රඥ දැන් මට වඩන්න ඔන නැහැ. වඩලා ඉවර යි. මොකද, ජාතිය නිරුද්ධවුණා. මොකද, ඉලක්කය වුණේ එතැන යි. කනං කරණියං - කළයුත්ත කලා. නාපරං ඉඤ්ඤාය - මත්තේ කළයුත්තක් නැහැ. මත්තේ කටයුතු දෙයක් නැහැ කියලා නුවණ එළඹ සිටිනවා.*

අන්න රහතන් වහන්සේලා එලප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාඤාණය කියන්නේ එතැනට යි. ඔය පින්වතුන්ටත් මේ සතිපට්ඨානය වඩන කොට ඉලක්කයක් තියෙන අය ඉන්නවා. දුක් විඳින. යම් දවසක මේ සතිපට්ඨානය, මේ මාගීය වඩලා ඉවර වෙව්වි දවසට ජරා-මරණ දුක් විඳින කුසල-අකුසල කමී රැස්කරන පුද්ගලයා ඔය පින්වතුන්ට නො පෙනෙයි. ස්කන්ධ ටික නුවණට විසිරිලා පෙනෙයි. රූපය පෙනෙයි. හැබැයි කොටස් ටිකක්. කය කියන්නේ 'මම' යි කියලා ගෙඩි පිටින් ගන්න බැහැ. කෙස්, එක තැනක ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර තිස් දෙකක් තියෙයි. 'මම' කියන පුද්ගලයා බහාලන්න බැහැ. එකකට විතර ක්. ඔබ තිස්

දෙක වෙන් වෙන් නො කළොත් නුවණින්, තිස් දෙක ම එකට තිබුණොත්, 'මම' කියන ගතිය උපදියි. 'මම' කියන ඒ ගතිය බහාලන්න පුළුවන් වෙයි. ඔබ කෙස් ය-ලොම් ය-නිය ය-දත් ය කියලා මේ කය හැම වෙලාවකම බැලුවොත්, 'මම' කියලා නූපන්න ගතිය උපදින්නේ නැහැ. උපන්න 'මම' කියන ගතිය කොයි මොහොතට ද බහාලන්නේ? ඔබ නුවණින් ඔබ ඔය වැඩය නො කරන තාක් මේ පුද්ගලයා විද්‍යමාණ වෙයි. ඒ තාක් පුද්ගලභාවය තිබුණොත් ඒකේ දෙස් ටික දකින්නේ නැහැ.

ධාතු හතර ම එකට තිබුණොත් - පඨවි-ආපෝ-තේජෝ-වායෝ - 'මම' කියන එක පෙනෙයි, පුද්ගලයා පෙනෙයි, සත්තියා පෙනෙයි. ඒ සතරමහාධාතුව නිසා ම උපදින පුද්ගලයා, සත්තියා ඒ සතරමහාධාතුව ම ඇසුරු කළොත්, මේ ඉන්නේ 'මම' කියන තැනකින් හිටි යි. සිතීම-කීම-කිරීම කරයි. කම් රැස්වෙයි. ඔබ පඨවියට වෙනම, ආපෝව වෙන ම, තේජෝව වෙනම, කළොත්, කොටසට ද පුද්ගලයා බහාලන්නේ? බැහැ, විසුරුවන්න රූපය. නුවණින් කඩලා දන්න. බිඳලා දන්න. මාරයාගේ ක්‍ෂේත්‍රය යි. බටදඬුවලින් වලින් කළ ගෙයක්, ඇතෙක් යම් සේ විනාශ කරනවා ද, ඒ වාගේ මේ කෙලෙස් මාරයා සම්පූර්ණම විසිරලා දන්න කියලායි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ. එතකොට ඒ වාගේ මේ කෙලෙස් ටිකට තෝතැන්නක් වෙවි මේ කය කායානූපස්සනාවෙන් විසිරලා ඔබට එය කළ හැකි යි.

ඒ නිසා හැම දෙනා ම ඒ සඳහා උත්සාහවත් වෙලා, මේ ලබාපු මනුෂ්‍ය ජීවිතයෙන් ප්‍රයෝජනයක් ගන්න කියන කාරනාව මතක් කරමින් මගේ දේශනාව අවසන් කරනවා.

2019.10.19

ලබුනෝරුවකන්ද අරණ්‍ය සේනාසනයේ දී පැවැත්වූ
කඩින දේශනාව.

වේදනානුපස්සනාව.

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

*වේදනාසු වේදනානුපස්සි විහරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා
වින්යෙය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සානං ති.*

සද පූජණීය වන්දණීය මහා සඛිසරත්නයෙන් අවසර යි. පින්වත් සිල්මැණිවරුවර ප්‍රමුඛ ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, මේ සෑම දෙනා ම අද දවසේ දී මේ සුදනම් වෙන්නේ තම තමන්ගේ ජීවිතවලට අතිශය වටිනාකමක් ලැබෙන වටිනා කුසල ක්‍රියාවක් පුණ්‍ය ක්‍රියාවක් සිද්ධ කරන්නට යි. ඒ තමයි මේ සේනාසනයේ මීට තුන් මාසයකට ඉස්සරවෙලා විශේෂයෙන් ම අපේ වෛද්‍ය විමලසේන දෙස්තර මැතිතුමා එතුමාගේ පවුලේ ඥාති හිතෙහිනුත්, අවට ගම්වාසී සියලු දෙනාමත් එකට එකතුවෙලා, ඒකරාශී කරගෙන මේ සේනාසනයේ ස්වාමීන් වහන්සේලාට මේ වස් තුන් මාසයේ දී වස් වසන්න ස්වාමීන් වහන්සේලාට ආරාධනය කලා, අපි සිවුපසයෙන් ඇප උපස්ථාන කරන්නම් කියලා. මේ තමන් සියලු ආකාරයට පොරොන්දුවෙවිච්චි ආකාරයට ම, ඒ පින්වත් ස්වාමීන් වහන්සේලා ගැන සොයලා, බලලා උපස්ථාන කරලා, ඒ කාලය තුළ සේනාසන, පිණ්ඩපාත, ගිලානප්‍රත්‍යය කියන සිවුපසයෙන්, තුන් ප්‍රත්‍යකින් උපස්ථාන කලා, උපකාර කලා. ඒ පොරොන්දු වූ

පරිදි ඒ විවර පූජාවක් කරන්නට, ඒ වාගේ ම හෙට දවසේ දී කඩිණ මහා පුණ්‍යාත්සවය සිද්ධ කරන්නට සූදනම් වෙනවා.

ඒ පින්කමේ ආරම්භක අවස්ථාව හැටියට මේ පින්කමට සහසම්බන්ධ වෙන මේ පින්වත් සියලු දෙනාට හැම ආකාරයක ම කුසල ධර්මයන් පුරණය කරන අදහසින් අද මේ රාත්‍රියේ ධර්ම දේශනාවක් ශ්‍රවණය කරන්නට සකස් කරලා තියෙනවා. මේ සඳහා විශේෂ අනුග්‍රහයකුත් තියෙනවා අද මේ ධර්ම දේශනාවෙන් පස්සේ මේ පින්වතුන් උපකාර කළ, මේ ධර්ම දේශනාවට අනුග්‍රහ කළ, පින්වතුන් සෑම දෙනාට සිහිපත් කරනවා.

ඉතින් මේ පින්වතුන් සෑම දෙනා ම මේ මොහොතේ දී දැන් සූදනම් වෙන්නේ ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සසර දුක් ගිනි නිවන ඒ උතුම් සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට යි. ඒ නිසා සෑම දෙනාට ම මතක් කරනවා මුලින් ම තම තමන්ගේ සිත් නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවලට යන්නට නො දී ඉතාමත් ම උවමණාවෙන්, ඕනෑකමින් මේ දේශනාව අහන්න කියලා.

සතර සතිපට්ඨානයේ වේදනානුපස්සනාව, වේදනාව අනුව බලන්නේ කොහොම ද කියන ධර්මතාවය මම මාතෘකා වශයෙන් තැබුවේ.

ඒ ටික පැහැදිලි කරන්නට කලින් අතිශය ම වටිනා ධර්මතා ටිකක් මම මේ පින්වතුන්ට කියා දෙනවා. අන්න ඒ ටික අතිශයින් අපට වටිනවා. **අවිජ්ජා නිවරණානං තණ්හා සංයෝජනානං සන්ධාවිනං සංසර්තං** - පින්වතුනි, ඔබ ත්, මම ත් අපි සෑම කෙනෙක් ම ත්, අවිද්‍යාවගේ වැස්මෙන් තණ්හාවගේ බැඳීමෙන් මේ සසරේ ඒ මේ අත දුවන, සැරිසරණ අය යි. ඒ මේ අත දුවන, සැරිසරණ සසරේ මුල් කෙළවරක් පෙනෙන්නේ නැහැ, පනවන්නට පුළුවන්කමකුත් නැහැ කියලා පෙන්නවා. තණ්හාව නමැති සංයෝජනයෙන් බැඳීමට මුලික හේතුව අවිද්‍යාව නමැති වැස්ම

යි. මේ අවිද්‍යාව නමැති වැස්ම දුරුකරගන්න බැරිවෙච්චි නිසායි අපි සංසාරයේ ඉන්නේ.

පින්වතුනි, ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, මහණෙනි, මේ මහා ජල සාගරය සිඳෙන දවසක් මට කියන්න පුළුවන්. මේ මහා පෘථිවිය, පොළොන්නලය අවසාන වෙන, විනාශ වෙන දවසක් මට කියන්න පුළුවන්. හිමාල පඵත ආදී පඵතයන් ඝය වෙන දවසක් කියන්න මට පුළුවන්. ඒත් අවිද්‍යාවෙන් යුක්ත කෙනාගේ දුක අවසානවෙන දවසක් මට කියන්න බැහැ කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා.

නනො මලං මලනරං - අවිජ්ජා පරමං මලං

එතං මලං පහස්සාන - නිම්මලා හොඨ භික්ඛවෙ.⁵

මලයන් අතර අවිද්‍යාව තමයි ලොකු ම මලය. නොයෙක් මලකඩ වග්ගී තියෙයි. ඒ මලකඩයන් අතර අවිද්‍යාව තමයි පරම ම මලකඩය. **එතං මලං පහස්සාන** - ඒ අවිද්‍යාව නමැති මලකඩය දුරුකරලා, **නිම්මලා හොඨ භික්ඛවෙ** - නිර්මල වෙන්න. පිනෙන් නිර්මල වෙන්නේ ත් මේ අවිද්‍යාව නැතිකළාම යි. ඒ සඳහා බොහෝ ම වටිනා, අතිශය ම වටිනා බොහොමයක් ම වටිනා, ගරු ගාම්භීර විදියට වටිනා දහම් කරුණක් මම පෙන්නන්න යි හදන්නේ. ඒ නිසා හොඳට අහන්නට ඕන.

සංයුක්ත නිකායේ, පස්වැනි කාන්ඩයේ, පළමුවැනි පොතේ තියෙනවා, මේ සතිපට්ඨාන භාවනාව කරන්න සුදුසු කෙනා කවුද කියලා. ඒකේ පෙන්නවා සියලු කුසලයන්ට මුල් වෙන සීලයක ඉස්සෙල්ලා පිහිටන්න. ඒ වාගේ ම දිට්ඨිය ඍජු කරගන්න. සීලයක පිහිටලා, දිට්ඨිය ඍජු කරගත්ත කෙනා සුදුසු යි සතිපට්ඨාන භාවනාව කරන්න. එතකොට කොහොම හරි, කාට හරි මේ සතිපට්ඨාන භාවනාව වඩලා නිවන් දකින්න

---

⁵ ධම්මපදය - මල වර්ග - 9 වැනි ශාඛාව

පුළුවන් කියලා පෙන්නුවේ නැහැ. හොඳට පිරිසිදු සීලයක් ඇතුව සෘජු වූ දිවියකින් යුක්තව තමයි මේ සතරසතිපට්ඨානය වඩන්න ඕන.

එතැන පෙන්නනවා සාලා සූත්‍රයේ⁶ දී මේ සතිපට්ඨානය වඩන කොට - දැන් අද මම වේදනානුපස්සනාව මාතෘකා කළේ -

- ආධුනික පුද්ගලයා, ආධුනික යෝගාවචරයා වේදනානුපස්සනාව වඩන කොට, වේදනාව කියන ධර්මතාවයේ යථාභූත ස්වභාවය, වේදනාව කියන්නේ මොකක් ද කියන මූලික දැනුම එනවා.
- සේධ (හික්මෙන, අරින්නේ මග දක්වා) පුද්ගලයා වේදනානුපස්සනාව වඩන කොට වේදනාව කියන්නේ මොන වාගේ ධර්මයක් ද කියලා පිරිසිදු දකින්න පුළුවන් වෙනවා.
- රහතන් වහන්සේ නමක් වේදනාව අනුව බලන කොට වේදනාවෙන් විසංයුක්තව, වේදනාවේ ඇලෙන්තේ, ගැටෙන්තේ, බැඳෙන්නේ නැතුව, වෙන්ව, වාසය කරනවා. මේ සතිපට්ඨානය වැඩුවා එක ම දේ තුළ නානැයියක් ඇත.

එතැන දී මේ සතිපට්ඨානය වඩන්න ඕනේ, සීලයක පිහිටලා දෘෂ්ඨිය සෘජුකරගත්ත කෙනා යි. මොකක් ද සෘජු වූ දිවිය? සම්මා දිවිය යි. යම් කිසි කෙනෙකුට දුක, දුක ඇතිවීම, දුක නැතිවීම, දුක නැතිකරණ මග, මෙන්න මේ චතුරායඪී සත්‍යය අවබෝධ වෙනවා නම්, පෙනෙනවා නම්, අන්න ඒ චතුරායඪී සත්‍යය අවබෝධය යි සෘජු වූ දිවිය.

මොකද, සතිපට්ඨානය සත්‍යයන් අතර මාගී සත්‍යයට යි අයිති. දුක කියන්නේ මොකක් ද කියලා දුක්ඛ සත්‍යය දැකලා දුක

⁶ සංයුත්ත නිකාය 5 හා 1 බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය පිටු අංක 264 හා 400

ඇතිවෙන හේතුව මෙන් මේක යි කියලා සමුදය සත්‍යය දැකලා, ඒ සමුදය දුරුවුණොත් දුක දුරුවෙනවා කියලා නිරෝධ සත්‍යය දැනගත්ත කෙනා, කරන වැඩ පිළිවෙළ යි සතිපට්ඨාන භාවනාව.

ඒ නිසා සතිපට්ඨාන භාවනාව කරන ආකාරය පැහැදිලි කිරීමට මත්තෙන් අපි දිට්ඨිය ඍජු කර ගැනීම පිණිස දුක, දුක ඇතිවීම, නැතිවීම, නැතිකරන මග මොකක් ද කියන එක පොඩ්ඩක් බලමු.

පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේලා ලෝකයේ පහළවුණ ත්, නැත ත්, සෑමදම මේ ලෝක ධාතුවේ පවතින යථාර්ථයක් තියෙනවා. ඇත්තක් තියෙනවා. ආයතීයත් වහන්සේලාගේ නුවණට හසුවෙන්නේ අන්ත ඒ සත්‍යය යි. ලෝකයේ පවතින සත්‍යය ආයතීයත් වහන්සේලාගේ නුවණට හසුවෙන එකට කියනවා ඒක ආයතී සත්‍යය යි කියලා. අන්ත ඒ ඇත්ත යි අපි බලන්නට යන්නේ.

මොකක් ද ඒ ආයතීයත් වහන්සේලා දැකපු ඇත්ත? පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවය යි. සංයුත්ත නිකායේ, දෙවැනි කොටසේ, පච්චය සූත්‍රය⁷ කියලා සූත්‍රයක් තියෙනවා. මේ සූත්‍රයේ මෙන් මෙහෙම කොටසක් පෙන්නවා. මහණෙනි, යම් කලෙක ආයතී ශ්‍රාවකයාට මේ පටිච්චසමුප්පාදය ත්, පටිච්චසමුප්පන්න ධර්මය ත්, මනා නුවණින්, හොඳට පිරිසිඳ දැක්කා ද, මනා නුවණින් - සම්මප්පඤ්ඤය දට්ඨබ්බං - එතකොට මනා නුවණින් පටිච්චසමුප්පන්න ධර්ම ත්, පටිච්චසමුප්පාදය ත් දැක්කොත්, එයා පුබ්බත්තයට දුවන්නේ නැහැ. 'මම අතීතයේ හිටියා ද? හිටියා නම් හිටියේ කොහේ ද? කොහොම ද හිටියේ?' කියලා අතීතයට දුවන්නේ නැහැ.

---

⁷ සංයුත්ත නිකාය 2 - බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය පිටු අංක 40 - පච්චය (පච්චසුප්පන්න) සූත්‍රය

අපරන්තයට දුවන්නේ ත් නැහැ. 'අපි මැරිලා කොහේ යයි ද? කොහොම වෙයි ද' කියලා දුවන්නේ නැහැ. විචිකිචිචා නැහැ. ඒ වාගේ ම වර්තමාන සක්කායදිට්ඨිය හිටින්නේ නැහැ. මේ චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ වූණොත් පුබ්බන්තෙ කංඛනි, අපරන්තෙ කංඛනි හිටින්නේ නැහැ. සක්කායදිට්ඨිය හිටින්නේ නැහැ. මොකද? මේවා දර්ශනයකින් දුරුකරගන්නට පුළුවන්. මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය මෙනෙහි කරන කොට යි චතුරායඝී සත්‍යය අවබෝධ වෙන්නේ. මේ ටිකට ඉස්සර වෙලා මම මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය පැහැදිලි කර දෙන්නම්.

ඊට ඉස්සර වෙලා මම මේ පින්වතුන්ට සරල උපමාවක් කියන්නම්. ඉස්සෙල්ලා මේ උපමාවත් එක්ක වූටිටක් අපි මෙතැන ඉඳලා එක වූටිටක්වත් සිත අහකට යවන්න එපා. හොඳට මේ දේශනාව ඔස්සේ ම සිත යොමු කරන්න කියලා මතක් කරනවා.

මේ ලෝකයේ තියෙනවා සුවඳ ති මල්. නා මලක් හරි, දස් පෙනියා මලක් හරි, ගත්තොත් සුවඳ යි. මේ මලේ සුවඳ තියෙන්නේ කොතැන ද කියලා බැලුවොත්, මල් පෙත්තකට මේ සුවඳ අයිති ද කියලා බැලුවොත්, මල් පෙත්තකට අයිති නැහැ. එහෙනම් රේණුවලට ද මේ සුවඳ අයිති කියලා බැලුවොත්, රේණුවලට අයිති ත් නැහැ. මල් කෙමියෙ ද මේ සුවඳ කියලා බැලුවොත් කෙමිය අයිති ත් නැහැ. එහෙනම් නැට්ටේ ද කියලා බැලුවොත්, නැට්ටේ ත් නැහැ. ගහේ ද කියලා බැලුවොත් ගහේ ත් නැහැ.

ගහ නිසා නැට්ටක් හැඳුනා, නැට්ට නිසා කෙමිය හැඳුනා, කෙමිය නිසා මල් පෙනි හැඳුනා, පෙනි නිසා රේණු හැඳුනා.

එතකොට මේ ටික හැදෙන කොට ම නැට්ට හැදිලා, මලේ කෙමිය හැදිලා, පෙනි, රේණු ටික හැදෙන කොට ම, ඒ ටික නිසා ම උපදින සුවඳ, ඒ ටික ම අල්ලාගෙන පවතිනවා. හැබැයි

ඒක මල් පෙත්තකට අයිති ත් නැහැ. රේණුවලට අයිති ත් නැහැ. කෙමියට අයිති ත් නැහැ. නැට්ටට අයිති ත් නැහැ. ගහට අයිති ත් නැහැ. ඒ ටික නිසා ම උපදින සුවඳ, ඒ ටික ම අල්ලාගත්තහම සැමදම සුවඳහි මලක් තියෙනවා.

මේ මලේ සුවඳ පවතින්නේ කුමක් ඇසුරුකරගෙන ද? මල් පෙති, රේණු, කෙමිය, නැට්ට, ගහ. සුවඳ පවතින්න හේතුවෙව්ව මේ කොටස් ටික හැදුනේ - පෙති, රේණු, කෙමිය, නැට්ට, ගහ. ගහ හැදුනේ කොහොම ද කියලා බැලුවොත්. අපට කියන්න වෙනවා මීට ඉස්සෙල්ලා ගහක ඇටෙන්. මීට ඉස්සෙල්ලා ගහක ඇටයකින් මල් ගහක් හැදුනා. ගහෙන් නැට්ටක් හැදුනා. නැට්ටෙන් කෙමිය හැදුනා, කෙමියෙන් මල් පෙති, රේණු හැදුනා. ඒක ධර්මතාවයක්. ඉබේ ම ඒ ටික සම්පූර්ණ වෙන කොට ම සුවඳ එනවා. ඒ සුවඳ ඒ ටික ඇසුරුකරගෙන ම පවතිනවා.

හොඳට බලන්න, මල ඇසුරුකරගෙන පවතින සුවඳ ඉස්සෙල්ලා මලෙන් චුට්ටක්වත් අරගත්තා ද? ඉස්සෙල්ලා තිබුණු මලෙන්, දැන් මේ මල සුවඳ යි. නමුත් ඊට ඉස්සෙල්ලා ගහෙන් සුවඳ චුට්ටක්වත් මේ මලට ආවේ නැහැ.

මේ මලේ සුවඳ කොච්චර කාලයක් තියෙ යි ද? මේ මලේ සුවඳ තියෙන්නේ මේ මල තියෙනකම් විතර යි. හොඳට බලන්න, මේ මල් පෙති ටික, රේණු, කෙමිය, නැට්ට, ගහ. ඔය ටික තියෙන තාක් මේ සුවඳ, ඒ ටික ඇසුරුකරගෙන පවතිනවා. ඊට පස්සේ පෙති හැලෙන කොට, රේණු හැලෙන කොට, කෙමිය ගැලවිලා චැටෙන කොට, සුවඳත් ඒ එක්ක ම ඉවරවෙනවා. හැබැයි, මේ මලේ ම මෝරන නව බීජයක් අනාගතයේ දී තව ගහක් හැදෙනවා.

ඒ ගහේත් නැට්ටක් හැදෙයි. ඒකෙන් කෙමියක් හැදෙයි. ඒකෙන් මල්-පෙති-රේණු හැදෙයි. හැදෙන කොට ම මල සුවඳ යි. චුට්ටක්වත් මේ මලේ සුවඳ එහා මලට ගියා ද? ගියේ නැහැ.

හැබැයි සැමදාම සුවඳවත් දස් මල් තියෙයි. සැමදාම සුවඳවත් නා මල් තියෙයි. අතීතයේදී ත් තිබුණා. දැනුත් තියෙනවා. අනාගතයේ ත් තියෙයි. කිසි ම වෙලාවක, කිසි ම දවසක, අතීතයේ මලකින්, මේ මල සුවඳවත් කළේ නැහැ. මේ මලෙන් දශමයක්වත් එහා පැත්තේ මලකට ගියේ ත් නැහැ. ගත්තේ ත් නැහැ.

මම උපමාවක් හැඟවීම සඳහා, අර්ථයක් හැඟවීම සඳහා යි මේ උපමාව කළේ.

මල් පෙති හැඳෙන කොට, රේණු හැඳෙන කොට, ඒක සුවඳවත් වෙනවා ය කියන ධර්මතාවය ධර්මතාවයක්. ඒ මලේ සුවඳට මම උපමා කරන්නේ මොකක් ද කියලා දන්නවා ද? පුද්ගලයා යි. ඔබට මේ මම කියන පුද්ගල කමක් තියෙනවා නේ. 'සත්තියෙක්' කියලා හැඟීමක් තියෙනවා නේ. මේ ආත්මයක් කියන හැඟීමක් තියෙනවා නේ. මේ බණ කියන්නේ, මේ බණ අහන්නේ, මේ මම යි. මේ තව සත්තියෙක්. මේ මම කියන්නේ සත්තියෙක්, පුද්ගලයෙක්, කියන හැඟීමක් තියෙනවා නේ.

මන්න ඕක හරියට අර මලේ සුවඳ වාගෙ යි. මේ මම වෙමි කියන හැඟීම, මේ හැඟීම තියෙන්නේ වේදනාව කියන ධර්මතාවයත් එක්ක යි. වේදනාව කියන එක තියෙන්නේ ස්පර්ශ කියන ධර්මතාවය නිසා යි. ස්පර්ශ කියන එක තියෙන්නේ ආයතන ටික නිසා යි. ආයතන ටික තියෙන්නේ මේ කය සවිඤ්ඤාණක වෙච්ච නිසා යි. කය සවිඤ්ඤාණක වුණේ සිතක් මෙතැනට පැමිණීම නිසා යි. සිතක් මෙතැනට පැමිණියේ කුමක් නිසා ද? පෙර ජීවිතයේ කමීය නිසා යි. මේ ගහ හැදුණේ කොහොම ද? පෙර ගහක ඇටයක් නිසා. ඒ වාගේ පෙර ජීවිතයේ කමීය නිසා, විඤ්ඤාණය ඇතිවෙලා, නාම-රූප වෙලා, ආයතන හැදිලා, ස්පර්ශයක් ඇතිවෙලා වේදනාව ඇතිවෙනවා කියන ධර්මතාවය ඇතිවෙන කොට ම ඒ විදින, ඒ වේදනාව ම රස විදින්නා නිමාණය වෙනවා කියන එක ඉබේ ම යි වෙන්නේ. *වේදනා පච්චයා නණ්හා. නණ්හා පච්චයා උපාදනං.*

උපාදන පව්වයා හවො. හව පව්වයා ජාති. කියලා පෙන්නන්නේ මෙන්න මේ පුද්ගලයාගේ ඉපදීම යි.

දැන් මේ මම ඉන්නවා. පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා. සත්ත්වයෙක් ඉන්නවා. හැබැයි මේ ඉන්න පුද්ගලයා, මේ ඉන්න සත්ත්වයා, පෙර කමියට හටගත්ත, විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටික නිසා ම, ඉපදිලා, විපාක ස්කන්ධ ටික ම අල්ලාගෙන පවතින ගතියක් මේ මම කියන හැඟීම. මේ මම කියන හැඟීම, මල් සුවඳ, මල-රේණු-කෙමිය-නැට්ට කියන ටික නිසා ම ඉපදිලා, ඒ ටික ම අල්ලාගෙන පවතිනවා වාගේ. විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටික නිසා ම ඉපදිලා, ඒ ටික නිසා ම අල්ලාගෙන පවතින ගතියක් සීමාවක් තියෙන්නේ.

හැබැයි ඒ මම කියන එක රූපය ද කියලා බැලුවොත්, නැහැ. වේදනාව ද කියලා බැලුවොත්, නැහැ. සංඥාව ද කියා බැලුවොත්, නැහැ. නැතිනම් ස්පර්ශය ද කියලා බැලුවොත්, නැහැ. ආයතන ද කියලා බැලුවොත්, නැහැ. නාම-රූපද කියලා බැලුවොත්, නැහැ. විඤ්ඤුණය ද කියලා බැලුවොත්, නැහැ. හැබැයි ඒ ටික නිසා ම හටගෙන, ඒ ටික ඇසුරු කරගෙන ඉන්න පුද්ගලයෙක්.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය දැක්කා පෙර අවිද්‍යා-කමියට ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤුණය ඇතිවෙලා, මව්කුසක ප්‍රතිසන්ධි අවස්ථාව යි මේ. ජාති කියන්නේ ඒක යි. ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤුණය ඇතිවෙලා, විඤ්ඤුණය ඇතිවෙච්චි ගමන් ම නාම-රූප ආදිය මිශ්‍ර වෙලා, ආයතන හැදිලා, ස්පර්ශය වෙන කොට ඒ ස්පර්ශය නිසා උපදින වේදනාවේ රස විඳ ගැනීම හෝ බලන තණහා වෙන් ම ඒ වේදනාව උපාදන වෙලා, පුද්ගලයා නිමාණය වෙච්චි හැටි තමයි “ජාති” කියන එකෙන් පෙන්නන්නේ මේ පුද්ගලයාගේ ජාතිය.

දැන් මේ පුද්ගලයා, මේ සත්ත්වයා කොච්චර කාලයක් ඉඳි ද? පුරාණ කමියට හටගත්ත විපාක ස්කන්ධ ටික ඇති තාක් ඉඳි යි. මේ රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන නැතිනම් විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන මේ ස්කන්ධ ටික ම නිසා ඇතිවෙව්වි පුද්ගලභාවය ඒ ස්කන්ධ ටික ම අල්ලාගෙන පවතිනවා.

මේ පුද්ගලයාට, මේ සත්ත්වයාට, ඉන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ මේ ස්කන්ධ ටික තියෙනකම විතර යි. මේ ස්කන්ධ ටික විඳින කොට, විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වෙන කොට කය බිඳිලා යන කොට ඒ පුද්ගලයාත් ඉවර යි. හැබැයි මේ පුද්ගලභාවය තියෙද්දී මේ ජාතිය තියෙද්දී, ජාතිය හෝ ඉපදීම වුණොත් පුද්ගලයාගේ තියෙන දෝෂය තමයි, පුද්ගලයා කමිය රැස්කර ගන්නවා. ස්කන්ධ ටික අවසන් වෙන කොට පුද්ගලභාවය අවසන් වුනාට කමිය අවසන් වෙන්නේ නැහැ. අද ඇතිකරගත්ත ඒ පුද්ගලයා රැස්කරගත්ත කමිය නැවත විපාක ස්කන්ධයක් හැදෙනවා. නැවත ප්‍රතිසන්ධිය විඤ්ඤාණයක් හැදෙනවා. අද ඇතිකරගත්ත කමිය නැවත මව් කුසකට ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් බැසගන්නවා. එතැනටත් විඤ්ඤාණය නිසා නාම-රූප වෙලා ආයතන ටික හැදිලා ස්පඨිය ඇතිවෙන කොට ම, ස්පඨිය ඇතිවෙලා වේදනාව ඇතිවෙන කොට ම, වේදනාවේ රස විඳ ගැනීම අනුව බලන පුද්ගලයා නිමාණය වෙනවා. එදටත් මේ වාගේ ම තමන්ව උපදිනවා. එදටත් ජාතිය නිසා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳිනවා. දුක්-දෙමිනස් විඳිනවා. මේ පුද්ගලයා එදටත් කමී රැස්කරගන්නවා. මේ ස්කන්ධ ටික අවසන් වෙන කොට ඒ පුද්ගලයාත් අවසන්. හැබැයි රැස් කරගත්ත කමිය අනිත් පැත්තට යනවා.

හොඳට බලන්න, පෙර ජීවිතයේ කමිය නමැති බීජය හේතුවුණා, ගහක් හැදෙන්න වාගේ, විපාක ස්කන්ධ ටික හැදෙන්න. ස්කන්ධ ටික නිසා ඇතිකරගත්ත, තණ්හා උපාදන කියන කෙලෙස් ටික ස්කන්ධ ටික ම බදගත්තහම පුද්ගලයා නිමාණය වෙනවා. ඒ

පුද්ගලයා උපන්තාට පස්සේ, ලෙඩවීමේ දුක්, මහලුවීමේ දුක්, මරණයට පත්වීමේ දුක්, නින්ද-අපහාස-ඇනුම්-බැණුම් කායික මානසික සියලු දුක් විපාකයන් විඳිනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි පුද්ගලභාවයෙන් පුඤ්ඤභිසංඛාර, අපුඤ්ඤභිසංඛාර, ආණෙඤ්ජාභිසංඛාර ත් රැස්වෙනවා.

විඤ්ඤාණය නිරෝධවෙන කොට, ස්කන්ධ ටික අතහැරෙන කොට, පුද්ගලභාවය අතහැරෙනවා. හැබැයි අර පුද්ගලභාවයෙන් ඒ කරපු කමී අතහැරෙන්නේ නැහැ. ඒ කමීය හිස් වෙනවා. නැවතත් විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදෙනවා. ආයෙත් විපාක ස්කන්ධ ටිකට කෙලෙස් ටිකක් එකතුවුනහම තණ්හා උපාදන කියන කෙලෙස් ටික එකතුවුනහම ආයෙත් පුද්ගලයා නිමාණය වෙනවා. ආයෙත් පුද්ගලයා : ලෙඩවීමේ දුක්, මහලුවීමේ දුක්, මරණ දුක්, අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ දුක්, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක්, හිතන, බලාපොරොත්තුවන දේ නො ලැබීමේ දුක්, සියලු දුක් විඳිනවා. ඒ පුද්ගලයා ආයෙත් කමී රැස්වෙනවා. ඒ දුක් විඳපු පුද්ගලයා ස්කන්ධ ටිකත් එක්ක ම ඉවරවෙනවා. හැබැයි කමීය ඉවරවෙන්නේ නැහැ. ඒ කමීය ආයෙත් ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයක් හදනවා.

මේ වාගේ මේ අවිද්‍යාවේ මුල් කෙළවරක් පෙනෙන්නේ නැහැ. මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවයේ මුල් කෙළවරක් පෙනෙන්නේ නැහැ.

හොඳට බලන්න, මෙතැන මේ මල සුවඳවත් වුනාට ඉස්සෙල්ලා මලෙන් කිසිවක් ගත්තේ නැහැ වාගේ, දැන් මේ මම, මේ සත්තියා, මේ පුද්ගලයා කියලා හිතනකමක්, කෙනෙක් ඉන්නවා නම්, ඔබ දැක්කොත් පෙර අවිද්‍යාවෙන් රැස්කරපු කමීය හේතුවුණා ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය හැදෙන්න. විඤ්ඤාණය නාම-රූප හදන්න, නාම-රූප ආයතන ටික හදන්න, ආයතන ස්පඨි වෙන්න, ස්පඨිය වේදනාව ඇතිවෙන්න, වේදනාව කෙරෙහි ඇතිවෙන තණ්හා උපාදන කියන කෙලෙස් ටිකට යි මේ

පුද්ගලයා උපන්නේ කියලා ඔබ දැක්කොත්, ඔබ දන්නවා, මේ පුද්ගලයා අද මේ විපාක ස්කන්ධ ටිකකට කෙලෙස් ඇතිකරගත්ත කම නිසා, බිහිවෙලා. ජාතිය ඇතිවෙව්වි හැටි.

ඊට පස්සේ පුද්ගලයෙක් ඉපදුණහම තියෙන දෝෂය මොකක් ද? ඒ පුද්ගලයා ලෙඩවීමේ දුක්, මහලුවීමේ දුක්, මරණ දුක්, යම්තාක් මේ දුකක් විඳිනවා. කමී ත් රැස්වෙනවා.

ඊට පස්සේ මේ පුද්ගලයා බලන්න චුට්ටක්වත් එහා පැත්තට යනවා ද කියලා. මේ සකන්ධ ටික තියෙන තාක්, මේ සුවඳ චුට්ටක්වත් එහා පැත්තට යන්නේ නැහැ. මේ මල් පෙති ටික හැලෙන කොට රේණු ටික හැලෙන කොට කෙමිය ගැලවිලා වැටෙන කොට සුවඳ එතැනින් ඉවර යි. හැබැයි, ඒ මලේ ම මුහුකුරපු ඇටයක් තමයි පැළවෙන්නේ.

ඒ වාගේ ම මේ ස්කන්ධ ටික ඇසුරුකරගෙන පවතින පුද්ගලභාවය මේ මම කියනකම, මේ සත්ත්වයා කියන හැගීම චුට්ටක්වත් එහාට යන්නේ නැහැ. හැබැයි ඒ පුද්ගලභාවයේ පිහිටලා කරපු කමීයක නිමිත්තක් ආපසු ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය හදනවා.

ආයෙත් විඤ්ඤාණය නාම-රූප වෙනවා. ආයතන හැදිලා ස්පඨි වෙලා වේදනාව ඇතිවෙනවා කියලා මිනිහා අද කරන කමීයට විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදෙනවා. ඒ ස්කන්ධ ටිකට, අර පෙති ටික සම්පූර්ණ වෙන කොට සුවඳ කවුරුවත් ගේන්න ඕනේ නෑ වගේ තියෙන්න ඕන. සුවඳ ඇතිවෙනවා කියන එක ධර්මතාවයක් වගේ, අවිද්‍යාව නැති නො කළ මනසකට මේ විපාක ස්කන්ධ ටික ඇතිවෙන කොට ම ඒකේ රස විඳගැනීම අනුව බලන තණ්හාව නිසා පුද්ගලභාවය, සත්ත්වභාවය නිමිණය වෙනවා කියන එක ධර්මතාවයක්. ස්කන්ධ ටිකට කෙලෙස් ටික එකතුවෙව්වි ගමන් ම ආයෙත් පුද්ගලයා නිමිණය වෙනවා. ජාතිය.

එදාට ඒ පුද්ගලයා මහලුවීමේ, ලෙඩවීමේ, අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ, යම්තාක් දුක් විඳී ද. ඒ වාගේ ම පුඤ්ඤභිසංඛාර, අපුඤ්ඤභිසංඛාර, ආනෙඤ්ජාභිසංඛාර - කර්මත් රැස්කරයි. ඒ ස්කන්ධ ටික ඉවරවෙන කොට, ඒ මලේ පෙති ටික හැලෙන කොට සුවඳ ඉවරවෙනවා වාගේ ස්කන්ධ අවසාන වෙන කොට ඒ පුද්ගලභාවයත් ඉවර යි. හැබැයි ඒ කමිය ඉවරවෙන්නේ නැහැ. කමිය හිස් නැහැ. කමිය බොල් නැහැ. ඒ කමිය ආපසු ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යනවා. මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවයේ කෙළවරක් නැහැ. මේ අවිද්‍යාවේ කෙළවරක් නැහැ.

ඊට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේට නුවණට අවබෝධවුණේ මෙන්න මේ සිද්ධිය යි. මොකක් ද? පෙර කමියට විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැඳිලා විපාක ස්කන්ධ ටිකට තණ්හා-උපාදාන කියන කෙලෙස් ටික ඇතිවෙච්චි ගමන් ම, ජාතිය නැතිනම් පුද්ගලයා නිඛාණය වෙනවා. පුද්ගලයා ඉපදුනොත්, නැතිනම් ජාතිය තිබුණොත් ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් කියන සියලු දුක් විඳින්න වෙනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි, කමීන් රැස්වෙනවා.

මේ ජාතියේ නැතිනම් ඉපදීමේ ප්‍රධාන දෙස් දෙකක් තියෙනවා. මොකක් ද? *ජාති පච්චයා ජරා මරණ සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෙමනස්ස උපායාසා සම්භවන්ති.* ඉපදීම නිසා ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳින්න ත් වෙනවා. මතු ප්‍රතිසන්ධිය පිණිස පවතින කමී ත් රැස්වෙනවා.

ජාතිය කියන එක, ඉපදීම කියන එක තිබුණොත් - හොඳට බලන්න මෙන්න මෙතැනයි ඕනේ - ජාතිය කියන එක ඉපදීම තිබුණොත් ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳින්න වෙනවා. මතු ප්‍රතිසන්ධියට යන කමීන් රැස්වෙනවා. ජාතියේ මෙබඳු ආදීනවත් තියෙනවා නේ ද කියලා මේ පින්වතුන් දුක්කේ නැතිනම්, අපි දුක්කේ නැතිනම්, ඊට පස්සේ ජාතිය කියන එක, ඉපදීම කියන එක හැදුනේ, පෙර කමියකට විපාක ස්කන්ධ ටිකක්

හැදිලා, ඒකට කෙලෙස් ටික යෙදුණු නිසා යි මේ පුද්ගලභාවය උපන්නේ කියලා පුද්ගලයාගේ, මගේ ඉපදීම මෙන්න මෙහෙම පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවයක් කියන ටික දැක්කේ නැතිනම්, ඉපදීම කියන එක තියෙන්නේ කමියකට හටගත්ත විපාක ස්කන්ධ ටිකකට කෙලෙස් ටිකක් එකතු වීම නිසා නිමාණය වෙච්ච පැවැත්මක් කියලා දැක්කේ නැතිනම්, මේ ඉපදීම මේ වාගේ දුක්සහගත එකක් කියලා දැක්කේ නැතිනම්, අපි කවදවත් ජාතියේ කළකිරෙන්නේ නැහැ. ඉපදීමේ කළකිරෙන්නේ නැහැ.

අපි උපන්න කෙනා ජීවත් කරවන්න හදනවා කොහොම හරි. ගෙවල්-දෙරවල්-යාන-වාහන-ඉඩකඩම් හදලා, මේ ඉන්න මමව, ඉන්න පුද්ගලයාව සතුටින් තබන්න, හොඳ කෙනෙක් කරන්න හදනවා. අපි ජාතිය පෝෂණය කරනවා. ඉපදීම පෝෂණය කරනවා. ඉපදීම අභිනන්දනය කරනවා. ජාතිපී දුක්ඛා - ඉපදීම කියන එක දුකක් කියලා දැක්කොත් ඇයි දුකක් කියන්නේ? දෙකකින් දිට්ඨධම්ම සම්පරායික ඉපදුනු කෙනාට මේ මම, මට මහලු වීමේ දුක්, ලෙඩ වීමේ දුක්, මරණ දුක්, අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ දුක්, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක්, සිතන, බලාපොරොත්තුවෙන කැමැති දේවල් නො ලැබීමේ දුක්, මේ සියලු දුක් විඳින්න වෙනවා. දිට්ඨධම්ම කියන ඉපදීම මට තියෙන දුකක්. ලාභ-අලාභ-යස-අයස-නින්ද-ප්‍රශංසා-සැප-දුක් කියන ධර්මතා අටකින් කම්පාවෙන්න වෙනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි. පුඤ්ඤභිසංඛාර, අපුඤ්ඤභිසංඛාර, ආනෙඤ්ජාභිසංඛාර කමී රැස්වෙනවා. ස්කන්ධ ටික අතහැරෙන දවසට පුද්ගලභාවය අතහැරෙනවා. මේ කම්චලට ආයෙත් ප්‍රතිසන්ධියක් හැදෙනවා. ආයෙත් මේ විපාකවලින් කෙලෙස් ඇතිවෙලා, ආයෙත් මේ වගේ ම මාව හදගන්නවා. එදටත් ජරා-මරණ දුක් විඳින්න වෙනවා. මේ දුකේ කෙළවරක් වෙන්නේ නැහැ එතකොට.

එයා දකිනවා ජාතිය කියන එකේ, ඉපදීමේ මෙච්චර මේ ආදීනවයක් තියෙනවා. ඒ එක්කම ඉපදීම හැදුණු හැටිත් හොඳට පෙනෙනවා. පෙර අවිද්‍යා කමියට, විඤ්ඤණ-නාමරූප-

සප්‍රායතන-එස්ස-වේදනා, මේ ඔක්කෝම ධර්මයා යි කියන එක පෙනෙනවා. කොනක්ගේ නෙවෙයි. ස්කන්ධ ටිකක් හැදිලා ඒකේ ඇතිකරගත්ත තණ්හා-උපාදන-හව කියන කෙලෙස් ටිකටයි පුද්ගලයා උපන්නේ කියන එක දැක්කහම මේ ජාතිය හේතුවුණ තණ්හා-උපාදන-හව කියන, නැත්නම් තණ්හාව යි කියන කෙලේසය හසුවුණහම එයාට පෙනෙනවා මේ විපාක ස්කන්ධ ටිකට තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික යෙදුණු හින්ද යි මේ ජාති දුක ඇතිවුණේ කියලා. දුකත් පෙනෙනවා, ජාතිය කියන්නේ දුකක්. මෙලොව ත් දුක් විඳින්න වෙනවා. සම්පරායිකවත් දුක් විඳින්න වෙනවා. දුකට හේතුව මොකක් ද? මේ ජාතිය ඇතිකරන, තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික යි. මොකද විපාක ස්කන්ධ ටිකට තියන්න බැහැ. පෙර කමියට විපාක ස්කන්ධ ටික හැදුණාට ඒකට තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික යෙදුණු තැනයි ඔය පුද්ගලයා නිමාණය වුණේ. ජාතිය වුණේ.

ඒ ජාති දුක, පුද්ගලයාට මේ දුක සත්ත්වයෙකුට මේ දුක එන ආත්මීය කෙනෙකුගේ දුකට හේතුව තණ්හා-උපාදන කෙලෙස් නිසා තණ්හාවයි කියලා දැක්කහම දුක්බ සමුදය ඤාණය යි. මේ තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් ටික නැතිකළොත් තණ්හාව නැතිකළොත් නැතිවෙන්නේ මොකක් ද? ජාතිය නැතිවෙනවා. ජාතිය, මගේ ඉපදීම, මේ සත්ත්වයාගේ ඉපදීම, පුද්ගලයාගේ ඉපදීම නැතිවෙනවා. ඉපදීම නැතිකළොත් ආනිශංස දෙක යි : මොකක් ද? දැන් ජරා-මරණ-සෝක-පරිදෙව-දුක්බ-දෙමනස්ස-උපායාසයන්ගෙන් දුක් විඳින්නේ ත් නැහැ. ඊයාට පුඤ්ඤභිසංඛාර, අපුඤ්ඤභිසංඛාර, ආනෙඤ්ජාභිසංඛාර රැස්කරන්නා ඉන්නෙත් නැහැ. කමී රැස් කරන්නෙත් නැහැ. මේ ස්කන්ධ ටික ඇසුරු කරගෙන පවතින කෙලෙස් ටික නැතිකළොත්, ජාතිය නැතිවුණොත්, ආනිශංස දෙක යි. දිට්ඨධම්ම, සම්පරායික. දිට්ඨධම්ම ආනිසංසයට කියනවා

සොපදිශේස නිබ්බාන. සමාපරායික ආනිසංසයට කියනවා අනුපාදිශේස නිබ්බාන.

ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්ඛ-දෝමනස්ස-උපායාසයන්ගෙන්, සියලු දුකෙන් මිදුණත්, ක්ලේශ පරිනිව්භාණය නිසා, ජාතිය නැතිවෙව්වී නිසා, අටලෝදහමෙන් කම්පා වෙන්නේ නැහැ. ඒ පුද්ගලයා නැතිවෙව්වී නිසා පුඤ්ඤභිසංස්ඛාර රැස්වෙන්නේ නැහැ. සංස්කාර කරන්නේ නැහැ. අපුඤ්ඤභිසංස්ඛාර සංස්කරණය කරන්නේ නැහැ. ආණෙඤ්ජාභිසංස්කාර සංස්කරණය කරන්නේ නැහැ. සංඛාර නිරෝධයෙන් මතු ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤණයත් නාම-රූප ආයතන බැසගැනීමක් නැහැ. මතු කෙලෙස් ටික ඇතිවෙනවා පුද්ගලභාවයෙන්. දුක් විඳින එකේ හේතුව අනාගතයට ඇතිවෙන්නේ ත් නැහැ. දැක්කා ජාතිය කියන තැන තිබුණොත් ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්ඛ-දෝමනස්ස විඳින්නත් වෙනවා. මතු කමීත් රැස්වෙනවා. ජාතිය කියන දෙස් දෙක යි. ඒ ජාති දුක ඇතිකළේ තණ්හා-උපාදන කියන කෙලේසය යි. මේ පටිච්චසමුප්පාදය ගවේශණය කරගෙන ඉන්න ආසන්න ම කාරණා. පෙර අවිද්‍යා-කමීය හේතුවුණා විඤ්ඤණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදෙන්න. කියන්නේ ජරා-මරණ ඇටය ඇතුළේ පෙර ගහක මල් ඇටය හේතුවුණා ගහ හැදෙන්න. ගහ අත්ත හැදෙන්න. ආසන්න ම කාරණාව සුවඳට, පෙති-රේණු ටික හැදුනු ගමන් ම සුවඳ ඒක ඇසුරුකරගත්තා. කොහේ ඉදන්වත් ආවේ නැහැ වගේ පෙර අවිද්‍යා-කමීය හේතුවුණා විඤ්ඤණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටික හැදෙන්න. ස්කන්ධ ටික හැදුණු ගමන් ම ඇතිවෙව්වී තණ්හා-උපාදන කෙලෙස් හේතුවෙන් පුද්ගලයා නිම්භාණය වුණා.

ජාතිය ඇතිවුණහම මේ ජාතියේ තියෙන දෝෂය තමයි, මතක් කළේ මම, දුක් විඳින්න වෙනවා. කමී රැස්වෙනවා. එහෙනම් මේ ජාතියට කියන්න වෙනවා දුක කියලා. දිට්ඨධම්ම, සම්පරායික - මෙලොව-පරලොව දෙකෙන් ම දුක් එන්නේ

ජාතිය නිසා යි, ජාතිය හේතුවෙන්, ජාතිය කරණ කොට යි ජරා-මරණ දුක් එන්නේ. ජාතියට හේතුවන ආසන්න ම කාරණාව තණ්හා-උපාදනය යි. උපාදන-භව කියන ගතිය හැඳුවේ තණ්හාව යි. ආසන්න ම, පුද්ගලභාවය නිමිණය කරන ප්‍රධාන ම සාධකය තියෙන්නේ තණ්හාවේ යි.

තණ්හාව නැතිවුණොත් උපාදනය-භවය නැහැ. එහෙම වුණොත් ජාතිය නැහැ. ජාතිය නැතිවුණොත් ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් නැහැ. දැන් තියෙන ආනිශංස එව්වරක් විතරක් නෙවෙයි. මේ දුක නැතිවෙනවා විතරක් නෙවෙයි. පුඤ්ඤභි-අපුඤ්ඤභි-ආනෙඤ්ජාභි සංඛාර කමී රැස්කරන්නා ඉතුරුවෙන්න නැහැ. කමී ඤය යි. මතු ප්‍රතිසන්ධියට යන්නේ නැහැ.

අපි නිවනට සාමාන්‍යයෙන් කියන්නේ මොකක් ද? අජරාමර කියනවා නේ. අජර කියන්නේ මොකක් ද? ජරාවක් නැති. අමර කියන්නේ? මරණයක් නැහැ.

හරි අපි ඕකේ අනික් පැත්ත බලමු : ජරා-මරණ කියන දෙක. ජරා-මරණ දෙක ඇතිවෙන්නේ මොකෙන් ද? ජාතිය නිසා යි. ජාති පච්චයා නම් ජරා-මරණ, අජරාමර වුණොත් ජරා-මරණ නැතිවුණොත් මොකක් ද වෙන්නේ? ජාති නිරෝධො ජරා-මරණ නිරෝධා නේ. ඉපදීම නැතිවීමෙන් ම අජරාමර වෙනවා නේ ද? මේක මේ මරණයෙන් පස්සේ සිද්ධියක් ද? නිවන ඤාත් ඤාත් කරන්න තියෙන්නේ, අජරාමර නිවන ඤාත් ඤාත් කරන්නේ මරණයෙන් පස්සේ ද? මරණයෙන් පස්සේ නම් කවුද ඤාත් ඤාත් කරන්න ඉන්නේ? තණ්හා-උපාදන කියන කෙලෙස් නිසා මේ පුද්ගලයා ඇතිවෙන කොට ම, ඒ කෙලෙස් ටික නැතිවෙන කොට නැතිවෙන්නේ පුද්ගලයාගේ ඉපදීම යි, ජාතිය යි. ජාතිය නිරුද්ධවෙව්වී ගමන් ම අජරාමර යි. ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් එන්නේ නැහැ මිඳෙනවා. අජරාමර වෙනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි, මතු කමී රැස් කරන්නාත් නැතිවෙනවා.

නිරෝධය දැක්කාට පස්සේ ඊට පස්සේ හොඳට බලන්න, අතීතයේදීත් සුවඳ මල් තිබුණා. දැනුත් සුවඳ මල් තියෙනවා. අනාගතයට ත් සුවඳ මල් තියෙනවා. කිසි කලෙක අතීතයේ මලේ සුවඳ මේ මලට ආවේ නැහැ. මේ මලේ සුවඳ අතීත මලට ආවේ නැහැ. හැබැයි හේතු-ඵල දහමක් වුණා. අතීතයේදී ත් මම ඉපදුණා. මේ වාගේ ම ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විදිමින් කමී ත් රැස්කරගත්තා. ඒ දුක් විදිනකම මට විදින්න මේ ස්කන්ධ ටික තියෙන තාක් දුක් වින්ද. ඒ දුක එතැනින් ඉවර යි. හැබැයි එද රැස්කරගත්ත කමීය හේතුවුණා මේ කය සවිඤ්ඤාණක කරන්න. ප්‍රතිසන්ධියට විඤ්ඤාණයට පැමිණෙන්න. සවිඤ්ඤාණක වෙලා ඇයතන ටික හැදිලා ස්පඨී වෙලා යි. වේදනාව ඇතිවෙන කොට අදත් කෙලෙස් ටික යෙදිලා අදත් මේ මම ඉන්නවා. අදත් ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විදිනවා. කමී ත් රැස්කරගන්නවා මම. හැබැයි, මට ඉන්න පුළුවන් මේ ස්කන්ධ ටික තියෙන කමී විතර යි.

අද රැස්කරගත්ත කමීය හැබැයි, ආපසු ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් එහා පැත්තට යනවා. මේ පුද්ගලයා කිසි වෙලාවක ඔය ඇත්තන් දැක්කොත් මේ මල සුවඳ යි. හැබැයි සුවඳ තියෙන්නේ මේ මලේ ම පෙති-රේණු-කෙමිය කියන ටික නිසා ම හටගෙන, ඒ ටික ම ඇසුරුකරගෙන පවතිනවා කියලා දැක්කහම සුවඳ, ඔය ඇත්තන්ට සැකයක් එනවා ද මේ සුවඳ කොහේ ඉදන් ද ආවේ කියලා? එහෙම නැතිනම් මේ මලේ සුවඳ කොහාටවත් යයි කියලා හිතනවා ද? හැබැයි අතීතයේ දී ත් සුවඳ මල් තිබුණා. දැනුත් තියෙනවා. අනාගතයේ ත් තියෙනවා. නමුත් කිසි ම කලෙක තව මලකින් තව මලක් සුවඳ වෙලා තියෙනවා ද? ඒ වාගේ අතීතයේ ත් පුද්ගලයෙක් හිටියා. දැනුත් පුද්ගලයා ඉන්නවා. අනාගතයේ ත් ඉදියි. හැබැයි මේ ඉන්න පුද්ගලයා පටිච්චසමුප්පාදය දැක්කොත්, මේ ස්කන්ධ ටික නිසා ම හටගත්ත කෙලේසය මේ ස්කන්ධ ටික ඇසුරු කරනවා කියලා දැක්කොත් කිසි වෙලාවක අතීතයට යන්නේ නහැ. අද ඇතිකරගන්නා කමී

පුද්ගලභාවය තුළ පුද්ගලභාවයෙන් මිස ජාති-ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමනස් ටික මේ පුද්ගලභාවය ඉපදීම නිසා මේ දුක් වලංගු තමයි මේ ජීවිතයේ දී විතරයි දුක් විඳින්නේ. හැබැයි ඒ පුද්ගලයා කළ කමී වලංගු වෙනවා එහා පැත්තට ආපසු විපාක ස්කන්ධ ටික හදන්නට. ඒ ස්කන්ධ ටිකේ දී ත් ආයෙත් පුද්ගලයා එනවා. පුද්ගලයා ඇවිල්ලා මේ පුද්ගලයා ජරා-මරණ දුක් විඳිනවා. කමී ත් රැස්වෙනවා. ඒ ජරා-මරණ එතැන ජීවිතයට වලංගු යි. දුක කෙළවරක් වෙන්නේ නැහැ. හැමදම දුක තියෙයි. ඊට පස්සේ ජාති දෙස් දුක්කා. ඉපදීම කියන්නේ දුකක්. දුකට හේතුව තණ්හාව යි. තණ්හාව නැතිකළොත් ඉපදීම නැතිවෙනවා කියලා දුක්කා. දුක දුක්කා. දුකේ ඇතිවීම දුක්කා. නැතිවීම දුක්කා. මේ ආයතී අෂ්ඨාඛිතික මාර්ගීය දුක නැතිකරන ප්‍රතිපදාව යි කියන නුවණ ආවා. මොකක් ද? මේ සම්මා දිට්ඨිය යි. ඕක තමයි කෙනාගේ දිට්ඨිය. සීලයක පිහිටලා සතිපට්ඨානය වඩන කොට කරන්නේ මොකක් ද? (මම ඊයේ මතක් කලා මේ සිද්ධිය ම පෙන්නලා.) කායානුපස්සනාව යි.

අද වේදනානුපස්සනාව මම පෙන්නනවා. මේ වේදනානුපස්සනාව වඩන කොට, වේදනාව නිසා ම උපන්න පුද්ගලයා වේදනාව ම ඇසුරුකරගෙන ජාතිය හදන්න ඉඩ දෙන්නේ නැහැ. මෙන්න මේ ජාති නිරෝධය දැකලා රහතන් වහන්සේ නමක් රහත් වෙවිච් ගමන් ම ප්‍රීති වාක්‍යයක් ප්‍රකාශ කරනවා. එල ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා ඥානය ප්‍රකාශ කරනවා. මොකක් ද ප්‍රකාශ කරන්නේ? *බිණා ජාති* - ජාතිය ක්‍ෂය වුණා. *චුසිතං බ්‍රහ්මචරියං* - බ්‍රහ්මචරියාව ඉවර යි. දැන් ආයතී අෂ්ඨාඛිතික මාර්ගීය වඩන්න ඕන නැහැ. වඩලා ඉවර යි. කළ යුත්ත කලා කියලා උත්තරයක් එනවා නේ. එහෙනම් එතැනට යන්න යි මේ සතරසතිපට්ඨානයේ වේදනානුපස්සනාව වඩන්න තියෙන්නේ. මේ වේදනානුපස්සනාව වඩන කොට වේදනාව නිසා ම ඉපදුණු පුද්ගලභාවය ඒ වේදනාව ම අල්ලාගෙන ඉන්නවා. ඒ තාක් පුද්ගලයා නැතිවෙන්නේ නැහැ. දර කෝටු දෙකක් එකට

අතුල්ලන කොට ඒ නිසා ම හටගත්ත ගින්නෙන් දර කැලී දෙක ම අල්ලාගත්තොත් දර කැලී දෙක යම්තාක් ඇද්ද, ඒතාක් ගින්න නිවෙන්නේ නැහැ. දර කැලී දෙක නිසා හටගත්ත ගින්න, දර කැලී අල්ලාගත්තොත් නිවෙන්නේ නැහැ. ඒ වාගේ ම මේ වේදනාව නිසා හටගත්තු තණ්හාව වේදනාව ඇසුරු කරන්න දුන්නේ නැති නම්? ඒ තණ්හාව නිරුද්ධවෙනවා. වේදනාව නිසා හටගත්ත තණ්හාව ඒ වේදනාව ම අල්ලාගත්තොත්, ඒ පුද්ගලයා මේ වේදනාව ඇතිතාක් ඉන්නවා. වේදනානුපස්සනාව වඩන කොට කරන දේ මොකක් ද කියලා දන්නවා ද? වේදනාව නිසා අලුතෙන් පුද්ගලභාවය ඇතිකරන තණ්හාව ඇතිවෙන්න දෙන්නේ නැහැ. උපන්න තණ්හාව ඒ වේදනාව අල්ලාගෙන පවතින්න දෙන්නේ නැහැ. පුද්ගලයාට බිහිවෙන්න තියෙන ආහාර යි මේ දෙන්නේ නැත්තේ.

ඒක යි මේ ආයච්ඡාදානාදි මාර්ගය වඩන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ සතිපට්ඨානය පැනව්වේ, මහණෙනි, නිවනට එක ම මගයි කියලා. ඒ කියන්නේ වේදනානුපස්සනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, *වේදනාසු වේදනානුපස්සී විභරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං* - කෙලෙස් තවන වැර ඇතුව මනා නුවණින් යුක්ත වූ සිහියකින්, වේදනාව දිහා බලන්න, ලෝභ ද්වේශ දෙක හික්මෙන විදියට. ඒ වේදනාව පෙන්නනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ, කොහොම ද නුවණ තියෙන්න ඕන? *සුඛං වේදනං වේදියමානො සුඛං වේදනං වේදියාමීති පජානාති. දුක්ඛං වේදනං වේදියමානො දුක්ඛං වේදනං වේදියාමීති පජානාති. අදුක්ඛම සුඛං වේදනං වේදියමානො අදුක්ඛම සුඛං වේදනං වේදියාමීති පජානාති* - සැප වේදනාවක් විඳින කොට සැප වේදනාවක් විඳිනවා කියලා දන්නවා. දුක් වේදනාවක් විඳින කොට දුක් වේදනාවක් විඳිනවා කියලා දන්නවා. උපෙක්‍ෂා වේදනාවක් විඳින කොට උපෙක්‍ෂා වේදනාවක් විඳිනවා කියලා දන්නවා. තුන් ආකාරයකට මාතෘකා කළා.

ඊට පස්සේ ඒ මාතෘකා කළ සැප-දුක්-උපෙක්‍ෂා කියන තුන් වේදනාව ඔබට ප්‍රභේදගතව හම්බවෙන්න පුළුවන්. සාමීස සුඛං, නිරාමීස සුඛං, සාමීස දුක්ඛං, නිරාමීස දුක්ඛං, සාමීස අදුක්ඛම සුඛං, නිරාමීස අදුක්ඛම සුඛං - සාමීස නිරාමීස කියලා අර මූලින් මාතෘකා කළ තුන් වේදනාව අප කෙනාගේ ජීවිතයට හම්බවෙන්නේ සාමීස-නිරාමීස කියලා යි. සාමීස කියලා කියන්නේ කාම නිශ්‍රිත, ගෙහ නිශ්‍රිත, පඤ්චකාමය ඇසුරු කළ සැප වේදනාවක් වෙන්න පුළුවන්. දුක් වේදනාවක් වෙන්න පුළුවන්. උපෙක්‍ෂා වේදනාවක් වෙන්න පුළුවන්.

ඊගාවට නිරාමීස කියලා කිව්වේ නෙක්ඛම්ම සහගත. නෙක්ඛම්ම සහගත සැපයක් වෙන්න පුළුවන්, දුකක් වෙන්න පුළුවන්, උපෙක්‍ෂාවක් වෙන්න පුළුවන්. කාමලෝකයට සාපේක්‍ෂව රූප හව මට්ටමේ, අරූප හව මට්ටමේ, ලෝකෝත්තර මට්ටමේ වේදනා නිරාමීස යි. කාම හව, රූප හවයට සාපේක්‍ෂව, අරූප හව ලෝකෝත්තර භූමියේ වේදනාව නිරාමීස යි. කාම හව රූප හව අරූප හවයට සාපේක්‍ෂව ලෝකෝත්තර වේදනාව නිරාමීස යි. නිරාමීස වේදනාව එකින් එක වැඩෙනවා. වේදනාව මාතෘකා කළාට වේදනා නවයක් නැහැ. මූලින් සැප වේදනා, දුක් වේදනා, උපේක්‍ෂා වේදනා කියලා වේදනා තුන පෙන්නලා මේ වේදනා තුන ඔබට ලැබෙන්න පුළුවන් සාමීස හෝ නිරාමීසව කියලා පෙන්නුවා.

මේ සාමීස-නිරාමීස වේදනාව අපට ලැබෙන්න පුළුවන් උත්පත්ති ස්ථාන වශයෙන්. වක්ඛු-සෝත-සාණ-ජීව්හා-කාය-මන කියන ආයතන හයෙන්. හයවරක් තුන දහඅට යි. අපි වේදනානුපස්සනාව වඩනවා, අපි සමහර වෙලාවට සුඛං වෙදනං කියන කොට හිතාගෙන ඉන්නේ කයේ ඇති සැපය විතර යි. දුක්ඛං වෙදනං කියන කොට අපි හිතාගෙන ඉන්නේ කයේ ඇති දුක විතර යි. සුඛං වෙදනං කියන කොට කායික, මානසික විදින සියලුම සැපය සැපයක් හැටියට දකින්නේ. දුක්ඛං වෙදනං කියන කොට කායික, මානසික විදින ඒ

කියන්නේ දුක්ඛ දෙමනස්ස කියන දෙක ම දුක්ඛ යි යන ගනයට යි යන්නේ. උපෙක්ඛං වේදනං කියන කොට සාමීස, නිරාමීසව තියෙන සැපය උපේක්ෂාව යි.

මේ වේදනානුපස්සනාව හරියට ම බැලුවොත් මෙතැන දී ටිකක් තීක්ෂණ කෙනෙකුට තමයි පින්වත්නි, මොකද, සිතක උපදින ගතිය අල්ලාගන්න සිත පැත්තට නැඹුරුවෙලා හොඳ අවධානයෙන් ඉන්න ගතියක් තිබුණොත් තමයි ඔබට වේදනාව ගැන බලන්න පුළුවන්වෙන්නේ. මේ වේදනානුපස්සනාව වඩන්න පුළුවන් නම් කය අනුව රළුවට බල බලා බල බලා ඉන්න තරම් අපහසු නැහැ. ඉක්මනට නීවරණ ධර්මවලින් මිදෙනවා.

හැබැයි මතක තියාගන්න ඕන, කය අනුව බලනකමෙන් සිත සමාධි කරනවා නම් එතෙන්ට ම යි වේදනාව අනුව බලලා සිත සමාධි වෙන්නේ. එතැනට ම යි සිත අනුව බලලා එන්නේ. ධර්මය අනුව බලලා එන්නේ. සතිපට්ඨානයේ කායානුපස්සනාව වඩන කෙනා හීන යි. වේදනානුපස්සනාව වඩන කෙනා ප්‍රණීත යි. වේදනානුපස්සනාව වඩන කෙනා හීන යි. කායානුපස්සනාව වඩන කෙනා ප්‍රණීත යි කියලා එකක් නැහැ. කෙනා කෙනාගේ පහසුව අපහසුව විතර යි.

මම ඔය පින්වතුනට පොඩි උපමාවක් මතක් කළොත් : අපට මේ කාම ලෝකයේ කාම තණ්හාව ලෙහෙසියෙන් ම, පහසුවෙන් ම, ඉක්මණින් ම අතහරින්න කිට්ටු ම ක්‍රමයක් වේදනාව ගැන බලන්න හිත හුරුකරනවා නම් ඒක බලන්න හිත හුරුකිරීමට ම විතර්ක සන්සිදෙනවා. මොකද ඒක සියුම් ගතියක් අල්ලාගන්නේ. මම ඒකෙදි කලින් මතක් කරලා තියෙනවා ඉස්සෙල්ලා රළු නිමිත්තක් මතක් කරන්නම්කො : ඔය පින්වතුන්ට පොළු පාරක් පොල්ලකින් කවුරුහරි ගැහුවොත් රිදෙයි නේ ද? රිදෙනවා. හොඳට බලන්න අර ලී කැල්ල කයට වැදිලා, කය තැලුණු නිසා කාය සම්පස්සනා වේදනා කියන

තැනකින් වේදනාව හැදිලා මිසක, කිසි වෙලාවක අර කයට වැදුණු ලී කැල්ල නිසා ඔබට සැප-දුක් ඇවිල්ලා තියෙනවා ද කියලා. නැහැ. ඔබ කවදවත් ම කයට පරිබාහිර වස්තුවක් එතකොට විඳලා තියෙනවා ද? විඳලා නැහැ. අද දවසේ දී ඔබ වේදනානුපස්සනාව වඩන කොට ඔබට හසුවෙන්නේ කයට පරිබාහිර වස්තු තමයි සැප-දුක් හැටියට මෙන්න මේක හම්බවුණොත් හරි සැප යි කියලා ඔබ බාහිර වස්තු නෙවෙයි ද සැප සහගත වෙලා දකින්නේ? මෙන්න මේ කටු ඇනුණොත් නම් හරිම දුක යි කියලා බාහිර නිමිති නෙවෙයි ද ඔබ ප්‍රභව වශයෙන් ගන්නේ. ඇයි ඒ? ඇත්තට ම සැමදම මෘදුවට ඇඟ හැපෙන මෙට්ටයකු යි රළුවට ඇඟේ ඇනුණු කටුවකු යි ඔය දෙකෙන් එකක්වත් අපි විඳලා තියෙනවාද කියලා බලන්න. මේ දෙක ම කයට ස්පඨී වුණහම ස්පඨීයට හේතුවුණු නානාත්‍වය මත කාය සම්පස්සජා වේදනා - කාය කම්පස්ස නිසා වේදනාවක් ඇතිවුණා කියන තැන, මේ වේදනානුපස්සනාව තුළ වේදනාව පෙන්නලා *එස්ස පච්චයා වෙදනා - සමුදය ධම්මානු පස්සීවා වෙදනස්මි* කියලා වේදනාවේ ඇතිවීම පෙන්නන්නේ කොහොම ද? ස්පඨීය නිසා යි.

කායසම්පස්සජා වෙදනා කියන එකේ ලොකු අර්ථයක් තියෙනවා. මම ඉස්සෙල්ලා එතැනින් ගන්නේ ඒක ප්‍රකට නිසා යි. බොහෝ ම සැප සහගත යි, බොහෝ ම දුක් සහගත යි මේ ස්පඨීයන් කියලා බාහිර පොට්ඨබ්බායතනය එක්ක ඇලීමක්, ගැටීමක් අපට හිතෙන්නේ නෑ, හොඳ නරක ත් හිටින්නේ නෑ, බාහිරයට තණ්හා වශයෙන් පොට්ඨබ්බායතනයට නැමුණු මනස. මම මුලින් මතක් කළා, මේ සතිපට්ඨානයෙන් කරන්නේ පළමුවෙනි කෘත්‍යය මොකක් ද? රූප-ශබ්ද-ගන්ධ-රස=පොට්ඨබ්බ-ධම්ම කියන බාහිර ආයතනයට නැමුණු, විසුරුණු මනස නතර කරන එක යි කරන්නේ.

ඔබ වේදනානුපස්සනාව නො වඩන තාක් බාහිර පොට්ඨබ්බායතනයට නැඹුරු වෙලා සැප-දුක් දෙක විඳිනවා

කියන එක නවත්වන්න බැහැ. ඒ විදින කොට මොකද වෙලා තියෙන්නේ කියලා දන්නවා ද? මලේ පෙති-කෙමියෙන් උපන් සුවඳ ඒක ම අල්ලාගත්තා වගේ මේ ස්පෛශ නිසා හටගත්ත තණ්හාව ඒක ටික ම අල්ලාගෙන තිබෙනවා. එතකොට පුද්ගලයා ඉන්නවා. ඔබ වේදනානුපස්සනාව වඩන කොට ඒ පුද්ගලයාට පුද්ගලයා නිමිණය වෙන්න වේදනාවට නැමෙන්න බැහැ. ආපසු අනුවෙන්න බැහැ. ඒ විදියම යි මම ඒ උපමාව ගත්තේ *චක්ඛු සම්පස්සජා වේදනා* මෙහෙම ප්‍රිය රූප ඇහෙන්න බලන කොට මේ ඇසට බාහිර රූපය ගැටිලා චක්ඛු විඤ්ඤාණය හටගත්තේ. චක්ඛු සම්පස්සජා වේදනාව කියන එක සැප සහගත. ඔබට දැන් මේ ඇසට ස්පෛශ වෙච්චි අරමුණ සැප අරමුණක් විදිනකම ඇතිවෙලා කියලා හඳුනාගන්නොත් මේ රූපය සැප යි, රූපය ශුභයී කියන තැනකට රූපයේ නිමිත්තට ඔබව වැටෙන්නේ නැහැ. වේදනානුපස්සනාව වඩන කෙනෙක් නම් හැම වෙලාවක ම මේ ප්‍රපංචයන්ගෙන් යුක්ත සාමාන්‍ය මනසකින් යුතුව ලෝකයාට වඩා ඔබ විශේෂණයකට පත්වෙනවා.

සොන සම්පස්සජා වේදනා - මේ ශබ්දය ශබ්දයේ නානැතිය මත මිහිරි-අමිහිරිකම් ඇති. මිහිරි ශබ්දයක් ආවොත් කනට ඒ ශබ්දය ඇසීම නිසා සැප වේදනාවක් ඇතිවුණා නේ ද කියලා දැක්කොත්, ඒ ශබ්දය සැපසහගත යි, හොඳ යි කියලා ඔබ බාහිර ශබ්දයට නැමෙන්නේ නැහැ. ශබ්දය කටුක යි. දුක් වේදනාවට හේතුවෙච්ච ශෝකය ස්පෛශ නිසා මේ දුක් වේදනාව ආවා කියලා ඔබ දැක්කොත් ඔබ කිසි වෙලාවක මේ දුක ඇතිවුනේ අර වේදනාවේ ආ ශබ්දයෙන් කියලා ඒ ශබ්දයට ගැටගහන්නේ නෑ ඒ වේදනාව. එහෙම වුනහම ඔබට බැණුමක්වත්, හොඳක්වත්, හොඳ ශබ්ද යි, නරක ශබ්ද යි හිටින්නේ නැහැ. ඔබ හොඳ ශබ්ද සහ නරක ශබ්ද කියන එක බෙදුනේ ඔබගේ වේදනාව මත ඔබට සැප වේදනාවක් නම් ආවේ, ඒක හොඳ යි, ඔබට දුක් වේදනාවක් ආවා නම් ඒක නරක යි. නමුත් සොන සම්පස්සජා

වේදනා නම් සෝත සම්පස්සය ඇතුළේ නම් වේදනාව ඉපදිලා තියෙන්නේ මේ හොඳ යි නරක යි දෙක ම තිබිලා තියෙනවා. යෙදිලා තියෙනවා. ඔබේ ආයතන පැත්තෙන්, අභ්‍යන්තර පැත්තෙන්.

හොඳ නරක කියන දෙකට හේතුව එන්න ඔබ තුළ හොඳ නරක උපදින්න හේතු වෙච්ච ධර්මයෝ හොඳ නරක නැහැ. ඝාණ සම්පස්සජා වේදනා. නාසයට සුවඳ, දුගඳ කියලා දෙකක් තියෙයි. යම් ගතියක් නාසයට ස්පඨී වෙන කොට ම ඔබ තුළ සැප වේදනාවක් ඇතිවෙනවා නම් ඒක ඔබට සුවඳ යි, හොඳ යි. යම් ගතියක් ඇතිවෙන කොට ඔබට දුක් වේදනාවක් ඇතිවුණොත් ඒක දුගඳ යි. හැබැයි දෙක ම ඝාණසම්පස්සජා යි. නාසයට ස්පඨී වීම යි. නාසයවත්, ගතියවත් කියන තැනින් නෙවෙයි හොඳට යෙදුවේ. සැප-දුක් කියන තැනින්. සැප-දුක් දෙක ආවේ කොතැනකින් ද *ඝාණසම්පස්සජා වේදනා*. ඔබ වේදනානුපස්සනාව වැඩුවොත්, වඩන කෙනෙක් නම් යෝගාවචරයෙක් වුණොත් සුවඳක් දූනෙන කොට ම මේ සැප වේදනාවට හේතුව ගතිය ස්පඨීය නිසා සැප වේදනාව ආවා කියලා දුක්කොත්, ස්පඨීය නිසා ආවා කියලා දුක්කොත් ඔබට මේ හොඳ සුවඳ නේ ද කියලා ඇලෙන්නේ නැහැ. *විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං* ඇලෙන්නේ නැහැ මේ සැප වේදනාවේ, ශබ්ද රූපයේ. *ඝාණ සම්පස්සජා වේදනා* - දුක් වේදනාවට හේතු වූ ස්පඨීය නිසා මේ දුගඳ ආවා කියලා දුක්කොත් ඔබට ගතිය අනුවෙන් නැහැ නරක යි කියලා.

මේ විදියට සාමිස ව, ඇසට රූපයක් දුක්ක ත්, කනට ශබ්දයක් ආවත්, නාසයට ගතියක් දුණුනා ත්, දිවට රසක් හම්බවුණ ත්, ඔබ චක්ඛු සම්පස්සජා, සොත සම්පස්සජා, ඝාණ සම්පස්සජා, ජිව්හා සම්පස්සජා, කාය සම්පස්සජා, මනෝ සම්පස්සජා කියන කොට සම්පස්සය නිසා කියන තැනින් දුක්කොත් වේදනාව දන්නවා, ස්පඨීය නිසා යි කියලා දුක්කොත් ස්පඨීයට හේතුවෙච්චි ධර්මා හම්බුවෙන් නැහැ. එතකොට රූප-ශබ්ද-

ගැටුණ-රස-පොට්ටෝ-බඩ-බඩ-බඩ කියන බාහිර ආයතන හයෙන් සිසුයෙන්, වේගයෙන් ම ඔතැනින් මිදෙන්න පුළුවන් කෙටි ම මගක් වේදනානුපස්සනාව වඩනවා නම් එදාට ඔබ මනෝමයෙන් මනෝ සම්පස්සනා වේදනා. දරුවෙකුගේ හරි, අතීතයේ කළ දෙයක් හරි, සිහි කරන්න පුළුවන්. සිහි කරන කොට ඒ නිසා තමන්ට සැපක් නම් එන්නේ සිතට, ඒක හොඳ යි. සිතට එන්නේ දුකක් නම් ඒක නරක යි. ඒ සිහි කරන අරමුණ හොඳ සහ නරක වුනේ ඔබේ සැප වේදනා හා දුක් වේදනාවලට සාපේක්ෂවයි. ඒ සැප හා දුක ආවේ මනෝ සම්පස්සය නිසා යි කියලා දැක්කොත්, මනෝ සම්පස්සය ඇතිකරපු, අවුරුදු ගණන් ඇත පෙන්වන හවයකට මගේ මනස යන්නේ නැහැ. කුඩා කාලයේ ඉස්සර, පුද්ගලයෙක්ව, කෙනෙක්ව මතක්වෙන සිද්ධියකට යන්නේ නැහැ. දැන් ඒ මනෝ සම්පස්සයෙන් උපන්න වේදනාව කියලා දකින කොට කොහොමත් අතීතය අනුව යන ප්‍රභවය නතරවෙනවා.

එතකොට මෙන් මේ විදියට කෙනෙකුට පුළුවන් වේදනානුපස්සනාව වඩන්න. හැබැයි වේදනානුපස්සනාව වඩන්න ඉස්සර වෙලා අනිවාර්යයෙන් ම ඔබ කරන්නට ඕනේ *පරිමුඛං සනිං උපට්ඨපෙත්වා* - හොඳට නාසය ලඟ හෝ තොල් දෙක ලඟ සිහිය පිහිටුවාගන්නට ඕන. පටිසම්භිද, මග්ගයේ, සතිපට්ඨාන කථාවේ හොඳට පෙන්වනවා *වේදනා උපට්ඨනා භොති න සනි*. වේදනාව කියන්නේ සිහියවත්, සිහිය පිහිටුවීමවත් නෙවෙයි. උපස්ථිතියක් එළඹ සිටින කාරණාවක් පමණ යි. *සනි සනි ච උපට්ඨානං ච* - සිහිය සිහිය ද වෙනවා, උපස්ථිතිය ද වෙනවා. සිහිය පිහිටුවා ගැනීමක් වෙනවා. සිහිය, සිහියකුත් වෙනවා, සිහිය පිහිටුවාගැනීමකුත් වෙනවා. වේදනාව කියන්නේ සිහිය පිහිටුවාගැනීමක් නොවේ. මේ මතක් කළේ ඔය ඇත්තන්ගේ නාසය ගාව හෝ තොල් දෙක ගාව හොඳට සිහිය පිහිටුවාගන්න. ඔය ඇත්තන්ට ටික කලක් යන කොට නාසය-තොල්දෙක කියන නිමිති මැකෙනවා. සිහිය ම, සිහිය ඔබට

පිහිටනවා. මේ සිහිය පිහිටුවාගත්තහම, මේ සිහිය පිහිටුවාගන්න එකෙන් සිතේ සිතේ තනියම තනියම කතා කරපු ගතිය වේගයෙන් අඩුවෙනවා. මේ සිහිය පිහිටුවගන්න එක ඔබට සමථයේ කෘත්‍යය කරලා දෙනවා.

සිහිය පිහිටුවාගෙන උපදින උපදින සෑම අරමුණක ම වේදනාව හඳුනාගන්න කොට මේ වේදනාවේ ඇත්ත නො දන්නාකමින් රූප-ශබ්ද-ගන්ධ-රස-පොච්ච්ඛ්ඛ කියන බාහිර ආයතනයේ තලමැරීමෙන් ඇතිවෙන ලෝභ-ද්වේශ දෙක වළක්වනවා. ඒක කරන්නේ ප්‍රඥාවෙන්. මේ කය, කායසම්ප්ප්පය නිසා වේදනාව ඇතිවුණා නේ ද කියලා දැක්කොත් මේ පොලු කැල්ලෙනුයි දුක ආවේ, මේ පොලුකැල්ලෙනුයි සැප ආවේ කියලා ඔබ ඇඟල්ල දික් කරන්නේ නැහැ නේ ලී කැල්ලට. ඒ වාගේ වක්ඛු සම්ප්ප්පය නිසා මේ සැපක් ආවා නේ ද. ඒක හඳුනාගෙන සෑම වේලාවේ ම මෙහෙම ඉන්න කොට සැප යි කියලා පෙනෙන කොට ම වෙනද වාගේ ලස්සන රූපයක් කියලා හිතෙන එක වෙනුවට මෙයා දුන් කරන්නේ මෙයා හැම වේලාවේ ම සිහියෙන් ඉන්නේ ඕදරික සුඛුම වේදනාව ප්‍රකට කරගන්න ප්‍රිය යි කියන්නේ වක්ඛු සම්ප්ප්පය නිසා සැප වේදනාවක් ඇතිවෙලා නේ ද කියලා හඳුනාගන්න කොට ම, මේ හඳුනාගැනීම පමණකින් ම අතහැරලා තියෙන්නේ මොකේ ද? රූපායතනයේ හැසිරෙන්න පුළුවන්කම යි. මේ වේදනාව සැප යි කියලා, වක්ඛු සම්ප්ප්පය නිසා සැප වේදනාවක් උපන්නා කියලා පෙන්නන්න බැරි වෙලා තියෙන්නේ මොකක් ද? අනේ හරි ලස්සන යි නේ මේ රූපය කියලා ඔබ රූපයේ හැසිරෙනවා. *රූපං දිස්වා සතිං මුච්චාපියං නිමිත්තං මනසිකරෙන්නො සාරද්ධ චිත්තං වෙදියති. තඤ්ච අජ්ඣොසාය නිච්චති* - බලන්න හොඳට පෙන්නනවා. *රූපං දිස්වා සතිං මුච්චා* - ඇසෙන් රූපයක් දුකලා සිහි මුළාවුණොත් මොකද වෙන්නේ? *සාරද්ධ චිත්තං වෙදියති* - ඇලුණු සිතේ ම විදිනවා. *තඤ්ච අජ්ඣොසාය නිච්චති* - එහෙම ම බැසගෙන පවතිනවා. අන්න පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙව්වි

හැටි. එක් බු සම්ප්‍රදාය නිසා මේ වේදනාව ඇතිවුණා කියන සැපය, එහි සැපයි. බාහිර රූපය සැප නෙවෙයි. බාහිර රූපයේ හොඳ හෝ, බාහිර රූපයේ නරක වුණේ හැම වෙලාවේ ම ඒ නිසා ඔබ තුළ උපදින සැප වේදනාව, දුක් වේදනාව කියන දෙකට සාපේක්ෂව පවතින බව හිතන්න ඔබට ලෝකයේ හොඳ වුණා නම්, හොඳ වෙලා තියෙන සෑම එකක් ම සැපට සාපේක්ෂව යි - ඍජුව හෝ වක්‍රාකාරව. නරක් වෙලා තියෙන සෑම දෙයක් ම දුකට සාපේක්ෂව යි. ඍජුව හෝ වක්‍රාකාරව. එතකොට ඔබ ඒක දුක්කොත් හොඳ හෝ නරක හෝ කියලා රූපය එක්ක ගැටෙන්න යන්නේ නැහැ. ඔබ ඒ අරමුණට බැසගෙන ඉන්න එක නතරවෙනවා. අන්න ඒ ටික කරන්නේ වේදනාව අනුව නුවණින් බලන කොට *විනයෙය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං*. හොඳයි කියලා රූපාරම්මණයේ හැසිරෙන එක නතරවුණා කියන්නේ අභිජ්ඣාව නතරවෙලා. මේ දුක් වේදනාවක් උපන්නා නේ ද කියලා හඳුනාගන්න කොට නරක යි කියලා රූපායතනයේ ගැටෙනකම නතරවුණා කියන්න *විනයෙය ලොකෙ දෙමනස්සං* - දෙමනස නතරවුණා. මේ විදියට සෑම අරමුණක් ගානේ ම ඔය පින්වතුන් සියුම් වේදනාව ගැන පරීක්ෂාකාරීවුණොත් ඔය ඇත්තන්ට කිසි වෙලාවක ලෝභ සහගතව, ද්වේශ සහගතව රූපායතන, සද්දයතන, ගන්ධායතන, රසායතන, පොට්ඨබ්බායතන, ධම්මායතන කියන ආයතන ටිකේ හැසිරෙන කෙනෙක් ඉතුරුවෙන්නේ නැතිවෙයි.

ඔය ඇත්තන් ලෝභ-ද්වේශ දෙක හික්මීම සඳහා යම් වේදනාවක් නැවත නැවත යථාභූතව බලයි නම්, ආධුනික කෙනාට වේදනාව කියන්නේ මෙන්න මේක නේ ද කියලා, ලෝකයා මේ තරම් මැරෙන්න හදන, ලංකරගන්න, ඉවත්කරගන්න හදන ගතිය, වේදනාව කියන එක ස්පර්ශයට ඉපදිලා ස්පර්ශය නැතිවෙන කොට නැතිවෙන ධර්මතාවයක් නේ ද කියන යථාභූත ඥානය ඇතිවෙනවා ආධුනිකයාට.

ඒ වේදනාවේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ පෙන්නන පැත්තට කියනවා ප්‍රඥව කියලා. නාසිකගේගයේ-මුඛනිමිත්තේ සිහිය පිහිටුවාගත්ත එකට කියනවා සිහිය කියලා. මේ සිහිය පිහිටුවාගෙන නුවණින් ම යි බලන්නේ. සිහිය පිහිටුවාගත්ත එක ඔබට සමථය වෙනවා. ලෝභ-ද්වේශ දෙක හික්මෙන විදියට වේදනාව නුවණින් බලන එක ප්‍රඥව යි. එතැන සෑම වෙලාවේ ම **සුඛං වෙදනා වෙදියමානො සුඛං වෙදනං වෙදියාමිති පජානාති** කියලා කියන්නේ, තමුන් සැප වේදනාව විඳින කොට විඳින බව හඳුනාගන්න කියනවා. දුක් වේදනාව විඳින කොට විඳින බව හඳුනාගන්න කියනවා. උපේක්‍ෂා වේදනාව විඳින කොට විඳින බව හඳුනාගන්න කියනවා. බලන්න කොච්චර ලස්සනට කියලා තියෙනවාද කියලා. ඒක සාමිසවත්, නිරාමිසවත් වෙන්න පුළුවන්. සමහරවිට, හොඳ ලස්සන බුද්ධ පින්තූරයක් බලලා, බණ පොතක් බලලා සතුටක් එන්න පුළුවන්. එතකොටත් ඔබ දන්නවා මේ සතුට ඔබගේ චක්ඛුසම්පස්සය නිසා යි ආවේ. හැබැයි මේක නිරාමිස යි. මෙහි දෙස් රහැත යි. ආදීනව නැහැ කියලා දන්නවා. මේක කුසල්. බණ පදයක් අහන කොට සතුටක් එන්න පුළුවන්. හැබැයි කාමාවචර සතුට නෙවෙයි. නෙක්බම්ම සහගත යි. සතුටක්. ඒකත් හඳුනාගත්තා, නිරාමිස යි.

මේ විදියට ඊට පස්සේ තව සත්තයින්-පුද්ගලයින් කියලා ඉන්නවා නම් එතැන ද වේදනානුපස්සනාව නො වඩනකම නිසා නේ ද, ඇලෙන්නේ, බැඳෙන්නේ? පුද්ගලයෙක්-සත්තයෙක් දුක් විඳිනවා නෙවෙයි. එතැන ද තියෙන්නේ මේ වාගේ ධර්මතාවයක් නේ ද කියලා බාහිර කයටත්, බාහිර වේදනාව තියෙන තැනටත්, තබලා බලන්න පුළුවන්.

මෙන්න මේ විදියට වේදනානුපස්සනාව වඩන කොට සීලයක පිහිටලා, දිට්ඨිය සෘජු, ජාතිය දුකක්. ජාතිය ඇති තැන ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් විඳින්නටත් වෙනවා. මතු ප්‍රතිසන්ධියට කමී ත් රැස්වෙන නිසා ජාතිය දුකක්. දුකට හේතුව තණ්හාව යි. තණ්හා-උපාදන යි. ඒ තණ්හා-උපාදන-හව නිරුද්ධ

කළොත් ජාති දූක නිරුද්ධවෙනවා. එදයින් මතු පුද්ගලභාවය, කමී රැස්වීම හිටින්නේ නැහැ කියලා ඒ නිසා මේ ආයතීඥයාභිගික මාගීය දුක්ඛ නිරෝධගාමිණී ප්‍රතිපදාව යි කියන තැන, ජාතිනිරෝධගාමිණී ප්‍රතිපදාව යි කියන තැන තමයි දර්ශනය තිබුණේ.

මෙහෙම තිබ්ලා, ඒක තමයි දිට්ඨිය. ශීලයක පිහිටලා, මේ වාගේ වේදනානුපස්සනාව වඩනවා. වේදනාව වඩන්න සිහිය පිහිටුවාගත්ත බව සමථය යි. වේදනාව අනුව නුවණින් බලන එක විදර්ශනාව යි.

- ★ ශීලයක පිහිටලා සමථ-විදර්ශනාව වඩන කොට, වඩන්න වඩන්න වෙන්වේ මොකක් ද? ටිකෙන් ටික ටිකෙන් ටික මේ වේදනාව නිසා ම හටගෙන, වේදනාව ම ඇසුරු කරගෙන යන පුද්ගලයා ගෙවෙනවා.
- ★ මේ ටික මෙහෙම කරන කොට කරන කොට යම් දවසක් තියෙයි, ඔබට මේ ස්කන්ධ ටික සම්පූර්ණ පිරිසිදු දකින්න පුළුවන්. සේඛ පුද්ගලයා වේදනාව පරිඤ්ඤෙය්‍ය වෙනවා මේ සතිපට්ඨාන ක්‍රමය වඩන කොට. ආධුනික කෙනා වඩන කොට වේදනාවේ යථාභූත ඥානය එනවා.
- ★ තව දුරටත් ශීලයක පිහිටලා සිහිය පිහිටුවාගෙන නුවණින් බලන කොට සීල-සමාධි-ප්‍රඥ වඩන කොට වේදනාව පරිඤ්ඤෙය්‍ය වෙනවා. පිරිසිදු දකිනවා.
- ★ වේදනාව පිරිසිදු දකින කොට මොකද වෙන්වේ? වේදනාව ඇසුරු කොට තමන්ගේ තණ්හාවක් තියේ නම් ඒක ගෙවෙනවා.
- ★ තණ්හාව ගෙවුණු ගමන් මොකද වෙන්වේ? ජාතිය නිරුද්ධ වෙනවා. පුද්ගලයා නිරුද්ධ වෙනවා. දුක්ඛ නිරුද්ධ වෙනවා. අපරාමර වෙනවා.

රහතන් වහන්සේ මේ වේදනාව ගැන බලන කොට වේදනාවේ නො ඇලී, නො ගැටී, මිදිලා පවතිනවා. දිට්ඨධම්මව සුව සොම්නස් එනවා.

ඉතින් මෙන් මේ විදියට සතර සතිපට්ඨානය වැඩිය යුතු යි. වේදනානුපස්සනාව තවත් විස්තර තියෙනවා.

මෙතැනට අපි මේ සතිපට්ඨානය වඩන්න පැමිණිය යුත්තේ මේ වාගේ අතිශය වටිනා දර්ශනාත්මක වටපිටාවක් තුළ පිහිටලා ඉඳගෙන යි. ඒ කියන්නේ මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයන් පෙන්නන්නේ ලෝකයේ දුක, මොකක් ද පටිච්චසමුප්පාදයේ පෙන්නන්නේ ම අවිද්‍යාවෙන් පටන් අරන් ජාති. *ජාති පච්චයා ජරා-මරණ-සොක-පරිදේව-දුක්ඛ-දෙමනස්ස-උපායාසා.* ජාතිය කියන එක දුකක් කියන එක පෙන්නන් ම යි එන්නේ. මොකද, ජාතිය කියන එක දුකක්. මොකක් නිසා ද ජරා-මරණ-ශෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමනස් ඇතිවෙනවා. ඉන්න පුද්ගලයා කමීන් රැස්කරනවා. ඒ ජාති දුක ඇතිවුණේ මෙන් මේ වාගේ සිද්ධාන්තයකට යි කියලා හමු නො වුණොත්, සිහි නො වුණොත්, ඒ පුද්ගලයා කවදාවත් ජාතියේ කළකිරෙන්නේ නැහැ. පුද්ගලභාවයේ කළකිරෙන්නේ නැහැ. ඉපදීමේ දෙස් දකින්නේ නැහැ. පුද්ගලයා ජීවත් වෙන්නේ නැහැ. ජාතිය පෝෂණය කරනවා. උත්සාහවත් වෙන පුද්ගලයා කොහොමහරි ජීවත් වෙන්න බලනවා. දැන් ඒ දර්ශනය යෙදුනොත් එයා කොහොම හරි ජාතියෙන් මිඳෙනවා. මේ ඉපදීමෙන් ඒ උපන් කෙනා රන් රිදී මුතු මැණික් ගොඩගහලා, ගොඩගහලා, තවත් මේ පුද්ගලභාවය දියුණු කළත් ස්කන්ධ ටික අතහැරුණු දවසට මැරිලා යනවා කියලාත් දන්නවා. කමී ත් රැස්කරනවා කියන ආදීනවය දකින කොට පුද්ගලයාව රැස් කරන්නේ නැහැ. මොකද තණ්හාව නිසා යි පුද්ගලයා උපදින්නේ කියලා දැක්කහම ඒකතු වෙන්න, එකතු වෙන්න එකතු වෙන්නේ මේ පුද්ගලයා යි දියුණුවෙන්නේ කියලා දැක්කා. එදාට යි මෙයා ජාතියේ

කළකිරෙන්නේ. දුකේ කළකිරෙන්නේ. දුකේ කළකිරුණු කෙනා යි දුක්ඛ නිරෝධය සඳහා උත්සාහවත් වෙන්නේ.

මේ නිසා යි මේ සතිපට්ඨානය වඩන මේ දර්ශනය වටින්නේ.

ඉතින් ඒ නිසා අපි ඒ ගැන කතා කළා. ඉතින් සෑම දෙනා ම මේ කියාපු ආකාරයට වේදනාව ගැන බලන්න උත්සාහවත් වෙන්න. කලින් කලට මේ පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කරන්න. පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කළොත් මේ චතුරායඪී සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒ සඳහා ඔබ සියලු දෙනාට ම මේ දේශනාව හේතු පාරමී වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

සාදු! සාදු!! සාදු!!!

2019.10.26වැනි දින

නාඋල දී පැවැත්වූ කඩින ධර්ම දේශනාව.

චිත්තානුපස්සනාව.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.
නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා
විනොය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සානංති.

සද, පූජනීය, වැදගත්, මහා සම්පන්නයෙන් අවසර යි. ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි. මේ පින්වත් සෑම දෙනා ම දැන් මේ සුදුනම් වෙන්තේ, තම තමන් විසින් ලබපු මනුෂ්‍ය ජීවිතය හිස් නො වෙන ඉතාමත් වටිනා පින්කම් රාශියක් සිද්ධ කර ගැනීමට යි. ඒ තමයි, මීට තුන් මාසයකට ඉහත දී මේ ශ්‍රද්ධා සම්පන්න පින්වතුන්, විශේෂයෙන් නිහාල් රූපසිංහ මහත්මා, සුභසිංහ මහත්මා ඇතුළු ඒ සී.ඊ.සී.බී. ආයතනයේ නිලධාරී මහත්වරුන්, අවට ගම්වාසී, ප්‍රදේශවාසී සියලු දෙනාමත් බොහොම සැදහැ සිතින් මේ ස්ථානයට ඇවිල්ලා මේ සේනාසනයේ වැඩඉන්න ස්වාමීන් වහන්සේලාට ගෞරවයෙන් ආරාධනය කළා, "ස්වාමීන් වහන්ස, මේ වස් තුන් මාසයේ මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා මේ සෙනසුනේ වස් සමාදන් වෙන්ට. අපට හැකි පමණකින් අපි ඇප උපස්ථාන කරන්නම්" කියලා.

ඒ කිව්ව ආකාරයට ම, ඒ පොරොන්දුවෙව්වි ආකාරයට ම, මේ පින්වත් සෑම දෙනාම තම තමන්ට හැකි ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් මහා සංඝ රත්නයේ සුව දුක් සොයා බලමින් සේනාසන, ගිලන්පස ඒ වාගේ ම දනය (පිණ්ඩපාතය) කියන මේ සිව්පසයෙන් තුන් ප්‍රත්‍යයකින් උපස්ථාන කළා. උපකාර කළා.

දැන් මේ සුදුනම් වෙන්නේ ඒ පොරොන්දු ආකාරයට, හෙට දවසේ දී ඒ වස්සාවාසික විවර පූජාව ත් පූජා කරමින්, ලෝකයේ අවශේෂ සාමාන්‍ය කුසලයකට යට කරන්න නො හැකි, අතිශයින් ම බලවත්, කුසලයන් අතුරින් ගරු භාවණිය කුසලයක් වූ කයීන මහා පින්කමකුත් සිද්ධ කරන්නට යි. ඒ හෙට සිද්ධවෙන මහා පින්කමට සමගාමීව දැන් මේ මොහොතේ දී මේ සෑම දෙනා ම සුදුනම් වෙන්නේ ඒ පින්කමේ පළමුවෙනි අදියර හැටියට ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට යි. සෑම දෙනාට ම දෙලොව යහපත පිණිස, සාංසාරික මුක්තිය පිණිස පවතින උළාරවූත්, උදරවූත් ආනිසංස ලැබෙන වටිනා කුසලයක් සෑම දෙනාම දැන් මේ සිද්ධකරගන්න උත්සාවත් වෙන්නේ. ඒ නිසා, තමන්ගේ සිත් නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල දුවන්නට නො දී ඉතාමත් ම උවමනාවෙන්, ඉතාමත් ම ඕනෑකමින්, මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට කියලා සෑම දෙනාට ම මුලින් ම මතක් කරනවා.

පින්වතුනි, ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේලා ඕනෑ තරම් මේ ලෝක ධාතුවේ අතීතයේ දී පහළවුණා. අනෙක් ආත්මභාව පැත්තකින් තැබේවා! ඒ බුද්ධ ශාසනවල අපිත් ඕනෑ තරම් මනුස්සයින් වෙලා ඉන්නටත් ඇති. ඒත් ඒ එක ම ශාසනයක්වත් ආදරයෙන් ඇසුරු නො කළ නිසා ඒ සද්ධම්මය අවබෝධ කරන්නට සිත නො නවාපු නිසා, ඒ ධම්මය අවබෝධ කරගන්නට උත්සාහවත් නො වුණු නිසා ඔබ ත් මම ත් අපි සෑම දෙනාම ත් ඉපදෙමින් මැරෙමින්, මැරෙමින් ඉපදෙමින් යන මේ සසර තවම ඒ මේ අත දුවන සැරිසරන ඇත්තන් වෙලා.

මේ දුක් සහගත සසර අප කාට හරි කවද ම හෝ දවසක නිමාකර ගන්නට පුළුවන්කම ලැබෙන්නේ මේ සසර පැවැත්මට හේතු වන ඒ කෙලෙස් ධම්මයන් මොනවාද කියලා හඳුනාගෙන, ඒ ක්ලේශ ධම්මයන් ප්‍රභාණය සඳහා ප්‍රතිපදාවක් කිරීමෙන් ම යි. ඒ වැරද්ද හඳුනාගෙන, වැරද්ද අයිත් කරන ප්‍රතිපදාව අපට

ලැබෙන්නේ ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේලා ලෝකයේ පහළවෙලා අනුකම්පාවෙන් දේශනා කරන ඒ සද්ධම්මීය තුළිනු යි. ඒ නිසා යි අපි ඉතාමත් උවමනාවෙන් සද්ධම්මීය ශ්‍රවණය කළ යුත්තේ. මේ සද්ධම්මීය ශ්‍රවණය නො කළ නිසා ඔබ ත්, මම ත් අති දීඝී සංසාරයේ ඒ මේ අත දිව්වා, සැරිසැරුවා. නිකම් ම නෙවෙයි, ඒ දුවන සැරිසරණ ජීවිතවලදී වින්ද දුක් අනන්ත යි, අපරිමාණ යි.

නො පෙනෙන අතීතය පැත්තකින් තබන්න. නූපත් අනාගත දුක ත් පැත්තකින් තබන්න. තම තමන්, තම තමන් ට නැඹුරුවෙලා ආවර්ජනා කරලා සිහි කරලා බලන්න උපන්න දවසේ ඉඳන් මේ මොහොත වෙනකම් කායිකව, මානසිකව අප සෑම කෙනෙක් ම මොන තරම් දුක් දෙමනස් විඳින්නට ඇති ද කියලා.

පින්වතුනි, මේ මනුෂ්‍ය ලෝකය කියන්නේ සුගතියක්. මේ මනුෂ්‍ය ලෝකය නමැති සුගතියක් වෙලා ත් මේ තරම් විත්ත පීඩා, කායික පීඩාවන් ඇති වෙනවා නම්, දුගතියක පැවැත්ම කෙබඳු වෙන්නට ඇත්දෝ කියලා නුවණින් සිහිකරලා බලන්න. එහෙම සිහිකරලා බලන කොට අපගේ ජීවිතවල ඇති දුක, මෙන්න මේවිචර යි කියලා තීරණය කරන්නට බැහැ කියලා, නුවණක් තිබෙන කෙනෙකුට තේරෙනවා.

ඉතින් එ බඳු වූ අති දුක් සහගත මේ සසරෙන් අප සෑම කෙනාට ම ඒකාන්තයෙන් ම මිදී ගන්න කුසල් සම්පත් ඇති. හේතු සම්පත් ඇති. එහෙම නො වූණේ නම් බුද්ධෝත්පාද කාලයක සද්ධම්මීය තියෙන වටපිටාවක මනුෂ්‍ය ආත්මයක් ලබාගෙන, ඉඤ්ඤ අංග විකළ නො වූ, හඟවා කියන අර්ථයන් තේරුම් ගන්නට පුළුවන් මෙ බඳු වටපිටාවකින් උපදින්නේ නැහැ. මෙ බඳු වටපිටාවක් ලබාගත්තු ධර්මතාවයෙන් කියනවා, උත්සාහවත් වූණොත් වියච්චන්ත වූණොත් මේ සෑම කෙනෙකුට ම සසර නිමාකරගන්නට පුළුවන් කියලා. උත්සාහවත් වූණොත් වියච්චන්ත වූණොත් මේ සෑම කෙනෙකුට ම සසර දුක

ගෙවාගන්න එක අපට ඒ තරම් අපහසු නැහැ කියලා කියන්නට පුළුවන් අතීත කථාවක් මම මේ පින්චතුන්ට පොඩ්ඩක් මතක් කරන්නමි.

පින්චතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ ඉන්නා කාලයේ සැවැත් නුවර එක සිටු දෙමහල්ලෙක් හිටියා. මේ දෙන්නාට දරුවෙක් හම්බවුණා. දියණියක්. දියණියගේ නම සෝනා යි. ඉතින් බොහොම ආදරයෙන් සුරතලේට මේ දියණිය හැදුවා. ලොකුමහත් වුනා. සුදුසු වයසට පැමිණුනාට පස්සේ ඒ දෙමව්පියන් සුදුසු කුලයකින් ආවාහ විවාහ කටයුත්තක් කරලා දුන්නා. තමන් සතු සියලු ධනයත් මේ සෝනාවට පවරලා දුන්නා. ටික කලෙකින් ඒ දෙමව්පියන් කළුරිය කළා.

ජීවිතය කෙමෙන් කෙමෙන්, ටිකෙන් ටික ගෙවෙද්දී, මේ සෝනාවත් අම්මා කෙනෙක් වුණා. කාලය ගෙවෙද්දී නිකම් නෙවෙයි දරුවන් විසිදෙනෙකුට අම්මා කෙනෙක් වුනා. දරුවන් බොහෝම හිටපු නිසා මේ සෝනාවට නමක් පටබැඳුනා "බහුපුත්තක සෝනා" කියලා - බොහෝ පුතුන් ඇති සෝනා කියලා.

ඉතින් මේ සෝනා දරුවන්ටත්, ස්වාමියාටත් බොහොම සෙනෙහෙවන්න යි, කාරුණික යි. ආදරණීය මවක් හැටියට කෙරෙන්නට තියෙන සියලු යුතුකම් දරුවන් කෙරෙහි සොයලා, බලලා කටයුතු සියතින් ම කළා. ආදරණීය බිරිඳකගෙන් කෙරෙන්නට ඕනෑ සියලු කටයුතු ස්වාමිපුරුෂයා ගැන සොයලා බලලා සියතින් ම කටයුතු කළා.

මේ විදියට කාලයක් ගෙවෙන කොට ඒ ස්වාමි පුරුෂයා කළුරිය කළා. සෝනාවගේ දරුවණුත් බොහොම ලොකුවුණාට පස්සේ මේ සෝනා කල්පනා කරණවා, 'මා සතු දෙමාපියන්ගෙන් උරුමවෙච්ච මහා විශාල ධනයක් තියෙනවා. මේ ධනය මම තියාගෙන පලක් නැහැ. මගේ දරුවන්ට සමසේ බෙදලා

දෙනනට ඕනෑ. දරුවන් කියන්නේ කවදවත් දෙමාපියන්ට නො සලකා ඉන්න අය නෙවෙයි නේ. මේ ධනය මට තියාගන්නට අවශ්‍ය නැහැ. මගේ දරුවෝ මා ගැන බලයි නේ' කියන අදහසින් කිසි ම කෙනෙකුට වෙනසක් නො කොට සමසින් ඇතිව ඒ දරුවන් විසිදෙනාට ම තමා සතු ධනය බෙදලා දුන්නා.

බෙදලා දීලා තමන්ගේ වැඩිමහළු පුතා ලඟට ගියා මේ සෝනා ජීවත්වෙන්නට.

මුල් කාලයේ දී ලොකුපුතාගේ බිරිඳ බොහෝම සෙනෙහසින්, ආදරයෙන්, කරුණාවෙන් සැලැකුවත් කාලයක් යන කොට ටිකෙන් ටික, ටිකෙන් ටික වෙනස්කම් කරන බව තේරුණා. 'දරුවන් රාශියක් ඉන්දෙද්දී අප ගාවට ඇවිල්ලා ඉන්නේ අපට විතරක් වැඩිපුර දුන්න හින්දා නෙවෙයි නේ. අනික් අයටත් හැමෝට ම එක වාගේ නම් දුන්නේ තවත් දරුවන් ඉන්නවා නේ' කියලා නොයෙක් විදියේ ඇනුම්පද කියන්නට ගත්තා.

ඒකෙන් සිත කළකිරුණු සෝනා මොකද කරන්නේ? දෙවැනි පුතා ලඟට ගියා. දෙවැනි පුතාගේ බිරින්දෑත් ටික කාලයක් යන කොට වෙනස්කම් කරනවා. මේ විදියට එක එක, එක එක දරුවන් ලඟට ගියා. දරුවන් විසිදෙනා ලඟට ම ගියා. ටික දවසක් සළකනවා. ඊට පස්සේ නොයෙක් විදියේ වෙනස්කම් කරන්නට පටන්ගත්තා.

දරුවන් විසිදෙනෙක් හැදුවත්, දරුවන් විසිදෙනාගෙන් ම පිහිටක්, පිළිසරණක් නැතිවෙව්වි මේ අභිංසක අම්මා තමන්ගේ ජීවිතය ජීවත්කරවන්න තිබුණු දේ ත් විශ්වාසවන්ත දරුවන්ට දීලා, ඒ අතිනුත් රැකවරණයක් නැතිවෙව්ව මේ අභිංසක අම්මා, ඇඳුම් කැලී දෙකකුත් බෑගයකට දමාගෙන, ටින් කබලකුත් අතට අරගෙන, පාරට බැස්සා. මහා සිටු පවුලක එක ම සිටු දියණිය වෙලා උපන්න සෝනාට ජීවිතය, දෛවය සරදම් කරමින් මහපාරට බසින්නට වුණා.

අද කාලේ වාහන තිබුණාට ඒ කාලයේ වාහන තිබ්ලා නැහැ. බොහෝ දෙනා පයින් යන්නේ. පයින් යන අයට විඩා සන්සිඳුවා ගන්නට අම්බලම් තිබුණා. අනේ මේ සෝනාවගේ වැස්සට තෙමෙන්නේ නැතුව, අව්වට වේලෙන්නේ නැතුව හිසට සෙවනක් හැටියට හම්බවුණේ මෙන්න මේ අම්බලම යි. ඉතින් මේ අම්බලමේ පැත්තකට වෙලා ඉන්න කොට දුර ගමන් යන මගීන් කැම කාලා පැත්තකට දමන කොළවල තියෙන ඉඳුල් තමයි මේ සෝනා ආහාරයට ගන්නේ.

මේ විදියට කාලය ගෙවෙන කොට මේ සෝනාට තේරුණා, 'මේ විදියට හැමදමත් ඉන්නට පුළුවන්කමක් නැහැ. මට ජීවිතයට රැකවරණයක් තියෙන තැනක් හොයාගන්නට ඕනේ, හද ගන්නට ඕනේ' කියන සිතක් ඇතිවුණා. ඇතිවෙලා, 'මම කා ගාවට දෝ පිළිසරණක් හොයාගෙන යන්නේ' කියලා කල්පනා කරන කොට ඒ ලගම මෙහෙණවරණක් තියෙනවා. මෙහෙණින් වහන්සේලා ඉන්නවා. හිඤ්ඤාණින් වහන්සේලා ඉන්නවා. සෝනාවට මතක්වුණා, 'මෙතැනට ගියොත් මට රැකවරණයක් ලබාගන්නට පුළුවන් වෙයි' කියන සිතින් සෝනා එතැනට ගියා. ගිහිල්ලා ඒ හිඤ්ඤාණින් වහන්සේලාට මතක් කරනවා, 'ආයථාවෙනි, මට යන්ට එන්ට තැනකුත් නැහැ. කවුරුවකුත් නැහැ. මටත් මහණවෙන්න හිතෙනවා. මට මහණවෙන්න බැරිද?' කියලා. එතකොට සෝනාවගේ වයස අවුරුදු එකසියවිස්සක්.

ඒ වචනය මතක් කරන කොට ආශ්‍රව ධර්මයන් ප්‍රහීණ නො කොට නො කළ, කෙලෙස් ධර්මයන් ප්‍රහීණ නො කළ පෘතග්ජන හිඤ්ඤාණින් වහන්සේලා සෝනාවට බැනලා යන්න කියනවා. 'වයසට යන කොට තමයි කාටත් සිල් මතක් වෙන්නේ. වයසට යන කොට සිල් රකින්න ඕනෑ නැහැ. ඉබේ ම සිල්. පුළුවන් කාලයේ බ්‍රහ්මචරියාවේ හැසිරෙන්නේ නැතිව අන්තිම කාලයේ දී ආවහම අපටත් ගුණධර්මයක් පුරාගන්නට වෙන්නේ නැහැ. ලෙඩ්ඩුන්ට උපස්ථාන කරන්න යි වෙන්නේ. ඒ නිසා මෙහේ ඉන්නට එපා. කැමැති තැනකට යන්න' යි කියලා නොයෙක්

විදියේ දෙස් පරොස් කිව්වා. 'තරුණ කාලයේ පුළුවන් තරම් නටලා නටලා දෑන් එනවා අපට කරදර කරන්නට' කියලා එක එක්කෙනා එක එක හිත රිදෙන, හිත පැරෙණ වචන කථා කළා. මුළු ලෝකයක් ම වෙනස්කම් කරන කොට, ලෝකයෙන් වෙනස්කම් ලැබෙන සිතකට සැනසීම, දයාව, කරුණාව ලැබෙන්නට ඕනෑ තැන්වලින් සිත් රිදීම් එන කොට, ජීවිතයේ කිසි ම දෙයක් කරකියා ගන්නට බැරි තත්ත්වයකට මේ අම්මා පත්වුණා.

හැබැයි මේ සෝනාවගේ අසරණකම දැක්කා එතැන හිටපු වැඩිමහල් ම හිඤ්ඤාණය. එතුමිය මේ සෝනා දිහා බලලා හරි දුක හිතුවා. අනෙක් මෙහෙණවරුන්, හිඤ්ඤාණන් වහන්සේලා අකැමැතිවුණ ත් ඒ ලොකු මෑණියෝ මතක් කළා, ලොකු හිඤ්ඤාණය මතක් කළා, 'සෝනාවනි, මම ඔබව මහණ කරන්නම්.' අනෙක් අයට මතක් කළා, 'මෑ නිසා ඔබලාට අපහසුතාවයකට පත්වෙන්න මම දෙන්නේ නැහැ. එහෙම වුණොත් මම මැයට උපස්ථාන කරන්නම්.' මේ විදියට සෝනාවට පිනක් තිබුණා අර කාරුණික මෑණියන්ගේ කරුණාව දිනාගන්නට. ඒ යටතේ මේ සෝනාව පැවිදිවුණා.

දෑන් සෝනා හිඤ්ඤාණයක්. ඉතාමත් ම වයෝවෘද්ධ යි.

හැබැයි එහෙම වුණාට මේ සෝනාවට සෑමද ම ලැබුණේ වෙනස්කම්. මේ ශාසනයේ කොහොමත් ප්‍රතිපදාවක් තියෙනවා වයසින් වැඩිමහල් වුණාට පූජණිය තැන ලැබෙන්නේ බුන්මවරියාවෙන් වැඩිමහල් තැනට යි. දනයකට ගියත් වැඩිහිටි හිඤ්ඤාණන් වහන්සේලා දන් පැන් වළඳලා අන්තිමට ඉවරවෙන කොට සමහර දවස්වලට සෝනාවට දනෙත් නැහැ. ඒත් කිසිම කෙනෙකුට කවදවත් කියන්නේ නැහැ, 'මට දනේ නැතිවුණා' කියලා. ඔක්කොමලා වළඳලා අවසන්වුණහම ඒ සෑම තැනක් ම සුද්ධ පවිත්‍ර කරන්න හම්බ වෙන්නේත්, පඩික්කම් සෝදන්න සුද්ධ කරන්න, හම්බවෙන්නේත් සෝනාවට යි. ඒත් කවදවත්

මෙයා 'බැහැ' කියන්නේ නැහැ. එහෙම වැඩ කෙරුවත් මේ සෝනාවට දිගින් දිගට ම ලැබුණේ වෙනස්කම්. ඒ අර පෘතග්ජන හික්කුණින් වහන්සේලාගෙනු යි.

ඒ කාලයේ පුරුද්දක් තිබුණා, දවස් දහතරෙන් දහතරට ජේතවනාරාමයට බුදුරජාණන් වහන්සේ බැහැදකින්නට සහ බණ අහන්නට මෙහෙණවරයෝ ඔක්කෝම යනවා. හැබැයි මේ සෝනාවට බුදුරජාණන් වහන්සේ බැහැ දකින්නට යන්නට කවදවත් ඉඩ ලැබුණේ නැහැ. අවසර ලැබුණේ නැහැ. ඒ වෙනුවට වැඩිහිටි හික්කුණින් වහන්සේලා ගියා ම මෙහෙණවර සුද්ධ පවිත්‍ර කරලා, අතුලාලා ඒ අයට උණු පැන්, සිසිල් පැන් හදලා තියන්නට ඇයට සෑමද ම පැවැරෙනවා. හැබැයි මෙහෙම වෙද්දී මේ සෝනා කල්පනා කරනවා, 'ජීවිතයේ මේ තරම් දුක් දෙමිනස් විදින්න වෙන්නේ මේ සසරේ ඉන්න ඉන්න නිසා නේ. වෙනස්කම් කරන්නට තව කාට හරි පුළුවන්කම තියෙන්නේ ත් මම සසර ඉන්න නිසා නේ. සසරේ ඉන්න මගේ ම අඩුපාඩුව මිසක වෙන කාගේවත් වරදක් නෙවෙයි' කියන එකයි මේ සෝනා හැමද ම හිතුවේ. කිසි ම කෙනෙකුට වෙර කළේ නැහැ.

ඒ එක්ක ම මේ සෝණා කල්පනා කලා, 'මට තියෙන එක ම රැකවරණය, එක ම පිහිට ධර්මය යි. ඒ හින්දා කවුරු මොන දෙයක් කිව්වත් මගේ සිත එක දඟමයක්වත් රිද්දගන්නේ නැහැ. පාරගන්නේ නැහැ. මම ධර්මයෙන් බැහැරට මගේ සිත ගෙනයන්නේ නැහැ. මම අද ඉඳලා වීයඹියෙන් මොන දෙයක් කෙරුවත් කායගතාසනිය වඩනවා' කියලා අධිෂ්ඨාන කර ගත්තා. අධිෂ්ඨාන කරගෙන මිදුල අතුගැවත්, ගේ අතුගැවත්, පැන් ටිකක් උණුකෙරුවත්, මල් නෙළුවත්, ඒ සෑම වේලාවක ම කය කෙරෙහි යොමුවෙලා. වෙන මොකුත් කමටහණක් වැඩුවේ නැහැ. මේ ආධ්‍යාත්මික ශරීරයේ කෙසා-ලොමා-නධා-දන්තා-තවො --- තවො-දන්තා-නධා-ලොමා-කෙසා තව පංචකය

අනුලෝමව, ප්‍රතිලෝමව මෙනෙහි කරමින් මේ ශරීරයේ අශුභ කමීස්ථානය මෙනෙහි කරමින් සෑම වැඩක් ම කරන්නට ගත්තා.

මේ කාලයේ දී එක දවසක් ඔක්කෝමලා බුදුරජාණන් වහන්සේ බැහැදකින්න ජේතවනාරාමයට යද්දී, එදත් පුරුදු විදියට ම සෝනාවට කතා කරලා කියනවා, 'අපි එනකොට සවස් වෙනවා. සවසට පැන් පහසුවෙන් බැහැ. ඇල්වතුර සීතල යි. ඒ නිසා අපට පැන් පහසුවෙන්ට උණුවතුර උණු කරලා තියන්න' කියලා සෝනාවට අණ කරලා වැඩ වගයකුත් පවරලා ඔක්කෝමලා ජේතවනාරාමයට බණ අහන්න ගියා.

වෙනද විදියට ම සෝනාව සිතේ අහිතවත් සිතිවිලි මාත්‍රයක්වත් උපදවාගන්නේ නැතිව, කය කෙරෙහි යොමුවෙව්වි සිතියෙන් ම නැගිටලා වතුර ලිපේ තියන්න කුස්සියට ගියා. වතුර මුට්ටිය, වතුර කල්දේරම ලිප උඩින් තියලා ලිපට ගින්දර දන්නට හැදුවා විතර යි, බොහෝ දවසක් පරිභාවිත විත්තය නිසා, වඩන ලද සිත නිසා, එක පාරට ම සෝනාවගේ සිතේ නීවරණ ධර්ම දුරුවෙලා සිත සමාධි වුණා. සමාධි වෙන කොට ම මේ සෝනාවගේ සිත සමාධි වෙව්වි බව ජේතවනාරාමයේ ඉඳලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්කා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මනෝමය කයින් පෙනී ඉඳලා සෝනාවට ගාථාවක් දේශනා කරලා ඒකේ අර්ථය ප්‍රකාශ කරනවා:

යො වෙ වස්ස සනං ජීවෙ - අපස්සං ධම්ම මුත්තමං,
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො - පස්සනො ධම්ම
මුත්තමං.⁸

⁸ ධම්මපදය (115වැනි ශාථාව) - සහග්‍ර වග්ගය 16වැනි ශාථාව

කියලා, යම්කිසි කෙනෙක් මේ සද්ධර්මය අවබෝධ කර නොගෙන අවුරුදු සියයක් ජීවත්වුණත්, ඒ ජීවිතය හිස් ජීවිතයක්. යම්කිසි කෙනෙක් මේ ධර්මය අවබෝධ කරගෙන එක දවසක් ජීවත්වුණත් ඒ ජීවිතය ශ්‍රේෂ්ඨ යි කියන අර්ථය කුළුගන්වලා, කැටි කරලා දුක්ඛ-සමුදය-නිරෝධ-මාර්ගී කියන චතුරායඝී සත්‍යය හරහා පටිච්චසමුප්පාදය දේශනා කරන කොට මේ සෝනාව සිව්පිළිසිඹියාපත්ව රහත්වුණා.

රහත්වෙලා ඇවිල්ලා කල්පනා කරනවා, 'මම මෙබඳු ගුණ විශේෂණයකට පත්වුණා කියලා දන්නේ නැතුව මේ ආයඝීවන් ආ පසු මහා අකුසල් සිද්ධකරගන්නට පුළුවන්. නමුත් මම මෙබඳු ගුණ විශේෂණයකට ලබපු බව ප්‍රකාශකරන්නට කැමැති ත් නැහැ. ඒත් අනික් අයට අනුකම්පාවෙන් ම මේක මම හඟවන්නේ නැතුව ඕනේ අදහස ඇතිව සෝනාව පැත්තකට වෙලා හිටියා.

ජේතවනාරාමයට ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් බණ අහලා, හිඤ්ඤාණන් වහන්සේලා ඇවිල්ලා ඇත තියා ම 'සෝනාවෙනි, අපට උණුවතු උණුකෙරුවා ද' කියලා කතාකරගෙන ඇවිල්ලා කුස්සියට ගිහිල්ලා බලන කොට එම හිඤ්ඤාණන් වහන්සේලාට තරහත් ගියා. 'උණුවතුර තියා, ලිපවත් පත්තුකරන්නට බැරිවෙලා නේ ද' කියලා සැර පරුෂ වචනයන් බණන කොට සෝනාව කියනවා, 'ආයඝීවෙනි, ගින්දර පලක් නැහැ. ඔබ තුමියලාට අවශ්‍ය උණුවතුර නේ. ලිපේ ගින්දර අවශ්‍ය නැහැ. ඕනේ උණුවතුර නේ. උණුවතුර අරගෙන පැන් පහසුවෙන්න.' ලිපේ ගින්දර බිත්දුවක්වත් නැහැ. හැබැයි චතුර හැලිය හොඳට ම පැහෙණවා. උණුවතුර අරගෙන පැන් පහසුවෙණවා මුළු මෙහෙණවර ම. උණුවතුර හිඳෙන්නේ නැහැ.

ඒ වෙලාවේ දී ඔක්කොමලා හය තැනිගැනීමට පත්වෙලා වැඩිමල් වුණත් අර පෘතග්පන අය ඔක්කොමත්ලා 'අනේ ආයඝීවෙනි, අපට සමාවෙන්න. ඔබ තුමියගේ ගුණ අපට

තේරුම්ගන්නට බැරිවුණා' කියලා උක්කුටිකයෙන් වැඳවැටුණා. වැඩිහිටි අයත්, 'අඩුපාඩුවුණා නම් සමාවෙන්න' කියලා සමාව ගත්තා. ඒ සෝනා තෙරණිය එදත් මධ්‍යස්ථ සිතින් ම අනික් අයට අනුකම්පාවෙන්, ශාසන අනුග්‍රහයෙන් අනුශාසනා කළා.

මේ කරණාව ම මුල්කරගෙන පසු කාලයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, "මහණෙනි මගේ ශාසනයේ ආරද්ධ විරිය ඇති භික්ෂුණියන් අතරින් මේ සෝනාව අග්‍ර යි" කියලා. වෙන මොකුත් නෙවෙයි වයස අවුරුදු එකසියවිස්සකුත් ගිහිල්ලා ත් මුළු ලෝකයක් ම වෙනස්කම් කරද්දී, සිත රිද්දද්දී ඒ සෑම දෙයක් ම මැඩගෙන, මැඩලගෙන සසර ගෙවා ගන්නට තරම් වියඝීවන්ත වෙච්ච නිසා යි. එබඳු වයෝවෘද්ධ උත්තමාවියන්ට ත් පින තිබුණ නිසා වියඝීයයේ බලයෙන් සසර ගෙවාගන්නට පුළුවන්වුණා නම් අද දවසේ දී වියඝීය කළොත් ඔබට ත්, මට ත් මේ මගේ බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ශාසනයෙන් ප්‍රයෝජනයක් ගන්නට බැරි නැහැ. පුළුවන් ම යි.

එද ඒ සෝනාවට ත් නිවන් දැකින්න හේතුසම්පත් තියෙනවා කියලා පැත්තකට වෙලා හිටියා නම් නිවන් දැකින්නේ නැහැ. ඉඳගෙන-හිටගෙන-නිදගෙන-ඇවිදින සතර ඉරියව්වේ ම වියඝීය කළ නිසා ම යි එතුමිය සසරෙන් මිදුණේ. බොහෝ දේ නෙවෙයි ඔනෑ. බොහෝ ගැඹුර නෙවෙයි ඔනෑ. කැපකිරීම යි ඔනෑ වුණේ. ඒ නිසා එබඳු උත්සාහයක්, වියඝීයක් තිබුණොත් අපටත් සසරෙන් මිදීගන්නට පුළුවන්. ඒ සඳහා සෑම දෙනා ම උත්සාහවත් වෙන්න කියන එක මතක් කරමින් මම මාතෘකා කළ සතිපට්ඨානයට අදාල දහම් කරුණු ටිකක් මම මෙතැන ඉඳලා කියලා දෙනවා.

සමහර විට ටිකක් වෙලා යන්නටත් පුළුවන්. ඒ වාගේ ම මෙතැන ඉඳලා කියලා දෙන ටික ටිකක් ගැඹුරු යි. 'මේ දුක්සහගත සසර ගෙවාගන්නට අනේ අපට මේ අවස්ථාව

අවස්ථාවක් වේවා' කියන සිත් ඇතිව ඉතාමත් ම ඕනෑකමින් අහන්න කියලා මම මේ හැමෝට ම මතක් කරනවා.

පින්වතුනි, මම මාතෘකා වශයෙන් තැබුවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මගට ජනපදයේ වැඩවසන කාලයේ කුරුටු වාසීන් වෙනුවෙන් දේශනා කළ මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ⁹ චිත්තානුපස්සනාව යි. සිත අනුව බලන හැටි යි. මම ඔයිට ඉස්සෙල්ලා දේශනාවල කායානුපස්සනාව කය අනුව බලන හැටි ත්, වේදනානුපස්සනාව වේදනාව අනුව බලන හැටි ත් පෙන්නුවා. අද මම විස්තර කරන්නේ චිත්තානුපස්සනාව යි.

හැබැයි, තව කරුණක් මතක් කරන්නට තියෙනවා. පොඩ්ඩක් වෙලා යයි. මේක අතිශය ම වටිනවා, වැදගත්.

මේ මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය, සත්‍යයන් අතරින් ගත්තහම මාගී සත්‍යයට අයිති සූත්‍ර දේශනාවක්. දුක්ඛනිරෝධගාමිණී පටිපදාවට යි අයිති. ඒ කියන්නේ දුක දූකලා, දුක ඇතිවීම දූකලා, දුක නැතිවීම දූකප්‍ර කෙනෙක් විසින් ඒ දුක්ඛ නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කිරීම සඳහා කළ යුතු වැඩ පිළිවෙළක් තියෙන්නේ.

- ඉතින් කළ යුතු වැඩ පිළිවෙළ කියලා තේරුමක් නැහැ ඤාත් ඤාත් කටයුතු නිරෝධය කියන්නේ මොකක් ද කියන එක පෙන්න්නේ නැතිව.
- ඤාත් ඤාත් කටයුතු නිරෝධය පෙන්න්න විදියක් නැහැ දුක ඇතිවෙව්වි හේතුව පෙන්න්නේ නැතිව.
- දුක ඇතිවෙන හේතුව පෙන්න්නට විදියක් නැහැ දුක කියන එක පෙන්න්නේ නැතුව.

ඉතින් ඒ නිසා මේ දුක්ඛ-සමුදය-නිරෝධ-මාගී කියන චතුරාර්ය්‍යසත්‍යය අවබෝධවුණොත් මේ දුක් සහගත සසර අවසන්. නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට ඒක අමාරු නැහැ, අපහසු නැහැ.

⁹ බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටකය - දීඝ නිකාය (2) 436 පිටුව.

මේ සතරසතිපට්ඨානය වඩන්නට ඕනෑ දුක්ඛ-සමුදය-නිරෝධ-මාගී කියන චතුරායථී සත්‍යයේ සත්‍ය ඥානය ඇති කෙනා යි. එතකොට තව පැත්තකින් ගත්තා ම බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ත්‍රිපිටකයේ සංයුක්ත නිකායේ, පහේ, එකේ, බාහිය සූත්‍රය, හික්ඛු සූත්‍රය වගේ සූත්‍රවල පෙන්නනවා සතිපට්ඨාන භාවනාව කරන්නට සුදුසු කෙනා කවුද කියලා. දිට්ඨිය ඍජු කරගෙන, ශීලයක පිහිටලා, ඍජු වූ දිට්ඨියක් ඇතුව, ශීලයක පිහිටි කෙනා සුදුසු යි සතිපට්ඨාන භාවනාව කරන්න.

ඍජු වූ දිට්ඨියක් ඇති : මොකක් ද ඍජු වූ දිට්ඨිය? ඍජු වූ දිට්ඨිය කියලා කියන්නේ දර්ශන සම්පත්තියෙන් යුක්ත කෙනාට යි. සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන මෙන් මේ කෙලෙස් ටික දුරුවෙන්නේ දර්ශනයකින්. ඒ කෙලෙස් ටික කිසි ම කලෙක, කවමදවත්, කෙනෙකුට දර්ශනයකින් තොරව අයිත් කරන්නට පුළුවන්කමක් නැහැ. දර්ශනයකින් ම ඒ කෙලේසය නැතිවෙනවා කියන එක ධර්මාවයක්. ඒකටත් හේතුවක් තියෙයි. සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන කොට අපි චූට්ටක්වත් පොතපතට විතරක් සීමාවෙන්නට ඕනෑ නැහැ. න්‍යායයකට සීමාවෙන්න ඕනෑ නැහැ. අපි වර්තමාන විද්‍යාමාන අපේ ජීවිතයෙන් ම අපි දහම සොයා ගනිමු.

මේ හැමෝට ම තේරෙනවා නේ ද මේ 'මම' ඉන්නවා කියලා. 'මම' පුද්ගලයෙක් කියලාත් තේරෙනවා. මම කියන්නේ කෙනා කෙනා තමන්ව තේරුම්ගන්න. තමන්ට තමන් සත්ත්වයෙක් කියලාත් තේරෙනවා. තමන් පුද්ගලයෙක් කියලාත් තේරෙනවා. තමන් තව කෙනෙක්, සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් බව තේරෙනවා. තව සත්ත්වයින්, පුද්ගලයින් ඉන්නවා කියලාත් තේරෙනවා.

එතකොට මේ ඉන්නා තමන්, මේ ඉන්නා 'මම', මේ ඉන්නා පුද්ගලයා, කොහේ ඉදන් ද ආවේ, කොහාට ද යන්නේ, කියලා

අදහසක් ඇතිවෙනවා නම් නිරායාසයෙන් ම යි ඇතිවෙන්නේ. ඇයි මේ කෙනෙක් ඉන්නවා පෙනෙනවා. මේ 'මම' ඉන්නවා කියලා තමන්ට තේරෙනවා. තමන් ඉන්නවා කියලා. තමන් සත්ත්වයෙක් කියලාත් තේරෙනවා. තමන් පුද්ගලයෙක් කියලාත් තේරෙනවා.

ඉතින් ඒ ඉන්නා පුද්ගලයා රූපය වෙන්නට ඕනෑ. එක්කෝ වේදනාව විඳින එකේ වෙන්නට ඕනෑ. එක්කෝ සඤ්ඤාව (හඳුනන එක) වෙන්නට ඕනෑ. එක්කෝ සංඛාරය (සිතන එක) වෙන්නට ඕනෑ. එක්කෝ විඤ්ඤාණය වෙන්නට ඕනෑ. ඔය ටිකේ වෙන්නට ඇති කියන අදහසින් තමයි සක්කායදිට්ඨියට අනුවෙන්නේ.

එහෙම නැතිනම් ඒ ඉන්න 'මම' පෙර කොහේ හරි ඉන්නට ඇති. හිටියා නම් කොහේ ඉන්නට ඇත් ද? කොහොම ඉන්නට ඇත් ද? මොන මොන විදියට ඉන්නට ඇත් ද කියන අදහස එනවා ම යි. ඉතින් ඒ ඉන්නා 'මම' මැරිලා කොහේ යයි ද? කොහාට යයි ද කියලා සාධාරණ සැකයක් එනවා ම යි. සක්කායදිට්ඨි-විචිකිචිඡා කියලා කිව්වේ වෙන මොකවත් නෙවෙයි, ඔබ තුළත්, මා තුළත් විද්‍යමාන මේ ගතිය යි.

එහෙම පෙර, අපර දිගට සැකයක් ආවේ ත්, දැන් රූප-වේදනා-සංඤ-සංඛාර කියන ටික සත්ත්වයෙක්-පුද්ගලයෙක්-ආත්මයක් හැටියට අරගෙන සක්කායදිට්ඨියට අනුවුනොත් වෙන මොකුත් හින්දා නෙවෙයි, මේ තමන්ව පෙනෙනවා. 'මම' ඉන්නවා කියලා තේරෙනවා. 'මම' සත්ත්වයෙක් කියලාත් තේරෙනවා.

හැබැයි මේ ඉන්න 'කෙනා' හැදුණේ කොහොම ද කියන එක දන්නේ නැහැ. ඒ හිඤ යි මේ ප්‍රශ්නය ඇතිකළේ. තමන්ට තමන්ව පෙනෙනවා. තමනුත් ඉන්නවා. සත්ත්වයෙක් තමන් කියලා තේරෙනවා. හැබැයි මේක ඇතිවුණේ කොහොම ද කියලා එයා දන්නේ නැතිනම්, මේ මාව, මේ සත්ත්වයා, මේ

පුද්ගලයා හටගත්ත හැටි දන්නේ නැතිනම්, නිරායාසයෙන් ම යි, 'මේ ඉන්නා පුද්ගලයා කොහේ හරි ඉඳලා එන්නට ඇති. කොහාට හරි යයි' කියන ප්‍රශ්නය ඇතිවෙනවා නම් ඇතිවෙන්නේ.

ඒ වාගේ ම සක්කායදිට්ඨිය රූපය හෝ එහෙනම් 'මම', වේදනාව 'මම', සඤ්ඤ-සංඛාර-විඤ්ඤාණ 'මම' හෝ ඒවා ඇසුරුකරගෙන 'මම' හෝ වෙන්නට ඇති යි කියන දෘෂ්ඨිය ඇතිවෙන්නේ නිරායාසයෙන් ම යි. ඔන්න ඕකයි ඔය දර්ශනය නැතිවුණාම තියෙන ප්‍රශ්නය. ඕක ගෙවෙන්නෙ දර්ශනයකින්. ඒ දර්ශනයට කලින් - මට ටිකක් වෙලාව යයි. හැබැයි හොඳට අහගෙන ඉන්න.

මේ දීර්ඝ සංසාරයට සාපේක්ෂව මේක දීර්ඝ කාලයක් නෙවෙයි. එව්වර අපි දුක් විඳලා තියෙයි. මම වෙනුවෙන් නෙවෙයි, ඔය ඇත්තත් වෙනුවෙන් ම යි ඉන්න කියන්නේ. හොඳට අහන්න. ඔය ඇත්තත්ගේ ජීවිතයට අතිශය යහපතක් වෙයි. මේ ටික පැහැදිලි කරලා දෙන්නට ඉස්සෙල්ලා මම පොඩි උපමාවක් කියනවා. ඉස්සරවෙලා මේ උපමාවේ හොඳට දක්‍ෂයෙක් වෙන්නට. හොඳට දක්‍ෂයෙක් වෙන්න.

මේ ලෝකයේ තියෙනවා සුවඳවත් මල්. දස් මලක් හරි, නා මලක් හරි ගන්න. මල ගත්තොත් හරි සුවඳ යි. සුවඳවත් මල් නැහැ කියා කිව්වොත් බොරුවක්. සුවඳවත් මල් තියෙයි. දුන් අපි මේක සොයමු පොඩ්ඩක්. මල සුවඳ යි. හැබැයි සුවඳ අයිති මලේ කොතැනට ද කියලා අපි සෙව්වොත් : එක පෙත්තක් ගලවලා ගන්නවා. මේ වාගේ පෙත්තෙන් පෙත්ත, පෙත්තෙන් පෙත්ත ගත්තොත්

- මේ පෙනිවලට අයිති ද සුවඳ? නැහැ.
- ඊට පස්සේ රේණුවලට අයිති ද සුවඳ? නැහැ.

- පෙනී යී රේණු යී තියෙන කෙමියට අයිති ද සුවද? නැහැ.
- එහෙනම් නැට්ටට? ඒත් නැහැ.
- එහෙනම් ගහට? නැහැ.

මල් ගහක් හැඳුණා. ගහේ නැට්ටක් හැඳුණා. නැට්ටේ කෙමියක් හැඳුණා. කෙමියේ මල් පෙනී යී, රේණු යී හැඳෙන කොට ම, ඒ නිසා ම හටගත්ත සුවද ඒ ටිකම අල්ලා ගන්නවා. කෙමිය යී, පෙනී යී, රේණු යී ටික පිරෙන කොට හැඳෙන කොට ම මලෙන් සුවද හමනවා. හමන සුවද, ඒ සුවද ඇතිකරපු මල් පෙනී-රේණු-කෙමිය කියන ටික ම අල්ලාගත්තේ නැතිනම් සුවද ඇති මලක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. අපට සුවදවත් ම මලක් ම හම්බවෙනවා. හැබැයි සුවද ඇති මලට සුවද කොහෙන් ද ගෙනාවේ? ඒ මලෙන් ම යී. ඒ මලෙන් ම හටගත්ත සුවද, ඒ මල ම අල්ලාගෙන පවතිනවා. ඒ මලේ එක රේණුවක්වත්, පෙත්තක්වත්, කෙමියවත් නැට්ටවත් නෙවෙයි. අමුතු අද්භූත ආශ්චේයයී ම සිද්ධියක්. එහෙම තියෙයි.

මල නිසා හටගත්ත සුවද ඒ මල ම අල්ලාගත්තහම සුවද කොහෙන් ද හටගත්තේ? කොහේ ද පිහිටියේ කියලා ඇහුවොත් කියන්නට වෙයි අපට, රේණු-පෙනී-කෙමිය-නැට්ට-ගහ ඔය ටික නිසා යී. ගහ කොහෙන් ද කියලා ඇහුවොත් අපට යන්නට වෙනවා ඒ පැත්තට. එයට ඉස්සෙල්ල ගහක ඇටයකින් - අපට යන්නට වෙනවා එහා පැත්තට.

- එයට ඉස්සෙල්ලා ගහක ඇටයකින් තමයි මේ ගහ හැඳුණේ.
- ඒ ගහේ හැඳුණා අත්තක්.
- අත්තේ හැඳුණා නැට්ටක්.
- නැට්ටේ හැඳුණා මල් කෙමියක්.
- ඒකේ තමයි මේ පෙනී-රේණු ටික තියෙන්නේ.

★ පිරිනෙක කොට ම සුවඳ එනවා කියන එකට මොකුත් කරන්නට ඕනේ නැහැ. කවුරුවත් ගේන්නට ඕනේ නැහැ. ධර්මතාවයක්.

මේ මලට සුවඳ එනා පැත්තේ මලෙන් ආවා ද කියලා හොඳට බලන්න. මේ මලේ සුවඳ එනා පැත්තේ මලෙන් ගත්තා ද? නැහැ. එනා පැත්තේ මලෙන් සුවඳ ටිකක් හරි මේකට ආවා ද? නැහැ. එහෙම නො පැමිණ, නො ගෙන ම හැබැයි පටිච්චසමුප්පාදයක් වුණා. ඒ මල හේතුවුණා ඇටයක් හදන්නට. ඇටය හේතුවුණා ගහක් හදන්නට. ගහ නැට්ටක් හැදුවා. නැට්ටේ කෙමියක් හැදුණා. කෙමියේ මල් පෙති හැදුණා. සුවඳ ආවා. ඒ සුවඳ ඒ හදපු ටිකම අල්ලාගත්තහම සුවඳවත් මලක්.

හොඳට මතක තබාගන්න, මේ මලේ සුවඳ තියෙන්නේ මල් පෙති-රේණු-කෙමිය ඔය ටික තියෙනකම් විතරයි. පෙති හැලෙන කොට, රේණු වැටෙන කොට, කෙමිය ගැලවිලා වැටෙන කොට ඒ එක්ක ම සුවඳත් නැතිවෙනවා. හැබැයි මලත් එක්ක ම සුවඳ පවතිනවා. සුවඳත් එක්ක ම මල පවතිද්දී ඔය මලේ ඇට මුහුකුරණවා මලේ පෙති-රේණු-නටුව හැලෙන කොට. සුවඳත් ඒ එක්ක ම අවසන් වෙනවා.

හැබැයි ඒ මලේ මෝරපු තව ඇටයක් ආයෙ ත් තව ගහක් හදනවා. ඒ ගහ ත් අත්තක් හැදෙයි. නැට්ටක් හැදෙයි. කෙමිය හැදෙයි. පෙති-රේණු හැදෙන කොට ඒකත් අර විදියට ම සුවඳවත්වෙයි.

දැන් මේ මලේ සුවඳ දගමයක්වත් එනා මලට ගියා ද? නැහැ. හැමදම අතීතයේ ත් සුවඳවත් මල් ලෝකයේ තිබුණා. දැනුත් සුවඳවත් මල් තියෙනවා. අනාගතයට ත් මේ ලෝකයේ

ඉතාමත්ම සුවඳති මල් පිපෙයි. කිසිම දවසක අතීත මලක සුවඳ වර්තමාන මලට ගෙනාවේ නැහැ. වර්තමාන මලේ සුවඳ අනාගත මලට යන්නේ නැහැ. සෑමද ම ඒ මල් ටික ඇසුරුකරගෙන පවතින සුවඳ, ඒ පෙනී රේණු ටිකත් එක්ක ම සුවඳ අවසන් වෙනවා. හැබැයි ඒ මලෙන් හැඳුණු ඇටයක් තමයි පැල වෙන්නේ. සුවඳේ ගනුදෙනුවක් නැහැ. සුවඳ යන්නේ නැහැ.

ඔබට ගැඹුරු පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය කියලා දෙන්න මම ගත්තා සරල උපමාවක්.

මලක තියෙන සුවඳට මම අද දවසේ දී උපමා කරන්නේ ඔබගේ ජීවිතය යි. මේ 'මම' කියනකම යි. මේ සත්ත්වයා කියන හැඟීම යි. මේ පුද්ගලයා කියන හැඟීම යි. 'මම' කියන හැඟීම ඔබ ගාව අද තියෙනවා. මේ 'මම' කියලා, මේ පුද්ගලයෙක් කියලා, මේ සත්ත්වයෙක් කියලා කියන හැඟීම ඔබට හිතෙනවා නේ.

ඔය හැඟීම කොහේද උපන්නේ?

එක්කුං ලොකෙ පිය රූපං සාන රූපං එන්චෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එසු නිව්සමානා නිව්සති. මේ 'මම', පුද්ගලයා, සත්ත්වයා කියන මේ හැඟීම ඉපදුණේ පුරාණ කමියට හටගන්නා විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන ධර්මතා පහ නිසා ම හටගෙන ඒ ධර්මතා පහ ම ඇසුරුකරන, තණ්හාවට යි. මලේ පෙනි-රේණු-කෙමිය-නැට්ට-ගහ වගේ උපමා කළේ මම පුරාණ කමියට හටගත්ත විඤ්ඤුණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන ධර්මතා පහ යි. මේ විපාක ස්කන්ධ පහ හැදෙන කොට ම එස්ස පච්චයා වෙදනා කියන ධර්මතාවය අපි උපදින කොට ම ඒක රස විඳගැනීම අනුව බලන පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙලා ඒ පුද්ගලයා ඒ ටික ම අල්ලාගන්නවා කියන එක ධර්මතාවයක්.

කිසි ම වේලාවක මලේ සුවඳ කොහෙන්වත් ආවේ නැහැ. අර ටික නිසා ම හටගෙන ඒ ටික ම අල්ලාගන්නා වාගේ පුරාණ කමියට හටගත්ත විපාක ස්කන්ධ ටිකේ (මම මේක රළු වශයෙන්, දළ වශයෙන් කියන්නේ. එකින් එක මට විස්තර කළ හැකි යි. එහෙම වුණොත් එළිවෙනකම් බණ අහන්න වෙයි. අද දළ ටිකක් කියන්නම්. පස්සේ මම කාලයක දී එකින් එක තෝරලා දෙන්නම්.)

- මේ විපාක ස්කන්ධ ටික, ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය හේතුවුනා, කය නාම-රූප ආදී භාවයෙන් මිශ්‍රවෙන්නට.
- විඤ්ඤාණය නාම-රූප වෙනවා.
- ඒක හේතුවුණා ඇස-කන-නාසය-දිව-ශරීරය කියන ආයතන ටික හැදෙන්නට.
- ආයතන ටික හේතුවුනා රූප-ශබ්ද-ගන්ධ කියන බාහිර අරමුණු ස්පඨී වෙන්නට.
- ස්පඨී වෙච්ච එක හේතුවුණා සැප හෝ දුක් හෝ කියන වේදනාවක් එන්න.
- ★ අන්න ඒ වේදනාව ඇතිවෙනවාත් එක්ක ම වේදනාවේ රස විඳගැනීම අනුව බලන පුද්ගලභාවය, රස විඳ ගැනීම අනුව බලනකම ම පුද්ගලභාවය නිර්මාණය යි. ඒක ධර්මතාවයක්.

අර ටික සම්පූර්ණවෙන කොට සුවඳ කවුරුවත් ගෙනාවේ වත්, දෙවියෙක් මැව්වේ වත් නැතිව උපදිනවා කියන එක ධර්මතාවයක් වගේ, රස විඳ ගැනීම අනුව බලන තණ්හාව, පුද්ගලභාවය තියෙන්නේ තණ්හාවේ යි. ඒ ටික නිසා ම ඇතිවෙලා, ඒ ටික ම අල්ලාගන්නවා.

දැන් මේ ස්කන්ධ ටික නිසා ම හටගත්ත පුද්ගල බව ස්කන්ධ ටික ම අල්ලාගන්නාම රූපය ද 'මම' කියලා බැලුවත් නැහැ. අර සුවඳ මල්පෙත්ත ද, කෙමිය ද, රේණු ද කියලා එකින් එක

බැලුවොත් ඒ එකකවත් සුවඳ නැහැ. හැබැයි ඒ ටික නිසා ම හටගෙන ඒ ටික ම අල්ලාගත්තා වගේ 'මම' කියනකම, සත්කියා කියනකම, රූපය ද? නැහැ, වේදනාව ද? නැහැ, සංඥාව ද? නැහැ, සංඛාරය ද? නැහැ, විඤ්ඤාණය ද? නැහැ. එකක්වත් නැහැ. හැබැයි ඒ ටික නිසා ම හටගත්ත පුද්ගලභාවය ඒ ටික ම අල්ලාගත්තහම සෑමද ම ආත්මභාවයක් තියෙයි. සෑමද ම සුවඳවත් මලක් තියෙනවා. වගේ සෑමද ම පුද්ගලයෙක් ඉඳියි.

මේ පුද්ගලයාට, සත්කියාට හේතුව මොකක් ද? වේදනාවේ රස විඳ ගැනීම අනුව බලන තණ්හාව යි. වේදනාවට හේතුව ස්පඨිය යි. ස්පඨියට හේතුව ආයතන යි. ආයතනවලට හේතුව නාමරූප යි. නාමරූපවලට හේතුව විඤ්ඤාණය යි.

විඤ්ඤාණයට හේතුව? ආන්ත අනික් පැත්තේ ගහට යන්න වෙනවා. මේ ගහට හේතුව මොකක් ද? අනික් පැත්තේ ගසේ ඇටයකින් වගේ, ප්‍රතිසන්ධි සිත, පෙර ජීවිතයේ කමීයකිනු යි, පෙර ජීවිතයේ කමීය නිසා යි. ඒ නිසා යි නාම රූප. ඒ නිසා යි ආයතන. ඒ නිසා යි ස්පඨිය. ඒ නිසා යි වේදනාව. වේදනාව ඇතිවෙන කොට ම තණ්හාව ඉපදිලා පුද්ගලභාවය ඇතිවෙනවා.

දැන් මේ ස්කන්ධ ටික තියෙන තාක් පුද්ගලයා ඉන්නවා. මල්පෙති-කෙමිය-රේණු ඇතිතාක් සුවඳ තියෙනවා වාගේ යම් කලෙක පෙති-රේණු-කෙමිය හැලෙන දවසට යි සුවඳ ඉවරවෙන්නේ. ඒ වාගේ මේ රූප-වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටික පවතින තාක් 'මම' ඉන්නවා. මේ පුද්ගලයා ඉන්නවා. සත්කියා ඉන්නවා. මේ ටික නැතිවෙන දවසට පුද්ගලයාත් නැහැ. හැබැයි මෙහෙම වෙද්දී සුවඳ, පෙති-රේණු ටික නිසා උපන්න සුවඳ ඒක ම ඇසුරු කරගෙන පවතිද්දී මල මුහුකුරලා ඇට මෝරනවා වාගේ, මේ ස්කන්ධ ටික නිසා ම හටගත්ත 'මම' ස්කන්ධ ටික ම ඇසුරකරගෙන ජීවත්වෙන කොට

කමී රැස්වෙනවා. පුද්ගලයා පුඤ්ඤභිසංඛාර-අපුඤ්ඤභිසංඛාර-ආනෙඤ්ජාභිසංඛාර රැස්කරගන්නවා. ස්කන්ධ ටික ඉවර වෙන කොට පෙනි හැලෙන කොට සුවඳත් ඉවර යි වාගේ ස්කන්ධ ටික ඉවර වෙන කොට මේ 'මම' ත් ඉවර යි. මේ සත්ත්වයාත් ඉවර යි. පුද්ගලභාවයත් ඉවර යි.

හැබැයි මෙතැන කරපු මේ කමීය හේතුවෙනවා නැවතත් ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයක් ඇතිවෙන්නට. ආයෙත් නාම-රූප වෙලා ආයතන ඇතිවෙලා, ස්පඨී වෙලා, වේදනාව ඇතිවෙන කොට ම, ආයෙත් තණ්හාව ඇතිවෙලා, පුද්ගලභාවය ඇතිවෙලා, ආයෙත් පුද්ගලභාවය ඇසුරුකරනවා. අර සුවඳ වාගේ අතීතයේ හිටපු කිසි ම කෙනෙක් මෙතැනට ආවේවත්, මෙතැනට අතීතයෙන් කෙනෙක් ආවේවත්, අතීතයෙන් කෙනෙක් මෙහාට ආවේවත්, එහෙත් මෙහාට මොනවත් ගත්තේවත් නැතිව මේ 'මම' කියන පුද්ගලයා, අද 'මම' කියන කියන හැඟීම, මේ පුද්ගලයා මෙතැනින් එහාට යන්නේ ත් නැතිව, මෙහෙත් යමක් එතැනින් ගන්නේ ත් නැතිව, ලෝකයේ පටිච්චසමුප්පාදයක් සිද්ධවෙනවා.

සැමදම සුවඳවත් මල් තිබුණා වාගේ අතීතයේදී ත් 'මම' හිටියා. එද ත් ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස් අනන්ත අපරිමාණ දුක් වින්ද. අද ත් 'මම' ඉන්නවා. අද ත් 'මම' ඉපදීමේ-ලෙඩවීමේ-මහළුවීමේ දුක්-අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ-ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ-සිතන බලාපොරොත්තු වෙන දේ නො ලැබීමේ දුක් අද ත් විදිනවා. අනාගතයට ත් මේ විදියට ම ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දෙමිනස්වලින් හිස් නැහැ.

හැබැයි කිසි ම කලෙක අතීතයේ ඉඳන් ආවේවත්, අනාගතයට යන්නේවත් නැති පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධියක් වෙයි. මතක තබා ගන්න : අතීතයේ දී සුවඳවත් මල් රාශියක් තිබුණා. දැනුත් අතිශයින් ම සුවඳවත් මල් තියෙයි. අනාගතයටත් සුවඳවත් මල් තියෙයි. කිසිම කලෙක පෙර ගසේ සුවඳෙන් චුට්ටක්වත් මේ මල සුවඳ කරන්නේ නැහැ. මේ මලේ සුවඳ චුට්ටක්වත් අනාගත මල

සුවඳ කරන්නේ ත් නැහැ. හැබැයි සෑමදමත් සුවඳවත් මල් ලෝකයේ තියෙයි. ඒ වාගේ අතීතයේ දුක් වින්ද 'මම' වූට්ටක්වත් මෙතැනටවත්, මෙතැන දුක් විදින 'මම' අනාගතයට යෑමක්වත් වෙන්නේ නැහැ.

මෙන්න මේ පටිච්චසමුප්පාදය අවබෝධ වුණොත් එයාට තේරෙනවා :

- ජාති කියන මේ මාගේ ඉපදීම වුණේ මොකක් නිසා ද? තණ්හා-උපාදාන-භව කියන මේ කෙලෙස් ටික නිසා යි ජාතිය, පුද්ගලභාවය වුණේ.
- තණ්හා-උපාදාන-භව කියන කෙලෙස් ටික ඇතිවුනේ කොහෙ ද? විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වේදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටිකේ යි.
- විපාක ස්කන්ධ ටික ඇතිවුණේ මොකෙන් ද? පෙර අවිද්‍යා-කමීයෙන්.

පෙර අවිද්‍යා-කමීයට විපාක ස්කන්ධ ටිකක් ඇතිවෙලා, විපාක ස්කන්ධ ටිකට කෙලෙස් ටික යෙදුණ ගමන් පුද්ගලයා ඇතිවුණා කියලා දකින කොට කියටවත් එහා 'මම' කොහේ ද හිටියේ කොහොම ඉන්නට ඇත් ද කියලා අතීතයට දුවන්නේ නැහැ.

අද ත් කමී රැස්වුණොත් අනාගතයට විපාක ස්කන්ධ හමිබවෙයි. විපාක ස්කන්ධ ටික හැදුණොත් අනාගතයට ත් ස්කන්ධ ටිකට කෙලෙස් යෙදෙයි. කෙලෙස් යෙදුණොත් පුද්ගලභාවය උපදිනවා කියලා දකින හින්දා අනාගතයටත් ජරා-මරණ දුක් හිස් නැහැ කියලා දකිනවා. හැබැයි මෙහේ ඉඳලා ගියා කියලා දකින්නේ නැහැ.

මලේ උපමෙය්‍ය ඕකට ගැඹුරු නම්, උපමාව තුන් හතර සැරයක් හරහා එහාට මෙහාට යන්න. මලේ උපමාව අරගෙන, කිසි ම දවසක මේ මලේ සුවඳ කොහේ තියෙන්නට ඇත් ද? තිබුණා නම් මොන විදියට තියෙන්න ඇත් ද? මොන විදියට වෙලා,

මොන විදියට තිබිලා, මොන විදියට සුවඳ මෙතැනට එන්න ඇත් ද කියලා ඔබට ප්‍රශ්නාර්ථයක් එයි ද කියලා බලන්න. එන්නේ නැහැ.

මේ සුවඳ අනාගතයේ මලකට යයි ද? යනවා නම් කොහොම යයි ද? මොන විදියට යයි ද? කියලා ඔබට ප්‍රශ්නාර්ථයක් එයි ද කියලා බලන්න. එන්නේ නැහැ. හැබැයි ඔබ දන්නවා පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධියක්. සුවඳ ඇති මලුත් තියෙයි. හැබැයි සුවඳ කොහොටුවත් ගිහිල්ලාත් නැහැ. ගෙනැල්ලාත් නැහැ. ඒ වාගේ ම ජරා-මරණ දුක් විඳින පුද්ගලයෙකුත් පෙනෙයි. ඒ පුද්ගලයා කොහෙන්වත් ඇවිල්ලාවත්, කොහොටුවත් ගිහිල්ලාවත් නැහැ. හැබැයි පටිච්චසමුප්පාද ධර්මාවයක් පෙනෙයි. මෙන්න මේ දර්ශනය හොඳට පොලිෂ් වුනොත් පුද්ගලයා ඉපදෙන්නේ මෙන්න මෙහෙම යි කියලා දැක්කොත් සක්කායදිට්ඨිය හිටින්නේ නැහැ.

රූපය ද සත්තයා විඤ්ඤාණය ද සත්තයා කියලා ස්කන්ධ ටිකේ දිට්ඨි වශයෙන් ඇසුරු කරනවා කියන එක වෙන්තේත් නැහැ. ඒ ටික නිසා ම හටගත් කෙල්පය ඒක ඇසුරු කරන නිසා යි වෙන්තේ කියන නුවණ තියෙයි. පටිච්චසමුප්පාදයේ නුවණ හින්දා පුබ්බන්තෙ කංඛති අපරන්තෙ කංඛති හිටින්නේ නැහැ. 'මම' අතීතයේ හිටියා ද? හිටියා නම් කොහේ ඉන්නට ඇත් ද? කොහොම ඉන්නට ඇත් ද? මොන විදියට ඉන්නට ඇත් ද? කියලා අපරන්තයටවත්, 'මම' මැරිලා යයි ද, යනවා නම් කොහොට යයි ද? කියලා පුබ්බන්තයටවත්, අපරාන්තයටවත් දුවන්නේ නැහැ.

මෙන්න මේ දර්ශනයට කියනවා දිට්ඨි සම්පන්න යි කියලා. ඔන්න ඔය දර්ශනයට විතරම ම යි මේ ජාතිය ඇතිවෙන, පුද්ගලයා ඇතිවෙන, ඉන්නවා පුද්ගලයෙක් සත්තියෙක්. පෙනෙනවා. එයා ඇතිවෙච්චි හැටි දැක්ක, දකින

පටිච්චසමුප්පාදය හරහා දැක්ක, දකින කෙනෙකුට විතරම ම යි සක්කායදිට්ඨිය සහ විචිකිච්ඡාව නැතිවෙන්නේ.

රූපය කැඩුවා කියලා, වේදනා-සංඥා-සංඛාර-විඤ්ඤාණ ටික පහුරු ගැවා කියලා, සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන ටික නැතිවෙන්නේ නැහැ. මොකද, ඒවා ඇතුළේ තිබුණ ඒවා නො වන නිසා. මල් පෙත්තක් කඩලා, කුඩුකරලා බැලුවා කියලා සුවඳ අහුවෙන්නේ නැහැ. මොකද, ඒකේ නො තිබුණ නිසා යි.

සුවඳ කියන එක ඇතිවුනේ කොහොම ද කියන එක දකින්නට නම් පෙර ඇටයකින් හැදුණා ගහ ත්, ගහ නිසා හැදුණ අත්ත ත්, අත්තේ නැට්ට ත්, නැට්ටේ කෙමිය ත්, කෙමියේ මල ත් හැදුනා. මල් හින්දා රේණු හැදුණා. එතකොට ම ඇතිවෙච්චි සුවඳ මෙහෙම අල්ලාගෙන නේ ද කියලා මේ සිද්ධිය ම හිතන්නට වෙනවා. එකකින් විතරක් බලවත්ව බැහැ. පෙත්තක් හරි රේණුවක් හරි කඩලා, කුඩුකරලා ඉවරවෙලා සුවඳ කොහෙද තියෙන්නේ කියලා සෙව්වාට සොයන්නට බෑ වාගේ ස්කන්ධයක් පහුරුගැවා කියලා සක්කායදිට්ඨිය කියන එක අයින් කරන්න බැහැ. ඒක නැතිවෙන්නේ සක්කායදිට්ඨිය කියන්නේ පුද්ගලයෙක් අරභයා එන දර්ශනය දැක්ම පුද්ගලයා කියන එක ඇතිවුනේ මෙහෙම යි කියන සිද්ධියට යි.

මෙන්න මේ දර්ශනය ඇතිකරගත්තාට පස්සේ මේක පිරිසිඳ දකින තැනට, දැන් මේ අපි අනුමානයට අහලා දැනගත්තා නේ. නමුත් පෙනෙන්නේ නැහැ. හැබැයි 'මොකක්දෝ එකක් හාමුදුරුවෝ මතක් කෙරුවා කියනවා' වාගේ තැනකින් අනුමාන ඥානයක් තියෙයි.

දැන් එබඳු කෙනා සතිපට්ඨානයේ චිත්තානුපස්සනාව වඩන්න. කලින් මම කායානුපස්සනාව කළ නිසා වේදනානුපස්සනාව කළ නිසා, මේ චිත්තානුපස්සනාව යම්කිසි කෙනෙක් කළොත්

බොහොම ඉක්මණට නීවරණ ධර්ම දුරුවෙනවා. ඒ නීවරණ ධර්ම දුරුවෙව්වි කෙනාට සක්කායදිට්ඨි-විචිකිච්ඡා-සීලබ්බතපරාමාස කියන මේ තුන් සංයෝජනය ගෙවෙන පටිච්චසමුප්පාද දර්ශනය දකිනවා කියන එක අමාරු නෙවෙයි. සිත් උපද්දන්නවත් ඕනේ නැහැ. ඊට සිත නැඹුරු කිරීම ප්‍රමාණවත්. ඤාණිකව එයාට තේරෙනවා. අද මේ ටික කිව්වාට තේරෙන්නේ නැත්තේ ආවරණය ධර්ම වැඩි නිසා යි. ඒ නිසා ඔය ටික දැනගත්ත කෙනා සිත අනුව බලන එක කළ යුතු යි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා *චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී චිහරති ආනාපි සම්පජානො සනිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං* - මහණෙනි, කෙලෙස් තවන වැර ඇතුව. මනා නුවණින් යුක්තවූ සිතියෙන් ලෝභ-ද්වේශ දෙක හික්මෙන විදියට සිතෙහි සිත අනුව බලන්න. කොහොම ද බලන්නේ?

1. *සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තං ති පජානාති* - රාග සහිත සිත රාග සහිත සිත යි කියලා හොඳට නුවණින් දකිනවා.
2. *චිතරාගං වා චිත්තං චිතරාගං චිත්තං ති පජානාති* - මේ චිතරාග සිත යි කියලා ත් දකිනවා.
3. *සදෙසං වා චිත්තං සදෙසං චිත්තං ති පජානාති* - මේ ද්වේෂ සහගත සිත යි.
4. *චිතදෙසං වා චිත්තං චිතදෙසං චිත්තං ති පජානාති* - මේ චිත දෝෂ සිත යි.
5. *සමොහං වා චිත්තං සමොහං චිත්තං ති පජානාති* - මේ මෝහ සිත යි.
6. *චිතමොහං වා චිත්තං චිතමොහං චිත්තං ති පජානාති* - මේ මෝහය දුරුවෙව්වි සිත යි.
7. *සංඛිත්තං වා චිත්තං සංඛිත්තං චිත්තං ති පජානාති* - මේ හැකුළුණු සිතයි.
8. *චික්ඛිත්තං වා චිත්තං චික්ඛිත්තං චිත්තං ති පජානාති* - මේ විසුරුණු සිත යි.

9. මහග්ගනං වා චිත්තං මහග්ගනං චිත්තං ති පජානාති - මේ මහග්ගන සිත යි. මහත්වයට, විපුල බවට, ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට ගිය සිත යි.
10. අමහග්ගනං වා චිත්තං අමහග්ගනං චිත්තං ති පජානාති - මේ අමහග්ගන සිත යි. නො වැඩුණු, මහත් බවට නො ගිය සිත යි කියලා හඳුනාගන්නවා.
11. සඋත්තරං වා චිත්තං සඋත්තරං චිත්තං ති පජානාති - මේ සඋත්තර උතුම් සිත යි.
12. අනුත්තරං වා චිත්තං අනුත්තරං චිත්තං ති පජානාති - මේ අනුත්තර ඉතා උතුම් සිත යි.
13. සමාහිතං වා චිත්තං සමාහිතං චිත්තං ති පජානාති - මේ එකඟ වූ සිත යි.
14. අසමාහිතං වා චිත්තං අසමාහිතං චිත්තං ති පජානාති - මේ අසමාහිත එකඟ නො වූ සිත යි.
15. විමුත්තං වා චිත්තං විමුත්තං චිත්තං ති පජානාති - මේ කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුණු සිත යි.
16. අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තං ති පජානාති - මේ කෙලෙසුන්ගෙන් නො මිදුණු සිත යි

කියලා හඳුනාගන්නවා කියලා සිත් දහසයක් ගැන මාතෘකාව තියෙනවා.

අපි මෙව්වර කාලයක් සිතාගෙන සිටියේ චිත්තානුපස්සනාවට සිත් දහසයක් තියෙනවා කියලා යි. සිත් දහසයක් අනුව බලන්නට ඕනෑ කියලා යි. නමුත් ඒකේදී නුවණින් බැලිය යුතු පරියායක් තියෙනවා. චිත්තානුපස්සනාවේ බලන ආකාරයත්, ඒක බලන්නේ කුමණ අර්ථයක් සඳහා ද කියන එකත් තියෙනවා. ඒ ටික අතිශයින් ම වටිනවා. හැබැයි ඒ ටික පෙන්නන්නට මට මේ ටික කියලා ඉන්නට වෙනවා.

ඇත්තට ම මේ චිත්තානුපස්සනාවේ සිත් දහසයෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් විද්‍යමාන සිත් අට යි. ඉතිරි අට අර ඉහත කී සිත්

අටෙහි ගුණ අගුණ ගති යි. උද්‍යෝගයක් හැටියට ගත්තොත් අපි මේ සිත් ටිකෙන් රාග සහිත සිත, ද්වේෂ සහිත සිත, මෝහ සහිත සිත, හැකුළුණු සිත, විසිරුණු සිත කියන සිත් පහක් තියෙයි. අනෙක් පැත්තට එතැන ම තියෙනවා වීත රාග සිත, වීත දෝෂ සිත, වීත මෝහ සිත කියලා නික්ලේශී සිත් තුනක්. අට යි. කෙලෙස් සහගත යි නික්ලේශී සිත් අටේ දෙකට බෙදුවහම. තව පැත්තකින් ගත්තහම රාග-ද්වේෂ-මෝහ කියන තැන හැකුළුණු, විසිරුණු කියන තැන නීවරණ ධර්මතා පහ තියෙනවා. මේ සිත් පහේ. මෙතැන තියෙන්නේ නීවරණයන්ගෙන් මිදුණු සිත් තුන යි. මේ සිත් අට යි.

මය සිත් අටේ තමයි ගුණ අගුණ ගති ටිකක් තියෙනවා. මොකක් ද ගුණ අගුණ ගති අටක් තියෙනවා. මහග්ගත, අමහග්ගත, සළත්තර, අනුත්තර, සමාහිත, අසමාහිත, විමුක්ත, අවිමුක්ත. බලන්න එහෙම සිත් තියෙනවා ද කියලා.

මහග්ගත - අමහග්ගත :- එතකොට ගන්න, මහග්ගත කියලා කියන්නේ මහත්බවට, විපුලබවට, ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට ගිය සිත්. මහග්ගත සිත් හැටියට අපට හම්බ වෙන්නේ මොකක් ද? චිත්තරාශී, වීත දෝශී, වීත මෝහී කියාපු සිත් තුන යි. අමහග්ගත ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට නො ගිය, මහත්වයට නො ගිය, විපුලත්වයට නො ගිය සිත් හැටියට හම්බවෙන්නේ රාග සහිත සිත, දෝෂ සහිත සිත, මෝහ සහිත සිත, හැකුළුණු සිත, විසිරුණු සිත, මහග්ගත නො වන සිත.

සළත්තර - අනුත්තර :- සළත්තරං චිත්තං, අනුත්තරං චිත්තං - සළත්තර සිත් හැටියට හම්බවෙන්නේ රාග-ද්වේෂ-මෝහ-හැකුළුණු-විසිරුණු සිත්. අනුත්තර සිත් හැටියට හම්බවෙන්නේ චිත්තරාග, වීතදෝෂ, වීත මෝහ සිත්. එතැන දී සළත්තර කියන ධර්මය චිත්තක් වෙනසකට බෙදෙනවා. කාමභූමියට සාපේක්ෂව රූප-අරූප ධර්මයෝ අනුත්තර යි. කාමාවචර සළත්තර යි. කාමාවචර, රූපාවචර ධර්මයෝ සළත්තර යි. අරූපාවචර,

ලෝකෝත්තර අනුත්තර යි. කාමාවචර-රූපාවචර-අරූපාවචර සඋත්තර යි. ලෝකෝත්තර අනුත්තර යි කියලා අනුකූලව බෙදෙනවා.

සමාහිත - අසමාහිත :- ඊට පස්සේ සමාහිත-අසමාහිත කියන හේදය ගන්න. රාග සහිත සිත අසමාහිත සිතක්. ද්වේෂ සහිත සිත අසමාහිත සිතක්. මෝහ සහිත සිත අසමාහිත සිතක්. ඊගාවට සංඛිත්ත සිත, හැකුළුණු සිත, විසුරුණු සිත අසමාහිත සිතක්. සමාහිත සිත් කියලා කියන්නේ මොනවා ද? චීතරාග, චීතදෝෂ, චීතමෝහ.

විමුක්ත - අවිමුක්ත :- ඊට පස්සේ විමුක්තං වා විමුක්තං චිත්තං විමුක්ත සිත් අවිමුක්ත සිත්. රාග සහගත, දෝෂ සහගත, සරාග සිත, සදෝෂ සිත, මෝහ සිත, හැකුළුණු සිත, විසිරුණු සිත යන මේවා අවිමුක්ත සිත්, කෙලෙසුන්ගෙන් නො මිදුණු සිත්. චීතරාග, චීතදෝෂ, චීතමෝහ සිත් කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුණු සිත්.

අර සිත් අටේ ගුණාත්මක අට යි මේ. මට මේක විස්තර කරන්නට වෙනවා.

එතැන දී රාග සහිත සිත, රාග සහිත සිත යි කියලා හඳුනාගන්න. ඔය පින්වතුන්ට රූපයක් බලන කොට, ශබ්දයක් අහන කොට, චිත්තානුපස්සනාවෙන්, මේ සතිපට්ඨානයෙන් කරන ප්‍රධාන ම කෘත්‍යය හඳුනාගන්න. රූප-ශබ්ද-ගන්ධ-රස-පොච්ඨබ්බ-ධම්ම කියන බාහිර ආයතන අනුව විසිරිලා, පැතිරිලා තියෙන අපේ මනස සම්පූර්ණයෙන් ම නවත්වනවා මේ සතිපට්ඨානයෙන්. කායානුපස්සනාවෙන් එහෙම යි. වේදනානුපස්සනාවෙන් එහෙම යි. චිත්තානුපස්සනාවෙන් එහෙම යි.

ඔය ඇත්තන්ට අද දවසේ දී හම්බවෙන්නේ රාග සහගත සිතක් නෙවෙයි. 'මම ආදරය කරන ගැහැණු ළමයෙක්, ආදරය කරන පිරිමි ළමයෙක්, මම ආසා කරන ලස්සන මලක්' කියලා රාගය,

ඒ කියන්නේ කැමැත්තෙන් ඇලෙන්ට වස්තු යි ඔය පින්වතුන්ට හම්බවෙන්නේ. ඔය පින්වතුන් ලෝභ-ද්වේෂ දෙකට පත්වෙන්නේ කැමැත්තෙන් ඇලෙන බාහිර වස්තු හම්බවුණා ම යි. *විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං* - මේ සිත අනුව බලන්නට කියන්නේ ලෝභ-ද්වේෂ දෙක හික්මෙන්නට යි. කැමැති මලක්, කැමැති ළමයෙක් හම්බවුණාම ඇලෙනවා, ලෝභය එනවා. කැමැති මල, කැමැති ළමයා කැමැති සේ නො පවතින කොට අකැමැත්ත එනවා. ද්වේෂය එනවා. කැමැති, අකැමැති ද්‍රව්‍යයක් හම්බවෙන කොට ලෝභ-ද්වේශ දෙකට පත්වෙන එක වලක්වන්නට බැහැ.

ඔය පින්වතුන් විත්තානුපස්සනාව වඩනවා නම්, ඒක වෙන්නේ නැහැ, ඔය ඇත්තන්ව ලෝභ ද්වේශ දෙකට පත්වෙන්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ හරි ලස්සන යි කියලා කැමැත්තක් ඇතිවෙන කොට ම, 'දැන් මගේ සිත සරාග යි නේ ද' කියලා හඳුනාගත්තා නම් අර රූපය ලස්සන යි නෙවෙයි අර ගැණු ළමයා ලස්සන යි නෙවෙයි, අර පිරිමි ළමයා ලස්සනයි නෙවෙයි, ඒ රූපය නිසා, 'ලස්සන ගැහැණු ළමයා, ලස්සන පිරිමි ළමයා' කියන අදහසක් සිතේ ඇතිවෙලා නේ ද? *සරාගං වා වින්නං සරාගං වින්නං ති පජානාති.*

බාහිරයේ ඉඳලා ආධ්‍යාත්මිකයට ආපු ආධ්‍යාත්මික පැත්තේ කැමැති ගතිය ඇතිවෙලා කියන එක හඳුනාගන්න ගමන් ම ඇලෙන්නට, ගැටෙන්නට වස්තුවක් නිර්මාණය වෙන්නේ නැහැ. අද දවසේ දී ඔබට හම්බුවෙන්නේ *සදෙසං වා වින්නං* - ද්වේශය බාහිර. 'මම' අකැමැති අර මනුස්සයා, 'අකැමැති මනුස්සයාට හොඳ වැඩේ වුනේ' කියලා ලෝභය එන්නට පුළුවන්. 'අකැමැති මනුස්සයා මම හම්බවෙන්න එනවා' කියලා ද්වේෂය එන්නට පුළුවන්. අකැමැති කෙනෙක් නිසා ලෝභ-ද්වේශ දෙක ඇතිවෙනවා නම් විත්තානුපස්සනාව තියෙන්නේ - *විණෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං* - ලෝභ-ද්වේෂ දෙක හික්මවන්න යි. ඔබ එම රූපය දකින කොට අකැමැත්තක් එනවා කියන්නේ

‘අසවලා හොඳ නැහැ’ කියලා මේ සිත දැන් ද්වේශ සහගත යි නේ ද? සිතේ මේ ද්වේශය නේ ද කියලා ඔබ සිත අනුව බලනකම තිබුණා නම් ඔබට කිසි වෙලාවක අකැමැති ද්‍රව්‍යයක් නිර්මාණය වෙන්නේ නැහැ. ඔබට අකැමැති පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙන්නේ නැහැ.

ඒ රූපය නිසා අර පුද්ගලයා හොඳ නැහැ කියලා පටිඝ සිතක්, ද්වේශ සිතක්, සදේශ්සං වා චිත්තං සදේශ්සං චිත්තං ති පජානාති - මේ ද්වේශ සහගත සිත යි කියලා ටක් ගාලා හඳුනාගන්නවා නුවණින්. එහෙම වුණා නම්, ‘අර කෙනා හොඳ නැහැ. අර දේ හොඳ නෑ’ කියන තත්ත්වයට ඔබ පත්වෙන්නේ නැහැ. ඇලෙන්නට, ගැටෙන්නට දෙකට යන්නේ නැහැ. ඒකට යි මේ චිත්තානුපස්සනාව තියෙන්නේ. බාහිරට යන එකත් නතරවෙනවා. ලෝභ-ද්වේෂ දෙකත් අතහැරෙනවා. තමන් තුළ සිත එකඟ වෙනවා. ඒ එක්කම ඒ රාග සිතත්, ඒ ද්වේශ සිතත් ඔබ හඳුනනවා. මොකක් ද? තමන්ගේ සිත රාග යි කියලාත් හඳුනනවා. තමන්ගේ සිත ද්වේශ යි කියලාත් හඳුනනවා. ඒ වාගේ ම උපේක්ෂාවේ මෝහයේ තමන්ගේ සිත මෝහ යි කියලාත් හඳුනනවා. හඳුනාගත්තාම තියෙන්නේ බාහිර වස්තුවක් මත කැමැත්තෙන් හෝ අකැමැත්තෙන් හෝ මෝඩකමෙන් තමන්ව පැටලෙන එකෙන් අතහැරෙනවා.

ලෝභ-ද්වේශ දෙකට පත්වෙන එක නතරවෙනවා. බාහිර ආයතනයකට සිත විසිරෙන එක නතරවෙනවා. තමන් තුළ සිත පවතිනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි, ඒ සිත් එයා හඳුනාගන්නවා. මේ මට්ටම අමහග්ගත සිතක ලක්ෂණයක්. මහත් වූ ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට නො ගිය සිතක් නේ ද මේ. ඒ එක්ක ම සඋත්තර සිතක් නේ ද මේ. මේ රාග සිත, මේ ද්වේශ සිත අසමාහිත සිතක් නේ ද. මේ මට්ටම කෙලසුන්ගෙන් නො මිදුණ සිතක් නේ ද කියලා ත් හඳුනාගන්නවා.

මේ මට්ටමේ සිතක් පරිහරණය කරන තාක් මිදෙන්තේ නැහැ කෙලෙසුන්ගෙන්. අසමාහිත දෙයක් භාවිතා කරන තාක් සමාධිමත් වෙන්තේ නැහැ, මනස කියන එක තේරෙනවා එයාට. සලත්තර දෙයක් පරිහරණය කරන තාක් මේ සිත අනුත්තර වෙන්තේ නැහැ. අමහග්ගත සිතක් පරිහරණය කරන තාක් මහග්ගත වෙන්තේ නැහැ. ශ්‍රේෂ්ඨත්වයකට යන්නේ නැහැ. හොඳට තේරෙනවා.

ඒ එක්කම යම් වේලාවක දකින්න (කාල වේලා ගිය නිසා මම කෙටි කරන්නම්.)

මේ විදිය යි චිත්තානුපස්සනාවේ දී අර්ථය නිර්මාණය විය යුත්තේ. මේක කෙනෙකුට කායගතාසතියටත් වඩා සීඝ්‍රයෙන්, වේගයෙන් හොඳට කරන්න පුළුවන්. නැවක් ගිලෙන කොට, ගිලෙන වේලාවේ දී පිහිනන්ට පුරුදුවෙන්ත බැහැ. ඉස්සර වෙලා පුරුදුවෙලා ඉන්න වෙනවා. ඒ වාගේ ඔබට මනාපයක්, අමනාපයක් ඇතිවෙන වේලාවේ දී චිත්තානුපස්සනාව වඩනවා කියන එකකට පත්වෙන්ත බැහැ. ඔබ කලින් සිත අනුව බලන්න දවස පුරාවට ම උත්සාහවත් වෙලා, හුරු වෙලා තිබුණොත්, අදාල කාරණාවේ දී ඔබට බැරි නැහැ. ජීවිතයට මහා දුකක් එන තැනක දී දුකට පත්වෙන්තේ නැතුව, මේ සිත ද්වේශ යි නේ ද, සිතට අමනාපයක් ඇතිවෙලා නේ ද කියන එක සිහිකරගන්නට බැරි නැහැ.

මුළු ලෝකයක් ම තණ්හාවෙන් හරිතවෙලා මිරිකෙන අරමුණක් එද්දී ත් වුට්ටක්වත් බාහිර අරමුණකට නැමෙන්නේ නැතිව, 'මගේ සිත සරාග යි නේ ද' කියලා සිහි කිරීම් පමණකින් ම තමන් තුළ ම සිත නතරවෙන මට්ටමකට පත්වෙන මට්ටමක් ඔබට හැදුව හැකි යි.

හැබැයි ඔබ ගෙදර දෙපේ දී ත් ටික ටික, ටික ටික අභ්‍යාස කරන්නට හුරු වුණොත් බාහිර අරමුණු ටික නිසා රූප-ශබ්ද-

ගැටුණු-රස-පොට්ටියක නිසා තමන්ගේ සිතේ මෙ බඳු ගති යෙදෙනවා නේ ද කියන එක ටික ටික හුරු කළොත්, ඒ වෙනුවට මල හොඳයි, ළමයා හොඳයි, ගෙදර හොඳයි කියලා හොඳ-නරක දෙක බාහිරට භාරදෙන්නේ නැතුව බාහිර වස්තු හොඳ හා නරක කියන ආකාරයේ දැනුමක් තමන් තුළ ඉපදිලා. සිත් ඉපදිලා කියන එක ටික ටික, ටික ටික අභ්‍යාස කරන්නට හුරුවුණොත් තමයි ඔබට ජීවිතයේ පිහිටක් රැකවරණයක් ලැබෙන්නට අවශ්‍ය ම තැන දී ත් මේ ධර්මය පිහිටට එන්නේ.

ඔබ සිතාගන්නවා නම් 'අද පිහිනලා පුරුදුවෙන්න කම්මැලි යි. වතුරටත් බය යි. බෝට්ටුව පෙරළුණොත් ඉතින් එදට බැරියැ යි පිහිනන්නට පුරුදුවෙන්න, පීනන්න' කියලා හිතුවොත් එදට හම්බවෙන්නේ නැහැ. ගිලෙන්නට තමයි වෙන්නේ. කල් ඇතිව පුරුදු වෙන්නට වෙනවා වාගේ ඔබ සිත අනුව බලන්නට ටික ටික හරි පුරුදුවෙලා තිබුණොත් ජීවිතයේ අන්තිම මොහොතේ, මේකේ තියෙන වටිනාකම වෙන මොකුත් නෙවෙයි, මේ බොහෝ දේකට වඩා හරිම වටිනා ශ්‍රේෂ්ඨ දෙයක්.

මරණාසන්න මොහොතේ අන්තිම වුනි සිත ඔබට බලාගන්නට පුළුවන් නම් ඔබ ජීවිත ගෙවෙන කොට ජීවිත සමථ රහතන් වහන්සේ කෙනෙක් වෙන්නට පුළුවන්. ජීවිතය අවසන් වීම යි, පිරිනිවන් පෑම යි දෙක එකට වුණත් වෙන්න පුළුවන්.

මේ සතිපට්ඨානය කියන්නේ එව්වර ශ්‍රේෂ්ඨ තැනක්.

(ඒ නිසා දිගට විස්තර කරන්නට කාලය ගෙවිලා වැඩි යි. නැතිනම් මට එකින් එක එළිවෙනකම් වුණත් කියලා දෙන්න බොහෝම කරුණු තියෙන්නේ.) නමුත් මේ අනුසාරයෙන් දකින්න. මේ සිත අනුව බලන්න ඉස්සර වෙලා. සෑම කෙනෙක් ම කය අනුව, වේදනාව අනුව, බලන්නට වාගේ පරිමුඛ සනි. උපට්ඨපෙඤා. නාසිකග්ගයේ හෝ මුඛ නිමිත්තේ හොඳට සිහිය

පිහිටුවා ගන්න. තොල් දෙක ලග හෝ නාසය ගාව හොඳට සිහිය පිහිටුවා ගත්තාම, සිත අනුව බලන්නට පහසු යි. සිහිය පිහිටුවාගත්තේ නැති කෙනාට නුවණින් සිත අනුව බලනවා කියන එකක් කියටවත් වෙන්නේ නැහැ. මොකද, ඔබ සිහිය පිහිටුවාගත්තේ නැතිවුනා ම ඔබ බාහිර ආරම්භණය මත පතිත වෙලා ඉවර යි. ආයෙ බලන්නට ඉඩක් නැහැ.

සති නිමිත්තේ පරමුඛං සතිං උපට්ඨපෙක්ඛා නාසිකග්ගෙ වා මුඛ නිමිත්තෙ සිහිය පිහිටුවාගත්ත පමණකින් ම රූප-ශබ්ද-ගන්ධ-රස-පොට්ඨබ-ධම්ම යන බාහිර ආයතනයට පතිතවෙවිච්චි ඔබගේ මනස නතර කරනවා. පතිත නො වුණු, නො ඇළුණු මනසින් ඉන්නා ඔබට රූපාදී අරමුණු නිසා උපදින සිත හඳුනා ගන්නවා කියන එක අපහසු නැහැ.

නුවණින් බාහිර ආයතන ටිකට යන්න දෙන්නේ ම නැහැ. සිහිය පිහිටුවාගන්න කොට සිහිය චිත්ත ඒකග්ගතාවය ඇතිකරණවා. ඒක ඔබගේ සමාධිය යි. ලෝභ-ද්වේශ දෙක හික්මෙන විදියට නුවණින් සිත අනුව බලන එක ප්‍රඥාව යි. ඒක විදර්ශණාව යි. දෘෂ්ඨිය ඍජු කරගෙන, සීලයක පිහිටලා සතිපට්ඨානය වඩනවා කියන්නේ සමථ, විදර්ශණා වඩන කොට නිවරණ ධර්ම දුරුවෙනවා. ඔබ මේ 'මම' මේ පුද්ගලයා ඇතිවුණේ කොහොම ද කියන එක බලන්නට හිත නමන්ට විතර යි ඔනෑ. ඒක තේරෙන්නේ නැතිනම් මලේ උපමාවේ හොඳට දක්ෂ වෙන්න. කිහිප විටක් සිතලා ඒ විදියට ම බහාලන්ට මලේ සුවදට පුද්ගලයා උපමාකරගන්න. සුවද ඉපදිලා පැවැතුණු රේණු-නැටි ටික වාගේ විපාක ස්කන්ධ ටික බලන්න. ඒ ටිකට හේතුව අනෙක් ගහේ මලේ ඇටේ වාගේ පෙර ජීවිතයේ කම් ටික දකින්න.

මේ විදියට උපායශීලීව වේදනානුපස්සනාව අනුව බලමින් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය නුවණින් මෙනෙහි කර කර චිත්තානුපස්සනාව වඩ වඩා මේ විදියට කරන කොට විවේක නිශ්‍රිත, විරාග නිශ්‍රිත, නිරෝධ නිශ්‍රිත වොස්සග්ගපරිනාම කොට

විත්තානුපස්සනාව වඩනවා වෙනවා. ඒ ඔබ නොබෝ දිනකින් දිට්ඨිසම්පන්න කෙනෙක් වෙයි. නො වුණොත් තමයි පුද්ගලය. වෙනවා ම යි. මොකද, මේ පරියාය එබඳු පරියායක් නිසා යි.

ඉතින් එබඳු ආකාරයකට නුවණින් ධර්මය සම්මගණිය කරලා තමන්ගේ ජීවිතයට අනාථ ජීවිතයට සනාථ ධර්මයක් දිගන්නට උත්සාහවත් වෙන්න. ඒක ඔබට මේ ජීවිතයේ ම කරගත හැකි යි. කරගන්නට ලැබෙන්නට ඒ සඳහා මේ දේශනාව හේතු උපනිශ්‍රය වේවා!!!

සාදු! සාදු! සාදු!

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස ..... ///

“පුන චපරං, හික්ඛවේ, හික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති චතුසු අරියසච්චෙසු. කථඤ්ච පන, හික්ඛවේ, හික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති චතුසු අරියසච්චෙසුති” (මජ්ඣිම නිකාය මූලපරියාය වග්ග 1. 10 සතිපට්ඨාන සුත්‍රය පිටු 134)

සදා සුජනීය වන්දනීය මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි. ශ්‍රද්ධා බුද්ධිසම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි. මේ පින්වත් සියලු දෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්තේ හැම දෙනාම තම තමන් ලබනු මනුස්ස ජීවිතයේ හිස් නොවන උදාතර වූ උනාතර වූ වටිනා පිංකම් මාලාවකට සහ සම්බන්ධ වෙන්න. ඒ තමයි මේ වටවල ධම්මභදය සේනාසනයේ හෙට දවසේ දී සිදු කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන කඩින මහා පිංකම. මීට තුන් මාසයකට ඉහතදී ඒ වෛද්‍ය තුෂාර මහත්මන් එතුමගේ යාළු මිතුරුණුත් වෛද්‍ය මහත්වරුන් ඒ වාගේම පවුලේ ඥාතීන් හිතෙයිමිනි ගම්වාසීන් මේ සියලු දෙනාම එකට එකතු වෙලා මේ සේනාසනයට පමිණිලා සේනාසනයේ මහා සංඝරත්නයට ආරාධනා කලා ස්වාමීනී අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් මේ තුන් මාසේ මේ සේනාසනයේ වස් වසන්ට. අපි ස්වාමීන්වහන්සේලාට සිව්පසින් උපස්ථාන කරන්නම් උපකාර කරන්නම් කියලා. ඒ පොරොන්දු වූ ආකාරයට තම තමනට හැකි පමණ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් මහා සංඝරත්නය ගැන භොයා බලමින් ප්‍රත්‍ය පහසු කම් සපයමින් සේනාසන ගිලන්පස හේසජ්ජ පරිස්කාර කියන මේ තුන් ප්‍රත්‍යකින් උපකාර කලා. ඒ පොරොන්දු වූ ආකාරයට හෙට දවසෙදී බලාපොරොත්තු වෙනවා චීවර පූජාවත් සිද්ධ කරලා ඒ ගමන්ම කඩින මහා පිංකම කඩින චීවරයකුත් පූජා කර ගන්නට. කඩින පිංකමක් කියලා කියන්නේ මේ ලෝකේ කාමාවචර කුසලයන් අතරෙන් අනිත් කිසිවෙකටවත් යටත් නොවෙන අතිෂෙය බල සම්පන්න තව දේකින් සෙලවිය නොහැකි මහා පිංකමක්. ඉතින් එබඳු වූ උදාතර වූ පිංකමක් සිද්ධ කරන්න සුදානම් වෙන මේ පිංවතුන් ඒ පිංකමේ

මූලාරම්භය හැටියට ඒ පිංකමට සම්බන්ධ වෙන සියලු දෙනාට දෙලොව යහපත පිණිස සාංසාරික විමුක්තිය උදාකර ගැනීම පිණිස පවතින සද්ධර්ම දේශනාවක් තමයි දැන් ශ්‍රවණය කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. ඒ නිසා හැම දෙනාම ඉතාමත්ම උවමනාවෙන් ඉතාමත්ම ඕනෑකමින් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න කියලත් මතක් කරනවා.

මේ දේශනාව තුළ පැහැදිලි කරන දහම් කරුණු සමහර විටක, සමහර විටක නෙවි ඇත්තටම ටිකක් ගැඹුරුයි. ධර්මය ගැඹුරුයි නෙවි අපි නොගැඹුරුයි. අපි නොගැඹුරු වෙන කොට ධර්මය ගැඹුරුයි වගේ තමා තේරෙන්නේ. ඒත් පිංවතුනි අතීතයේ ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේලා ඕන තරම් මේ ලෝක ධාතුවේ පහල වෙලා තියෙයි. ඒ කාල වකවානුවල අපිත් මනුස්සයෝ වෙලා ඕන තරම් ඉන්න ඇති. ඒත් ඒ එකම බුද්ධ සාසනයක්වත් ආදරයෙන් ඇසුරු නොකල නිසා ඒ ශ්‍රද්ධර්මය අහලා ශ්‍රද්ධර්මයේ නොයෙදුනු නිසා ඔබත් මමත් අපි හැම දෙනාම ගෝරවු භයංකර මේ සංසාරයේ තාම ඒ මේ අත දුවන සැරිසරන ඇත්තෝ වෙලා. ඔබත් මමත් දුවන සසර ස්වභාවය, මනුස්ස ජීවිතයක් ලබාගෙන ඉන්න නිසා භවයෙන් වැහිලා නිසා අපිට පෙනෙන්නේ නැහැ. ඔබත් මමත් ඇවිදින මේ සසර බොහොම සුවදායක සුභදායක වට පිටාවක් නෙවියි කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ හැම වෙලාවෙම මතක් කලා. ධර්මයට කන් යොමු කරන්න ඉස්සර වෙලා ධර්මයේ වටිනා කම අපිට පැහැදෙන්නට වැටහෙන්නට ඕන. ධර්මයේ වටිනා කම ධර්මයකින් පිහිටක් සරණක් හොයන කම ඇති වෙන්නේ පිංවතුනි අපි ඉන්න වට පිටාවේ සුරක්ෂිතතාවයක් නැති කම බයජනක ස්වභාවය තේරුණොත්. ඔබත් මමත් ඇවිදින මේ සසර මොන තරම් බියකරුද මොනතරම් කෲරතරුද කියන කාරණාව යම්තම් පමණක හෝ තේරුම් ගන්න පුළුවන් උපකාරීවෙන පුංචි කතාවක් මං මේ පිංවතුන්ට කියලා ඉන්නම්.

පිංවතුනි, ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ ඉන්න කාලේ විශාලා මහනුවර රජකම් කලේ ලිච්ඡවි රජවරුන්. හත්දාස් හතක් රජවරු හිටියා. මේ රජවරු අතර හිටියා එක්තරා රජ කෙනෙක් අම්බසක්ඛර කියලා. (බු.ජ.ත්‍රි. බුද්දකනිකායො පෙනවත්ථුපාළි අම්බසක්ඛර පෙනවස්තු පිටු 100) මේ අම්බසක්ඛර රජුරුවෝ කර්මඵල ඇදිහිමක් විශ්වාශයක් නෑ. මරණෙන් පස්සේ උපදින්නේ නැහැ කියන නාස්තිකවාදී දෘෂ්ටියකින් යුක්තයි. ඒ වගේම හරිම කෘරතරයි. කර්මඵල අදහන්න නුවණක් නැති නිසා පිං පව් ගැන විශ්වාශයක් නැති නිසා අකුශල ධර්මයන්ට බියකුත් නෑ. ඉතින් මේ අම්බසක්ඛර රජුරුවන්ගේ රාජ්‍යයේ නගර මැදදේ එක්තරා ආපන ශාලාවක් තියෙනවා, කඩයක්. ඔය කඩේ ඉන්නවා එක්තරා වෙළඳ මහත්තයෙක්. මේ වෙළඳ තුමා හරි දැහැමියි. හරිම ගුණ යහපත්. කවදාවත්ම කිසිම කෙනකුගේ හිත රිදෙන්න වචනයක් හරිවත් කතා කරන්නේ නැති, කුශල ධර්ම පෙරටුව ජීවත්වෙන බොහෝම ශ්‍රේෂ්ඨ මනුස්සයෙක්. මෙයා දකිනවා හැමදාම මෙයාගේ කඩේට ඉස්සරහ, පාරේ මඩවලක් තියෙනවා. ඔය මඩවල පහුකරගෙන යන මනුෂ්‍යයෝ හරි අපහසු තාවයකට පත් වෙනවා. හොඳට ඇඳගෙන යන ඇඳුම්වල මඩ තැවරෙනවා. මඩ විසි වෙනවා. මඩ වලේ ලිස්සලා වැටෙනවා. ඉතින් මෙයා ගෙදර ගිහිල්ලා කඩේට එද්දී හරකුන්ගේ මස් ලේ මොකුත් නැති පිරිසිඳු වෙච්ච ඔලු කටු තියෙනවනේ සුදු පාට වෙච්ච. මේ ඔලු ගෙනල්ලා අර මඩ වලට දානවා මේවට අඩිය තියා මනුස්සයෝ යනවනම් හොඳයි. මනුස්සයන්ගේ ඇඳුම් වල ජරාව ගැවෙන්නේ නැත්තම් හොඳයි කියන අදහසින්. ඉතින් මෙයා දකිනවා මනුස්සයෝ බොහොම පහසුවෙන් අර හරක් හිස්වලට අඩිය තියලා පහසුවෙන් මඩ වලෙන් එගොඩ යනවා. ඉතින් මේකත් දැකලා බොහොම සතුටුයි. මේ වෙළඳතුමාගේ නැගණියගේ පුතෙක් ඉන්නවා බෑණ කෙනෙක්. මෙයා තරුණ කාලේ නොයෙක් මත්ද්‍රව්‍ය වලට ඇබ්බැහි වෙලා නොයෙක් රස්තියාදු කන්ඩායම් වලට හසු වෙලා හොර කමටත් පුරුදුවෙනවා.

හොරකම් කරලා හොරකම් කරලා ඒ හැම බඩුවක්ම ගෙනලො
 දාන්නේ තමන්ගේ මාම වන අර මුදලාලිගේ ගෙදර. හැබැයි ඒ
 මාමා කිසිම දෙයක් දන්නේ නෑ. දවසක් හොරකමේ ගියාම
 රාජපුරුෂයන්ට අහුවෙනවා. ගහන කොට ගහන කොට ගෙදර
 තියෙන බඩු පෙන්නුවා. පෙන්නුවහම මේ ගෙදර තියෙන බඩු
 තියෙන්නේ මේ වෙළඳකුමන් දැනුවත්වයි කියන අදහස් ඒ
 මාමණ්ඩිව වෙළඳකුමාවක් බැණවත් දෙන්නම අම්බසක්බර
 රජ්ජුරුවෝ ගාවට යොමු කලා. යොමු කලහම අම්බසක්බර
 රජ්ජුරුවෝ නියම කලා හොරකමට අනුබල දුන්න නිසා මේ
 වෙළඳකුමාගේ හිස ගසා මරා දාන්න. හොරකම් කල නිසා අර
 තරුණයාව එකපාරට මැරෙන්නේ නැති විදියට ටික ටික
 මැරෙණ විදියට අමුසොහොනේ උලක් හිටවලා උල තියන්න
 නියම කලා. ඒ විදියට අර මාමාව හිස ගසා මරල දැම්මා. අර
 බැණව අමුසොහොනේ උලක් උඩ තිබ්බා. මෙහෙම තියලා
 පහුවදා අම්බසක්බර රජ්ජුරුවෝ ඇතෙක් උඩ නැගලා උයනට
 යනවා. උයනට යනකොට එක්තරා රූමත් කන්නාවක් උඩුමහල්
 තලයක ඉඳලා රජකුමා රාජශ්‍රීයෙන් එන හැටි බලාගෙන
 ඉන්නවා. රජකුමා ඒ පැත්ත බලන කොටම ඉක්මනට ගේ
 ඇතුලට ගියා. ඒ වෙලාවෙදී පිටු පස්සේ ඉන්න ඇමති කෙනකුට
 කියනවා අන්න අර කන්නාව ඉන්න ගේ මතක තියා ගන්න
 කියලා. රජ්ජුරුවෝ උයනට ගිහිල්ලා ආපහු ආවහම අර
 ඇමතියා ගෙන්නලා අහනවා ඔබට මතකද මම එක්තරා
 කාන්තාවක් ඉන්න ගේ මතක තියාගන්න කිව්වා. එහෙමයි
 රජුකුමනි. ගිහිල්ලා ඒ කාන්තාවගෙන් අහගෙන එන්න විවාහක
 අවිවාහක බව කියලා. මේ ඇමතිතුමන් ගිහිල්ලා බලන කොට ඒ
 කාන්තාව විවාහකයි. රජකුමාට මේ කාන්තාව පිළිබඳ රාගාදී
 අරමුණක් ඇතිවුනා. නමුත් අනුන්ගේ බිරින්දෑ කෙනෙක් ගන්න
 හොඳ නෑ. රජ්ජුරුවෝ කල්පනා කලා මේ මනුස්සයගේ ස්වාමි
 පුරුෂයව මැරුවොත් මට පුළුවන් මෙයාව බිරිඳ කරගන්න.
 එහෙම හිතාගෙන අර පුරුෂයට රජ මාලිගාවට එන්න කිව්වා.
 කියලා “පුරුෂය නුඹ අද සිට මට සේවය කරන්න” ඕනෙයි

කියලා මතක් කලා. අකමැති වුනත් රාජ නියෝගය ඉක්මනින් බැරි හින්දා මේ පුරුෂයා හා කියලා බාරගත්තා. දැන් රජුපුරවෝ බලන්නේ මේ පුරුෂයාගේ මොකක් හරි අඩුවක් හොයනවා, කොයි වෙලාවක හරි අඩුවක් දැකපු ගමන් හිස ගසා මරා දාන්න. එතකොට මේ පුරුෂයාගේ බේරිද රජවාසලට ගෙන්වා ගන්න පුළුවන් නිසා. නමුත් මේ පුරුෂයා නෙව් වුට්ටක්වත් අඩුපාඩුවක් තියන්නේ. මෙහෙම බලලා දවස් දෙකක් තුනක් බැලුවා හරියන්නේ නෑ. වැඩක් පවරන්න ඕන, කරලා ඉවර කරන්න බැරි කියන අදහස් දවසක් උදේ පාන්දර මේ පුරුෂයාට කතා කරලා කියනවා. අහවල් තැන නගර මධ්‍යයේ උයනක් තියෙනවා. ඒ උයනට ගිහිල්ලා අරමුවන් පාට මැටියි රත් උපලුයි අරගෙන එන්න කියලා. ඉතින් මේ රජ වාසලේ ඉඳලා යොදුන් තුනක් එහායින් තියෙන්නේ. යොදුනක් කියන්නේ හැතැක්ම දාසයක්. එතකොට හැතැක්ම හතලිස් අටක්. හැබැයි හවස් වෙන්න ඉස්සෙල්ලා ගෙනාවේ නැත්තම් නුඹේ හිස ගසා දානවා කියලා කිව්වා. ඉතින් ඒ මනුස්සයා දන්නවා දැන් මරන්නම තමයි ඔක්කොම භය කරන්නේ කියලා මරණ භයෙන් තැති ගෙන මොන තරම් මරණ භයද කියනවනම් අතිශය වේගයෙන් උදේ වරුවෙම පොකුණ ගාවට ගියා. එකේ අරක්ගත්ත එක්තරා අමනුෂ්‍යයෙක් හිටියා. ඒ අමනුෂ්‍යාට කාරණය කිව්වහම මේ පුරුෂයා කෙරෙහි අනුකම්පා හිතීලා අරමුවන් මැටියි රත් උපලුයි අරගෙන දුන්නා. රජතුමා දොරටුපාලයට කිව්වා ඉර බැහැල යන්න කලින් අද නගරේ දොරටුව වහන්න කියලා. දැන් මේ මනුස්සයාට මතක් කලේ ඉර බැහැල යන්න කලින් එන්න කියලා. ඒ මනුස්සයන් මරණ භයෙන් තැති ගෙන අතිශය වේගයෙන් දුවගෙන දුවගෙන ආවා. ඒ පුරුෂයා ඇත එනවා දකිද්දීම දොරටුපාලයා මොකද කරන්නේ දොරටුව වහන්න ගත්තා. අර මනුස්සයා කැගහලා කියනවා මම මේ රජතුමා කියපු දේවල් අරගෙන එනවා, දොර වහන්න එපා එපා කියද්දීම දොර වැහුවා. දොර වැහුවාම ඒ දොරටුව වහපු තැන අම්බලමක් තියෙනවා. ඒ අම්බලමට වෙලා මේ මනුස්සයා අඩ අඩ

ඉන්නවා, කවුද මට මේකට සාක්ෂි දෙන්නේ, ඉර බසින්න ඉස්සෙල්ලා මම ආවා මගේ අතේ වරදක් නෑ කියලා කියනකොට දැක්කා ඒක ඉදිරියේම ඒ උල තියපු මනුස්සයාව සොහොනේ. ඊට පස්සේ කියනවා මම දොරටුව වහන්න ඉස්සෙල්ලා මැටිපි මලුපි අරගෙන ආපු බවට ඔබට ඇපයක් වෙන්න පුළුවන්ද. ඊට පස්සේ කියනවා මගේ ජීවිතය බොහෝම ස්වල්ප කාලයයි තියෙන්නේ, මම හෙට උදේ වෙනකම් ජීවත් වෙයිද දන්නෙත් නෑ. ජීවිතයට කොටසයි මරණයට කොටස් දාහයි. මේ තරම් දුකකින් පෙළෙන, මේ තරම් මරණ ආසන්න මම ඔබට කොහොමද සාක්ෂි කාරයෙක් වෙන්නේ. එහෙම නෙවෙයි. මං ගාවට රැට එනවා මහා බලසම්පන්න අමනුෂ්‍යයෙක් දෙවියෙක්. අන්න එයාට සාක්ෂි දරන්න කියලා කියන්න කියලා මතක් කරන්න. පහුවදා උදේ දොරටුව ඇරලා රජ්ජුරුවෝ මේ පුරුෂයාව ගෙන්නුවා. ඊයේ ඉර බහින්න ඉස්සෙල්ල මැටිපි මලුපි ගේන්න කිව්වා ඔබ ගෙනාවේ නෑ. ඒ නිසා මෙයාගේ හිස ගසා දමන්න කියන කොට නෑ රජතුමනි දොරටුව වහන්න ඉස්සරවෙලා මම ආවා කියලා මතක් කලා. කවුද උඹට ඇප වෙන්නේ? ඒ පාර මතක් කලා අන්න අහවල් සොහොනේ උල තියලා ඉන්න මනුස්සයා ලඟට රැට බලසම්පන්න අමනුස්සයෙක් එනවා අන්න එයා සාක්ෂි දරනවා කියලා. කැමති නම් කෙනෙක්ව මං එක්ක එවන්න කිව්වා. ඒ පාර රජ්ජුරුවෝ කිව්ව නෑ මංම ඒ සාක්ෂිය බලාගන්නට ඕන කියලා රැ වෙනකම් ඉඳලා රජ්ජුරුවෝ මේ පුරුෂයන් එක්ක යනකොට රාත්‍රියේ මධ්‍යම යාමයේ එක්තරා අමනුස්සයෙක් එනවා. ඒ කවුරුවත් නෙවෙයි අර වෙළඳතුමා තමයි මැරිලා භූමාට දෙවියෙක් වෙලා උපදිලා තියෙන්නේ. ඒ වෙළඳතුමා තවත් වැඩක් කරලා තිබුණා. කොච්චර හොඳ වුනත් දවසක් යාළුවෝ එක්ක නාන්න ගිහිල්ලා හොරකමට නෙවීයි සෙල්ලමට යාළුවගේ රෙදි ටික හංගලා දීල නැතුව පස්සේ ටිකක් විහිළු කරල විහිළු කරල දීල තියෙනවා. කරපු පිං වලට දෙවියෙක් වුනත් අර විහිළුවට හරි යාළුවගේ රෙදි හංගපු අකුසලයට ඇඳුම්

නැතුව නිර්වස්ත්‍රයි. ඉතින් කාටවත් ජේන්න එන්නේ නැහැ. ඉතින් රජතුමා ගාවට ඇවිල්ලා රජතුමා පැත්තට වෙලා ඉන්න කොට අර උල උඩ ඉන්න මනුස්සයා ගාවට ඇවිල්ල හැමදාම මෙන්න මේ ටික කියනවා. “පිංචන ඔබ ජීවත් වෙන්න. ඔබ මැරෙන්න එපා. ඔබේ ජීවත්වීම ශ්‍රේෂ්ඨයි මරණයට වඩා” කිය කිය කියනවා. ඒ පාර මේ අමනුස්සයාගෙන් රජපුරුවෝ අහනවා “මේ උල උඩ ඉන්නේ ඔබේ හතුරෙක්ද? ඔබේ වෛරක්කාරයෙක්ද? දවසින් දවස ටිකෙන් ටික ශරීරය පසාරු කරගෙන මේ උල බහිද්දී ගෝරවු කටුකටු තියුණුවූ දුක් වේදනාවිදිද්දී එබඳු වූ දුක් විදින මනුස්සයෙට මැරෙන්න එපා ජීවත් වෙන්න කියලා කියන්නේ මේ මනුස්සයා දුක් විදිනව දකින්න එව්වර කැමතිද ඔබ” කියලා අහනවා. ඊට පස්සේ “රජතුමනි, මෙතන කියන්න බෑ ටිකක් එහාට යං මම මේ කියන වචනය ඇහුණත් මෙයාගේ ජීවිතය නැති වෙයි” කියලා, රජතුමාව පැත්තකට ගිහිල්ලා කියනවා “මේ උල උඩ ඉන්න පුද්ගලයා මගේ හතුරෙක් නෙව්, එයාව මට අප්‍රිය නැහැ. එයා මට ප්‍රියයි. මට එයාව මනාපයි. එයාට මං බොහොම ලෙන්ගතුයි, ආදරෙයි. ඒත් මෙයා මැරලා ගියාම උපදින තැන මම දකිනවා. මැරලා ගියාම උපදින්නේ කල්ප ගණනක් පැහෙන අවිච්චි මහා නරකයේ. එබඳු දුකට සාපෙක්ෂව මේ උල උඩ ඉන්නව කියන එක දිව්‍ය යහනාවක ඉන්නවා වගේ. මෙයා මරණෙන් පස්සේ වැටෙන්න තියෙන තැන දැකලයි අනුකම්පාවෙන් පිංචන මැරෙන්න එපා ජීවත් වේවා කියලා මම කියන්නේ” කියලා මෙන්න මේ අම්බසක්ඛර රජපුරුවන්ට අන්න අර අමනුස්සයා කියනවා. කතාව ගොඩාක් තියෙනවා. මේ අමනුස්සයාගේ කීම අහලා රජපුරුවෝ සිවුරු පූජා කලහම වස්ත්‍රාභරණ ලැබුණ හැටි, ඊට පස්සේ පෙනෙන්න ආපු හැටිත්, අන්තිමට උල උඩ ඉන්න පුරුෂයව ඒකෙන් ගලවලා පැවිදි කරන්න යොමු කරපු හැටිත් කියලා කතාව දිගට තියෙනවා. නමුත් මට මෙන්න මේ ටිකයි මතක් කරන්න ඕනේ. අර තරම් ගෝරවු කටුකටු තියුණුවූ දුක් වේදනාවන් විඳිමින් උල උඩ ඉන්න මනුස්සයට ජීවත්

වෙන්න මැරෙන්න එපා ඔබගේ මැරීමට වඩා ජීවිතයම ශ්‍රේෂ්ඨයි කියලා කියන කොට සතර අපායේ අවිච්චි ආදී අපායන්ගේ දුක කොච්චරද කියන කාරණාව කියනවා. පිංවතුනි, සසරෙ ඉන්න ඔබටත් මටත් හවයෙන් වැහිල හින්දා පෙන්නේ නැහැ. ඒත් අද මේ බණ අහන මොහොතේදීත් ඔබත් මමත් ඒ අවිච්චියේ පැහෙන්න තියෙන හේතු විපක් ඔඩොක්කුවේ තියාගෙනයි ඉන්නේ කියන එක මතක් කරනවා. එබඳු වූ අවිච්චි මහා නරකාදී දුක්භියන්හී දුක් විඳලා ආපු වාර ගනන් මෙච්චරයි කියලා කියන්න බෑ. ඔබටත් මටත් සසරෙ හිටියොත් එබඳු වූ උප්පත්ති වශයෙන් යන්න තියෙන හේතුවත් තව එහෙමමයි කියන කාරණාවත් මතක් කරනවා. මේ දුක් සහගත සසරෙන් ඔබටත් මටත් එතර වෙන්න තියෙන එකම උපාය තමයි මේ බුද්ධ සාසනයක් හම්බු වෙච්ච වෙලාවක සද්ධර්මය අවබෝධ කරගෙන මේ හව කතරෙන් එතර වෙන එක.

පිංවතුනි මේ සද්ධර්මයත් හැමදාම නෑ. සමහර කාලවල් තියෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ඉපදිලා තව බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් පහල වෙන කොට ඒ අතර බුද්ධ ශුන්‍ය කල්ප ගනනින් අසංඛ්‍යයි කියලා. ප්‍රමාණයක් කරන්න බැහැ අසංඛ්‍යයි කියන්නේ. කල්පයක් කියලා කියන්නේ හැතැක්ම දාසයක් දිග දාසයක් උස දාසයක් පළල ටැංකියකට අබ පිරෙව්වොත් මනුස්ස ලෝකෙන් අවුරුදු සීයකට සැරයක් එක අබ ඇවේ ඇවේ අයින් කෙරුවත් අර ටැංකියේ අබ ඉවර වෙයි ඒත් කල්පය ඉවර වෙන්නේ නෑ. තව උපමාවක් තියෙයි හැතැක්ම දාසයක් දිග දාසයක් උස දාසයක් පළල මහ විශාල පර්වතයක් තියෙයි. මනුස්ස ලෝකෙන් අවුරුදු සීයකට සැරයක් මේ කලුගල් පර්වතය රෙදි කැල්ලකින් පිහිනවා. පිහින කොට යම් දවසක මේ ගල ගෙවිලා යයි ඒත් කලපය ඉවර වෙන්නේ නෑ. එබඳු වූ කල්ප බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් නැතුව එක ගලක් ගෙවිලා ගියා. ගල් දහයක් ගෙවිලා ගියා. සීයක් ගෙවිලා ගියා. දාහක් ගෙවිලා ගියා. ලක්ෂයක් ගෙවිලා ගියා. බුදුරජාණන් වහන්සේලා

නැ. පිංචතුනි මොහතකට ජීවිතේ ස්වභාවය සිහි කර ගන්න. ඒ බුද්ධ ශුන්‍ය හැම කල්ප වලම කාල වලම ඉපදිලා මනුස්සයෝ වෙලා ගෙවල් හදන්න ඇති. දරුවෝ හදන්න ඇති. ඉඩකඩම් මිළ මුදල් ගන්න ඇති, නමුත් සද්ධර්මය අවබෝධ සඳහා කවදාවත් අපි හිත නමල නැහැ. ඕගොල්ලන්ට අපිට බුද්ධෝත්පාද කාලයක් මනුස්ස ජීවිතයක් සද්ධර්මය තියෙන මේ වට පිටාවක් ලැබුණ කියලා කියන්නේ ඒකාන්තයෙන් පිං තියෙනවා නිවන් දකින්න හේතු සම්පත් තියෙනවා. කල්‍යාණ මිත්‍ර භාවයෙන් හැමෝටම මතක් කරන්නේ තමන්ගේ ඇස් දෙක පාදා ගන්න. මේ සසර දිගෙන් දිගටම යන්නෙක් වෙන්න එපා. අවුරුදු පනහක හැටක ජීවිතය විතරක් බලන්න එපා. මේ බුද්ධෝත්පාද කාලය ලැබුණු වෙලාවෙදි මේකෙන් ප්‍රයෝජනයක් ගන්න කියන කාරණාව මතක් කරමින් මම මාතෘකා කල සුත්‍ර පාඨය ඕගොල්ලන්ට විස්තර කරලා දෙන්නම්.

පිංචතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි, මේ නිවනට එකම මගයි කියලා දේශනා කල සතිපට්ඨාන සුත්‍රය. ඒ සතිපට්ඨාන සුත්‍රයේ ධම්මානුපස්සනාවේ චතුරායී සත්‍යය මෙනෙහි කරමින් සිහිය පිහිටුවා ගන්නේ කොහොමද? හිත සමාධි කරන්නේ කොහොමද? කියන කාරණාවයි මං අද පැහැදිලි කරලා දෙන්න උත්සහවත් වෙන්නේ. එතනදි සතිපට්ඨාන සුත්‍රයේ කායානුපස්සනාවේ ඉඳලා ධම්මානුපස්සනාවේ බොජ්ඣංග දක්වා තියෙන්නේ සමථ පූර්වාංගම විදර්ශනා ක්‍රමයයි. අන්තිම පරියායේදි චතුරායී සත්‍ය මෙනෙහි කරමින් හිත සමාධි කරගන්නවා කියන මේ ක්‍රමය තුළ තියෙන්නේ විදර්ශනා පූර්වාංගම සමථය. ආනාපානසති භාවනාවට වගේම "පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා" හොඳට නාසිකාග්‍රයේ ලඟ හෝ මුඛ නිමිත්තේ සිහිය පිහිටුවා ගන්නට ඕනේ, හිත පිහිටුවා ගන්නට ඕනේ. ඒ කුමක් සඳහා ද? එක එක අරමුණු වල දුවන්නේ නැතුව එක එක දේවල් සිහි කරන්නේ නැති විදියට- අන්න ඒ විදියට හොඳට සිහිය පිහිටුවාගෙන චතුරායී සත්‍ය මෙනෙහි කල

යුතුයි. මේ ක්‍රමයේදී නුවණින් චතුරායී සත්‍ය මෙනෙහි කරන කොට ඒ මෙනෙහි කරන දේ තුළින්ම හිතේ විසුරුණු කම අඩුවෙලා හිතත් සමාධි වෙනවා. ඒ සමාධියටම චතුරායී සත්‍යත් ජේනවා අවබෝධ වෙනවා. ඒ විධියටම සමථ විදර්ශනා කියන ධර්මතා දෙකම පුලුගන්වලයි මෙතනදී පෙන්නන්නේ. කෙනකුට හොඳට මේ චතුරායී සත්‍ය අවබෝධය ඇතිවෙන විධියට ටික ටික හරි විවේකය ලබාගෙන පැත්තකට වෙලා හිතනවා නම් ඒකෙන්ම නීවර්ණ ධර්මත් දුරුවෙලා චතුරායී සත්‍යත් අවබෝධ වෙනවා. පිංවතුනි, මේ චතුරායී සත්‍යය අවබෝධය කොච්චර වටිනාවාද කියනවානම් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මහණෙනි නුඹලට කවුරු හරි කිව්වොත් උදේ කාලයේදී අඩ යටි පහරවල් සීයයි, දවල්ට අඩ යටි පහරවල් සීයයි සවසට අඩ යටි පහරවල් සීයයි, මේ වගේ පොලු පහරවල් තුන්සීයක් දවසට කමින් අවුරුදු සීයක් ජීවත් වුනොත් නුඹලට චතුරායී සත්‍ය අවබෝධ කරවනවා අවබෝධ වෙනවා කියලා කිව්වොත් ඒකට ඉක්මනට කැමති වෙන්න. වහා කැමති වෙන්න. සිසුයෙන් කැමති වෙන්න. චතුරායී සත්‍ය අවබෝධ වුනොත් සසර දුක ඉවරයි. ඒ කාපු පොලු පහරවල් ප්‍රමාණය එතනින් ඉවරයි. චතුරායී සත්‍ය අවබෝධ නොවී මේ සසරේ හිටියොත් ගුටි කන්න වෙන ප්‍රමාණය මෙච්චරයි කියලා කියන්න බෑ කියලා මතක් කලා. ඒ නිසා එච්චරට වටිනවා මේ චතුරායී සත්‍ය අවබෝධය. ඉතින් මෙතන ඉඳලා පෙන්න මේ කරුණු ටික ටිකක් ගැඹුරුයි, නමුත් හොඳට අහගෙන ඉන්න ඕන. මෙනෙහි කරන්න අවශ්‍ය ක්‍රමය අපිට එතකොට පහළ වෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා “කථඤ්ච පන, හික්ඛවෙ, හික්ඛු ධම්මේසු ධම්මානුපස්සී විහරති චතුසු අරියසච්චෙසු”. මහණෙනි, කොහොමද මහණ තෙම චතුරායී සත්‍ය ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වාසය කරන්නේ.

කොහොමද, මහණෙනි, මහණ තෙම වතුරායඹි සත්‍ය ධර්මය නුවණින් බලන්නේ.

“ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු”, මහණෙනි මේ මහණ තෙම “ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභුතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභුතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභුතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති යථාභුතං පජානාති”. මෙන්න මේ දුකයි නේද? කියලා ඇත්ත ඇති හැටියේ බලනවා. දුක ඇති වූනේ මෙහෙම නේද? කියලා දුක ඇති වෙච්ච හැටි නුවණින් හිතනවා. මෙන්න මේ විදියට දුක නැති වෙනවා නේද? කියලා නුවණින් හිතනවා. දුක නැති කිරීම සඳහා මෙන්න මේ විධියේ කටයුතුයි නේද? කියලා හිතනවා. සිහිය පිහිටුවා ගෙන මෙන්න මේ විධියට හිතන එකයි වතුරායඹි සත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධර්මය අනුව බලන බලන එක කියලා පෙන්නවා. අපි දැන් බලමු කොහොමද “ඉදං දුක්ඛන්ති පජානාති”. මේ දුකයි කියලා හිතන්නේ කොහොමද කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දුක්ඛ සත්‍ය හැටියට මේ දුකයි කියලා කොහොමද බලන්නේ. “ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛා, මරණංපි දුක්ඛං සොකපරිදේවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසාපි දුක්ඛා, අප්පියෙහිසම්පයොගොපි දුක්ඛො, පියෙහි විප්පයොගොපි දුක්ඛො, යම්පිච්ඡං න ලහති තම්පි දුක්ඛං, සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා”. ඔහන පෙන්වනවා මේ එකින් එක බලන්න. ජාතිපි දුක්ඛා ජාතිය දුකක්. ජාතිය කියන්නේ ඉපදීම දුකක්. ඇයි? ඉපදීම දුකක් කියලා කියන්නේ. උපන්නොත් මහළු බවේ දුක විඳින්න වෙනවා. ලෙඩ වීමේ දුක් විඳින්න වෙනවා. මරණ දුක් විඳින්න වෙනවා. සෝකී දුක්. පරිදේවය කියලා කියන්නේ නම කිය කියා අඬන, ගුණ කිය කියා අඬන දුක් විඳින්න වෙනවා. කායික දුක් විඳින්න වෙනවා. මානසික දුක් විඳින්න වෙනවා. දැඩි වෙහසකර දුක් විඳින්න වෙනවා. ඒ වගේම කැමති බලාපොරොත්තු වෙච්ච දේ නොලැබීමේ දුක් විඳින්න වෙනවා. අප්‍රිය අමනාප දේ ලැබීමේ දුක් විඳින්න

වෙනවා. තමන් හිතන බලාපොරොත්තු වන දේ නොලැබීමේ දුක් විඳින්න වෙනවා. එතකොට පුද්ගලයෙකුට විඳින්න පුළුවන් දුක් ප්‍රමාණයයි පෙන්නුවේ. මේ සියලුම දුක් විඳින්න වෙන්වේ කුමක් නිසාද? ජාතිය නිසා. ජාතිය කියන්නේ ඉපදීම නිසා, කාගේ ඉපදීමද? මේ පුද්ගලයාගේ ඉපදීම. සත්වයාගේ ඉපදීම. මගේ ඉපදීම නිසා. අපි නිකමට ජාතියක් දුකක්, ජාතිය නිසක් දුක එනවා. ජාතියක් දුක, ජාතිය නිසක් දුකයි. එතකොට පිංවතුනි, කෙටියෙන් තෝරගන්නට ඕනේ මේ සියලුම දුක් ටික විඳින්න වෙලා තියෙන්නේ පුද්ගලයෙකුට, කෙනකුට. ඔය දුක් ටිකට අයිතිකාරයා කෙනා. කෙනාගේ ඉපදීම. එතකොට අපි කොහොමද? දුක්ඛ සත්‍ය මෙනෙහි කරන්නේ. තමාට තමාම සිහි කර ගන්නවා. මේ මම කියන කම. මේ පුද්ගල ස්වාභාවය නිසයි මේ මට ලෙඩ වුනොත් අනේ! මට පිළිකාවක් හැදිලා, මට අංශභාගේ හැදිලා කියලා පුද්ගලයෙක් විඳින දුක් තියනවනේ. අනේ! මගේ ඇස් පෙනෙන්නේ නෑ. මගේ කණ් ඇහෙන්නේ නෑ. මගේ අතපය වලංගු නෑ කියලා කෙනකුට විඳින්න වෙන මහළු බවේ දුක් ටික, ඒ වගේම අනේ! මම කොයි වෙලාවේ මැරෙයිද? මොන විදියට මැරෙයිද? කියලා මරණය නිසා එන දුක. ඒවගේම තමන්ගේ හිතට ගෝරවු කටුක වූ වේදනාවන් ඇති වන සෝකී වූ ස්වභාවෙන් යුක්ත අරමුණු ඇති වෙනවා. ඊගාවට මගේ අම්මා මලෝ, තත්තා මලෝ, පුතා දරුවා මැරුණා. අනේ! මගේ දරුවා කියලා පපුවේ අත් ගගහ අඬන්නේ ගුණ කිය කියා අඬන්නේ. ඒවට කියනවා පරිදේව. මේ හැම දුකක්ම විඳින්න වෙන්වේ තමන් උපන්න නිසයි කියලා දකිනවා. ඉපදීම කියන තැනක මේ සියලුම දුක් ටික විද්‍යමානයි. එතකොට දුක්ඛ සත්‍ය කියලා වෙන දෙයක් දකින්න එපා, තමන්වම දකින්න, මේ මම මේ පුද්ගලයා මේ තමයි සියලුම දුක් ටිකේ අයිතිකාරයා. දුක් ටික සිද්ධ වෙන්නේ.

ඊට පස්සේ, “අයං දුක්ඛසමුදයො’ති”. මේ දුක ඇති වුනේ කොහොමද කියන කාරණාවක් තියෙනවා. දැන් පුද්ගලයා නැත්නම් මම, මමත් පෙනෙනවා, මම ඉන්නවා. මට මේසා විශාල දුක් ගොඩක් විදින්න වෙනවා කියලත් පේනවා. මගේ ජීවිතය කෙටි කරලා ගත්තොත් හාත්පස වට කරගෙන තියෙන දුක එන්න තියෙන අරමුණුමයි කියලා එතකොට තේරෙනවා. මොකද? ලෙඩ වීමේ දුක්, මහළු වීමේ දුක්, මරණ දුක්, ශෝක කිරීම, වැලපීම, කායික මානසික දුක මේ සියලු දුක් ටික. ඊට පස්සේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මේ විදියට දුක කියන එක බලන්න කියන්නේ මොකක් නිසාද? දුක කියන එක බැලුවොත් තමයි දුකයි ජීවිතය. හාත්පස ජීවිතය දුකකයි පිහිටලා හිටින්නේ කියන දුක්බෙඥාණය එනවා. එහෙම නැතිවුනොත් ලෝකය සුවයි සුභයි කියන මානසික මට්මකින් අපි ජීවිතය ජීවත් කරගන්න හදනවා මිසක මේ දුකයි කියලා මේකෙන් එතර වෙන්න ක්‍රමයක් හොයන්නේ නෑ. මේ පුද්ගලභාවය කියන එක ඇති තැන මේ විශාල දුකක් තියෙනවා නේද? කියලා දැක්කොත් තමයි යම් දවසකදී ඒ පුද්ගලභාවයේ ඉපදීමෙන් මේ දුකේ ඉපදීමෙන් අයින් වෙන්න අපි කැමති වෙන්නේ. එහෙම නැති නම් සුභදායක සුවදායක අරමුණු වලින් මට දරුව ඉන්නවා, ගෙදර තියෙනවා, ඉඩකඩම් තියෙනවා කියන අරමුණු හිතමින් ඒවා ගැනම ගැනම ගැනම හිතල හිතලා ඒවා ඇතුලේ හිත හැංගෙනවා. නමුත් ජීවිතය විටෙන් විටක කෙනෙක්, තමන්ගේ, මම ඉන්නේ මගේ ජීවිතය මේ මේ මේ විදියේ දුක් වටපිටාවකින් යුක්තයි ඒකට හේතුව ඒ ඔක්කොම විදින්න වුනේ ඉපදීම නිසා නේද කියලා දැක්කහම දුක්බෙඥාණය ඇති වුනහම ලෝකය තුල ඉන්න තියෙනවනම් හොඳයි කියන අදහස අයින් වෙනවා.

හැබැයි, “අයං දුක්ඛසමුදයො’ති”, මේ දුක ඇති වුනේ මෙහෙමයි කියලා දන්නැත්තම් දුක වුනාට දුක්වූ දෙයින් මිඳෙන්න තියෙන මාවත හම්බුවෙන්නේ නැහැ අපිට. හොඳට මතක තබාගන්න ඕන, ජීවිතය දුකයි දුකයි දුකයි කියලා කිව්වත්, ඒ දුක ඇති වුනේ

කොහොමද කියන කාරණාව හම්බුවනොත් විතරයි ඇති වෙච්ච හේතුව නැති කරලා දුකෙන් නිදහස් වෙන්න පුළුවන් කම තියෙන්නේ. එහෙම නැත්නම් දුකයි දුකයි කිය කිය ඉන්නවා මිසක දුක ඇතිවෙච්ච හේතුව දන්නැත්තම් කිසිම වෙලාවක දුකෙන් මිඳෙන්න පුළුවන් කමක් නෑ. දැන් තමන්ගේ ජීවිතේ වටපිටාව දුකයි කියලා නුවණ ආවා, දුකට හේතුව තමන්ගේ ඉපදීමයි කියලා ආවා. ජාතිය නිසයි මේ ඔක්කොම. ඊට පස්සේ, මේ දුකට හේතුව, ඒ කියන්නේ ඉපදීමට හේතුව මොකද්ද? කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවනුවට ආපහු පැහැදිලි කරනවා.

“යායං තණ්හා පොනොහවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්තනාහිනන්දිතී, සෙයාපීදං කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවකණ්හා” කියලා. මේ තණ්හාවයි ජාතිය නැත්තම් දුක ඇති කලේ. මං ඒක ඕගොල්ලන්ට පැහැදිලි කරන්නම් වෙන උපමාවකින්. තව පැත්තකින් ගත්තහම පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවයෙන් කියන්නේ දුක ඇති වෙච්ච හැටි ගැන. ඒ පටිච්චසමුප්පාදයේ අන්තිමට භව පච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරා, මරණ, සෝක පරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති කියපු තැන දුක. ඒ ජාතියට මෙහා ඉඳලා අනිත් අංග ටික ඔක්කොම පෙන්නවා දුක ඇති වෙච්ච හේතු ටික. මං මේ පිංවතුන්ට පොඩි නිදසුන් කතාවක් පෙන්වන්නම්

මේ මෙතනම තියෙනවා කපුරු මල් තියෙනවා කානේෂන් තියෙනවා. එතකොට මේ මල් වර්ග තියෙනවා. මේ මලක් අරගෙන බැලුවොත් අපි, කපුරු මලක් ගන්නකො, අරගෙන බැලුවොත් සුවදයි. ඔය මලේ සුවද තියෙන්නේ කොහෙද කියලා අපි බැලුවොත් එක පෙත්තක් කඩල ගත්තොත්, මලේ සුවද ඒ පෙත්තේ තියෙනවාද? නෑ. ඒ වගේම, ඒ එක්කම තියෙනවා රේණු තියෙනවා, සියුම් සියුම් කෙඳි වගේ. රේණුවලත් නෑ. ඊට පස්සේ, මේ මල් පෙති, රේණු ටික සම්බන්ධ වෙලා තියෙන කෙමිය තියෙනවා. ඒකෙත් නෙවෙයි. ඒ ටිකටම සම්බන්ධතාවය

තියෙන නැට්ට තියෙනවා. නැට්ට හැදුණු ගහක් තියෙනවා. ගහකින් නැට්ටක් හැදිලා, නැට්ටේ කෙමිය හැදිලා. එතකොට ඒකේ ඇතිවෙච්ච මල් පෙති, රේණු හැදෙනකොටම ඒ ටික නිසා සුවඳ කියන එකක් උපදිනවා. මල් පෙති රේණු කෙමිය කියන මේ ටික නිසාම උපදින සුවඳ ඒ ටිකම අල්ලා ගන්නවා. හොඳට බලන්න මලක් සුවඳයි. මලට සුවඳ කොහෙන්වත් ගෙනාවේ නෑ. මල සුවඳ කරන සුවඳ උපන්නෙන් මලෙන්මයි. පෙති වෙනම ගත්තොත්, රේණු වෙනම ගත්තොත් කෙමිය වෙනම ගත්තොත් සුවඳ කියලා එකක් නෑ. ඒ ටික නිසාම උපන්න සුවඳ ඒ ටිකම අල්ල ගත්තහම මල සුවඳවත් මලක්. හැබැයි, හොඳට මතක තබා ගන්න ඕන මලේ සුවඳ කරන සුවඳ ඒ මලට අදාල කාර්යය ටික නිසාම හටගෙන ඒ ටිකම අල්ලගෙන තියෙන්නේ. එතකොට ඒ සුවඳ, මල නිසාම ඉපදිලා මලේම මලම ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා. දැන් සුවඳකි කපුරු මලක්. මේ කපුරු මලට හේතුව මොකද්ද? නැට්ට. නැට්ටට හේතුව ගහ. ගහට හේතුව, ඊට ඉස්සෙල්ලා ගහක අත්තක් එහෙම නැත්තම් ඇටයක්, ඊට ඉස්සෙල්ලා ගහේ අපි කියමු ඇටයක් කියලා නැත්තම් අත්තක් කියලා, ඒ ඇටේ තමයි බීජය. හොඳට බලන්න ඒ බීජය නිසා නැවත ගහක් හැදුනා. ගහේ නැට්ටක් හැදුනා. නැට්ටේ මල් කෙමිය හැදුනා. ඒ තුළ පෙතියි රේණුයි හැදෙන කොට ඒ ටික නිසාම උපදපු සුවඳ ඒ ටික අල්ල ගන්නා. දැන් මල සුවඳයි. හොඳට බලන්න මේ මල සුවඳවත් කරන සුවඳ , ඊට ඉස්සෙල්ලා මලේ තිබිලා ආවද? නෑ. ඊට ඉස්සෙල්ලා මලේ සුවඳ මේ සුවඳට ආවේ නෑ. ඒ මලෙන් මෝරපු ඇටයකින් තමයි මේ ගහ හැදුනේ. ගහේ තමයි නැට්ට හැදුනේ. නැට්ටේ තමයි කෙමියයි පෙතියි රේණුයි හැදුනේ. එතකොට සුවඳයි, දැන් මේ සුවඳ කොච්චර කාලයක් තියෙයිද? මේ පෙති ටික තියෙනකන්, මේ රේණු ටික තියෙනකන්, මේ කෙමිය ගැලවිලා වැටෙනකන් මේ සුවඳ තියෙනවා. කෙමිය ගැලවිල වැටෙන දවසට, රේණු හැලෙන දවසට, පෙති හැලෙන දවසට සුවඳ නැතිවෙලා යනවා මිසක ආයි කොහොටවත් යන්නේ නෑ. ඊට පස්සෙ, මේ මලේ පෙති

ටික, රේණු ටික නිසා හටගන්න සුවඳ ඒ ටිකම අල්ලගෙන සුවඳවත් වෙවී මල තියෙද්දී මලේ ඇට මෝරනවා. එක්කෝ කඳ හෝ මෝරනවා. මල් පෙති ටික හැලෙයි. රේණු හැලෙයි. කෙමිය ගැලවිලා වැටෙයි. සුවඳත් ඒ එක්ක ඉවරයි. හැබැයි, මේ මලේම මුහුකරපු ඇටයක් ආයින් පැලවෙනවා. ආයින් ගහක් හැදෙනවා. ගහේ නැට්ට හැදෙනවා. ආයින් කෙමියක්, රේණු පෙති හැදෙන කොට ආයින් මල සුවඳයි. දැන් මේ මලේ සුවඳින් චුට්ටක්වත් අනාගතේ හටගන්න මලකට යනවද? නෑ. හොඳට බලන්න. අතීතේදී සුවඳවත් මල් තිබුණ, හිස් නෑ. දැනත් සුවඳවත් මල් තියෙනවා හිස් නෑ. අනාගතයටත් සුවඳවත් මල් තියෙනවා හිස් නෑ. හැබැයි, කිසිම දවසක අතීත මල් ගහේ සුවඳ මේ මල් ගහේ සුවඳ කරන්න හේතු වුනේ නැහැ. අතීත මල් ගහේ ඇටයක් නම් හේතු වුනා මේ ගහ හැදෙන්න. මේ මල හැදෙන ගහ හැදෙන්න හේතු වුනා. හැබැයි, සුවඳ ආවේ නෑ. ඒ වගේම මේ මල් ගහේ තියෙන ඇටෙකින් නැවත අනාගතයට මල් ගහක් හැදෙයි. එදාටත් මල හැදෙයි. හැදෙන කොට මල සුවඳවත් වෙනවා කියලා ධර්මතාවයක් තියෙයි. මේ මලේ සුවඳ චුට්ටක්වත් ඒකට යන්නේ නෑ. නමුත් හැමදාම හේතුඵල දහමක් තුළ එතන එතන සුවඳයි.

ඒ වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අපිට පෙන්නුවේ මෙන්න මේ ටික. මේ මල් ගහට හේතුව ඊට ඉස්සෙල්ලා මල් ගහක ඇටය වගේ. පෙර ජීවිතයේ අවිද්‍යාවෙන් කර්ම රැස් වුනාම අවිද්‍යා සංඛාර කියන්නේ අර මල් ගහක ඇටය වගේ. ඒ මල් ඇටේ පොළවේ හිටෙව්වහම මල් ගහක් හැදෙනවා වගේ ගහේ නටුවක් හැදෙනවා වගේ තමයි ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය මේ රූපයට බැහැ ගෙන ඇහැ, කණ, දිව, නාසය ශරීරය කියන ආයතන ටික හැදෙන එක, අත්තක් හැදෙනව වගේ. අත්ත හැදුනහම කෙමිය හැදිලා පෙති රේණු ටික හැදුනා වගේ ස්පර්ශ වෙලා වේදනාව ඇති වෙනවා. අන්න ඒ වේදනාව අරහයා රස විඳ ගැනීම අනුව බලන තණ්හාව, අර පෙති ටික නිසා හට ගත්ත සුවඳ ඒකම

අල්ල ගත්ත වගේ, මේ ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය මනස කියන ආයතන ටික නිසා උපදින පුද්ගලභාවය නැත්නම් තණ්හාව මේ ආයතන ටිකම අල්ලගන්නවා. මේක ගැඹුරු ඇති. නමුත් මම අන්තිමට ඕගොල්ලන්ට වැඩ පිළිවෙලක් කියලා දෙනවා මේ ප්‍රශ්නේ විසඳ ගන්න.

ඒකෙන් මතක් කලේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා පෙර කර්මයට විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදිලා, මම කෙටි කරලා ගත්තොත් විපාක ස්කන්ධ ටිකට තණ්හා, උපාදාන හව කියන කෙලෙස් ටික යෙදුන ගමන්ම පුද්ගලයෙක්ගේ ඉපදීම වෙනවා කියන එක. ඒකේදීත් මට පැහැදිලි කලයුතු එක දෙයක් තියෙයි. අපි ගොඩාක් දෙනෙක් හිතනවා විඤ්ඤාණයක් නැත්නම් සිත රූපයකට බැස ගත්තහම ඒ බැස ගැනීමයි ඒ සත්වයාගේ ඉපදීම පුද්ගලයාගේ ඉපදීම කියලා. ඒ කියන්නේ එතකොට අපේ අදහස විඤ්ඤාණය සත්වයා කියන අදහස, අදසින් තියෙන හින්දයි. ඒ කියන්නේ, හිතක් මේ රූපයට බැස ගත්තහම කයක් සවිඤ්ඤාණක වෙනවා. ඒ හිතේ ඇති චේතනාව නිසා ඉදිරි යෑම, ආපහු ඒම ඉරියවු පවත්වන්න පුළුවන්. හිතින් කීම් කිරීම් කරන්න පුළුවන්. හැබැයි, ඒ තැන දක්වා ඒ තුළ දක්වා තියෙන්නේ නාමරූප කියන ධර්මතා දෙකක පැවැත්මක් මිසක මගේ දුව මැරුණා, මගේ පුතා මැරුණා, අනේ මට ලැජ්ජයි, මට බැන්න කියලා පුද්ගලභාවයෙන් බාර ගන්න දුක් විදින පුද්ගලයා ඒ තුළ නෑ. හොඳට මේක තේරුම් ගන්න. අපි ගොඩාක් දෙනෙක් හිතන්නේ විඤ්ඤාණය නැත්නම් සිත රූපයකට බැහැ ගෙන කය සවිඤ්ඤාණක වෙච්ච පමනකින් සත්වයාගේ ඉපදීම, පුද්ගලයාගේ ඉපදීම කියලා. නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පුද්ගලයාගේ ඉපදීම ඉස්සෙල්ලා අපි පෙන්නුවේ ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක් දොම්නස් කියන මේ දුක දුකක්. මේ දුකට හේතුව මොකද්ද? ජාතිය. ඒ ජාති දුක ඇති වුනේ කොහොමද කියලයි මේ පෙන්වන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ. අවිද්‍යා පච්චයා සංඛාරා කියලා පෙර කර්මය නිසා විඤ්ඤාණ නාමරූප,

සලායතන, එස්ස වේදනා කියන විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හට ගත්ත හැටි ඒ ස්කන්ධ ටිකට තණහාවෙන් මම මගේ කියලා උපාදාන වුනාම හවය නිසා ජාතිය ඇති වෙච්ච හැටි, පුද්ගලයා ඇති වෙච්ච හැටි, මේ ජාතිය නැත්නම් පුද්ගලයා ඇති වෙච්ච හැටි පෙන්නන කොට බලන්න ධර්මතා තුනක් පෙන්නනවා. අවිද්‍යා සංඛාර කියලා කර්මෙකුයි, විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස වේදනා කියලා විපාක ස්කන්ධ ටිකකුයි, තණහා, උපාදාන හව කියලා කෙලෙස් ටිකකුයි කර්ම විපාක කෙලෙස් කියන ධර්මතා රාශියක් සිද්ධාන්ත ටිකක් එකට විමෙනුයි මේ පුද්ගලභාවය පුද්ගලයා හැදුනේ කියන එක පෙන්නනවා. ඒ කියන්නේ මලේ සුවද. බලන්න මලේ සුවද කියන එක පෙර ගහක ඇටයක් තියෙන්න ඕනේ එකයි. ඊට පස්සේ, වර්තමාන ගහ, අතු, ඉති, කෙමි, රේණු කියන කැලි ටිකයි. ඒ ටික අල්ලගෙන ඒ ටික නිසාම උපන්න සුවද ඒ ටිකම අල්ල ගත්තා. සුවදවත් මලක් වෙන්න ධර්මතා තුනක් තිබ්ලා තියෙනවා. ඒ වගේ දුක් විදින පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙන්න, දුක් විදින කෙනා නිර්මාණය වෙන්න, දුක් විදින ඔබව නිර්මාණය වෙන්න. දුක් විදින මාව නිර්මාණය වෙන්න කර්මයකුත්, කර්මයට විපාක ස්කන්ධ ටිකකුත් විපාක ස්කන්ධ ටිකට කෙලෙස් ටිකත් එකතු වෙච්ච තැනයි මාව මේ දුක් විදින නින්දා අපහස ඇනුම් බැනුම් තාඩන පීඩන කියන මේ දුක් ටික විදින කෙනාමයි.

“අයං දුක්ඛසමුදයො’ති” කියන කොට මේ දුක්ඛ සමුදයයි කියන කොට නියම විදියට නම් මේ දුක ඇති වෙච්ච හැටියි කියන කොට එයා පටිච්චසමුප්පාදයම අවබෝධ වෙන්නට ඕන. “ජාතිපි දුක්ඛා ජරාපි දුක්ඛා” කියලා “ඒවමේතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති” කියපු ටික දුක. දුක ඇති කරන හේතුව තමයි හවය ඉඳලා අවිද්‍යාව දක්වාම තියෙන්නේ. එතකොට මෙතනදි මට කෙටියෙන් කියන්න ඕන කම තියෙන්නේ අද මම කියන දුක් විදින තැනක ධර්මතාවයක්

තියෙනේ. මේ වගේ කර්මයකට විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැදිලා ඒකට තණ්හාව කියන කෙලේසිය යෙදීමෙනුයි මේ දුක් විදින පුද්ගලයා ඉපදුනේ කියන එකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ. එහෙම නැතුව විඤ්ඤාණයක් නැත්තම් සිතක් රූපෙට බැසගෙන කය ඉදිරියට ආපස්සට අරගෙන යන්න පුළුවන් කම, වටපිට බලන්න පුළුවන් කම, ආහාර පාන ගන්න පුළුවන් කම, ඒ වගේම හිටිම් කීම් කිරීම් කරන්න පුළුවන් කමින් දුක් විදින කෙනා දකින්න එපා. මේක සුක්ෂම සිද්ධියක්. හරිද? රහතත්වහන්සේ කියලා කියන්නේ පුද්ගලභාවයෙන් මිදිලා. පුද්ගලභාවයෙන් එන සියලු දුක් නිරුද්ධ කරලා. දැන් අපි ගත්තොත් රොබො යන්ත්‍ර තියෙනවා. වචනයක් ඇහුවම වචනෙට උත්තර දෙනවා. අහවල් දේ අපි කියමු හෝටල්වල අද කාලේදී විශේෂයෙන් රොබොස් වගේ ගන්නවා. ඕගොල්ලෝ මේසට ගිහිල්ලා ආහාර මෙනු කාඩ් එක පෙන්නුවොත් පෙන්නුවහම ඇති. පෑන අරගෙන ටික් එකක් තිබ්බහම රොබො ගිහිල්ලා ඕගොල්ලෝ සිලෙක්ට් කරපු කෑම ටික ඔක්කෝම ගෙනල්ලා බීමයි මේසෙට දෙයි. මොනව හරි ඇහුවොත් උත්තර කියයි. නමුත් ඒ රූපය ක්‍රියාකරණ විද්‍යුත් ක්‍රමයක් ඇතුලත තියෙනවා. ඒක හඳුන ගන්න පුළුවන් කම තියෙනවා. නමුත් රොබොට ඕගොල්ලෝ බැන්නොත් අප්‍රියන් හා එක්වීමේ දුක් විදියිද? කවුරු හරි කෙනෙක් මැරුණොත් මගේ අම්මා මැරුණා තාත්තා මැරුණා කියලා රොබො දුක් විදියිද? නෑ. ඒ විදියමයි කය සවිඤ්ඤාණක වෙලා ක්‍රියා කාරීව තියෙන ශේෂ්‍රය සහ දුක බාර ගන්නවා කියන ශේෂ්‍රය දෙකක්. මෙන්න මේ පුද්ගලභාවය තමයි අපි දුක් විදින්නෙත් ඔය පුද්ගලභාවයටයි නැවත කර්ම රැස් වෙන්නේ. රොබො අපි කතා කරන වචනෙට උත්තරයක් දෙයි. අපි කියපු දෙයත් කරලා දෙයි. රොබොට කර්ම රැස් වෙනවද? ඇයි ඒ? පුද්ගලභාවයකින් නෙවී. ඒ වගේ හොඳට මතක තබා ගන්න මම කතා කරන සිද්ධිය ටිකක් ගැඹුරුයි. මේ සංසාර ගමන කවදා හරි නිමා කරගන්න වෙන්නේ මේ දුක් විදින පුද්ගලයා ඉවත් කර ගැනීමෙන්, ජාතිය

නැති කිරීමෙන්. ඒ ජාතිය නැති කලොත් අද ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස උපායාසා කියන දුකත් නැති වෙනවා විතරක් නෙව් මතු ප්‍රතිසන්ධියට යන පුඤ්ඤාභිසංඛාරා, අපුඤ්ඤාභි සංඛාරා ආනේඤ්ජාභි සංඛාර රැස් කරන්නෙන් නැහැ. කර්ම රැස් කිරීමත් නැති වෙනවා. ඉතින් දුකට හේතුව තණ්හාවයි කියලා පෙන්වන්නේ තණ්හාව නිසයි උපාදානය, උපාදානය නිසයි භවය කියලා තණ්හා කරණ වැඩ ටිකක් තියෙනවා තව. ඒ වැඩ ටික නොසලකා හැරලා කෙලෙස් දුක ඇති කරන හේතුවේ මූලට, දුකට හේතුව තණ්හාව කියලා කියන්නේ. එතෙන්දී මට මතක් කරන්න ඕනකම තියෙන්නේ ඕගොල්ලන්ට හොඳට කෙනකුට පුළුවන් නම් මට අද මෙන්න මේ මේ මේ වගේ දුක කියන එක එන්න පුළුවන්, විඳින්න පුළුවන් වටපිටාවකයි ඉන්නේ කියලා මෙනෙහි කරනවා නම් ඒ දුකට හේතුව මගේ ඉපදීම නේද කියලා බලනව නම්, මම උපන්නේ කොහොමද කියලා මෙන්න මේ පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කලොත්, ඒකේ අන්තිම දක්වා තියෙනවා භය පච්චයා ජාතිය ඉපදීම ඇතිවෙන්නේ මෙහෙමයි කියලා පෙන්වනවා.

ඊට පස්සේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා දුක්ඛ නිරොධය කියන්නේ මොකද්ද? හොඳට බලන්න. “යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙස විරාගනිරොධො චාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො” (බු.ජ.ත්‍රි. සං.නි. 5 2 බන්ධ සුත්‍රය පිටු 276). ඒ තුන් ආකාර තණ්හාව ඉතුරු නොකට නැති කලොත් දුක නැති වෙනවා. හොඳට බලන්න කර්මයට හට ගත්ත විපාක ස්කන්ධ ටිකේ, තණ්හාව උපදින්න පවතින්න දුන්නේ නැත්තම් මේ පුද්ගලභාවයට ඉඩ නෑ. මල් පෙති රේණු ටික නිසා හට ගන්න සුවදට, මල් පෙති රේණු ටික ඇසුරු කරන්න දුන්නේ නැත්තම් මල් පෙති රේණු ටික කඩල දැම්මොත් සුවද අතුරුදහන් වෙනවා. සුවදට නතර වෙන්න තැනක් නැහැ. ඒ වගේ දුක්ඛ නිරොධය කියන කොට හොඳට බලන්න ජාතිය නිසා නම් ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක් දොමනස්, ජාති නිරොධෝ ජරා,

මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දොමනස්ස උපායාසං නිරුප්ඤ්ඤානි. ඉපදීම නැති වූනොත් ජරා, මරණ, සෝක පරිදේව සියලු දුක් නැති වෙනවා. නිවනට කියන නමක් මොකද්ද? අජර අමර බව. අජර කියන්නේ ජරාවක් නැහැ, අමර කියන්නේ මරණයක් නැහැ. අජරාමර, මහඵ බවත් මරණයත් නැහැ. මහඵ නොවී නොමැරී ඉන්න නම් අපිට වෙනවා මොකද්ද? ඉපදෙන්නේ නැතුව ඉන්න වෙනවනේ. නේ. ජාති නිරොධො ඉපදීම නැති වූනොත් මහඵ වෙනවද? මැරෙණවද? නෑ, එහෙමනම් අජරාමර වෙන්න නම් දුක නැති කරන්න නම් අපිට වෙනවා මොකද්ද? ජාති නිරොධො. පුද්ගලයාගේ ඉපදීම නැති කරන්න වෙනවා. පුද්ගලයාගේ ඉපදීම නැති කලොත් තියෙන ආනිසංස දෙකක්. එකක් තමයි දැන් ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක් දොමනස් විදින්නෙත් නෑ. අනන්ත දීර්ග සංසාරේ නැවත උප්පත්ති වශයෙන් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන කර්ම රැස් වෙන්නෙත් නෑ. රැස් කරන්න නැහැ. රොබො කතා කෙරුවට වැඩ කෙරුවට කර්ම රැස් වෙන්නේ නෑ නේ, කරන පුද්ගලයා නැති නිසා. ඒවගේමයි මෙතනත්. අද අපි මොනව හරි දෙයක් කියන්නකො මොනව හරි කරන්නකො කර්ම රැස් වෙන්නේ නැද්ද? රැස් වෙනවා. ඇයි ඒ? කරන්නා ඉන්න නිසා. එකකොට මෙතනදී ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක් දොමනස් වලින් නිදහස් වෙන්න නම් ඔබට මේ මම, මම සත්වයෙක්, මම පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීම තියෙනවා නේද? ඉපදිලා. අන්න ඒක නැති කලොත් ජාතිය නිරුද්ධ කලොත් විතරයි ජරා, මරණ දුක නැති කරන්නේ. ජාතිය හඳුන ගන්න, මේක අසභ්‍ය දෙයක් නොවෙයි. නමුත් ජාතිය කියන එකේ දුක. ජාතිය කියන එක හඳුන ගන්න. මම යමක් කිව්වොත් අපි මෙහෙම ඉන්න කොට අපිට කාට හරි වාතයක් පිට වූනොත් ලැජ්ජා හිතෙනවා නේද? බලන්න අන්න පුද්ගලයා, ධර්මතාවයක්, ස්වාභාවයක්. නමුත්, කවුද දුක් විදින්නේ? කාටද ලැජ්ජා හිතුවේ? අන්න එයයි පුද්ගලයා, එයයි දුක් විදින්නේ. රොබො යන්ත්‍රය තුළ එහෙම කෙනෙක් ඉන්නවද? නෑ. මෙන්න මේ පුද්ගලයා අන්න ඒ

ලැජ්ජා හිතන පුද්ගලයා තමයි මම අර මල් සුවද වගේ කොහෙදවත් ඉඳන් ආවෙවත් නැති කොහොටවත් යන්නේ නැති මේ ස්කන්ධ ටිකම ඇසුරු කරගෙනම පවතින ගතියක්. හැබැයි, කර්ම රැස් වුනොත් ඒ කර්මයට ආයින් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යනවා. මෙන්න මේ පුද්ගලයා නිර්මාණය වෙන්නේ කෙලේසයකට. තණ්හාව නිසයි. තණ්හාව බලන්න මේ දුක්ඛ නිරෝධයට පෙන්නුවේ මොකද්ද? තණ්හාව නැති කලොත් පුළුවන් කිව්වා මොකක් නැති කරන්නද? ජාති නිරොධො. ඉපදීම නැති කරන්න පුළුවන්. ඉපදීම පැනෙව්වේ විඤ්ඤාණය රූපයකට බැස ගෙන කය සවිඤ්ඤාණක වෙච්ච තැනින් නෙමෙයි. වාතයක් ගියාම ලැජ්ජ හිතෙන කම, ලැජ්ජ හිතිලා, ලැජ්ජ වෙලා ලැජ්ජාව බාර ගන්න කම කියන එක උපන්නේ ඉන්ද්‍රිය මුහුකුරා ගියාට පස්සේ. යනවත් එක්ක නොවේ. මේ විපාක ස්කන්ධ ටිකට එකතු වෙන කෙලෙස් ටිකක් එක්ක. මම මේ ටික මතක් කලේ අපි ඔක්කොම ජාතිය කියන තැන නැත්තම් ඉපදීම කියන තැන බලන්නේ විඤ්ඤාණය කයට බැස ගත්ත තැනින්. නමුත් එතනින් නෙවෙයි. මේ තණ්හාව නිසා දුක ඇති වෙනවා කියන සිද්ධාන්තය ඉපදීම ඉඳලා ඔක්කොම ටික තණ්හාව නිසයි. තණ්හාව නැති කලොත් මේ ඉපදීම නැති වෙනවා නේද කියලා ඕගොල්ලන්ට නුවණින් මෙනෙහි කල හැකියි.

ඊට පස්සේ, “දුක්ඛ නිරොධගාමිණීපටිපදා”. බුදුරජාණන් වහන්සේ දුක් නිරෝධ කිරීමේ ප්‍රතිපදාව හැටියට පෙන්නන්නේ මොකද්ද? සම්මා දිට්ඨිය කියලා, ආපහු දුක පිරිසිදු දකින්න, සමුදය ප්‍රභාණය කරන්න නිරෝධය සාක්ෂාත් කරන්න කියලා. ඒ කියන්නේ ඔබ නුවණින් මේ පුද්ගලභාවය ඇති කරන්න නැත්තම් තණ්හාව ඇති කරන්න පවතින්න හේතු වෙච්ච විපාක ස්කන්ධ ටික නුවණින් බලනවනම්, මෙන්න මේ පුද්ගලභාවයට පවතින්න තැනක් නෑ. අපි නිකමට උදාහරණයක් ගත්තොත් ගහක් ගන්න. මුල, කඳ, කොළ අතු කියලා ඔය ටික ඕහොම

තිබුණ හින්දා අපි කියනවා ගහ කියලා. නේද? අපිට ගහ කියලා හඳුනා ගන්න ඔය ඔක්කොම වැය වෙලා නේද? මුල නැතුව කඳ නැතුව කොළ අතු නැත්නම් අපි ගහ කියලා කියනවද? ඊට පස්සේ, බලන්න ගහ කියන්නේ මොකද්ද? කියලා අහනකොට කඳ පෙන්නුවොත්, මුල පෙන්නුවොත්, කොළ පෙන්නුවොත් අතු පෙන්නුවොත් හැමදාම ගහක් තියෙයි නේද? මං කියන එක තේරෙනවද? මුල, කඳ, කොළ අතු ටික දකින කොට ගහ කියන අදහසක් එනව අපිට. දැන් මට ගහ කියන අදහස ඇතිවුනේ ගහ නොවන කැලි ඔක්කොම එකින් එක එකතු වෙලා නේද ගහ කියන අදහස ආවේ. මම ආපහු ගහ කියන්නේ මේකටයි කියලා මුල පෙන්නුවොත් කඳ පෙන්නුවොත් අතු පෙන්නුවොත්, ගහ කියන අදහස උපදින්න හේතු වෙච්ච ටිකම ආපහු පෙන්නුවොත් ගහ කියලා, අපිට හැමදාම ගහක් හම්බුවෙනවා. හැබැයි, ඒ ටික නිසාම ගහ කියන අදහස ඉපදිල උපන්න අදහස ඒ ටිකම අල්ල ගත්ත හින්දා ගහ කියන එකක් ලෝකේ පෙනෙනවා මිසක කඳයි කොළයි අතුයි මුලයි නිසා ගහ කියන අදහස ආවාහම ආපහු ගහ කියලා මුලට පෙන්නලා ඒක මුලනේ කියලා පෙන්නුවොත් මේක කඳනේ මේක කොළනේ අතුවේ කියලා එකින් එකට ගිහිල්ලා පෙන්නුවොත් ගහ පවතින්න තැනක් තියෙයිද? මං කියන එක තේරෙනවද? මුල කඳ කොළ අතු ටික ඔක්කොම යෙදිල තිබුණ හින්දා මට දකින කොට ගහ කියලා අදහසක් ආවා. ගහ කියලා කියන්නේ මොකද්ද කියලා බලන්න හදන කොට අත තියෙන කොට ඒක මුල කියලා දැක්කොත් ගහ කියලා මට අදහස් කරගන්න තැනක් තියෙනවද? කඳ කියලා පෙන්නුවොත්, ආ ඒක අතු. ඒක කොළ කියලා පෙන්නුවොත් ගහ කියන අදහසට පවතින්න පුළුවන්ද? බෑ. ඒ වගේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර, ඇට ඇටමිඳුලු කියන මේ කුණප කොටස් තිස්දෙක කැලි ටික මෙහෙම තියෙන හින්දා මම කියන අදහස එන කොටම ඕගොල්ලෝ මම කියලා කෙස් ටික පෙන්වනවා නම්, මම කියලා හම පෙන්වනවා නම් ලොම් ටික නාසය, දිව ශරීරය

මේ ටික පෙන්නනවා නම් හැමදාම මම ඉදියි. නමුත් මම කියන අදහස ඇති වුනේ මේ කයින්. මේ රූපෙන් ඕගොල්ලෝ පිරිසිදු දැක්කොත් පෙන්නුවොත් මම කියන අදහස මේකට බැහැ ගනියිද? පෙන්වන්න බෑ. ඒවගේ මේ ස්කන්ධ ටික නුවණින් බලන්න කියලා කියන්නේ මම, මම, මම මම ඉන්නවා මම ඉන්නවා කියන හිතේ උපන්න මම කියන කෙලේසිය හැඟීම ගෙවිල යනවා එතකොට, පවතින්න බෑ පවතින්න බෑ. ඒක සම්පූර්ණ මේ පුද්ගලකම දුක බාර ගන්න කම, මම කියන හැඟීම කර්ම රැස් කරන කෙනා සම්පූර්ණම සම්පූර්ණම දියවෙලා ගිහිල්ලා ඉවරයි මේ රූපේ පිරිසිදු දැක්කොත්. ආපහු මේකට ආදේශ කරගන්න බෑ. හැබැයි, මේ රූපේ ඇත්ත පෙන්වන්නේ නැතිනාක් මේ කය නිසාම මම කියන අදහස ඇතිවෙලා ඒකට මම කියලා පෙන්න පෙන්න ඉන්න පුළුවන්. පෙන්න පෙන්න දුක් විඳින්න පුළුවන්. කර්ම රැස් කරන්නත් පුළුවන්. කවදාවත් දුකෙන් එතර වෙන්න බෑ. සම්මා දිට්ඨි කියලා පෙන්නුවේ අන්තිමට.

එහෙනම් ඒ තණ්හාව ඒකයි බලන්න “සා බො පනෙසා, හික්බවෙ, තණ්හා කන්ථ උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, කන්ථ නිව්සමානා නිව්සති”? මේ චතුරාය්‍යී සත්‍යමය ධම්මානුපස්සනාවේ සතිපට්ඨානයෙන් පෙන්වනවා. “සා බො පනෙසා තණ්හා”, ඒ තණ්හාව “කන්ථ උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති කන්ථ නිව්සමානා නිව්සති” කොහෙද උපදින්නේ? කොහෙද පවතින්නේ? “චක්ඛු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති”. ඇහැ ප්‍රියං මධුරයි, තණ්හාව උපදින්නේ පවතින්නේ එහි. ඇහැ දකින කොට මම කියන අදහස එනවා. මම කියන්නේ කවුද කියලා ඇහුවහම ඇහැ කියලා පෙන්නනවා. කණ නිසාම මම කියන අදහස උපදිනවා. මම කියන්නේ කණම පෙන්නනවා. මේ කැලි ටික නිසාම මම ඉපදිලා කැලි ටිකම මම කියලා පෙන්නුවොත් හැමදාම දුක් විඳින පුද්ගලයා ඉදියි. ප්‍රස්න

තියෙනේ ඔය පුද්ගලයට ඉන්න පුළුවන් මලේ සුවඳ තියන්නේ පෙති ටික හැලෙන කම් විතරයි. මේ අද මම කියලා සතුටු කරවන්න හදන, හොඳට තබා ගන්න හදන මේ පුද්ගලයා මේ ආයතන ටික නිසාම ඉපදිලා ආයතන ටික තියෙනකම් විතරයි ඉන්නේ. හැබැයි, මෙයා අවසන් වෙන්නේ නිකම් නෙවි. මේ පුද්ගලයා මේ ස්කන්ධ ටික නැති වෙන කොට නැති වුනාට මේ මල පරවෙන්නේ නිකම් නෙවි, සුවඳත් එක්ක. මේ පෙති ටික හැලෙන්නේ නිකම් නෙවි. නැවත මේ වගේ මලක් හදන්න පුළුවන් ගහක්, මලක් හැදෙන ගහක් හදන්න පුළුවන් බීජ හදලා ඒ වගේ මේ පුද්ගලභාවය තියෙන ආදීනව මේ ස්කන්ධ ටික තියෙනකම් තියෙයි. ස්කන්ධ ටික නැති වෙන කොට සතුටු කරන්න හදන මාව අත හැරෙයි. හැබැයි, ඒ මම ඒ පුද්ගලයා අත හැරෙන්නේ මේ ස්කන්ධ ටිකත් එක්ක නිකම් නෙවි. නැවත මේ වගේ පුද්ගලභාවය හදන්න පුළුවන් ස්කන්ධ ටිකක් උපදින කර්ම හදලා. ඉතින් ඒ නිසා කරුණු ගැඹුරු ඇති. නමුත් පොඩි ලමයෙකුට ගණන් හදන්න බැහැ කියන කොට, එහෙනම් පුතේ චිත්‍ර ඇඳපත් කිව්වොත්, කවදාවත් ගණන් හදන්න බැරි වෙනවා. ගහ හරි බැණ බැණ හරි සැර කරලා හරි කියලා දුන්නොත් බොහෝ කාලයක් ගිහිල්ල හරි ගණනක් හදයි.

මේ දීර්ග සංසාරේ ඔබත් මමත් එන්නේ යථාර්තයෙන් පවතින ඇත්ත ඇති සැටියේ පවතින දේ තේරුම් ගන්න බැරි වෙච්ච අවිද්‍යාවක් තුළයි. ඒ අවිද්‍යාව නැති වෙන, විද්‍යාව උපදින ක්‍රමයට අපි හිතලා හුරු කරලා නෑ. කවදාම හරි දවසක මේ ධර්මය හිතලා හුරු කරලමයි විද්‍යාව පහළ කරගෙන සංසාරෙන් මිඳෙන්න වෙන්නේ. අපහසු වුනත් නොතේරුනත් මම ඉඩ ලැබෙන හැම වෙලාවකම මේ ටික කියන්නේ මෙහෙම කාලයක් කාලයක් ගිහිල්ලා හරි පුරුදු වෙයි. මේ ගොඩෙන් එක වචනයක් අඩුම ගානේ උපමාවක් මතක හිටියොත් ඕගොල්ලන්ට මල ගැන උපමාව මතක තිබුණොත් ඒත් ඇති, පසු කාලෙදි පටිච්චසමුප්පාදය හරහා පුද්ගලභාවයට ඒක ආදේශ කර ගන්න

පුළුවන්. අද උපමාව විතරයි තේරුණේ උපමෙයා තේරුණේ නැහැ. ඊලඟ දවසෙදී මේක ඇහුවොත් චුට්ටක් තේරෙයි. ඊට පස්සේ, තව චුට්ටක් තේරෙයි. එහෙම තමයි. ඉතින් ඒ නිසා ඔබත් මමත් ආපු සසර ගොඩාක් දුරයි, ගොඩාක් දිගයි. ඒ දුර දිග සසර ගෙවා ගන්න වෙන්නේ මේ වගේ ධර්මයක් මෙනෙහි කිරීමෙන්. ඉතින් හැම දෙනාම උත්සාහවත් වෙන්න.

ඊගාවට තව කාරණාවක් තියෙනවා. මේ පෙන්නපු කියපු චතුරායී සත්‍යයේ එකක්වත් ඕගොල්ලන්ට තේරුණේ නැත්නම් ඒත් කමක් නැහැ. ඒත් නිවන් දකින්න බැරි අහේතුක අය නොවේ ඕගොල්ලෝ. මේ ටික තේරුණේ නැත්තේ බැරි, ආවර්ණීය ධර්මයන්ගෙන් මනස වැහිල තිසයි. මේ නිවර්ණ ධර්මයන්ගෙන් මනස මිදුන දවසට පිරිසුදු වෙච්ච දවසට කිසිදු වෙහෙසක් නැතුව මේ චතුරායී සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න ඊට අනුව මෙනෙහි කරගන්න ඕගොල්ලන්ට පුළුවන් වෙනවා. මේ පෙන්නපු ආකාරයට සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන චතුරායී සත්‍යය අවබෝධ වෙන විදියට කෙනකුට නුවණින් මෙනෙහි කරන්න පුළුවන්. එහෙම බැරි කෙනාට සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන මම කලින් දේශනා කරලා තියෙනවා කායානුපස්සනාව වඩන්න වේදනානුපස්සනාව වඩන්න. කායානුපස්සනාව කියන්නේ සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන උයද්දී, පිහද්දී, වළං පිගන් ටික හෝදද්දී, රෙදි හෝදද්දී, මිදුල අතුගාද්දී, ගේ අතුගාද්දී, ඊයේ රැටක් උයලා කෑවා, උදේටත් උයනවා, ඉච්චා දවල්ටත් උයන්න වෙලා. මේ තරම් උයල උයලා කන්නේ බත්, පාන්, කවිපි මුංඇට. ඒවයින්තේ මේ රූපේ හැදෙන්නේ. ඒ බත් පාන් කවිපි මුංඇට ඇත්තටම සත්වයෙක් නෙව්යිනේ. එබඳු ආහාරයක් නිසා හැදෙන මේ ශරීරය කෙස්. කෙස් ටික කපලා දැම්මොත් මම කියලා හිතෙන්නේ නැහැ, පේන්නේ නැහැ, කෙස් විතරයි. රෝම කුප ටික හුරලා පැත්තකට දැම්මොත් රෝම කුප. නිකන් ඉන්න එකේ එකින් එක මම නොවෙන බව, පුද්ගලයෙක් නොවෙන බව සත්වයෙක්

නොවන බව, ආහාරයෙන් හට ගන්න කොටස් ටිකක් තියෙන්නේ නිකම් හිත හිත ඉන්න. ජීවිතේ ජීවත් කරන්න ගෙදර දොරේ වැඩ කටයුතු කරන ඕගොල්ලන්ට වරදින්නේ නෑ කවදාවත් නිවන. මේ පෙන්නපු ක්‍රමය එක පරියායක්. අර ක්‍රමය බැරි නම් කෙනකුට මේ විදියටත් පුළුවන්. මේ විදියට අර විදියට කය අනුව නිකරම බලමින් වැඩ කටයුතු කරන්න. සසර ගෙවා ගන්න උවමනාව විතරක් හදා ගන්න. අත නොහැර ඒ විදියට බලන කොට නීවරණ ධර්ම දුරුවෙනවා. හිත සමාධි වෙනවා. එදාට මේ වගේ ධර්ම දේශනාවක් අහන ප්‍රමාණය විතරයි. ඒත් ඕන නැහැ. මේ උපමාවක් සිහි කරගන්න ප්‍රමාදය විතරයි. චතුරායී සත්‍යය අවබෝධ වෙනවා. ඒ නිසා මේ අද පෙන්නපු ක්‍රමය පරියාය බැරි වුනා කියලා මෙතෙක්ට ගොඩ වෙන්න තියෙන්නේ මේ තොටුපල විතරක් නෙවී. කය අනුව කය. නොයෙක් නොයෙක් ක්‍රම තියෙනවා. ධම්මානුපස්සනාවේ චතුරායී සත්‍යය මෙතෙහි කරන කෙනා ශ්‍රේෂ්ඨයි, කායානුපස්සනාවේ කය අනුව බලන කෙනා හීනය කියන එකක් නෑ. දෙන්නම සමානයයි. චුට්ටකවත් වෙනසක් නෑ. කෙනෙක් ද්වන්තිසංකාරයෙන් බලන එකත් කෙනෙක් සිහිය පිහිටුවාගෙන චතුරායී සත්‍යය මෙතෙහි කරන එකත් අතර වෙනසක් නෑ. දෙන්නම අන්තිමට එන්නේ එක තැනකට. නීවරණ ධර්ම දුරුවෙව්ව තැනකට. එතනදී චතුරායී සත්‍යය අවබෝධය කියන තැනින් මෙතෙහි කරන්න පුළුවන් නම් ඉක්මන්. අතන වීර්යය අඩු කම මිසක අර්ථය සමානයයි. එකම තැනට එන්නේ දෙන්නම.

ඉතින් ඒ නිසා හැම දෙනාම උත්සාහවත් වෙන්න. කොහොමහරි ජරා මරණ සංඛ්‍යාත අපේ මේ ජීවිතය අජරාමර නිවනට හුවමාරු කර ගන්නවාමයි කියලා. මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වුනේ මම වෙනුවෙන්මයි, මාව සංසාරෙන් එතර කරන්නමයි. සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් ඇස්, හිස්, මස්, ලේ දන්දිලා තමන්ගේ සැප අනුන්ට දිලා අනුන් වෙනුවෙන් දුක් වින්ද අනුන් වෙනුවෙන් සැප අත්හල මගේ බුදුහාමුදුරුවෝ මේ

සසර පාරමී පිරුවේ මං වෙනුවෙන්මයි. එබඳු උත්තමයෙක් හම්බවෙච්ච කාලයක මේ ධර්මය අත් හැරියොත් මගේ ජීවිතයට නින්දා වේවා කියන තැනකින් හැම කෙනෙක්ම ගෙදර දොරේදීත් කටයුතු කරලා උත්සාහවත් වෙන්න. මේ බුද්ධ සාසනය වරදවා ගන්න එපා කියලා මේ හැම දෙනාටම මතක් කරනවා.

සාදු.... සාදු.... සාදු....